સચિત્ર

સિદ્ધ સરસ્વતી સિંધુ

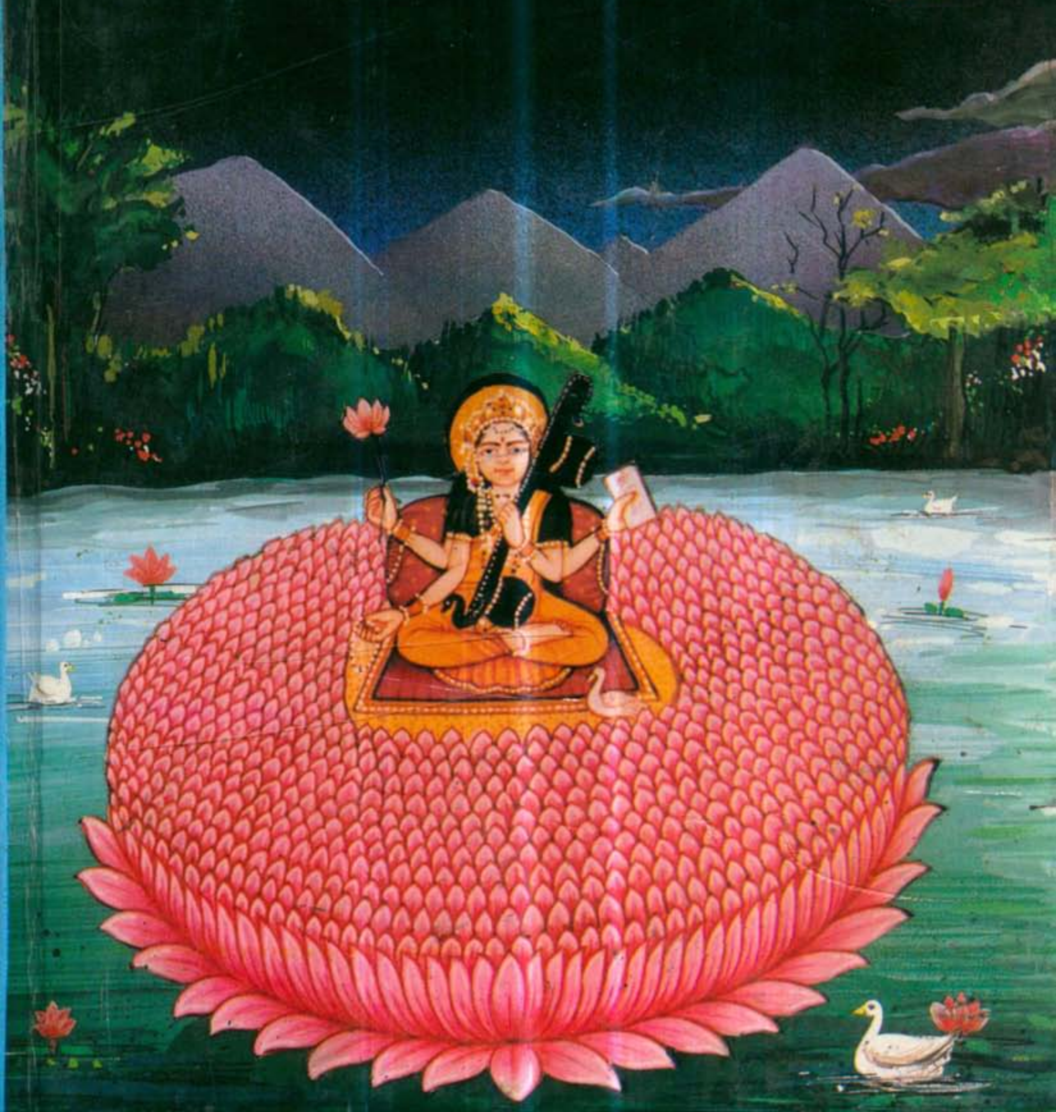

મુનિ કુલચંદ્ર વિજય

જૈન - જૈનેતરોપયોગી

સિદ્ધ સરસ્વતી સિંધુ સચિત્ર ગ્રંથ

-: આશીર્વાદદાતા :-

પ.પૂ.આ. શ્રી વિજય ચંદ્રોદયસૂરીશ્વરજી મહારાજ સા.
પ.પૂ.આ. શ્રી વિજય અશોકચંદ્ર સૂરીશ્વરજી મહારાજ સા.

સંગ્રાહક
સંશોધક - સંપાદક :-
૫૧ વર્ષના દીર્ઘ સંયમધર
જિનશાસન શણગાર આ. શ્રી વિજય ચંદ્રોદય સૂરીશ્વરજી
મહારાજાના શિષ્યરત્ન
મુનિ કુલચંદ્ર વિજય.

-: પ્રકાશક :-
શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ જૈન મંદિર,
રાંદેર રોડ, શ્વે.મૂર્તિ. તપા. જૈન શ્રી સંઘ,
અડાજણ પાટીયા - સૂરત-૯ (ગુજરાત)

સિદ્ધ સારસ્વતી સિંધુ સચિત્ર ગ્રંથ

વિભાગ :

૧ શ્રી શ્રુતદેવી સરસ્વતીના ૬૮ પ્રસિદ્ધ, અપ્રસિદ્ધ, મંત્રસિદ્ધ સ્તોત્રો, સ્તવ, અષ્ટક, કલ્પ, છંદ, સ્તુતિ, પ્રાર્થના, સરસ્વતી ભક્તામર.

૨. પરમપ્રભાવક, અનેક પ્રસિદ્ધ જૈનાચાર્યો મ.સા. આરાધિત અપ્રકાશિત પ્રાચીન અનુભૂત ૮૫ મંત્રોનો સંગ્રહ (સાધનાની સમજ સાથે)

૩. બુદ્ધિવર્ધક પ્રભાવશાળી ૮ યંત્રો તથા શ્રી હર્ષનો અનુભૂત સારસ્વત ચિંતામણી યંત્ર

૪. સ્મૃતિ, બુદ્ધિ, સર્જક આયુર્વેદીય ૩૪ ઔષધિપ્રયોગો

૫. પ્રાચીન - અર્વાચીન ઈ.સ.ની ૯મી સદીથી આજ સુધીના, ચિત્તાકર્ષક વૈવિધ્યસભર ૭૪ ફોટાઓ.

પાંચેય વિભાગોને સંયુક્ત કરેલા આ ગ્રંથને ક્યાંથી મેળવશો ?

સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર,
અમદાવાદ : ફોન : ૩૫૬૬૯૨

રાંદેર રોડ જૈન શ્રી સંઘની પેઢી,
અડાજણ પાટીયા, સૂરત-૯

પારસ ટ્રેડર્સ, ૨૭ સુતારચાલ,
ઈસ્માઈલ બિલ્ડીંગ, ૨ જે માળે,
મુંબઈ-૨ ફોન નં. : ૩૪૪૮૩૪૨,
૩૪૨૫૨૨૪

બોમ્બે કરીયાણા સ્ટોર,
ગોળબજાર, ભાવનગર
ફોન નં. : ૨૦૧૧૬

સોમચંદ ડી. શાહ પાલીતાણા (સૌરાષ્ટ્ર)

નકલ - ૨૦૦૦
આવૃત્તિ - પ્રથમ

મુદ્રક :
પ્રોગ્રેસીવ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ
અક્ષર કોમ્પલેક્ષ, મકાઈપુલ, નાનપુરા
સુરત. ફોન : ૪૨૬૬૬૨, ૫૩૧૭૯

પ્રકાશન :
૨૦૫૦ - અક્ષયતૃતીયા
૧૩-૫-૯૪, શુક્ર - મહુવા (ભાવ. જિલ્લો)

કિંમત : રૂ. ૬૫=૦૦

સહસ્ત્રફણા પાર્શ્વનાથ ભગવાન, ગોપીપુરા- સૂરત

આચાર્ય નેમિસૂરીશ્વરજી મહારાજા

આચાર્ય વિજ્ઞાનસૂરીશ્વરજી મહારાજા.

આચાર્ય કસ્તૂરસૂરીશ્વરજી મહારાજા.

અજબ સિતારા, ઓ ! ગુરુદેવ !

- 卐 જેઓશ્રીના જીવનમાં અર્હદ્‌ભક્તિ, શાસનરસિકતા અને તપોધર્મની જમાવટ તાણાવાણાની જેમ વણાઈ ગઈ છે.
- 卐 જેઓશ્રીની પાવન પ્રેરણાથી વિશ્વભરમાં અજોડ શ્રી ૧૦૮ સમવસરણ મહામંદિર પાલીતાણા (સૌરાષ્ટ્ર)માં દર્શનીય સ્થાન બન્યું છે.
- 卐 વિશ્વભરમાં રેકર્ડરૂપ ભાવનગર ખાતે ૪૫ દિવસના ૮૦૦ મહાસિદ્ધિ તપના સાધકોના પ્રબળ પ્રેરક અને માર્ગદર્શક જેઓશ્રી બન્યાં હતાં.
- 卐 જેઓશ્રીની પાવનીય નિશ્રામાં ૧૨૫ ઉપરાંત જિનાલયોમાં પ્રભુપ્રતિષ્ઠા અને ૨૯ અંજનશલાકા - પ્રતિષ્ઠા થઈ તે દ્વારા સેંકડો જીવોનું સમ્યગ્દર્શન નિર્મળ બનાવ્યું છે.
- 卐 જેઓશ્રીનું પવિત્ર પુન્યાઈ ભરપૂર જીવન અનેકાનેક ભવ્યાત્માઓનું રાહબર બન્યું છે.
- 卐 જેઓશ્રીનો, પ્રબળ સ્વાધ્યાય-સંયમ અને સાધનાના પરિપાકરુપે જિનશાસનને યશોજ્જવલ કરવામાં મહત્તમ ફાળો મળી રહ્યો છે.

તે પૂજ્ય ગુરુદેવ શ્રી વિજય ચંદ્રોદયસૂરીશ્વરજી મ. સાહેબના
૫૧ વર્ષના દીર્ઘસંયમ પર્યાયની અનુમોદનાર્થે
પાવનીય કરકમલોમાં આ ગ્રંથને
સાદર સમર્પિત

કૃપાકાંક્ષી
મુનિ કુલચંદ્રની
વંદનાવલિ.

પુસ્તક પ્રકાશનમાં સુકૃતના સહભાગીઓ.

૧૧૦૦૦ નું દાન આપનારાઓ શ્રુતાનુરાગી તરીકે અને
૫૦૦૦ નું દાન આપનારાઓ શ્રુતસહાયક તરીકે નામ મુકવામાં આવ્યાં છે.

શ્રુતાનુરાગીઓ

- મંજુલાબેન લાલચંદ હઠીચંદ શા. પરિવાર (પાલીતાણાવાળા)ના સંસારી સંતાનો હાલ મુ.કુલચંદ્ર.વિજયનાવર્ષીતપ, સા.રાજરત્નાશ્રીના ૩૩ ઉપવાસ તથા સા. શ્રુતરત્નાશ્રીના ભદ્રતપ નિમિત્તે.
- એક સદ્‌ગૃહસ્થ તરફથી હ.જયંતીભાઈ પ્ર.કુશલચંદ્ર વિજયના વર્ષીતપ નિમિત્તે.
- સ્વ. નેમચંદ મણીલાલના શ્રેયાર્થે, મુ. પ્રકાશચંદ્રવિજયના વર્ષીતપ નિમિત્તે.
- સુમતિબેન મોતીચંદ હીરાચંદ ઝવેરી પરિવાર મુંબઈ, મુ.નિર્મલચંદ્ર વિજયના વર્ષીતપ નિમિત્તે.
- સા.કમળપ્રભાશ્રીજીના શિષ્યા સા.સૂર્યપ્રભાશ્રીજી મ.સા.તથા સા.તિલકપ્રભાશ્રીજી ના ઉપદેશથી ગુણાનુરાગી ભાવિક તરફથી.
- ચુનીલાલ કેવળચંદ ઈચ્છાપોરીઆના પરિવાર તરફથી હ.શિષિરભાઈ તથા મહેશભાઈ.
- પૂ.સા.શ્રી પ્રવીણાશ્રીજી મ.ના શિષ્યા સા.શ્રી વિનીતયશાશ્રીજી મ. તથા પૂ.સા. શ્રી મલયયશાશ્રીજી મ.ના ઉપદેશથી શાસનરસિક મહાનુભાવો તરફથી.

શ્રુતસહાયકો

- રાંદેર રોડ શ્વે.મૂ.તપા. જૈન શ્રી સંઘ - અડાજણપાટીયા, સૂરત
- કંચનલાલ ગભરુચંદ શાહ પરિવાર તરફથી ચાણસ્મા
- એક સદ્‌ગૃહસ્થ તરફથી, સા. કૈવલ્યરત્નાશ્રીજીના શિષ્યા સા. સમ્યગ્‌રત્નાશ્રીની પ્રેરણાથી.
- શાંતાબેન રમણલાલ છોટાલાલ સંઘવી (બાલાસિનોરવાળા) અમદાવાદ.
- પરસનબેન કેશવલાલ શા.હ. સુશીલાબેન રમેશચંદ્ર સા. ચારિત્રશ્રીજીના પ્રશિષ્યા સા. જિત્તમોહાશ્રીજીની પ્રેરણાથી.
- પ્રાણજીવનદાસ મોહનલાલ વલસાડ.
- સ્વ. પૂ. પ્રમોદશ્રીજી મ.ની સ્મૃત્યર્થે સા.શ્રી ચંદ્રપ્રભાશ્રીજી મ.ની પ્રેરણાથી ઓધવજીભાઈ દેવચંદભાઈ ટાણાવાળા. - ૨૫ નકલ
- સ્વ. નેમચંદ મણીલાલના પુન્યાર્થે હ.ભાનુભાઈ. - ૨૫ નકલ
- અશ્વિન સ્ટોન ટ્રેડર્સ હ. દલીચંદ બાવચંદ મહેતા, મુલુંડ. - ૨૧ નકલ

પ્રકાશકીય નિવેદન

માનવ મન ધારે છે કાંઈ ! અને ભવિતવ્યતા ઘાટ ઘડે છે કાંઈ !

ખરા ભૂખ્યાને સામેથી ઘેબર મળે, તરસ્યાને પાણી મળે, રાતોરાત ગરીબી અમીરીમાં પલટાઈ જાય કે મનમાંય ઈચ્છેલુ ન હોય તે કરતાય સવાયુ થઈને સાક્ષાત્ થાય ત્યારે મનમાં જે આનંદ અનુભવાય, ચિત્ત પ્રસન્ન બને અને દિલમાં પરમ શાંતિ સંતોષ પથરાય તેની અનુભૂતિ સામાન્ય જનને જલ્દી ન ઉતરે તે અમારે પ્રત્યક્ષ બન્યું.

વિ.સં. ૨૦૪૯ શ્રી રાંદેર રોડ શ્વે.મૂ.જૈન શ્રી સંઘ સૂરતના આંગણે પરમ પૂજ્ય શાસનસમ્રાટ્ શ્રીમાન્ વિજય નેમિ-વિજ્ઞાન-કસ્તૂરસૂરીશ્વરજી મ.સા. ના પટ્ટધરો બાંધવ બેલડી પ.પૂ.આ.શ્રી વિજય ચંદ્રોદયસૂરીશ્વરજી મ.સા. પ.પૂ.આ. શ્રી વિજય અશોકચંદ્રસૂરીશ્વરજી મ.સા. તથા પં. શ્રી પુષ્પચંદ્ર વિ.મ., પં. શ્રી સોમચંદ્ર વિ.મ. પ્રં. શ્રી કલ્યાણચંદ્ર વિ.મ., શ્રી કુશલચંદ્ર વિ.મ. આદી ૨૦ મુનિવરો સાથે આરાધના - સાધનામય ચાતુર્માસ પસાર થયું.

બંને પૂજ્યાચાર્ય મ.શ્રી ની અજબગજબની સ્વાધ્યાય, તપ અને શાસનપ્રભાવના ની અનેકવિધ પ્રવૃત્તિઓ સાથે તેઓશ્રીનાશિષ્ય, પ્રશિષ્યની સ્વાધ્યાયવિશેષની અમૃતશી ! પ્રવૃત્તિ ઉડીને આંખે વળગે તેવી જોવા જાણવા મળી. તેમાં પણ જેસલમેર પાટણ, ખંભાત, અમદાવાદ વિગેરે સમૃદ્ધ જ્ઞાનભંડારોના અમૂલ્ય ગ્રંથોની સંરક્ષણ, સંવર્ધન અને સંશોધનની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ નિહાળી તે પૈકી પ. પૂ. આ.વિ.ચંદ્રોદય સૂરીશ્વરજીમ.સા.ના શિષ્યમુનિ કુલચંદ્રવિજયમહારાજ સંશોધનની પ્રવૃત્તિમાં વ્યસ્ત હતા - જિજ્ઞાસાથી જોયું ! પુછ્યું ! શું વિષય છે ? જવાબ મળ્યો - શ્રી શ્રુતદેવી સરસ્વતીની કરુણા અને પૂ. ગુરુદેવ શ્રી ની કૃપાથી આપણી સર્વપ્રથમ વિદ્યાદેવી સરસ્વતીનું સઘળું સાહિત્ય સંકલિત કરી રહ્યો છું. જૈન જૈનેત્તરોમાં તેના સંબંધી કોઈ સ્વતંત્ર ગ્રંથ જાણવામાં નથી. જે કંઈ પણ આછું પાતળું છે તે અનુપલબ્ધ છે, જેથી છુટાછવાયા પારાની માળા બનાવવા પ્રયત્ન કરું છું.

પૂજ્યશ્રીની વાતોમાં રસ પડ્યો. વિદ્યાક્ષેત્રે જેઓનું મૂળભૂત પ્રદાન છે, જેની આરાધના-સાધના દ્વારા માસરસ્વતી દેવીની કૃપા મેળવી સારી રીતે વિકાસ સરળતાથી કરી શકાય છે, તેમજ જેઓ મંદબુદ્ધિના હોય, ભણેલું ભૂલી જતા હોય, જ્ઞાન ચડતું ન હોય, જેને આગમાદિનો અભ્યાસ કરી અવિરત આત્મ વિકાસની આગેકૂચ કરવી હોય તે સર્વ કોઈને ઉપયોગી બને તેથી શ્રુતદેવીના અંગ, પ્રત્યંગ સ્વરુપ, યંત્ર-મંત્ર-તંત્ર-ઔષધિકલ્પ સમેત, દેવીના પ્રાચીન અર્વાચીન ફોટાઓ સાથે સાહિત્ય ભેગું કરું છું.

તેઓની માં સરસ્વતી પ્રત્યેની અનોખી લગન અને પુરુષાર્થસભર પ્રવૃત્તિ દેખી ઊંડો પ્રેમ છલકાતો જોવા મળ્યો છે. તેઓએ ખૂણેખાંચરેથી શક્ય પ્રયત્ને સર્વ પાસાઓને સાંકળી લેતી સામગ્રી ભેગી કરી છે. પ્રાયઃ કરીને ભારતભરમાં સર્વપ્રથમ વાર આ ગ્રંથ બહાર પડે છે.

વિદ્યાપ્રેમીઓને સાધુ સાધ્વીજીઓને તથા શ્રુત ઉપાસકોને ઉપયોગી થાય તેથી પ્રાકૃત-સંસ્કૃત-ગુજરાતીમાં સ્તોત્ર-કલ્પ-સ્તુતિ-પ્રાર્થના મંત્રો યંત્રાદિ મૂકી ગ્રંથ સમૃદ્ધ બનાવ્યો છે અને ગ્રંથની વિશેષતા એટલે વધી કે બાળમતિ વાળા જીવો કે જેને કશુંય આવડતું ન હોય તેઓ પણ માં શારદા ના ફોટાઓ અને પ્રભાવક યંત્રોના દર્શન કરી અહોભાવ-આનંદ પ્રગટ કરી, શ્રુતજ્ઞાન પ્રેમ વ્યક્ત કરી માં ની કૃપાના ભાજન બનવા પ્રયાસ કરી શકે. ટુંકમાં બાળકથી લઈ સાધક જીવો સુધીને સ્પર્શતી માહિતીઓ આપવા મુનિશ્રીએ અથાગ પ્રયત્ન આદર્યો છે અને ત્રણ ચાર મહિનામાં જ તેઓએ આ બધું ભેગું કર્યું છે.

આ મહામૂલા ગ્રંથનું સંઘ, સમાજને દેશ વચ્ચે સર્વપ્રથમ વાર પ્રકાશન કરવાનો લાભ અમો શ્રી સંઘને પૂજ્ય ગુરુદેવની ઉદાર વિશાલ ભાવનાથી પ્રાપ્ત થયો છે તે બદલ અમારું ટ્રસ્ટીગણ ખરેખર ગૌરવ ને આનંદ અનુભવે છે.

સાથોસાથ પૂજ્ય સાધુ-સાધ્વીજી મહારાજ સાહેબ તથા જ્ઞાનભંડારો માટે ૫૦૦ નકલોનો યત્કિંચિત લાભ અમો શ્રી સંઘને મળવાથી આનંદ થયો છે. ભવિષ્યમાં પણ આવો સુંદર લાભ મળતો રહે તેવી બન્ને ગુરુવરોને અમે વિનંતિ કરીએ છીએ.

ગ્રંથને શીઘ્ર પ્રગટ કરવામાં સહાયક સુકૃતના સહભાગીઓએ જ્ઞાનભક્તિમાં જે ઉદાર દિલે આર્થિક સહયોગ આપ્યો છે તેનો હાર્દિક આભાર માનીએ છીએ.

તથા પ્રોગ્રેસીવ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસવાળા અસગરભાઈએ સમ્પૂર્ણ પુસ્તકનું સુઘડ કામ ટુંકાગાળામાં કરી આપ્યું છે, તે ગણનાપાત્ર છે.

વિષમ વર્તમાનમા સદ્‌બુદ્ધિની અધિષ્ઠાત્રી સરસ્વતી દેવીના ગ્રંથનો સર્વકોઈ ઉપયોગ કરે, તેનો મહિમા, પ્રભાવ, આરાધના, ઉપાસના દ્વારા વિસ્તરે, લોકજીવનમાં તેનું આગવું સ્થાન વધુને વધુ આદર પામે તથા મુનિશ્રી વધુને વધુ આ અંગે અર્થગંભીર સાહિત્યનું સંશોધન કરી ભવિષ્યમાં વધુ પ્રગટ કરે તેવી નમ્ર અપેક્ષા.

લિ.

શ્રી રાંદેર રોડ, શ્વે.મૂ. તપા. જૈન શ્રી સંઘ,

અડાજણ પાટીયા, સુરત.

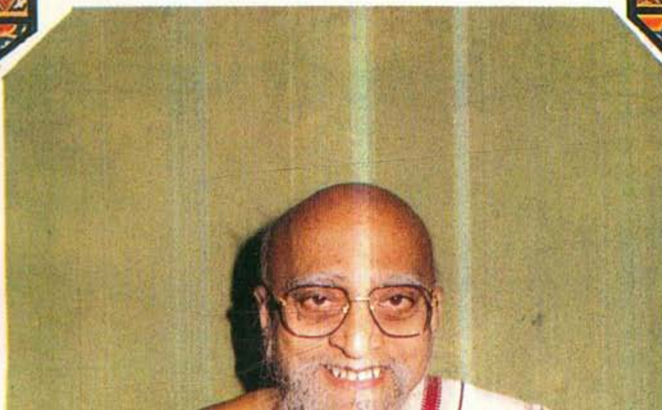

શ્રી જિનશાસન શણગાર

સૂરિમંત્ર સમારાધક

પ. પૂ. આ શ્રી વિજય અશોકચંદ્ર સૂરીશ્વરજી મહારાજા

સૂરિમંત્ર સમારાધક

પ.પૂ. ગુરૂદેવ શ્રી વિજય ચંદ્રોદય સૂરીશ્વરજી મહારાજા
૫૧ વર્ષના દીર્ઘ સંયમ પર્યાય નિમિત્તે

ऐं नमः

મારી બે વાતો

પ્રસ્તુત પુસ્તકના પ્રકાશનઅંગે મારા બાલ્યવયના પુનિત સંસ્મરણોની પુનઃ યાદ આવે છે, વડીલો સાથે ગરવા ગિરિરાજ ઉપર ચડતાં સમવસરણમંદિરની નીચે માં સરસ્વતીની દેરી આવે છે. મૂર્તિ ઘણી પ્રાચીન અને પ્રભાવક હોવાને કારણે વડીલો ખાસ પ્રેરણાં કરતા કે છોકરાઓ ! અહિં મા સરસ્વતીની જે દેરી છે ત્યાં પાદલિપ્તસૂરિ મ.સાહેબે તેની સમક્ષ બેસીને ઉપાસના કરી સિદ્ધિ હાંસલ કરી હતી, તમો પણ ત્યાં જઈ સ્તુતિ-જાપ કરી આવો.

વડીલોના આ સૂચનને અમો બધા સ્વીકારી ત્યાં જતાં, સ્તુતિ-જાપ કરતાં પણ ત્યારે તેવો ખ્યાલ હતો જ નહીં કે સરસ્વતીદેવીનો મહિમા-પ્રભાવ કેટલો મહાન છે.

જિન શાસનના મહાન જ્યોતિર્ધરો-આચાર્ય ભગવંતો જેવાં કે બપ્પભટ્ટિસૂરિ, મલ્લવાદીસૂરિ, વાદીદેવસૂરિ, હેમચંદ્રાચાર્ય, મલ્લિષેણસૂરિ, ઉપા. યશોવિજય મ. જૈનેત્તરોમાં કવિ કાલીદાસ, માઘ-મમટ્ટ-શ્રીહર્ષ-ભારવિ વિગેરે અનેક વિદ્વાનોએ જે દેવીની સાધના દ્વારા કૃપા-સહાયથી જ્ઞાનમાર્ગમાં અનુપમ આદર્શ ચિહ્નો સ્થાપિત કર્યા છે અને જ્ઞાનપ્રકાશ ખૂંણે-ખાંચરે ફેલાવી જ્ઞાન સંપન્ન કર્યા છે જેના મૂળમાં અર્હન્મુખવાસિની શ્રી સરસ્વતી દેવી ગણાય છે.

અને તેથી જ જિનાગમના રહસ્યો-ન્યાય-વ્યાકરણ-સાહિત્ય-સંગીત-કલા જેવા ક્ષેત્રોમાં તેઓએ પ્રારબ્ધ-પુરુષાર્થનો સમન્વય કરી સ્વ-પર સર્વને ગૌરવાન્વિત કર્યા. તે વાતો સાંભળતા આજેય રોમાંચ ખડાં કરે છે. તેથી વર્તમાનમાં તેઓનો સાધના-ઉપાસના માર્ગ પુનર્જીવીત થાય, લોકરુચિ-આદર, દેવી પ્રત્યે પ્રગટે તે માટે હાલમાં તેના અંગે કોઈ પુસ્તક ઉપલબ્ધ નથી.

મુનિકુલચંદ્રવિજયને એક એવી રઢ લાગી કે આપણી શ્રુતદેવતા સરસ્વતીજી અંગે જે કંઈ પણ સાહિત્ય પ્રતિકૃતિઓ, જેટલું અધિક સર્વોપયોગી મળે તે બધું એકત્રિત કરી જન સમક્ષ મૂકવું. આજે તેણે જે કંઈ પણ સંકલિત કરી પ્રસ્તુત કર્યું છે તે જ્ઞાનમાર્ગના ખપી જીવો (૧) સ્તોત્ર સ્તુતિ-સ્તવ-અષ્ટક-પ્રાર્થના-છંદ વિભાગ (૨) મંત્ર સંગ્રહ વિભાગ (૩) યંત્ર સંગ્રહ વિભાગ (૪) ઓષધિ પ્રયોગ વિભાગ અને પ્રાચીન-અર્વાચીન ચિત્તાકર્ષકદેવીના વિવિધ ફોટાઓ. એમ કુલ પાંચ વિભાગ પૈકી કોઈપણ એક વિભાગનો ઉપયોગ કરશે તો મુનિશ્રીનો પ્રયત્ન સફળ થશે અને શ્રુતપ્રેમને વ્યક્ત કરવાનું નિમિત્ત બનશે.

લી.
વિજયચંદ્રોદયસૂરિ.

નમો નમઃ શ્રી ગુરુનેમિસૂરયે

હાર્દિક અભિનન્દન

ભગવાન તીર્થંકરના સર્વ હિતકર શાસનમાં 'શ્રુતદેવતા' તરીકે ઓળખાતાં અને સ્તવાતાં ભગવતી શ્રી સરસ્વતી દેવીનો મહિમા ભારતની શ્રમણ તેમજ બ્રાહ્મણ પરંપરાઓમાં સદાકાળ એકધારો અને એકસરખો પ્રવર્તતો રહ્યો છે. જૈન, બૌદ્ધ અને વૈદિક એ ત્રણે પરંપરાના તમામ દર્શનો તથા સંપ્રદાયોમાં પણ સરસ્વતી દેવીના સ્થાનમાનની બાબતે વિવાદ કે ઝઘડો નથી જ.

જૈન દર્શનની વાત કરીએ તો, જૈન દર્શન સંમત પાંચ જ્ઞાનો પૈકી શ્રુતજ્ઞાન અને તેના અક્ષર દેહ સ્વરુપ દ્વાદશાંગીમય પ્રવચનની અધિષ્ઠાત્રી દેવી શ્રુતદેવતા તરીકે સરસ્વતી દેવીને સ્વીકારવામાં આવી છે. "શ્રી શ્રુતદેવી, ભગવતી, જે બ્રાહ્મી-લિપિ રૂપ" - જેવી પંક્તિઓ દ્વારા અને **"जिनपति प्रथिताखिल वाङ्मयी"** જેવા સ્તોત્રો દ્વારા આ વિભાવના સુપેરે વ્યક્ત થાય છે. આથીયે આગળ, જૈન દર્શનના કર્મ વિજ્ઞાન પ્રમાણે જ્ઞાનાવરણીય કર્મને લીધે આત્મા અજ્ઞાની રહે/થાય, અને તે કર્મના ક્ષય કે ક્ષયોપશમ થકી આત્મા જ્ઞાની/શ્રુતજ્ઞાની બને. આ કર્મનો ક્ષયોપશમ કે ક્ષય કરવા માટે દર્શાવવામાં આવેલા વિવિધ સાધનોમાં એક વિશિષ્ટ સાધન છે શ્રી શ્રુતદેવતાની ઉપાસના. **"सुएदेवया भगवई, नाणावरणीय कम्मसंघायं । तेसिं खवेउ सययं जेसिं सुयसायरेभत्ती ॥"** આ પાઠ અને ષડાવશ્યકમાં આ પાઠ પૂર્વક થતી શ્રુતદેવતાની આરાધના, આ વાતની તથ્યતાને પ્રમાણિત કરે છે.

અઢી હજાર વર્ષોમાં અનેક શ્રુતધર અને બહુશ્રુત મહર્ષિઓએ અગણિત ગ્રંથો/શાસ્ત્રોની રચના કરી છે. તે તમામ ગ્રંથોના પ્રારંભે શ્રી જિનવર દેવ અને ગુરુભગવંતોના સ્મરણ-સ્તવનરૂપ મંગલની સાથે જ શ્રી શ્રુતદેવતાના સ્મરણ-સ્તવનરૂપ મંગલાચરણ પણ તે તે પૂજ્ય મહર્ષિએ કર્યું જ છે, એ પણ સરસ્વતી દેવીના માહાત્મ્યનું સૂચન જ કરે છે. અદ્યાવધિ રચાયેલા અને ઉપલબ્ધ ગ્રંથોમાના સરસ્વતી દેવીનાં મંગલાચરણોનો એક સંચય કરી શકાય, અને તો તે બહુ ઉપયોગી કામ થાય.

સરસ્વતી એ વિદ્યાની દેવી છે. સંસાર સમસ્તને મન વિદ્યા અર્થાત્ જ્ઞાનનું મૂલ્ય સદૈવ ખુબ મોટું રહ્યું છે અને આથી જ અનેકાનેક વિદ્યાસાધક અને વિદ્યાપ્રેમી મુનિજનો તથા કવિજનોએ કાવ્યો, સ્તોત્રો, મંત્રો, યંત્રો, છંદો વગેરે રચીને સરસ્વતી દેવીની ઉપાસના કરવાનો માર્ગ પ્રશસ્ત કરી આપ્યો છે. એમાંના કેટલાક સ્તોત્રો-મંત્રો-યંત્રો તેમજ ચિત્રો છબીઓનો સંચય પ્રસ્તુત પુસ્તકમાં કરવામાં આવ્યો છે, જે સરસ્વતી દેવીના તથા સમ્યગ્જ્ઞાનના ઉપાસકો માટે એક મજાનું સાધન બની રહેવાનું છે.

ઉત્સાહી મુનિરાજ શ્રી કુલચન્દ્ર વિજયજીનો આ પ્રથમ તેમજ પ્રારંભિક પ્રયાસ હોવા છતાં જ્ઞાનની ઉપાસનાનું કાંઈક સારું કાર્ય કરી છૂટવાનો તેમનો ઉત્સાહ પ્રશંસાર્હ ગણાય તેવો છે. આપણે આશા રાખીએ કે તેમનો ઉત્સાહ શતગુણો વધતો જ રહે અને આ પ્રારંભિક કાર્યથી સંતોષ માનીને અટકી ન જાય પણ આ કાર્યને પાયારૂપ કાર્ય બનાવીને તેના પર આ વિષયના વિશિષ્ટ-વિશદ સંશોધન કાર્યની ઈમારત ચણવાનું મહત્ કાર્ય અવશ્ય કરે.

તેમના શ્રુતભક્તિના આ શુભ પ્રયત્નને હાર્દિક અભિનંદન.

શ્રી વિજય નેમિસૂરિજ્ઞાનશાળા, — **શીલચન્દ્રવિજય.**
પાંજરાપોળ, અમદાવાદ-૧
તા.૩૦-૩-૯૪

ગ્રંથના દરવાજે

પ્રસન્નતાનો પમરાટ

પરમોચ્ચ માનવજીવનની જે કોઈપણ સંપત્તિ શક્તિ કે સમજનો સરવાળો હોય તો તે પ્રસન્નતાભર્યું જીવન છે કે નહીં ? તેના પર મંડાય છે. પ્રસન્નતાની હાજરીમાં જીવન જીવંત લાગે છે.

જીવંત જીવનની નિશાની એટલે **સદાકાળ, સદાબહાર, ભરી ભરી પ્રસન્નતા.** પ્રસન્નતાને પામેલો માણસ અનેકવિધ આફતોથી તે અકળાય નહીં અને ભરપૂર અનુકુળતાઓમાં નિજ ભાન ભૂલે નહી. તે પ્રાપ્ત કરવાના બે માધ્યમ છે.

(૧) આ લોકમાં મનગમતી ભૌતિક સુખ-સગવડતાની સામગ્રીઓથી પ્રાપ્ત થતી પ્રસન્નતા અને

(૨) **આત્મા - પરમાત્માને કેન્દ્રમાં રાખી જીવનભર સાહિત્ય-સંગીત - કલા - જ્ઞાન** - ધ્યાન કે અધ્યાત્મ દ્વારા પ્રાપ્ત થતી પ્રસન્નતા.

પહેલા નંબરની **કામચલાઉ - અસ્થિર - પરાધીન** અને **અસલામતી** ભરી (પ્રસન્નતા) છે જ્યારે બીજા નંબરની **કાયમી-સ્થિર-સ્વાધીન** અને **સલામતીભરી** છે.

સુખ શાંતિ અને પ્રસન્નતાથી જીવવા માટે જીવનભર ભૌતિક ઉંચાઈને હાંસલ કરવાના અથાગ પ્રયત્નો કર્યા પછી પણ જ્યારે નક્કર કે અસલ,- ચીજવસ્તુ માણસના હાથમાં આવતી નથી અને જે કંઈપણ આવે છે. **તેમાં પણ "કશુંક ખૂટે છે ને કંઈક ખટકે છે."** ની લાગણીથી **લોકો પીડાય** છે ત્યારે માનવું પડે છે કે ક્યાં તે **ગલત રસ્તે ધ્યેયને પ્રાપ્ત** કરવા **દોડ્યો** છે અથવા તે **સાચો ધ્યેયને સમજ્યો નથી.** પ્રસન્ન જીંદગીના ગણિતમાં જો **ખાનદાની-ખુમારી-ખામોશી-સહનશક્તિ કે સમજ- શક્તિના** ગુણાકાર કે સરવાળા ન થાય તો અંતે તેને પસ્તાવામાં કે પ્રાયશ્ચિતમાં સ્નાન કરવું પડે છે. એટલે **પ્રસન્નતા, પૈસાથી** નહી પણ **પ્રેમથી** મળે, **પ્રેમ સમજણથી** મળે, **અને સમજણ જ્ઞાનથી મળે. સવાલ છે - સમજણભરી જ્ઞાનદૃષ્ટિનો.** તે સમજણ - જ્ઞાનની આપનારી દેવી સરસ્વતી છે. તેની કૃપાના કિરણો જો માનવીને મળી જાય તો જીવનની ધન્યતા અને સાર્થકતાનો અનુભવ થાય અને જીવન જીતી જાય.

તો કોઈ કિંમત નથી.

માનવીનું બૌદ્ધિક સ્તર ગમે તેટલું ઊંચું હોય, દુનિયાને આંજી નાખે તેવી સમૃદ્ધિઓ હિલોળા લેતી હોય, પણ **હૃદય કરુણાથી ભીનું** ન હોય, **સત્-અસત્ નો વિવેક ન હોય,** હેય-ઉપાદેય કે **હિત-અહિતનો ખ્યાલ ન હોય તો તે** બુદ્ધિ **સમૃદ્ધિની કોઈ કિંમત નથી.**

બંને હાથમા લાડવો.

જીવનની સાચી મજા ! તદ્દન સાચીમજા **સરળતા - સહનતા અને સમજતા ભર્યા જીવનમા હોઈ શકે, સમ્યગ્જ્ઞાન** એટલે જ **વિવેકજ્ઞાન,** આ જ્ઞાન દીપક વગર પવિત્ર

પ્રસન્ન જીવનનો ખ્યાલ આવતો નથી. યથાર્થ જ્ઞાનની હાજરીમાં જ આત્માની શક્તિ સંપત્તિ અને સદ્‌ગુણોની સમજ મળી શકે, **ઉદાત્ત** અને **ઉમદા** ગુણોને પ્રાપ્ત કરી શકે, જ્ઞાન-ધ્યાન અનુભવથી ગળાડુબ આનંદ પણ મેળવી શકે, આ થઈ દિવ્યાનંદની વાત, પરંતુ **સમ્યગ્‌જ્ઞાનના** સહારે ચાલુ વર્તમાન **જીવનમાંય કેટલાય માનવી મનથી તૂટેલા-હારેલા-થાકેલા-ભાંગેલા અને ભાન-ભૂલેલા** જીવોને સાચી **સલાહ** અને **સહાય** સમજણ શક્તિથી આપવાને કારણે પરમાર્થ દ્વારા પરમ પ્રસન્નતાના પીયૂષ પાન કરી શકે છે, અને કરાવી શકે છે. તેથી એકવાત ફલિત થાય છે કે જીવનના કોઈ પણ પ્રકારનાં **વ્યવહારમાં - વિષયમાં** કે **વિકાસમાં વિશિષ્ટજ્ઞાન** જ **સર્વોપરી ભોમિયો** બને છે. જ્ઞાનથી જ સર્વ કાર્યો સફળ થાય છે. ડગલે-પગલે અનુભવ-સમજણશક્તિ-કોઠાસૂઝવાળા માનવી જ સિધ્ધી મેળવી જ્ઞાત-અજ્ઞાત બંધનો દૂર કરી સર્વત્ર સ્વતંત્રતાનો આસ્વાદ લઈ શકે છે.

તે સમ્યગ્‌જ્ઞાનની ઉપાસના-આરાધનાથી. જીવન **ઉષ્માભર્યું - ઉલ્લાસભર્યુંને ઉદેશભર્યું** અનુભવાય છે. ત્યારે પ્રશ્ન થાય કે સમ્યગ્‌જ્ઞાનનું મૂળસ્ત્રોત કયું ? તે સમ્યગજ્ઞાન મળે કઈ રીતે ?

સારસ્વતીની ઓળખ

સમ્યગ્‌જ્ઞાનનું ઉદ્‌ગમ સ્થાન **અરિહંત** ભગવાનના **મુખકમળમાં** સદાય **રહેનારી** દ્વાદશાંગીની અધિષ્ઠાત્રી શ્રીસરસ્વતી દેવી છે. તે કલા, સંગીત, વિદ્યા અને જ્ઞાનની દાત્રી ગણાય છે. શ્રુત, બ્રાહ્મી, ભારતી, વાગેશ્વરી, ગીર્વાણી, વીણા, પાણી, શારદા, વિદ્યા, ત્રિપુરા, બ્રહ્માણીદેવી વિગેરે ૧૦૮ તેનાં પર્યાયવાચી નામો છે તે ચાર હાથવાળી અને બે હાથવાળી જોવા મળે છે. જમણાહાથે મોતીનીમાળા અને વરદ મુદ્રાવાળી, ડાબા હાથે પુસ્તક(પોથી) તથા કમળ ધારણ કરેલી અથવા અમૃત કમંડળને ધારણ કરેલી, રાજહંસ કે કમળ ઉપર બિરાજમાન થયેલી, જૈનેત્તરોમાં મયૂર કે હંસવાળી અને હંસ-મયૂરના પ્રતિકવાળી પણ જોવામાં આવી છે. સેન પ્રશ્નોત્તરમાં વ્યંતરનિકાયના ગીતરતિ ઈન્દ્રની પટરાણી તરીકે સરસ્વતી દેવીનો ઉલ્લેખ કર્યો છે. જ્યારે જૈનેત્તરો બ્રહ્માની બે પુત્રી પૈકી એક પુત્રીને સર. દેવી માને છે. ને કોઈ બ્રહ્માની પત્ની પણ માને છે. તે પરિણીતાને અપરિણીતા પણ સાંભળવા મળી છે. આ અંગે ઘણા મત-મતાંતરો છે ને સંશોધનનો વિષય છે.

તેની આરાધના સાધના સેંકડો વર્ષથી ચાલી આવતી જાણવા મળે છે.

પ્રત્યક્ષ થયેલી દેવી સારસ્વતી

વિક્રમની આઠમી સદીમાં થઈ ગયેલા આમ રાજા પ્રતિબોધક શ્રી બપ્પભટ્ટિસૂરિ મ.ના શરૂઆતના સંયમ જીવનની વાત છે. ગુરુદેવ શ્રી સિદ્ધસેન સૂરિ મહારાજે તેની યોગ્યતા જોઈ શ્રી સારસ્વત મંત્ર જાપ માટે આપ્યો છે. નિત્ય જાપમાં એકાગ્ર બનેલા એકવાર તેના નૈષ્ઠિક બ્રહ્મચર્યના તેજ અને ધ્યાનમાં લયલીનતાથી અને જાપના પ્રકર્ષથી સ્નાનક્રીડામાં રહેલી શ્રી સરસ્વતી દેવી તુરત જ હાજર થાય છે. મુનિવર

મોઢું ફેરવી લે છે. દેવીને આશ્ચર્ય થાય છે અને પોતાના સ્વરૂપનો ખ્યાલ આવતા સ્વસ્થ બનીને તેને વરદાન આપે છે. **તું સદા અજેય બનીશ** અને ત્યારથી રોજ ૧૦૦૦ શ્લોક કંઠસ્થ કરવાની શક્તિને પ્રાપ્ત કરી સર્વશાસ્ત્ર પારંગત બની અપૂર્વ રીતે શ્રી જિન શાસનની સેવા કરવા માની કૃપાથી સમર્થ બને છે.

શ્રુતદેવીની સાધના

આ અંગે જૈન જૈનોત્તરોના ઘણાં મૂર્ધન્ય કક્ષાના વિદ્વાનો સાહિત્યકારો પંડીતો વિગેરે એ સાધના-આરાધના કરી ઈચ્છિત વરદાનને પ્રાપ્ત કર્યું છે.

કહેવાનો મતલબ એ કે ભલે આપણે તેઓના જેવા સત્ત્વશાળી-પરાક્રમી કે પુન્યશાળી નથી, પરંતુ શ્રુતદેવી સરસ્વતીની કૃપા, અમીદષ્ટિ કે કરુણા, પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ જાણતાં કે અજાણતા ક્યારેક પણ મળી જાય તો આત્મા ઉન્નતિના પંથે સરળતાથી ગતિ કરી શકે. પરંતુ તે માટે તેઓના ચરણે જવું પડે, શરણું સ્વીકારવું જોઈએ. સેવા, સમર્પણ, ભકિત, ઉપાસના વિગેરે દિલ દઈને કરવું અનિવાર્યપણે આવશ્યક બને.

ऐं બીજમંત્રનો જન્મસિદ્ધ સંબંધ

ધરતી પર જન્મ લેતાની સાથે બાળક જ્યારે રડે છે. ત્યારે એં એં એં સ્વરૂપે રૂદન કરે છે. તે પોતાની વેદના વ્યક્ત કરવા વાણીનો સહારો લેવા જાય છે પણ તેમ થતુ નથી એટલે ऐं બીજમંત્રના સ્વરૂપવાળી મા. સરસ્વતીને જાણે તે રુદન દ્વારા બોલાવાતી હોય તેમ તેને કહે છે કે તું મારી પીડા વેદના મારા મનના ભાવને તું મારી સાક્ષાત્ માને કહે જેથી તે આવે અને મને શાંતિ થાય અને સરસ્વતી દેવી જાણે તેમ કરતી હોય તેમ બાળકના રડવાનો અવાજ સાંભળી બધા કામ પડતા મૂકી તેની જનની તેને સંતોષવા પ્રયત્ન કરે છે. એટલે જન્મતાની સાથે જ માનવીને સરસ્વતીનો સંબંધ સર્વપ્રથમ થાય છે. પણ મોટા થતા શ્રી = લક્ષ્મીના સંબંધમાં વધુને વધુ રહેતા બીજુ બધું ભૂલી જાય છે. અમેરિકાની નાસા સંસ્થામાં બારાક્ષરીના પ્રત્યેક અક્ષરના જુદા જુદા અર્થઘટનો વિદ્વાનોએ પોતાની શૈલીથી સ્વતંત્ર રીતે કર્યા છે. તેમાં ऐं બીજનું અર્થઘટન ઉપરોક્ત રીતે કર્યું છે તેમ પરંપરાએ સાંભળ્યું છે.

મંત્રમાર્ગની મર્મજ્ઞ વાતો

મંત્ર વિભાગમાં શ્રી સારસ્વતના ૮૫ મંત્રો જરૂરી સૂચનાઓ સાથે મૂક્યા છે. મંત્રો જુના પુસ્તકો અને હ. લિ. પાનાઓમાંથી છુટાછવાયા મળ્યા તે મૂક્યા છે. મંત્રોની મહત્તાનો ખ્યાલ તેની યથાર્થ જાણકારી વિના મળતો નથી.

મંત્રમાં અમુક ચોક્કસ નિયમો પ્રમાણે ગોઠવાયેલા અને ચોક્કસ રીતે ઉચ્ચારતા પદોની એક નિશ્ચિત યોજના હોય છે. દરેક મંત્રબીજો, કે મંત્રપદોના ઉચ્ચારથી ચોક્કસ પ્રકારના આંદોલનો ઉત્પન્ન થાય છે. આ આંદોલનો પણ અમુક ચોક્કસ

પ્રકારના વર્ણ-આકૃતિ-રંગવાળા હોય છે અને શરીરમાં નિયત કરાયેલા ભાગોમાંથી જ તે ઉત્પન્ન થાય છે. એટલે ત્યાં તે પોતાનું સ્વામિત્વ ધરાવે છે. તેથી મંત્રસ્વરો હ્રસ્વ, દીર્ઘ કે પ્લુત જે રીતે ઉચ્ચાર કરવાના કહ્યા હોય તે રીતે કરવાથી શરીર શુદ્ધિ, હૃદયશુદ્ધિ, નાડીશુદ્ધિ ઉત્તરોત્તર થતી જાય છે. તે પ્રાણની ગતિને પણ નિયમિત કરે છે. પ્રાણની ગતિ નિયમિત થાય ત્યારે મન કાબૂમાં આવે છે અને મનનો દૃઢ કાબુ એકાગ્ર લયલીન અવસ્થામાં સાધકને સ્થિર કરે છે. તે પછીના શુદ્ધમંત્ર જાપના રુપ, રંગ આકારોમાં મંત્રદેવતા આવીને તેટલો સમય રહી ભક્તના મનોવાંછિત પૂર્ણ કરે છે.

પુનઃ પુનઃ તે **મંત્રણા એટલે ગુહ્ય કથન, એ પોતાના સ્થૂલ સ્વરૂપનો ત્યાગ કરી નિ!સીમ સ્વરુપ નું ભાન કરાવે છે. એ ભાન જેમ જેમ દૃઢ દૃઢતર થતું જાય છે તેમ તેમ સાધકને સંકલ્પ, - વિકલ્પમાંથી મુક્ત કરી** નિર્વિકલ્પ અવસ્થાની પ્રાપ્તિ કરાવવા સમર્થ બને છે તેથી મંત્ર સિદ્ધ કરવા અનુભવી ગુરુની, શારીરિક માનસિક બળની અને ધીરજની વધુ જરૂર પડે છે. આમ્નાય અને વિશ્વાસબાહુલ્ય એ બે મહત્વના સહકારી કારણો છે. તેમાં પણ ગુરુ, મંત્ર, દેવતા, પ્રાણ અને આત્મા એ બધા જ્યારે એક બને ત્યારે મંત્રદેવતા શીઘ્રપણે પ્રગટ થાય છે તેનું આલંબન માતૃકાક્ષરો છે તેને જ્ઞાનશક્તિ સાથે ગાઢસંબંધ છે. તે માતૃકા ચાર પ્રકારની છે. (૧) વૈખરી (૨) મધ્યમા (૩) પશ્યન્તી (૪) પરા.

૧) વૈખરી એ મુખથી બોલાતી વાણી.

૨) મધ્યમા એ હૃદયમાંથી બોલાતી વાણી

૩) પશ્યન્તી એ નાભીગત સૂક્ષ્મ સ્વરુપે રહેલી વાણી

૪) પરા એ આત્મજ્યોતિ છે જ્યાં કેવળજ્ઞાનનો ઝળહળતો સૂર્ય પ્રકાશે છે.

પરાવાણીનું ઉપાદાન પશ્યન્તી વાણી બને છે. પશ્યન્તીનું કારણ બીજી મધ્યમાં વાણી બને છે અને વૈખરીના માધ્યમથી મધ્યમા વાણી સુધી પહોંચાય છે. તેની પ્રદાતા શ્રી સરસ્વતી દેવી ગણાય છે. તે ઉત્તરોત્તર કૈવલ્યના દ્વાર સુધી પહોંચાડે છે. શ્રુતદેવીની પ્રસન્નતા, કૃપા મંત્રમાર્ગથી સુલભ બને છે. પરંતુ મંત્રાનુષ્ઠાન કરતા પહેલા યોગ્યતા, પાત્રતા ખાસ કેળવવી પડે છે.

પછી મંત્ર સાધના ન કરવી

આજના કાળે શરીર અને મનોબળ જેનું પુરતું ન હોય તેઓએ આ વિભાગમાં ઊંડા ન ઊતરવું. પુણ્યના ઉદયથી જ શ્રેષ્ઠમંત્રને તેના સાધનો સારી રીતે પ્રાપ્ત થાય છે. વિશિષ્ટ પ્રારબ્ધ અને પુરુષાર્થથી જ મંત્ર ફળે છે. આ કાળમાં અલ્પપુણ્યશાળીને કોઈ મંત્ર તાત્કાલિક ફળ ન આપે તો બીજી, ત્રીજી વાર તેની સાધના, વિશેષ શુદ્ધિથી કરવી, ત્રણ વાર કર્યા પછી પણ કોઈ ફળ ન દેખાય તો મંત્રસાધન છોડી દેવું - આ અંગે વિશેષ ગુરુગમથી જાણી લેવું.

સિદ્ધયંત્રોની પ્રભાવકત્તા

તે પછીના યંત્રવિભાગમાં અનુભૂત અને પરમ પ્રભાવક યંત્રો સમજુતી સાથે લખ્યા છે. યંત્રમાં આંકડા જે ગોઠવાયેલા હોય છે તે દેવતાનું ગુહ્ય સ્વરૂપ ગણાય છે. અંકાક્ષરોની સંયોજના પણ નિશ્ચિત ગણતરી સાથે કરેલી હોય છે. તેમાં પણ જે પ્રથમના બે યંત્રો છે તેની પ્રભાવિકતા ઘણી ગણેલી છે. ફક્ત નિત્ય દર્શન પૂજન કરવાથી બુદ્ધિ વિકાસ થવા લાગે છે. તે સિવાય જે કોઈ પણ યંત્રની ઉપાસના કરવાની ઈચ્છા થાય તેને શુભમુહૂર્તે ચાંદી, તાંબા કે ભોજપત્ર પર દાડમની કલમથી અષ્ટગંધ શાહીથી ક્રમશઃ ૧-૨-૩-૪ ના ખાના ભરી લખવો, પવિત્રસ્થાને રાખી નિત્ય અર્ચન, પૂજનવિધિ જાણી કરવી. સાથોસાથ વન્યૌષધિના બુદ્ધિવર્ધક સારસ્વત ચૂર્ણના ૩૪ પ્રયોગો આપ્યા છે જે બાળકો યુવાનો સાધકોને ઉપયોગી થઈ શકે તેથી ધીરજલાલ ટોકરશી સંપાદિત **"સ્મરણકલા"** પુસ્તકમાંથી અક્ષરશઃ સાભાર લીધા છે.

દેવીના દુર્લભ ફોટાઓ

સો ઉપરાંત ફોટામાંથી સીલેકશન કરેલા અર્વાચીન ઈ.સ. ની ૯મી સદીથી લઈ આજ સુધીના, જુના તામિલનાડુ, પાલાબંગાળ, પંજાબ, બીકાનેર, ગ્વાલિયર, નાગપુર, પિંડવાડા, પાટણ, માઉન્ટ આબુ, તારંગા, સિરોહી, રાંતેજ, ભરુચ, સુરત, પાલિતાણા, લંડન તથા પ્રસિદ્ધ ચિત્રકારોના કુલ ૭૪ ફોટા ૫૬ પેજમાં મૂક્યા છે. તેમાં ૧૬ ફોટા બ્લેક એન્ડ વ્હાઈટ પ્રાચીનતાની ઓરીજનાલીટી જણાય અને જળવાય તેથી એમ જ રાખ્યા છે.

ગ્રંથનું સાહિત્ય ક્યાંથી મળ્યું ?

સરસ્વતી સંબંધી જે કોઈ પણ સાહિત્ય પૂર્વાચાયરચિત, અનુભૂત સિદ્ધ સૂરિવરો, મુનિવરોપ્રણીત કે અર્વાચીન કર્તાઓનું હોય, પ્રાચીન કે અર્વાચીન હોય તે જૈન જૈનેત્તરોનાસ્તોત્ર-સ્તવ-સ્તુતિ-કલ્પ-સરસ્વતીભક્તામર-અષ્ટક-છંદ-પ્રાર્થના-મંત્રો-યંત્રો અને આયુર્વેદીય બુદ્ધિવર્ધક સ્મૃતિ સર્જક પ્રયોગો તથા સાધનામાં આલંબન રુપ પ્રાચીન-અર્વાચીન ચિત્તાકર્ષક ૫૬ પેજ ફોટાઓ આ બધું એકજ સ્થાનેથી મળી જાય તે માટે **જેસલમેર, પાટણ,** ડભોઈ, **વડોદરા, સુરતના** હસ્તલિખિત જ્ઞાનભંડારોમાંથી તે સિવાય **કાવ્યસંગ્રહ** ભાગ ૨, **ભૈરવપદ્માવતીકલ્પ, સરસ્વતી સ્તુતિ, સ્તોત્રસંગ્રહ, સરસ્વતી ઉપાસના** વિગેરે પુસ્તકોમાંથી પાઠભેદો જોવા માટે ને કોઈ નવીન કૃતિ હોય તે સ્તોત્રાદિના સંગ્રહરુપે રજુ કર્યું છે. એકંદરે શક્ય થયું તેટલું યત્કિંચિત્ શ્રી શ્રુતદેવીના અંગ-પ્રત્યંગસ્વરુપસાહિત્ય અને ફોટા ભેગા કરી બાળકથી લઈ સાધકજીવોને ઉપયોગી થાય તે માટે રજુ કર્યા છે. **આ બધામાં નિમિત બની છે સરસ્વતીની અગમ્ય પ્રેરણા** અને **પરમોપકારી પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની ૫૧ વર્ષની દીર્ઘ સંયમયાત્રા.** સં. ૨૦૪૯નું સુરત રાંદેર રોડ જૈન સંઘમા આરાધના - સાધનામય પસાર થયેલું ચાર્તુમાસ ત્રણ જિનમંદિરોની અંજન-પ્રતિષ્ઠા, અને પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના ૫૦ વર્ષના સંયમ પર્યાયનો ગુણાનુવાદ, તેની વિશિષ્ટ અનુમોદના કાજે સમાજ સમક્ષ

કંઈ એવું મૂકવાની ભાવના થઈ કે જે સર્વોપયોગી બને તેથી સૌપ્રથમ જેની દરેક ક્ષેત્રમા વધુ જરૂર પડે અને જેના વિના જીવનની વાસ્તવિક મજા અનુભવાતી નથી તે સરસ્વતી દેવીનો કોઈ નાનો પણ ગ્રંથ છપાય તો ગુરુભક્તિને જ્ઞાનભક્તિમાં પ્રથમ અધ્યાયના પ્રથમ શ્લોકનો પ્રથમ અક્ષર મૂક્યો કદાચ કહેવાય ! ધીરે ધીરે પ્રયત્ન ચાલુ થયો પૂ. બન્ને ગુરુદેવોની અમીદષ્ટિથી અને સહવર્તી **પૂ. પંન્યાસ શ્રી સોમચંદ્ર વિ.મ. મુનિશ્રમણચંદ્રવિ.મ., મુનિનિર્મલચંદ્રવિ.મ., મુનિજિનેશચંદ્ર વિ.મ.** વિગેરે મુનિવરોના આત્મીય સહકારથી કાર્યને વેગ મળ્યો. મા. શારદાના ફોટા ભેગા કરીને લાવવામાં મહત્વનો ફાળો **જયંતભાઈ ગિરીશચંદ્ર ઝવેરી (સુરત) તથા ભરતભાઈ સી. શાહ (અમદાવાદવાળા)નો છે.** તે બધા ફોટાની પ્રેસકોપી કરી આપવા માટે **સુરત વિનસ સ્ટુડીયો વાળા રમીલાબેનની ભક્તિ નોંધપાત્ર અને ઉલ્લેખનીય રહી છે.** જાણે પોતાનું જ કામ હોય તેમ, વધુ સુંદરતા પુસ્તકમા આવે તે રીતે તેઓએ પ્રયત્ન કર્યો છે અને સતત જ્ઞાનોપાસનામાં રત રહેલા **વિદ્વદ્વર્ય પં. શ્રી શીલચંદ્ર વિ.મ. સાહેબે મનનીય પ્રસ્તાવના લખી આપવાથી ખૂબ આનંદ થયો છે.**

આ પ્રસંગે **કર્તવ્યનિષ્ઠ અને પ્રેમાળ શ્રી અસગરભાઈ પ્રેસવાળાએ** ટુંકા ચાર મહિનાના ગાળામાં ઝડપથી ચીવટપૂર્વક પુસ્તકનો વધુ સુંદર ઉઠાવ આવે તે માટે ગણનાપાત્ર મહેનત કરી છે.

ટુંકમાં **"એક હાથે ચપટી વાગે ને બે હાથે તાળી વાગે"** એ કહેવત અનુસાર આ તાળી વાગવા જેવા પ્રસંગે જે કોઈ નામી-અનામી-જ્ઞાત-અજ્ઞાત વ્યક્તિઓએ સહકાર આપ્યો છે તેથી ઉત્સાહમાં વધારો થયો છે.

અંતમા વિદ્વદ્ સમાજ પાસે અને સરસ્વતીના ઉપાસકો પાસે એવી અપેક્ષા રહે કે આ પુસ્તકમાં જે કંઈ પણ ભૂલ, ક્ષતિ ઉણપ કે સલાહ હોય તેને સહૃદયતાથી જણાવે જેથી ભવિષ્યમાં સુધારો કરવાની તક મળે તથા આ સંબંધી જે સાહિત્ય છપાવવાનું બાકી રહે તે જણાવે કે આપશે તો તેઓનો ૠણી બનીશ. આ મારા જીવનમાં પ્રથમ પ્રયાસ છે. ચોક્કસ ક્ષતિઓ રહી હશે, તે ક્ષમ્ય કરી સ્વીકારશો તથા આ ગ્રંથના નિયમિત કિંચિત્ ઉપયોગ દ્વારા પણ તમારામાં રહેલી સુષુપ્ત આંતરશક્તિઓને જાગૃત કરી શ્રી સર. દેવીના ચરણે જઈ તેની કૃપાના ભાજન બનો, અજ્ઞાનરૂપી તીવ્ર તિમિર હટાવી શાશ્વત, આત્મિક સુખોને પ્રાપ્ત કરો. અધ્યાત્મને આત્મ વિકાસના માર્ગે અવિરત આગેકૂચ થતી રહો જેથી સ્વ-પર સર્વનું કલ્યાણ થાય અને સમ્પૂર્ણ કર્મ ક્ષય કરીએ એ જ અંતરની તીવ્ર અભિલાષા સહ....

વિ.સં. ૨૦૫૦
ફા. સુ. ૩
સીમંધરજિન દિક્ષા દિન

પૂજ્યપાદ ગુરુદેવશ્રી ચંદ્રોદયસૂરીશ્વરજી
મહારાજાનો ચરણ કિંકર
મુનિ કુલચંદ્ર

ગ્રંથમાં ક્યાં ? શું જોશો ?

વિભાગ - ૧

क्रम	स्तोत्रादिनाम । प्रतीकं	कर्त्ता	पृष्ठं
१	श्री सरस्वती स्तवः । नमो सरयससि सरिस.		१
२	सरस्सई विंसिया । सिरिकेसरियाणाहं.	सिरिपउमसूरि	३
३	सरस्वती स्तुतिः । ॐ ह्रीँ अर्हं मुखाम्भोज.	चिरन्तनाचार्य	५
४	सरस्वती स्तोत्रम् । सकलमंङ्गलवृद्धि विधायिनी.	चिरन्तनाचार्य	६
५	सरस्वती स्तोत्रम् । त्वं शारदादेवि ! समस्त.	चिरन्तनाचार्य	७
६	सरस्वती मन्त्र कल्पः । जगदीशं जिनं देवम्.	श्रीमल्लिषेणाचार्यः।	८
७	सरस्वती कल्पः । कन्दात् कुण्डलिनीत्वदीय.	श्री बप्पभट्टिसूरिः ।	१७
८	सिद्ध सारस्वतस्तवः । कलमरालविहङ्गमवाहना.	श्री बप्पभट्टिसूरिः ।	२७
९	श्रुतदेवता मन्त्रगर्भितस्तोत्रम् । श्री वर्द्धमानमानम्य.	अज्ञातकर्तृक ।	२९
१०	महामंत्रगर्भित सरस्वतीस्तोत्रम् । ऐँ ह्रीँ श्रीँ मंत्ररूपे.	अज्ञातकर्तृक ।	३३
११	श्री शारदाऽष्टकम् । प्राग् वाग्देवी.	अज्ञातकर्तृक ।	३५
१२	शारदा स्तवाष्टकम् । कला काचित् कान्ता.	मुनि सुंदरसूरिः ।	३६
१३	सरस्वती स्तोत्रम् । आराद्धा श्रद्धया सम्यग्.	मुनि सुंदरसूरिः ।	३८
१४	सिद्ध सारस्वत स्तवः । व्याप्तानन्त समस्त.	साध्वी शिवार्या ।	३९
१५	श्री शारदा स्तोत्रम् । वाग्देवते भक्तिमतां.	श्री जिनप्रभसूरिः ।	४०
१६	शारदा स्तवनम् । ॐ नमस्त्रिदश वन्दित.	श्री जिनप्रभसूरिः ।	४२
१७	शारदाऽष्टकम् । जनन मृत्यु जरा.	श्री मलयकीत्तिः ।	४३
१८	सरस्वती स्तोत्रम् । ॐ ह्रीँ श्री प्रथमा.	श्री मुक्तिविमलगणि.।	४४
१९	सरस्वती स्तोत्रम् । सकल लोक सुसेवित.	श्रीसुमतिसागरमुनिः।	४५
२०	शारदास्तोत्रम् । श्वेतपद्मासना देवी.		४६
२१	सरस्वती स्तोत्रम् । वाग्वादिनी नमस्तुभ्यं.		४६
२२	सरस्वती भक्तामरम् । भक्तामर भ्रमरविभ्रम.	धर्मसिंहसूरिः ।	४७
२३	श्री भारती स्तोत्रम् । सद्भावभासुर.	मुनिरत्नवर्धन ।	५३
२४	सरस्वती स्तोत्रम् । सम्पूर्णशीतद्युति.	पं. दानविजय ।	५६
२५	अष्टोत्तरशतनामकं सरस्वतीस्तोत्रम् । घीषणा.		५७
२६	अष्टोत्तरशतनाम शारदास्तोत्रम् । शारदाविजया.		५८

क्रम	स्तोत्रादिनाम	प्रतीकं	कर्त्ता	पृष्ठं
२७	सरस्वती स्तोत्रम् ।	नमामि भारतीं.		६०
२८	सरस्वती स्तोत्रम् ।	नमस्ते शारदादेवी.		६१
२९	सरस्वती शतस्तवः ।	सरस्वती शरण्या.		६२
३०	शारदादेवी नमस्काराः ।	श्री शारदे नमस्तुभ्यं.		६३
३१	सरस्वती द्वादशनामस्तोत्रम् ।	मातरं भारतीं.		६४
	જૈનેતર સ્તોત્ર વિભાગ			
३२	श्री सरस्वती स्तोत्रं ।	शुक्लां ब्रह्मविचार.	ब्रह्मांडपुराणे.	६५
३३	मन्त्रगर्भितं सारस्वतस्तोत्रम् ।	ह्रीँ ह्रीँ हृद्यैक.	ब्रह्मणाकृतम् ।	६७
३४	मन्त्रगर्भितंसिद्धसरस्वती स्तोत्रम् ।	ह्रीँ ह्रीँ हृद्यैक.	सनत्कुमारसंहितायाम्	६९
३५	महामन्त्रमयभारतीस्तोत्रम् ।	राजते श्रीमती.	अज्ञातकर्तृक ।	७१
३६	शारदास्तोत्रम् ।	विपुल सौख्यमनंत.	कवि कालीदासः ।	७२
३७	त्रिपुरा भारती स्तोत्रम् ।	ऐन्द्रस्येव.	महाकविलघुपंडित.	७३
३८	सरस्वती स्तोत्रम् ।	सरस्वतीं नमस्यामि.	बृहस्पतिकृत.	७७
३९	शारदाऽष्टकम् ।	चन्द्रानन नमस्तुभ्यं.		७८
४०	सरस्वती स्तोत्रम् ।	श्री स्तम्भनपतिपार्श्व.	श्री पद्मसूरिः ।	७९
४१	सरस्वती स्तोत्रम् ।	शुभप्रियश्वेत.	श्री सुशील सूरिः ।	८१
४२	स्तुत्याऽष्टकम् ।	दिव्यां श्री शारदा.	श्री सुशील सूरिः ।	८३
४३	२૯ છૂટક સ્તુતિઓ ।	धातुश्चतुर्मुखी. વિગેરે		८४
	ગુજરાતી વિભાગ			
૪૪	શ્રી જિનાગમ વાગ્વાદિની છંદ -	નમો કેવલ રૂપ.		૮૭
૪૫	સરસ્વતી જયકરણ છંદ -	સરસતિ ભગવતી.		૮૮
૪૬	સરસ્વતી છંદ -	સરસ વચન સમતા.	શાંતિકુશલ	૯૧
૪૭	સરસ્વતી (સ્તોત્ર) છંદ -	ૐ કાર ધરા ઉચ્ચરણં.	હેમવિજય	૯૪
૪૮	શ્રી શારદાજીનો છંદ -	શશિકર નિકર.	સહજ સુંદર	૯૬
૪૯	સરસ્વતી અષ્ટક -	બુધિ વિમલ કરણી.		૯૭
૫૦	શ્રી શારદાજીનો છંદ -	સરસ વચન આપે	ખુશાલવિજય	૯૯
૫૧	શારદાજી સહસ્ત્ર નામ છંદ -	ૐ કાર સાર.	કુશલલાભ	૧૦૦

क्रम	स्तोत्रादिनाम	प्रतीकं	कर्त्ता	पृष्ठं
૫૨	સરસ્વતી ગીત	માં ભગવતી વિદ્યાની.	દયાનંદ	૧૦૩
૫૩	શારદાસ્તુતિ	હે શારદે માં....		૧૦૪
૫૪	સરસ્વતી સ્તુતિઃ	માત હે ભગવતિ !	આ. હેમચંદ્ર સૂરિ	૧૦૪
૫૫	માં વાગીશ્વરી સ્તુતિ	શ્વેતાંગી શ્વેતવસ્ત્રા	યોગી દિવ્યાનંદજી	૧૦૫
૫૬	સરસ્વતીની પ્રાર્થના	ઉરમાં ઠરો...	ઉમાશંકર જોષી	૧૦૬
૫૭	સરસ્વતીની પ્રાર્થના	વંદન માં શારદા.	ઉમાશંકર જોષી	૧૦૬
૫૮	સરસ્વતીને ચરણે	સુવર્ણવર્ણી.	ઉમાશંકર જોષી	૧૦૭
૫૯	સરસ્વતીને ચરણે	દેજો વિદ્યાદાન	ઉમાશંકર જોષી	૧૦૭
૬૦	सरस्वती अष्टक ।	स्मर्यमाणा जनैः ।	મુનિકુલચંદ્ર વિજય.	૧૦૮
૬૧	સરસ્વતી સ્તુતિ	અહો ! જ્ઞાનની જ્યોતને.	મુનિકુલચંદ્ર વિજય.	૧૦૯
૬૨	ભારતીદેવી સ્તુતિ	નમન નિત્ય કરું હું.	મુનિકુલચંદ્ર વિજય.	૧૦૯
૬૩	શારદા અષ્ટક	શોભતી શ્રીમતી.	મુનિકુલચંદ્ર વિજય.	૧૧૦
૬૪	વાગીશ્વરી સ્તુતિ	દીઠી દીઠી અમૃત.	મુનિકુલચંદ્ર વિજય.	૧૧૧
૬૫	શારદાને વંદના	જેના નામ સ્મરણથી.	મુનિકુલચંદ્ર વિજય.	૧૧૧
૬૬	સરસ્વતી સ્તવના	શ્વેતાંગી શુભ્રવસ્ત્રા.	મુનિકુલચંદ્ર વિજય.	૧૧૨
૬૭	માં શારદા ને પ્રાર્થના	સ્મરુ સાચે ચિત્તે.	મુનિકુલચંદ્ર વિજય.	૧૧૨
૬૮	સરસ્વતી પ્રાર્થના	સરસ્વતી માત છો પ્યારી.	મુનિકુલચંદ્ર વિજય.	૧૧૩

મંત્ર વિભાગ

પ્રસિદ્ધ સૂરિવરો, મુનિવરો પ્રણીત તથા પ્રભાવક ૧ થી ૮૫ મંત્રો ૧૧૩

યંત્ર વિભાગ

અપ્રસિદ્ધ, અનુભૂત મહાપ્રભાવિક ૯ યંત્રો ૧૩૨

ઔષધિ વિભાગ

બુદ્ધિ અને સ્મૃતિવર્દ્ધક આયુર્વેદિક ઔષધિપ્રયોગો ૧૩૬

૧૦૮, સમવસરણ મંદિર નીચે તળેટી- પાલીતાણા
પ્રાયઃ શ્રી પાદલિપ્તાચાર્ય મ.સા. આરાધિત.

सरस्वती मया दृष्टा वीणा पुस्तकधारिणी ।
हंसवाहन संयुक्ता विद्यादानं वरप्रदा ।।

ચિત્ર નં- ૧

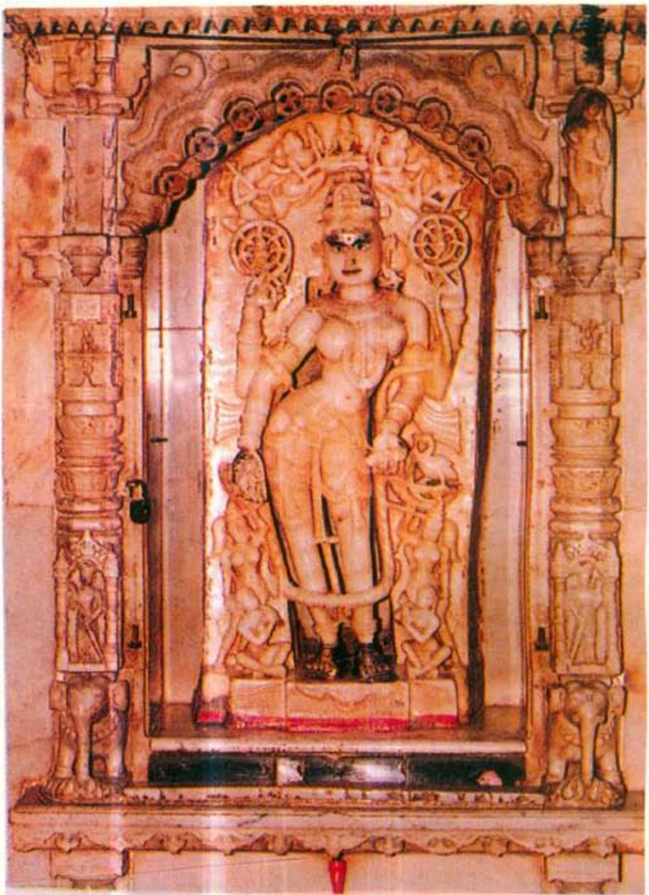

શ્રી સરસ્વતી દેવી વડાચૌટા અજિતનાથ જૈન
દેરાસર સૂરત વિ.સં. ૧૨૨૩ વૈ.સુ. ૧૦ - ૮૦૦ વર્ષ પ્રાચીન

जयन्ति ते सत् कवयो यदुक्तया,
बालाऽपि स्युः कविता प्रवीणाः ।
श्री खण्डवासेन कृताधिवासाः,
श्री खण्डतां यान्त्य परेऽपिवृक्षाः ॥

ચિત્ર નં- ૨

ऐँ नमः

१

श्री-सरस्वतीस्तवः

જેસલમેર તાડપત્રીય પ્રત ગ્રં.નં. ૧૭૧/૧૩

नमो सरय-ससि-सरिस-संपुण्ण-वयणे
नमो विमल-वर-कमल-दल-दीह-नयणे
नमो हार-हर-हंस-कुंदेदु-वन्ने
नमो सव्व-भासासु भासा-पवन्ने [॥१॥]
नमो कसिण-घण-कुडिल-मिउ-सिहिण केसे
नमो विमल-चूडामणी-सहिय-सीसे
नमो तत्तवणिज्ज-मणि-कुंडलिल्ले
नमो वियडि-कडिसुत्त-भूसिय-कडिल्ले [॥२॥]
नमो तार-वर-हार-रायंत-वच्छे
नमो पणय-जण-पाव-हरणम्मि वच्छे
नमो विमल-मणि-वलय-वलजुय-पउट्ठे
नमो रयण-मणि-कणय-भूसिय-सुकंठे [॥३॥]
नमो देवि सुविसट्ट-कंदोट्ट-हत्थे
नमो कमल-ज्झस-कुलिस-लक्खण-पसत्थे
नमो दुट्ठ-रिट्ठारि-निट्ठवण दक्खे
नमो देवि ! मह देहि दीहच्छि सोक्खे [॥४॥]
नमो बाल-सरलंगुली-गिज्झ-मज्झे
नमो दिव्व-नाणीहिं-विन्नाय-गुज्झे
नमो सत्थ-सुपसत्थ-पोत्थ-थवि हत्थे
नमो सग्ग-मग्गग्गला-भंग-सत्थे [॥५॥]
जिन (ण)-मुह-कमल विणिग्गय-सामिणि
पणय सयल-जणमण-चिंतामणि ।
सिरि बंभाणि गोरि जोगेसरि
वरय होइ तुं हुं मुह वागेसरि ॥आर्यागीतिः [॥६॥]
इति सरस्वती स्तवः सम्पूर्णः।

લેખન ‘‘कृतिरियं विजयसिंहाचार्याणां ११६९ द्वि. श्रा. सुदि १ शुक्रे. चंडप्रसादेन’’ આ ઉલ્લેખ તેની પછીના નેમિનાથસ્તોત્રના અંતે લખેલ છે.

ભાષાંતર

શરદપૂર્ણિમાના ચંદ્ર સરખી સંપૂર્ણ વદન(મુખ)વાળી (હે વાગેશ્વરી) તને નમસ્કાર થાઓ.

શ્રેષ્ઠ નિર્મળ કમળની પાંદડી સરખી દીર્ઘ લોચનવાળી તને નમસ્કાર થાઓ.

મોતીનો હાર, સરોવરમાં રહેલ હંસ, કુંદ નામના (ઉજ્જવળ) પુષ્પોના ચંદ્ર સરખી સફેદ વર્ણવાળી તને નમસ્કાર થાઓ.

સર્વ ભાષાઓને વિશે વાણી સ્વરૂપે વ્યાપ્ત એવી તને નમસ્કાર થાઓ. ૧.

કાળા-ગાઢ-વાંકડીયા-મૃદુ (કોમળ) અને સ્નિગ્ધ કેશવાળી તને નમસ્કાર થાઓ.

નિર્મળમોરની શિખાવાળામુગુટમણીથી સહિતમસ્તકવાળી તને નમસ્કાર થાઓ.

તપાવેલાસોનામાંજડેલા મણિના કુંડલોથી સુશોભિતએવીતને નમસ્કાર થાઓ.

ઉત્તમ કટિ સૂત્ર (કંદોરા) થી વિભૂષિત કટિપ્રદેશવાળી તને નમસ્કાર થાઓ. ૨.

ઉત્તમશુદ્ધમોતીનાહારથીશોભતીવક્ષસ્થળ(હૃદય)વાળી તને નમસ્કાર થાઓ.

પ્રણતજન = તને નમસ્કાર કરેલા લોકના પાપોને હરવામાં ચતુર એવી તને નમસ્કાર થાઓ.

સુંદર બે બાજુબંધ ગ્રહણ કરેલા છે - તેનાથી અત્યંત ઉત્કૃષ્ટ એવી તને નમસ્કાર થાઓ.

રત્ન (મણી) અને સુવર્ણથી અલંકૃત થયેલા સુંદર કંઠવાળી એવી તને નમસ્કાર થાઓ. ૩.

અત્યંત ઉજ્જવળ લતા (પુષ્પ) છે હાથમા જેને એવી હે દેવી! તને નમસ્કાર થાઓ.

કમલ - મત્સ્ય - વજ્ર વિગેરે સુલક્ષણોથી પ્રશસ્ત એવી તને નમસ્કાર થાઓ.

દુષ્ટ, દૈત્યો અને શત્રુઓને નાશ કરવામાં હોશીયાર એવી તને નમસ્કાર થાઓ.

હે દીર્ઘ આંખવાળી દેવી ! તને નમસ્કાર થાઓ. મને તું સુખને આપ. ૪.

આભૂષણ વિશેષથી સરલ (સીધી) આંગળીઓમાં આસક્ત છે મધ્યભાગ જેનો એવી તને નમસ્કાર થાઓ.

દીવ્ય જ્ઞાનીઓથી જણાયું છે રહસ્ય જેનું એવી તને નમસ્કાર થાઓ.

શાસ્ત્રના અત્યંત શ્રેષ્ઠ પુસ્તકો સ્થાપન કર્યા છે હાથમાં જેને એવી તને નમસ્કાર થાઓ.

સ્વર્ગના માર્ગની અર્ગલાને ભાંગવામાં શસ્ત્ર સમાન તને નમસ્કાર થાઓ. ૫.

જિનેશ્વર ભગવંતના મુખ કમળમાં ઉત્પન્ન થયેલી હે સરસ્વતી !

નમેલા સકલ જનના મનને ચિંતામણી સ્વરૂપ હે શ્રી બ્રહ્માપુત્રી, હે ગૌરી !

હે જોગેશ્વરી ! હે વાગીશ્વરી ! તું મને વરદાન આપનારી થા. ૬.

સંપૂર્ણ

२

सिरिपउमसूरि-विरइया

॥ सिरि-सरस्सईविंसिया ॥

आर्यावृत्तम्

सिरि-केसरियाणाहं, थुणिअ गुरुं पुज्जणेमिसूरिंवरं ।
सज्झाय-मोय-दक्खं, पणेमि सिरि-सारयाथुत्तं ॥१॥

जिणवइ-वयणणिवासा, दुरियविणासा-तिलोयकय थवणा ।
सुगुण-रयणमंजूसा देउ मइं सारयाविउलं ॥२॥

सिरि गोयमपयभत्ता पवयणभत्तंगि भव्वणिवहस्स ।
विग्घुड्डा वणसीला देउ मइं सारयाविउलं ॥३॥

मुक्कज्झयणुस्साहा हया सया देवि ! तं विहाणेणं ।
सरिऊण पीइभावा, कुणंति पढणं महुरसाहा ॥४॥

दिव्वाहरणविहूसा-पसण्णवयणा विसुद्धसम्मत्ता ।
सुयसंघ-पसंति पयरी देउ मइं सारयाविसयं ॥५॥

जीए झाणं विमलं थिर-चित्तेणं कुणंति सूरिवरा ।
पत्थाणसरणकाले वरया सा सारया होउ ॥६॥

सिरिमायाबीयक्खर-मयरु विस्सरिय दाणसुहलक्खे ।
जगमाइ ! धण्णमणुया सइ-प्पहाए सरंति मुया ॥७॥

वय वय मह हियजणणि ! मियक्खरेहिं मए किवं किच्चा ।
सक्केमि कव्वरयणं काउं जेणप्पकालंमि ॥८॥

कुण साहज्जमणुदिणं सुयसायरपारपत्तिकज्जंमि ।
ण विणा दिणयरकिरणे कमलवियासो कया हुज्जा ॥९॥

तुज्झ नमो तुज्झ णमो तुम प्पसाएण चउविहो संघो ।
सुयणा णज्जणसीलो परबोहण-पच्चलो होइ ॥१०॥

णेगेऽवि गंथयारा, गंथाईए णवेअ तुह चरणे ।
साहंति सज्ज सिद्धी अणग्गले ते प्पहावोऽत्त ॥११॥

गीयरइ-तियस-वइणो वंतर-सामिस्स पट्टराणीए ।
देवी सरस्सईए, विइयाउ अणेगमाणाइं ॥१२॥

सुयदेविं पहु समया, हिड्डाइगमेव भारइं भासं ।
णिच्चं सरस्सइं तह, थुणंतु मुह सारयं वाणी ॥१३॥

भत्तीइ पयाण तुहं, हंसोऽवि जए सुओ विवेइत्ति ।
तेसिं किं पुण जेहिं, तुम चरणा सुमरिआ हियाए ॥१४॥

वामेयर-पाणीहिं, धरइं वरपोम्मपुत्थियं समयं ।
इयरेहिं तह वीण,-क्खमालियं सेयवासहरिं ॥१५॥

वयइं णियमुहकमला, पुण्णक्खर-मालियं पणवपूयं ।
संसुद्ध-बंभवइया, किरियाफलजोग-वंचणया ॥१६॥

वाएसरिं विणेया, मणुआ झाअंति मंतवण्णेहिं ।
जे ते परा जिणेंते, बिहप्फइं विमलधिसणाए ॥१७॥

तव गुणसुईअजणणि ! जायइ भव्वाण-भत्तिललियाणं ।
आणंद-बुद्धि-वुड्ढी, कल्लाणं कित्ति-जसरिद्धी ॥१८॥

मज्झमणं तइयपयं, बुए कया रायहंस-दिट्ठंता ।
होहिइ लीणं वाणि! फुडं वएज्जा पसीऊणं ॥१९॥

णय णेउण्णं तेसिं, सुलहं वरसत्त-भंग-विण्णाणं ।
सिरिसुयदेवी जेसिं, सययं हिययं विहूसेइ ॥२०॥

रस-संचारण-विउसिं, चउब्भुयं हंसवाहणं सुब्भं ।
कुंदि-दुहम्मवासं, सुयदेविं भगवइं थुणमि ॥२१॥

सुय-देवयाइभत्ती, उप्पज्जइ पुण्णपुंज-कलियाणं ।
मंगलमय-सिरितुट्ठी, संपज्जउ संभयंताणं ॥२२॥

गुणणंदणि हिंदु-समे, माहेऽसिय सत्तमीइ-गुरुवारे ।
पुण्णपइट्ठादियहे, अट्ठम-चन्दप्पहस्स मुया ॥२३॥

पवरबदरखागामे, गुरुवरसिरि-णेमिसूरिसीसेणं ।
पउमेणायरिएणं, सरस्सई वीसिया-रइया ॥२४॥

रयणमिमं विण्णत्तो, मोक्खाणन्देण हं समकरिस्सं ।
भणणाऽऽयण्णभावा, संघगिहे संपया पुण्णा ॥२५॥

શાસન સમ્રાટ્ શ્રી નેમિ સૂરીશ્વરજી મ.સા. ના પટ્ટધર
આશુ કવિ શ્રી પદ્મસૂરિ મ.સા. વિરચિત શ્રી સરસ્વતી વિંશિકા સમ્પૂર્ણા.

३

चिरंतनाचार्यविरचित-श्रीसरस्वतीस्तुतिः

પાટણ હેમચંદ્રાચાર્ય હ. લિ. જ્ઞા. ભંડાર - પ્રત નં. ૮૨૬૨

अनुष्टुप् छंद :

ॐ ह्रीं अर्हँ मुखाम्भोज-वासिनीं पापनाशिनीम् ।
सरस्वतीमहं स्तौमि श्रुतसागर-पारदाम् ॥१॥
लक्ष्मी-बीजाक्षरमयीं मायाबीज-समन्विताम् ।
त्वां नमामि जगन्मात-स्त्रैलोक्यैश्वर्यदायिनीम् ॥२॥
सरस्वति ! वद वद वाग्वादिनि मिताक्षरैः ।
येनाहं वाङ्मयं सर्वं जानामि निजनामवत् ॥३॥
भगवति सरस्वति, ह्रीं नमोंऽह्रि-द्वयप्रगे ।
ये कुर्वन्ति न ते हि स्यु र्जाडयांध-विधुराशयः ॥४॥
त्वत्पादसेवी हंसोऽपि विवेकीति जनश्रुतिः ।
ब्रवीमि किं पुनस्तेषां येषां त्वच्चरणौ हृदि ॥५॥
तावकीना गुणा मातः सरस्वति ! वदामि किम् ।
यैः स्मृतै रपि जीवानां स्युः सौख्यानि पदे पदे ॥६॥
त्वदीय-चरणाम्भोजे मच्चितं राजहंसवत् ।
भविष्यति कदा मातः सरस्वति वद स्फुटम् ॥७॥
श्वेताब्ज-मध्यचंद्राश्म-प्रासादस्थां चतुर्भुजाम् ।
हंसस्कन्ध-स्थितां चन्द्रमूर्त्युज्जवल-तनुप्रभाम् ॥८॥
वामदक्षिण-हस्ताभ्यां बिभ्रतीं पद्मपुस्तिकाम् ।
तथेतराभ्यां वीणाक्षमालिकां श्वेत-वाससाम् ॥९॥
उद्गिरन्ती मुखांभोजदेनामक्षर-मालिकाम् ।
ध्यायेद् योगस्थितां देवीं स जडोऽपि कवि र्भवेत् ॥१०॥
यथेच्छया सुरसंदोहं संस्तुता मयका स्तुता ।
तत्तां पूरयितुं देवि ! प्रसीद परमेश्वरि ॥११॥
इति शारदास्तुतिमिमां हृदये निधाय,
ये सुप्रभात समये मनुजाः स्मरन्ति ।
तेषां परिस्फुरति विश्वविकासहेतुः,
सद्ज्ञान-केवलमहो महिमानिधानम् ॥१२॥

इति संपूर्णा ।

४

चिरंतनाचार्य-विरचित-श्रीसरस्वती-स्तोत्रम् ।

સરસશાંતિ સુધારસ. - દ્રુત વિલંબિત છંદ :

सकल-मङ्गल-वृद्धिविधायिनी, सकल-सद्‌गुण-सन्ततिदायिनी
सकल-मञ्जुल-सौख्यविकाशिनी, हरतु मे दुरितानि सरस्वती ॥१॥

अमर-दानव-मानवसेविता, जगति जाड्यहरा श्रुतदेवता ।
विशद-पक्ष-विहङ्गविहारिणी हरतु मे दुरितानि सरस्वती ॥२॥

प्रवर-पण्डितपुरूषपूजिता प्रवरकान्ति विभूषण राजिता ।
प्रवर-देहविभाभर-मण्डिता हरतु मे दुरितानि सरस्वती ॥३॥

सकल-शीत-मरीचिसमानना, विहित-सेवक-बुद्धिविकाशना ।
धृत-कमण्डलु-पुस्तकमालिंका, हरतु मे दुरितानि सरस्वती ॥४॥

सकल-मानस-संशयहारिणी भवभवोर्जित-पापनिवारिणी ।
सकल-सद्‌गुण-सन्ततिधारिणी, हरतु मे दुरितानि सरस्वती ॥५॥

प्रबल-वैरि-समूहविमर्दिनी नृप-सभादिषु-मानविवर्धिनी ।
नतजनोदत्त-संकटभेदिनी हरतु मे दुरितानि सरस्वती ॥६॥

सकल-सद्‌गुण-भूषितविग्रहा निजतनु द्युतितर्जितविग्रहा ।
विशद-वस्त्रधरा-विशदद्युति हरतु मे दुरितानि सरस्वती ॥७॥

भवदवानल-शान्ति-तनूनपा, द्वितकरैङकृतिमन्त्रकृतकृपा ।
भविक-चित्त-विशुद्धविधायिनी हरतु मे दुरितानि सरस्वती ॥८॥

तनुभृतां जडतामपहृत्य या विबुधतां ददते मुदिताऽर्चया ।
मतिमतां जननीति मताऽत्रसा हरतु मे दुरितानि सरस्वती ॥९॥

सकल-शास्त्र-पयोनिधि नौःपरा, विशद-कीर्त्तिधराऽङ्गितमोहरा ।
जिन-वरानन-पद्मनिवासिनी हरतु मे दुरितानि सरस्वती ॥१०॥

इत्थं श्रीश्रुतदेवता-भगवती विद्वद्-जनानां प्रसूः,
सम्यगज्ञान-वरप्रदा घनतमो-निर्नाशिनी देहिनाम् ।
श्रेयः-श्रीवरदायिनी सुविधिना संपूजिता संस्तुता,
दुष्कर्माण्यपहृत्य मे विदधतां सम्यक्श्रुतं सर्वदा ॥११॥

॥ इति श्री सरस्वतीस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

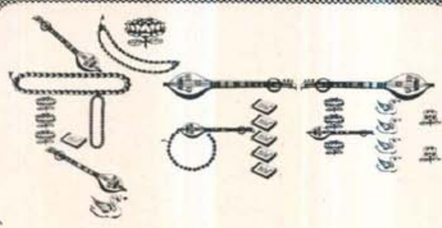

શ્રી ત્રિમુખી વિદ્યાદેવી

તાંજોર કલમ :- સમય ૧૮૫૦ લગભગ, દક્ષિણ ભારત

श्रीमातस्त्रिपुरे ! परात्परतरे ! देवि ! त्रिलोकीमहा,
सौन्दर्यार्णव मन्थनोद्भवसुधा प्राचुर्यवर्णोज्वलम् ।
उद्यद्भानु सहस्त्र नूतनजया पुष्पप्रभं ते वपुः,
स्वान्ते मे स्फुरतु त्रिलोकनिलयं ज्योतिर्मयं वाङ्मयम् ॥

ચિત્ર નં- ૩

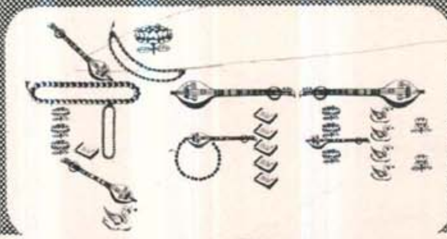

શ્રી શ્રુતદેવી સરસ્વતી

ભરૂચ શ્રીમાળી પોળ (પ્રાચીન)

मुक्ताक्षमाला लसदौषधीशाऽभिशूज्जवलाभाति करे त्वदीये ।
मुक्ताक्षमालाऽलसदौषधीशा यां प्रेक्ष्य भेजे, मुनयोऽपिहर्षम् ॥

ચિત્ર નં- ૪

શ્રી હિમાચલલ વાસિની સરસ્વતી દેવી

ऐं नमः ।

સવા લાખનો જાપ કરવો

ચિત્ર નં- ૫

દેવી સરસ્વતી
વિ.સં ૧૧૪૮ શાંતિનાથ ભંડાર ખંભાત

तद्दिव्यमव्ययं धाम सारस्वतमुपास्महे ।
यत्प्रसादात् विलीयन्ते मोहान्धतमसच्छटाः ॥

ચિત્ર નં- ૬

५

।। चिरन्तनाचार्यविरचित-श्री सरस्वतीस्तोत्रम् ।।

ઉપજાતિ - સંસાર દાવાનલ દાહનીરં

त्वं शारदादेवि ! समस्तशारदा, विचित्ररूपा बहुवर्णसंयुता ।
स्फुरन्ति लोकेषु तवैव सूक्तयः सुधास्वरूपा-वचसां महोर्मयः ।।१।।
भवद्विलोलम्बक-दर्शनादहो मन्दोऽपि शीघ्रं कविरेव जायते ।
तवैव माहात्म्यमखण्डमीक्ष्यते, तवार्थवादः पुनरेव गीयते ।।२।।
कर्पूरनीहार-करोज्जवलो तनु र्विभाति ते भारती शुक्ल-नीरजे ।
कराग्रभागे धृतचारु-पुस्तका डिण्डीर-हीराममल-शुभ्रचीवरा ।।३।।
मरालबालमलवाहना स्वहस्तविन्यस्त-विशाल-कच्छपी ।
ललाटपट्टे कृतहेमशेखरा सन्ना प्रसन्ना भवतात्सरस्वती ।।४।।
सद्विद्याजलराशि-तारणतरी सद्रूपविद्याधरी,
जाड्यध्वान्तहरी सुधाब्धिलहरी श्रेयस्करी सुन्दरी ।
सत्यात्वं भुवनेश्वरी शिवपुरी सूर्यप्रभा-जित्वरी,
स्वेच्छादानवितान-निर्झरगवी सन्तापतां छित्वरी ।।५।। શાર્દૂલ
सुरनर-सुसेव्या सेवकेनाऽपि सेव्या,
भवति यदि भवत्या किं कृपा कामगव्या ।
जगति सकलसूर्यस्त्वत्समाना न भव्या,
रुचिर-सकलविद्या दायिका त्वां-तु नव्या ।।६।। માલિની
यो भक्त्या सुरितो नवीति सततं जध्नन्ति मौढ्यंमहः,
त्वत्सेवां च चरीकरीति तरसा बोभोति शं श्रेयसाम् ।
त्वं मातर्दरिधर्ति चेतसि निजे दर्दिष्ट रोचिर्म्मयं,
तस्याग्रे नरिनर्ति याजितकरो भूपो नटीवत् स्वयम् ।।७।। શાર્દૂલ
आख्यातुं तव देवि ! कोऽपि न विभु माहात्म्यमामूलतो,
नो ब्रह्मा न च शंकरो न हि हरि र्नो वाक्पति स्वर्पतिः ।
स्वच्छक्ति-वीरवर्ति-विश्वजननी लोकत्रय-व्यापिनी,
सा त्वं काचिदगम्यरम्य-हृदया-वाग्वादिनि पाहि माम् ।।८।। શાર્દૂલ
स्तोत्रं पठेद् यः श्रुतदेवतायाः भक्त्यायुतः शुद्धमनाः प्रभाते ।
विद्या-विलासं विपुलं प्रकाशं प्राप्नोति पूर्णं कमलानिवासम् ।।९।। ઉપજાતિ

। इति सम्पूर्णम् ।

९

श्रीमल्लिषेणाचार्यविरचित :

श्री सरस्वतीमन्त्रकल्पः

મુનિ હંસ વિ. શાસ્ત્ર સં. વડોદરા પ્રત નં. ૧૬૫૮
સુરત હ. લિ. જ્ઞા. ભં. તથા ભૈરવ પદ્માવતી કલ્પ

जगदीशं जिनं देवमभिवन्द्यामिशङ्करम् ।
वक्ष्ये सरस्वतीकल्पं समासायाल्पमेधसाम् ॥१॥

अभयज्ञानमुद्राक्षमालापुस्तकधारिणी ।
त्रिनेत्रा पातु मां वाणी जटाबालेन्दुमण्डिता ॥२॥

लब्धवाणीप्रसादेन मल्लिषेणेनसूरिणा ।
रच्यते भारतीकल्पः स्वल्पजाप्यफलप्रदः ॥३॥

दक्षो जितेन्द्रियो मौनी देवताराधनोद्यमी ।
निर्भयो निर्मदो मन्त्री शास्त्रेऽस्मिन् स प्रशस्यते ॥४॥

पुलिने निम्नगातीरे पर्वतारामसङ्कुले ।
रम्यैकान्तप्रदेशे वा हर्म्ये कोलाहलोज्झिते ॥५॥

तत्र स्थित्वा कृतस्नानः प्रत्यूषे देवतार्चनम् ।
कुर्यात् पर्यङ्कयोगेन सर्वव्यापारवर्जितः ॥६॥

तेजोवदद्वयस्याग्रे लिखेद् वाग्वादिनीपदम् ।
ततश्च पञ्च शून्यानि पञ्चसु स्थानकेष्वपि ॥७॥

ॐ वद वद वाग्वादिनी ह्राँ हृदयाय नमः । ॐ वद वद वाग्वादिनी ह्रीं शिरसे नमः । ॐ वद वद वाग्वादिनी ह्रूँ शिखायै नमः । ॐ वद वद वाग्वादिन ह्रौँ[१] कवचाय नमः । ॐ वद वद वागवादिनी ह्रः अस्त्राय नमः । इति सकलीकरणं विधातव्यम ।

रेफैर्ज्वलद्भिरात्मानं दग्धमग्निपुरस्थितम् ।
ध्यायेदमृतमन्त्रेण कृतस्नानस्ततत! सुधीः ! ॥८॥

ॐ अमृते ! अमृतोद्भवे ! अमृतवर्षिणि ! अमृतं स्त्रावय स्त्रावय सं सं ह्रीं ह्रीं क्लीं क्लीं ब्लूँ ब्लूं द्रां द्रां द्रीं द्रीं द्रूं द्रूं द्रावय द्रावय स्वाहा । स्नानमत्रः । विनयमहा

ॐ ह्रीं पद्मयशसे योगपीठाय नमः । पीठस्थापनमन्त्रः ।

---

१ ह्रीं २ पद्मयसे योगादिनमोंऽतमध्यगंपीठं देवी पीठ स्थापनमनेन मंत्रेण कर्तव्यं ।

पट्टकेऽष्टदलाम्भोज श्रीखण्डेन सुगन्धिना ।
जातिकास्वर्णलेखिन्या दूर्वादर्भेण वा लिखेत् ॥९॥

ॐकारपूर्वाणि नमोऽन्तगानि शरीर-विन्यासकृताक्षराणि ।
प्रत्येकतोऽष्टौ च यथाक्रमेण देयानि तान्यष्टसु पत्रकेषु ॥१०॥

ब्रह्महोमनमःशब्दं मध्येकर्णिकमालिखेत् ।
कं कः प्रभृतिभिर्वर्णैर्वेष्टयेत्[1] तन्निरन्तरम् ॥११॥

कं कः, चं चः, टं टः, तं तः, पं पः, यं यः, रं रः, लं लः, वं वः, शं शः, षं षः, सं सः, हं हः, ळं ळः, क्षं क्षः, खं खः, छं छः, ठं ठः, थं थः, फं फः, गं गः, ज जः, डं डः, दं दः, बं बः, घं घः, झं झः, ढं ढः, धं धः, भं भः, ङं ङः, ञं, ञः, णं णः, नं नः, मं मः, एतानि केसराक्षराणि ।

बाह्ये त्रिर्मायया वेष्ट्य कुम्भकेनाम्बुजोपरि ।
प्रतिष्टापनमन्त्रेण स्थापयेत् तां सरस्वतीम् ॥१२॥

ॐ अमले ! विमले ! सर्वज्ञे ! विभावरि ! वागीश्वरि ! ज्वलदीधिति[2] ! स्वाहा प्रतिष्ठापनमन्त्रः ॥

अर्चयेत् परया भक्त्या गन्धपुष्पाक्षतादिभिः ।
विनयादिनमोऽन्तेन मन्त्रेण श्रीसरस्वतीम् ॥१३॥

ॐ सरस्वती नमः ।

विनयं मायाहरिवल्लभाक्षरं तत्पुरो वदद्वितयम् ।
वाग्वादिनी च होमं वागीशा मूलमन्त्रोऽयम् ॥१४॥

ॐ ह्रीं श्रीं वद वद वाग्वादिनी स्वाहा । मूलमन्त्रः ।

यो जपेज्जातिकापुष्पैर्भानुसख्यसहस्त्रकैः ।
दशांशहोमसंयुक्तं स स्याद् वागीश्वरीसमः ॥१५॥

महिषाक्षगुग्गुलेन प्रतिनिर्मितणकमानसद्गुटिकाः ।
होमस्त्रिमधुरयुक्तैर्वरदाऽत्र सरस्वती भवति ॥१६॥

देहशिरोद्रग्नासा सर्वमुखाननसुकण्ठहृन्नाभि ।
पादेषु मूलमन्त्रबीजद्वयवर्जितं ध्यायेत् ॥१७॥

श्वेताम्बरां चतुर्भुजां सरोजविष्टरस्थिताम् ।
सरस्वतीं वरप्रदामहर्निशं नमाम्यहम् ॥१८॥

साङ्ख्यभौतिकचार्वाकमीमांसक दिगम्बराः ।
सौगतास्तेऽपि देवि ! त्वां ध्यायन्ति ज्ञानहेतवे ॥१९॥

---

१ वेष्टत्तन्निरंतरं । २ ज्वलदीप्सिति ।

भानूदये तिमिरमेति यथा विनाशं
क्ष्वेडं विनश्यति यथा गरुडागमेन ।
तद्वत् समस्तदुरितं चिरसञ्चितं मे
देवि ! त्वदीयमुखदर्पणदर्शनेन ॥२०॥

गमकत्वं कवित्वं च वाग्मित्वं वादिता तथा ।
भारति ! त्वत्प्रसादेन जायते भुवने नृणाम् ॥२१॥

सरस्वतीस्तवः ।

जपकाले नमःशब्दं मन्त्रस्यान्ते नियोजयेत् ।
होमकाले पुनः स्वाहा मन्त्रस्यायं सदा क्रमः ॥२२॥

सवृन्तकं समादाय प्रसूनं ज्ञानमुद्रया ।
मन्त्रमुच्चार्य सन्मन्त्री श्वासं[1] मुञ्चीत रेचनात् ॥२३॥

वाग्भवं कामराजं च सान्तं षान्तेन संयतम् ।
बिन्द्वोङ्कारयुतं मन्त्रं त्रैपुरं तन्निगद्यते ॥२४॥

ऐं क्लीं द्रू ह्सौं नमः ।

श्वेतैः पुष्पैर्भवेद् वाचा शोणितैर्वश्यमोहनम्[2] ।
लक्षजापेन संसिद्धिं याति मन्त्रं सहोमतः ॥२५॥

ऐं क्लीं ह्सौं । मन्त्रः ।

उष्माणामादिमं बीजं ब्रह्मबीजसमन्वितम् ।
लान्तं रान्तेन संयुक्तं मायावाग्भवबीजकम् ॥२६॥

स्व्लूँ ह्रीं ऐं सरस्वत्यै नमः ।

मन्त्रं जपति यो नित्यं जातिकाकुसुमैर्वरैः ।
रविसङ्ख्यसहस्त्राणि स स्याद् वाचस्पतेः समः ॥२७॥

सप्तलक्षाणि यो विद्यां मायामेकाक्षरीं जपेत् ।
तस्य सिद्ध्यति वागीशा पुष्पैरिन्दुसमप्रभैः ॥२८॥

ह्रीं झं ह्रीं जलभूबीजैर्नाम यत् तत् स्वरैर्वृतम् ।
बाह्ये द्विषड्दलाम्भोजपत्रेषु सकलं नभः ॥२९॥

सान्तं सम्पुटमालिख्य झ्वीं हंसैर्वलयीकृतम् ।
अम्भःपुरपुटोपेतं सद्भूर्जे चन्दनादिभिः ॥३०॥

सिक्थकेन समावेष्टय जलपूर्णघटे क्षिपेत् ।
दाहस्योपशमं कुर्याद् ग्रहपीडां निवारयेत् ॥३१॥ - शान्तिकयन्त्रम् ।

---

१ श्वास मुञ्चीत । २ मोहन ।

नाम त्रिमूर्त्तिमध्यस्थं क्लीं[१] क्रौं दिक्षु विदिक्षु च ।
बहिर्वह्निपुटं कोष्ठष्वौं जम्भे ! होममालिखेत् ॥३२॥

मोहापि च तथा ग्रान्त ब्राह्मब्लूँकारमास्थितम् ।
ॐ ब्लैँ[२] धात्रे वषट् वेष्टयान्तर्बाह्ये क्षितिमण्डलम् ॥३३॥

फलके भूर्यपत्रे वा लिखित्वा कुङ्कुमादिभिः ।
पूजयेद् यः सदा यन्त्रं सर्वं तस्य वशं जगत् ॥३४॥ वश्ययन्त्रम् ॥

मान्तं नामयुतं द्विरेफसहितं बाह्ये कलावेष्टितं
तद्बाह्येऽग्निमरुत्परं विलिखितं ताम्बूलपत्रोदरे ।
लेखिन्यान्यमृताक्षकंट[३]कभुवार्कक्षीरराजीप्लुतं
तप्तं दीपशिखाग्निना त्रिदिवसे रम्भामपीहानयेत् ॥३५॥

रेफद्वयेन सहितं लिख मान्तयुग्मं षष्ठस्वरस्वरचतुर्दशबिन्दुयुक्तम् ।
बाह्ये त्रिवह्निपुरमालिखचैतदन्तःपाशत्रिमूर्त्तिगजवश्यकरैश्च वेष्टयम् ॥३६॥

पुरं हिरण्यरेतसो विलिख्य तद्बहिः पुनः ।
करोतु मन्त्रवेष्टनं ततोऽग्निवायुमण्डलम् ॥३७॥

तद्यथा -

ॐ आँ ह्रीं क्रौं[४] म्ल्व्यर्यूं जम्भे ! मोहे ! ररर्र घे घे सर्वाङ्गं
दह दह देवदत्ताया हृदयं मम वश्यमानय ह्रीं [५]यं वौषट् ॥

तं ताम्बूलरसेन हेमगरलब्रह्मादिभिः संयुजा
प्रेतावासनकर्परैः प्रविलिखेत् ताम्रस्य पत्रेऽथवा ।
अङ्गारैः खदिरोद्भवैः प्रतिदिनं सन्ध्यासु सन्तापयेत्
सप्ताहात् वनितां मनोऽभिलषितां मन्त्री हठादानयेत् ॥३८॥

संलिख्याष्टदलाब्जमध्यगगनं कामाधिपेनावृतं
तत्पत्रेषु तदक्षरं प्रविलिखेद् पत्राग्रतोऽग्न्यक्षरम् ।
ब्लें पत्रान्तरपूरितं वलयितं मन्त्रेण वामादिना
द्रां द्रीं ब्लूं स्मरबीजहोमसहिते नैतज्जगत्क्षोभणम् ॥३९॥

जाप्यः सहस्त्रदशकं सुभगायोन्यामलक्तकं[६] धृत्वा ।
विद्या नवाक्षरीया तयापसव्येन हस्तेन ॥४०॥

---

१ कलीं । २ ब्लें । ३ कणक । ४ क्रौं । ५ सं । ६ योनाबलक्तकं ।

ॐ ह्रीं आँ क्रों[1] ह्रीं क्षीं ह्रीं क्लीं ब्लूँ द्रां द्रीं
ॐ कामिनी रञ्जय होममन्त्रं यस्या लिखेच्चात्मकरेऽपसव्ये[2] ।
सन्दर्शयेत् सा स्मरबाणभिन्नादभुतं भवत्यत्र किमस्ति चित्रम् ॥४१॥

विनयं चले चलचित्ते[3] रतौ मुञ्चयुग्मं होमम् ।
द्रावयत्यबलां बलाल्लक्षेणैकेन जाप्येन ॥४२॥

सिन्दूरसन्निभं पिण्डमैवलक्षरनिर्मितम् ।
ध्यातं सबिन्दुकं योन्या द्रावयत्यबलां बलात् ॥४३॥

सम्पिष्टोतप्तिकामूलं[4] जलशौचं स्वरेतसा ।
भर्तुर्ददाति या षण्ढं साऽन्यां प्रतिकरोति तम् ॥४४॥

मर्दयेत् पिप्पलाकामं सूतकेन कुरुण्टिका ।
क्षीरेण मधुना सार्धं लिङ्गलेपोऽबलास्मरः ॥४५॥

मधुकर्पूरसौभाग्यं पिप्पिलीकामसंयुतम् ।
द्रावयत्यङ्गनादर्पं लिङ्गलेपनमात्रतः ॥४६॥

एरण्डतेलं फणिकृत्तियुक्तं सन्मातुलिङ्गस्य च बीजमिश्रम् ।
धूपं च दद्याद्रतिहर्म्यमध्ये स्त्रीमोहनं ज्ञानविदो वदन्ति ॥४७॥

क्लींकाररुद्धं लिख कूटपिण्डं नामान्वितं द्वादशपत्रपद्मम् ।
ब्रह्मादिहोमान्तपदेन युक्ताः पूर्वादिपत्रेषु जयादिदेव्यः ॥४८॥

ॐ जये स्वाहा । ॐ विजये स्वाहा । ॐ अजिते स्वाहा । ॐ अपराजिते स्वाहा ।

जभमहपिण्डसमेता जम्माद्याः प्रणवपूर्वहोमान्ताः ।
विदिग्दलेषु योज्याः स्मरबीजं शेषपत्रेषु ॥४९॥

ॐ ज्म्ल्व्र्यूं जम्भे! स्वाहा ! ॐ भ्म्ल्व्र्यूं मोहे ! स्वाहा ! ॐम्म्ल्व्र्यूं स्तम्भे ! स्वाहा । ॐ ह्म्ल्व्र्यूं स्तम्भिनी स्वाहा । शेषपत्रेषु क्लीं ।

त्रिधा मायया वेष्टितं क्रौंनिरुद्धं लिखेद् रोचनाकुङ्कुमैर्भूर्यपत्रे ।
मधुस्थापितं वेष्टितं रक्तसूत्रैर्वशं याति रम्भापि सप्ताहमध्ये ॥५०॥

क्लींरञ्जिका ॥१॥

यन्त्रं तदेव विलिखेद् वनिताकपाले गोरोचनादिभिरनंगपदे त्रिमूर्त्तिम् ।
सन्ध्यासु [5]सप्तदिवसंखदिराग्नितप्तांदेवाङ्गनामपिसमानयतीहनाकात् ॥५१॥

ह्रींरञ्जिका ॥२॥

---

१ क्रौं । २ लिखित्वाऽत्मकरे । ३ चलवित्ते । ४ सम्पिष्टौ । ५ दिवसे ।

स्थाने त्रिमूर्तेर्लिख विश्वबीजं कस्तूरिकाद्यैर्वरभूर्जपत्रे ।
बाह्ये वृतं रूपपतङ्गवेष्टयं सीमन्तिनीनां विदधाति मोहाम् ।।५२।।

ईरञ्जिका ।।३।।

विष्णोः पदे समभियोजय रोषबीजं मानुष्यचर्मणि विषेण सलोहितेन।
कुण्डे प्रपूर्य खदिरज्वलनेन तप्तं शत्रोरकालमरणं कुरुतेऽविकल्पात्।।५३।।

हूंरञ्जिका ।।४।।

भूर्जेऽरुणेन सविषेण मकारबीजं हूं स्थानके लिख मलीमलमूत्रेवेष्टयम् ।
मृत्पात्रिकोदरगतं निहितं श्मशाने दुष्टस्य निग्रहमिदं विदधाति यन्त्रम् ५४

मः यन्त्रं बिभीतफलके विषलोहिताभ्यां, मः । ।।५।।
मास्थानकेऽग्निमरुतोः प्रविलिख्य बीजम् ।
संवेष्टय वाजिमहिषोद्भवकेशपाशैः,
प्रेतालयस्थमचिरेण करोति वैरम् ।।५५।। यंः ६

अनलपवनबीजे वायुबीजं ससृष्टिं, चितिजगरकाका मेध्ययुक्तैर्विलैख्यम् ।
गगनगमनपक्षेणोद्यखण्डोध्वजानांपवनहतमरात्युच्चाटनं तद्विदध्यात् ।।५६।।

यः ७

स्वल्पेन मानुषभुवा नृकपालयुग्मे पूर्वोदिताक्षरपदे विलिखेत् खबीजम् ।
क्ष्वेडारुणेन मृतकालयभस्मपूर्णे प्रोच्चाटयेदरिकुलं निहितं श्मशाने ।।५७।।

ह्नः ८

प्रेताम्बरे व्योमपदे विलेख्यं फडक्षरं निम्बनृपार्कक्षीरैः ।
सिद्धालये तन्निखनेत् क्षिपायां[१] बम्भ्रम्यते काक इवारिरुर्व्याम् ।।५८।।

फट् ९

कूटं फडक्षरपदे लिखे[२]त्कुङ्कुमाद्यैर्भूर्ये वषट्पदयुतं मठितं त्रिलोहैः ।
पुंसां स्वबाहुकटिकेशगले धृतानां सौभाग्यकृद् युवतिभूपतिवश्यकारि ।।५९।।

क्ष वषट् । १०

क्षस्थानकेऽथलिखितंहरितालकाद्यैरिन्द्रं शिलातलपुटे[३] क्षितिमण्डलस्थलम्।
सूत्रेण तत् परिवृतं विधृतं धरायां कुर्यात् प्रसूतिमुखदिव्यगतेर्निरोधम्।।६०।।

लं ११ रञ्जिका द्वादशयन्त्रोद्धारः ।।

अजपुटं[४] लिखेन्नाम ग्लौं[५] क्षं पूर्णेन्दुवेष्टितम् ।
वज्राष्टकपरिच्छिन्नमग्रान्तब्राह्मणाक्षरम् ।। ६१ ।।

---

१ क्षपायां । २ लिख । ३ सितातल । ४ पुटे । ५ ग्लौँ ।

तद्बाह्ये भूपुरं लेख्यं शिलायां तालकादिना ।
कोषादिस्तम्भनं कुर्यात् पीतपुष्पैः सुपूजितम् ॥ ६२ ॥

ॐ ग्लौं[1] क्षं ठं लं स्वाहा ।

संलिख्य नामाष्टदलाब्जमध्ये मायावृतं षोडशसत्कलाभिः ।
क्लीं ब्लूं तथा द्रामथ योजयित्वा दिक्स्थेषु पत्रेषु सदा क्रमेण ॥६३॥

होमं[2] लिखेदङ्कुशबीजमुच्चैः किञ्चान्यपत्रेषु बहिस्त्रिमूर्त्तिः ।
भूर्जे हिमाद्यैर्विधृतं स्वकण्ठे सौभाग्यवृद्धिं कुरुतेऽङ्गनानाम् ॥६४॥

क्षजभमहरेफपिण्डैः पाशाङ्कुशबाणरञ्जिकायुक्तैः । सौभाग्यरक्षा ।
प्रणवाद्यैः कुरु मन्त्रिन् । षट् कर्माण्युदयमवगम्य ॥६५॥

ॐक्ष्म्ल्व्र्यूं ज्म्ल्व्र्यूं भ्म्ल्व्र्यूं म्म्ल्व्र्यूं ह्म्ल्व्र्यूं ड्म्ल्व्र्यूं आँ क्रौं ह्रीं क्लीं ब्लूँ
द्रीं द्रीं संवौषट् त्रिभुवन[3] सारः । सहस्त्र १२ जपः । दशांशेन होमः ॥

वश्यविद्वेषणोच्चाटे पूर्वमध्यापराह्णके ।
सन्ध्यार्धरात्रराात्र्यन्ते मारणे शान्तिपौष्टिके ॥६६॥

वषड् वश्ये फडुच्चाटे हुं द्वेषे पौष्टिके स्वधा ।
संवौषडाकर्षणे स्वाहा शान्तिकेऽप्यथ मारणे ॥६७॥

पीतारुणासितैः पुष्पैः स्तम्भनाकृष्टिमारणे ।
शान्तिपौष्टि[4]कयोः श्वेतै र्जपेन्मन्त्रं प्रयत्नतः ॥६८॥

कुर्याद् हस्तेन वामेन वश्याकर्षणमोहनम् ।
शेषकर्माणि होमं च दक्षिणेन विचक्षणः ॥ ६९ ॥

उदधीन्द्रमारुतान्तक नैर्ऋतकुबेरदिक्षु कृतवदनः ।
शान्तिकरोधोच्चाटन मारणसम्पुष्टिजनवश्यः[5] ॥७०॥

शान्तिपुष्टौ भवेद्धोमो दूर्वाश्रीखण्डतण्डुलैः ।
महिषाक्षरङ्काम्भोजैः पुरक्षोभो निगद्यते ॥७१॥

करवीरारुणैः पुष्पैरङ्गना क्षोभमुत्तमम् ।
होमैः क्रमुकपत्राणां राजवश्यं विधीयते ॥७२॥

गृहधूपनिम्बपत्रै र्द्विजपक्षैर्लवणराजिकायुक्तैः ।
हुतैस्त्रिसन्ध्यविहितै र्विद्वेषो भवति मनुजानाम् ॥७३॥

प्रेतालयास्थिखण्डैर्बिभीतकाङ्गारसमधूमयुतैः ।
सप्ताहविहितहोमैररातिमरणं बुधै र्दृष्टम् ॥७४॥

---

१ ॐ ग्लौं क्षं ठं लं स्वाहा । २ होमां । ३ त्रिभुवने । ४ पुष्टिकयोः । ५ वश्ये ।

શ્રી વિદ્યા દેવી
તારંગા હીલ, અજિતનાથ જૈન દેરાસર ૮૦૦ વર્ષ પ્રાચીન
वाग्देवि ! संविदे नः स्यात् सदा या सर्व देहिनाम् ।
चिन्तितार्थान् पिपर्तीह कल्पवल्लीव सेविता ॥
ચિત્ર નં - ૮

શ્રી શ્રુત દેવતા

ચિત્રકાર :- ધુરંધર, સમય ૧૯૦૦ થી ૧૯૫૦

यस्याः प्रसादाच्छ्रुत सिन्धुपारं,
यान्तीह मूर्खाश्च भवन्ति दक्षाः ।
श्री भारती भागवती प्रसन्ना,
देयाद्वरं श्रीश्रुत देवताऽसौ ॥

ચિત્ર નં- ૭

नैवेद्यदीपादिभिरिन्द्रसङ्ख्यैः सुवर्णपादावभिपूज्य देव्याः ।
स्ववामदेशस्थितसव्यंहस्तो[१] मन्त्री प्रदद्यात् सहिरण्यमम्भः ॥७५॥
विद्या मयेयं भवते प्रदत्ता त्वया न देयान्यदृशे जनानां[२] ।
तच् श्रावयित्वा गुरुदेवतानामग्रेषु विद्यां विधिना प्रदेया[३] ॥७६॥

आज्ञाक्रमः

कृतिना मल्लिषेणेन जिनसेनस्य सूनुना ।
रचितो भारतीकल्पः शिष्टलोकमनोहरः ॥७७॥
सूर्याचन्द्रमसौ यावन्मेदिनीभूधरार्णवाः ।
तावत् सरस्वतीकल्पः स्थेयाच्चेतसि धीमताम् ॥७८॥

इति श्रीमल्लिषेणाचार्यकृत श्री सरस्वतीमन्त्रकल्पः ॥

श्रीमल्लिषेणसारस्वतविधिरयम् -

प्रथमः कृतस्नानः समौनः प्रातः श्रीभारत्याः पूजांकृत्वा विहिता -र्कक्षारोदनः ततोऽनन्तरं सन्ध्यासमये पुनः स्नात्वा सर्वव्यापारवर्जितो भूत्वा शुचिः श्वेतं वस्तु ध्यायेत् ।

ॐ ह्रीं[४] भूरिसी भूतधात्री भूमिशुद्धिं कुरु कुरु स्वाहा ।

भूमिशुद्धिमन्त्रः ।

ॐ ह्रीं वां नमो अरिहंताणं अशुचिः शुचीर्भवामि स्वाहा ।

आत्मशुद्धिमन्त्रः ॥

ॐ ह्रीं[५] वद वद वाग्वादिनी ह्राँ हृदयाय नमः । ह्रीं शिरसे नमः । ह्रूँ शिखायै नमः । ह्रौँ कवचाय नमः । ह्रः अस्त्राय नमः ।

इति सकलीकरणं विधातव्यम् ।

ततोऽमृतमन्त्रेण सरस्वत्याः पूजा क्रियते ।

ॐ अमृते ! अमृतोद्भवे ! अमृतवर्षिणि ! अमृतवाहिनी ! अमृतं स्रावय स्रावय सं सं (ऐँ ऐँ) क्लीँ क्लीँ ब्लूं (ब्लूं) द्रां द्रीं द्रावय द्रावय स्वाहा ।

अथ मण्डलस्थापना विधीयते -

ॐ ह्रीं महापद्मयशसे योगपीठाय नमः पीठस्थापनमन्त्रः ॥

ॐ ह्रीं अमले ! विमले ! सर्वज्ञे ! विभावरि ! वाणीश्वरि ! कलम्बपुष्पिणि स्वाहा ! प्रतिष्ठामन्त्रः

---

१ हस्तौ । २ जनाय । ३ प्रदधात् । ४ ॐ हृ ५ ह्रीं પાઠ વડોદરાની પ્રતમાં નથી. ॐ नमो वद वद સૂરતની પ્રતમાં છે.

ततो मण्डलपूजा विधीयते ! ॐ सरस्वत्यै नमः ! पूजामन्त्रः ।

मण्डलाग्रेऽग्निकुण्डं समचतुरस्त्रं विधीयते अङ्गुल १६ प्रमाणम् । ततो मूलमन्त्रेण जाप १२००० । ततो दशांशेन होमः । गुग्गल-मधु-धृत-पुष्पसहितगुटिका चनकप्रमाणा १२००० होमः पिप्पलपलाशमीसमिधैः । मूलमन्त्रेण करजापलक्ष १००००० । ततः सिद्धिः ।

इति मल्लिषेणाचार्यकृत-सरस्वती-मन्त्रकल्पः सम्पूर्णः ।

श्रीबप्पभट्टिसूरिकृत
श्री सरस्वतीकल्पः ।

શાર્દૂલ. સ્નાતસ્યા પ્રતિમ.......

कन्दात् कुण्डलिनी ! त्वदीयवपुषो निर्गत्य तन्तुत्विषा
किञ्चिच्चुम्बितमम्बुजं शतदलं त्वद्ब्रह्मरन्ध्रादयः ।
यश्चन्द्रद्युति ! चिन्तयत्यविरतं भूयोऽस्य भूमण्डले
तन्मन्ये कविचक्रवर्तिपदवी छत्रच्छलाद् वल्गति ॥१॥

यस्त्वद्वक्त्रमृगाङ्कमण्डलमिलत्कान्तिप्रतानोच्छल-
च्चञ्चच्चन्द्रकचक्रचित्रितककुप्कन्याकुलं ! ध्यायति ।
वाणी[1] ! वाणिविलासभङ्गुरपद-प्रागल्भ्यश्रृङ्गारिणी
नृत्यत्युन्मदनर्तकीव सरसं तद्वक्त्ररङ्गाङ्गणे ॥२॥

देवि ! त्वद्धृतचन्द्रकान्तकरकश्च्योतत्सुधानिर्झर-
स्नानानन्दतरङ्गितं पिबति यः पीयूषधाराधरम् ।
तारालंकृतचन्द्रशक्तिकुहरेणाकण्ठमुत्कण्ठितो
वक्त्रेणोद्गिरतीव तं पुनरसौ वाणीविलासच्छलात् ॥३॥

क्षुभ्यत्क्षीरसमुद्रनिर्गतमहाशेषाहिलोलत्फणा-
पत्रोन्निद्रसितारविन्दकुहरैश्चन्द्रस्फुरत्कर्णिकैः ।
देवि ! त्वां च निजं च पश्यति वपु र्यः कान्तिभिन्नान्तरं
ब्राह्मि ! ब्रह्मपदस्य वल्गति वचः प्रागल्भदुग्धाम्बुधैः ॥४॥

नाभीपाण्डुरपुण्डरीककुहराद् हृत्पुण्डरीके गलत् -
पीयूषद्रववर्षिणि ! प्रविशतीं त्वां मातृकामालिनीम् ।
दृष्टवा भारति ! भारती प्रभवति प्राणेय पुंसो यथा
निर्ग्रन्थीनि शतान्यपि ग्रथयति ग्रन्थायुतानां नरः ॥५॥

त्वां मुक्तामयसर्वभूषणगणां शुक्लाम्बराडम्बरां
गौरीं गौरिसुधातरङ्गधवलामालोक्य हृत्पङ्कजे ।
वीणापुस्तकमौक्तिकाक्षवलयश्वेताब्जवल्गत्करां
न स्यात् कः स्फुटवृत्त-चक्ररचनाचातुर्यचिन्तामणिः ॥६॥

पश्येत् स्वां तनुमिन्दुमण्डलगतां त्वां चाभितो मण्डितां
यो ब्रह्माण्डकरण्डपिण्डितसुधाडिण्डीरपिण्डैरिव ।

१ वाणि ।

स्वच्छन्दोद्गतगद्यपद्यलहरी लीलाविलासामृतैः
सानन्दास्तमुपाचरन्ति कवयश्चन्द्रं चकोरा इव ॥७॥

तद्वेदान्तशिरस्तदोङ्कृतिमुखं तत् तत्कलालोचनं
तत्तद्वेदभुजं तदात्महृदयं तद्गद्यपद्याङ्घ्रि च ।
यस्त्वद्वर्ष्म विभावयत्यविरतं वाग्देवते ! वाङ्मयं
शब्दब्रह्मणि निष्ठितः स परमब्रह्मैकतामश्नुते ॥८॥

वाग्बीजं स्मरबीजवेष्टितमतो ज्योतिःकला तद्बहि-
श्चाष्टद्वादश-षोडशद्विगुणितद्वयष्टाब्जपत्रान्वितम् ।
तद्बीजाक्षरकादिवर्णरचितान्यग्रे दलस्यान्तरे
हंसः कूटयुतं भवेदवितथं यन्त्रं तु सारस्वतम् ॥९॥

ओमैं श्रीमनु सौं ततोऽपि च पुनः क्लीं वदौ वाग्वादि-
न्यैतस्मादपि ह्रीं ततोऽपि च सरस्वत्यै नमोऽदः पदम् ।
अश्रान्तं निजभक्तिशक्तिवशतो यो ध्यायति प्रस्फुटं
बुद्धिज्ञानविचारसारसहितः स्याद् देव्यसौ साम्प्रतम् ॥१०॥

स्मृत्वा मन्त्रं सहस्रच्छदकमलमनुध्याय नाभीहृदोत्थं
श्वेतस्निग्धोर्ध्वनालं हृदि च विकचतां प्राप्य निर्यातमास्यात् ।
तन्मध्ये चोर्ध्वरूपामभयदवरदां पुस्तकाम्भोजपाणिं
वाग्देवीं त्वन्मुखाच्च स्वमुखमनुगतां चिन्तयेदक्षरालीम् ॥११॥स्रग्धरा.

किमिह बहुविकल्पैर्जल्पितैर्यस्य कण्ठे
भवति विमलवृत्तस्थूलमुक्तावलीयम् ।
भवति भवति ! भाषे ! भव्यभाषाविशेषै-
र्मधुरमधुसमृद्धस्तस्य वाचां विलासः ॥१२॥ मालिनी.

इतिश्री बप्पभट्टिसूरिकृतं सरस्वतीस्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

अथ मन्त्रक्रमो लिख्यते - ॐ सरस्वत्यै नमः । अर्चनमन्त्रः ।

ॐ भूरिसी भूतधात्री भूमिशुद्धिं कुरु कुरु स्वाहा । भूमिशुद्धिमन्त्रः । ॐ विमले ! विमलजले ! सर्वतीर्थजले ! पां वां झ्वीं झ्वीं अशुचिः शुचीर्भवामि स्वाहा । आत्मशुद्धिमन्त्रः ।

ॐ वद वद वाग्वादिनी ह्रीं शिरसे नमः ।

ॐ महापद्मयशसे ह्रीं योगपीठाय नमः ।

ॐ वद वद वाग्वादिनी हूँ शिखायै वषट् ।

ॐ वद वद वाग्वादिनी नेत्रद्वयाय वषट् ।

ॐ वद वद वाग्वादिनी कवचाय हुं ।

ॐ वद वद वाग्वादिनी ! अस्त्राय फट् । इति सकलीकरणम् ।

ॐ अमृते ! अमृतोद्भवे ! अमृतं स्रावय ऐं क्लीं[1] ब्लूँ द्रां द्रीं द्रावय द्रावय स्वाहा ।

यो जपेज्जातिकापुष्पैर्भानुसंख्यसहस्त्रकम् ।
दशांशहोमसंयुक्तं च स्याद् वागीश्वरीसमः ॥१॥

महिषाख्यगुग्गुलेन प्रविनिर्मितचनकमात्रसद्गुटिकाः ।
होमस्त्रिमधुरयुक्तः तुष्टा देवी वरं दत्ते ॥२॥

इति शुद्धं श्रीसारस्वतम् ।

अथैतत्पीठक्रमो लिख्यते -

पद्मोपरि पद्मासनस्था भगवतीमूर्तिः करचतुष्टयधृतवरपद्मा शिरसि षट्कोणाकारमुकुटभ्राजति नाभौ चतुर्दलपद्मधारिणी लेख्या । ततो नाभिपद्मे कर्णिकायां ॐ कारं लिखेत्, पूर्वादिचतुर्दलेषु न १ मः २ सि ३ द्धं ४ इत्यक्षराणि लेख्यानि । अधस्तनदक्षिणकरे षोडशदलं पद्मं कृत्वा तत्र कर्णिकायां ऐंकारं दत्त्वा पूर्वादिषोडषदलेषु क्रमेण षोडश स्वरान् लिखेत्, अधस्तनवामकरे पञ्चविंशतिदलं पद्मं कृत्वा तत्कर्णिकायां श्रींकारं विलिख्य पूर्वादिपञ्चविंशतिदलेषु (क्रमेण) क्रमात् कादयो वर्गवर्णाः पञ्चविंशतिर्लेख्याः । अथवोपरितनदक्षिणकरे अष्टदलं पद्मं कृत्वा तत्र कर्णिकायां सौँ इति बीजं लिखित्वा पूर्वादिदलेषु य - र - ल - व - श - ष - स - ह - इत्यष्टौ वर्णा लेख्याः । उपरितनवामकरेऽप्यष्टदलं पद्मं कृत्वा तत्कर्णिकायां क्लीं इति बीजं दत्वा पूर्वाद्यष्टदलेषु व १ द २ व ३ द ४ वा ५ ग्वा ६ दि ७ नि ८ इति वर्णा लेख्याः । शिरःषट्कोणे गर्भे ह्रींकारं लिखित्वा पूर्वादिकोणषट्के स १ र २, स्व ३ त्यै ४ न ५ मः ६ एवमक्षरषट्कं लेख्यम् । सर्वं शुक्लध्यानेन षटचक्रस्थापनं विधाय ध्येयम् ।

---

१ क्ष्रीं

मूलमन्त्रश्चायम् - ॐ ऐं श्रीं सौं क्लीं वद वद वाग्वादिनी ह्रीं सरस्वत्यै नमः। इति पाठशुद्धया मन्त्रं स्मरेत्, करजापो लक्षं जातिपुष्पैः सहस्त्राः १२ जापः। गुग्गुलगुटी १२०० त्रिमधुरमिश्राः कृत्वा होमः कार्यः,आश्विने चैत्रे वा नवरात्रेषु कार्य दीपोत्सवाऽमावास्यां वा ततः सिद्धिः ॥

आम्नायान्तरेण यन्त्रं लिख्यते, यथा-

वृतं मण्डलं कृत्वा परितः पूर्वादौ चत्वारि दलानि, तत्र पूर्वदले ॐ ह्रीं देवतायै नमः १, दक्षिणदले ॐ ह्रीं सरस्वत्यै नमः २, पश्चिमदले ॐ ह्रीं भारत्यै नमः ३, उत्तरदले ॐ ह्रीं कुम्भदेवतायै नमः ४,

तद्वहिरष्टदले, तत्र पूर्वादितः ॐ मोहे यः १, ॐ नन्दे यः २, ॐ भद्रे यः ३, ॐ जये यः ४, ॐ विजये यः ५, ॐ अपराजिते यः ६, ॐ जम्भे यः ७, ॐ स्तम्भे यः ८, इति लेख्यम् । तद्वहिः षोडशदलानि, तत्र-ॐ रोहिण्यै नमः १, ॐ प्रज्ञपत्यै नमः २, इत्यादिषोडश देवीनामानि लेख्यानि, तद्वहिः पुनरष्टदलानि, पूर्वदले ॐ ह्रीं इन्द्राय नमः १ क्रमेण ॐ ह्रीं अग्नये नमः २, ॐ ह्रीं यमाय नमः ३, ॐ ह्रीं नैऋतये नमः ४, ॐ ह्रीं वरुणाय नमः ५, ॐ ह्रीं वायवे नमः ६, ॐ ह्रीं कुबेरायनमः ७, ॐ ह्रीं ईशानाय नमः ८ इति लिखेत् । ततो मायया त्रिरभिवेष्ट्य क्रौं कारेण निरुध्य परितः पृथ्वीमण्डलं कोणेषु प्रत्येकं चतुर्वजाङ्कितं कृत्वा मध्यकोणेषु लं प्रत्येकं लिखेत् ।

इति यन्त्रविधिः ।

यन्त्रमध्ये मन्त्रो भगवतीमूर्तिर्वा लेख्या ।

मन्त्रश्चायम् - ॐ ऐं ह्रीं श्रीं वद वद वाग्वादिनी ! भगवति ! सरस्वति! ह्रीं नमः। ऐतन्मन्त्रस्य पूर्वसेवा करजप्यः लक्षं जातीपुष्प जातिश्च[1] १२००० ततो दशांश होमो धृतगुग्गुलमधुखण्डैर्जपितपुष्पमध्यात् १२००० पुष्पाणि गृहीत्वा गुटिका संचूर्ण्यते । मन्त्रदानं दीपोत्सव एव गर्भे मन्त्रो मूर्तिर्वा भगवत्या लिख्यते यन्त्रस्योभयथापि कार्यम् । जापे नमः । होमे स्वाहा ।

इति श्रीबप्पभट्टिसूरेराम्नायः ।

अथ पुनः श्री बप्पभट्टिसूरिविद्याक्रमे महापीठोद्धारो लिख्यते - ऐं क्लीं हसौंः पूर्ववक्त्राय नमः, १ ऐं क्लीं हसौंः दक्षिणवक्त्राय नमः २, ऐं क्लीं हसौंः पश्चिमवक्त्राय नमः ३, ऐं क्लीं हसौंः उत्तरवक्त्राय नमः ४, ऐं क्लीं हसौंः ऊर्ध्ववक्त्राय नमः ५ - वक्त्रपञ्चकम् ।

---

१ जापश्च ।

ऐं हृदि कमलायै हृदयाय नमः १, ऐं शिर कुलायै नमः, ऐं शिरसे स्वाहा २, ऐं शिखकुलाये शिखायै वौषट् ३, ऐं कवचकुलाय[1] कवचाय नमः ४, ऐं नेत्रायै नेत्रत्रयाय वषट् ५, ऐं अस्त्राकुलायै अस्त्राय फट् ६, अ ऐ अङ्गसकलीकरणम् । इति करन्यासः, अङ्गन्यासः, पात्रपूजा, आत्मपूजा, मण्डलपूजा, ततः आह्वानं स्थापनम् ।

सन्निधानं सन्निरोधमुद्रा - दर्शनयोनिमुद्रा - गोस्तनमुद्रा - महामुद्रा इति मुद्रात्रयं दर्शयेत्, ततो जापः कार्यः । यथाशक्तया करजापेन लक्षजापः । पुष्पजापे चतुर्विंशति सहस्त्राणि दशांशेन होमः । पूजापुष्पाणि कुट्टयित्वा गुग्गुलेन गुटिका घृतेन घोलयित्वा होमयेत्, त्रिकोणकुण्डे हस्तमात्रविस्तारे खाते च ततः सिद्धयति ।

ऐं क्लीं ह्सौं वद वद वाग्वादिनी ! ह्रीं नमः । मूलमन्त्रः ॥

वाग्भवं प्रथमं बीजं द्वितीयं कुसुमायुधम् ।
तृतीयं जीवसंज्ञं तु सिद्धसारस्वतं पुनः ॥१॥

वाग्बीजं स्मरबीजवेष्टितमतो ज्योतिःकला तद्बहि-
रष्टद्वादशषोडशद्विगुणितंद्वयष्टाब्जपत्रान्वितम् ।
तद्बीजाक्षरकादिवर्णरचितान्यग्रे दलस्यान्तरे
हंसः कूटयुतं भवेदवितथं यन्त्रं तु सारस्वतम् ॥२॥

स्मृत्वा मन्त्रं सहस्त्रच्छदकमलमनुध्याय नाभीह्रदोत्थं
चेतः स्निग्धोदनालं हृदि च विकचतां प्राप्य निर्यातमास्यात्।
तन्मध्ये चोर्ध्वरूपामभयदवरदां पुस्तिकाम्भोजपाणिं
वाग्देवीं त्वन्मुखाच्च स्वमुखमनुगतां चिन्तयेदक्षरालीम् ॥३॥

ततो मध्ये साध्यनाम ततोऽष्टदलेषु अष्टौ पिठाक्षराणि क्म्ल्व्यूं च्म्ल्व्यूं ट्म्ल्व्यूं त्म्ल्व्यूं प्म्ल्व्यूं य्म्ल्व्यूं श्म्ल्व्यूं ह्म्ल्व्यूं[2] इति

ततो द्वादशदलाक्षराणि यथा कं कः, चं चः, टं टः, तं तः, पं पः, यं यः, रं रः, लं लः, वं वः, शं शः, षं षः, सं सः, इति ।

ह्रस्वास्तु भैरवाः प्रोक्ता दीर्घस्वरेण मातरः ।
असिताङ्गो रुरुश्चण्डः क्रोध अष्टौ हि भैरवाः ॥

ब्रह्माणी माहेश्वरी कौमारी वाराही वैष्णवी चामुण्डा चण्डिका महालक्ष्मीः इत्यष्टौ मातरः । एवं षोडशदलेषु बीजाक्षराणि यथा-अह्सौं आह्सौं इह्सौं ईह्सौं उह्सौं ऊह्सौं ऋह्सौं लृह्सौं लॄह्सौं एह्सौं ऐह्सौं ओह्सौं औह्सौं अंह्सौं अःह्सौं । ततोऽपि द्विकाधिकत्रिंशद्दलानि - कह्सौं खह्सौं गह्सौं घह्सौं ङह्सौं चह्सौं छह्सौं जह्सौं झह्सौं ञह्सौं टह्सौं ठह्सौं डह्सौं ढह्सौं णह्सौं तह्सौं थह्सौं दह्सौं धह्सौं

---

१ कुलायैकवचाय । २ क्ष्म्ल्व्यूं

नहसौँ पहसौँ फहसौँ बहसौँ भहसौँ महसौँ यहसौँ रहसौँ लहसौँ वहसौँ शहसौँ षहसौँ सहसौँ ३२

प्रत्यन्तरे तु अस्मिन् द्वात्रिंशद्दलकोष्ठेषु ककारादिवर्णानामग्रे बीजाक्षरलेखने पाठान्तरं दृश्यते तदपि लिख्यते । यथा -

कद्रयौँः खद्रयौँः गद्रयौँः घद्रयौँः ङद्रयौँः चद्रयौँः छद्रयौँः जद्रयौँः झद्रयौँः ञद्रयौँः टद्रयौँः ठद्रयौँः डद्रयौँः ढद्रयौँः णद्रयौँः तद्रयौँः थद्रयौँः दद्रयौँः धद्रयौँः नद्रयौँः पद्रयौँः फद्रयौँः बद्रयौँः भद्रयौँः मद्रयौँः यद्रयौँः रद्रयौँः लद्रयौँः वद्रयौँः शद्रयौँः षद्रयौँः सद्रयौँः ३२ इति प्रत्यन्तरपाठान्तरेक्रमः ।

ततश्चतुःषष्टिदलानि आलाई ईवाई ऊशाई ऋषाई लृसाई ऐहाई औळाई अंक्षाई १ ।

आवाई ईशाई ऊषाई ऋसाई लृहाई ऐळाई औक्षाई अंलाई २
आशाई ईषाई ऊसाई ऋहाई लृळाई ऐक्षाई औलाई अंवाई ३
आषाई ईसाई ऊहाई ऋळाई लृक्षाई ऐलाई औवाई अंशाई ४
आसाई ईहाई ऊळाई ऋक्षाई लृलाई ऐवाई औशाई अंषाई ५
आहाई ईळाई ऊक्षाई ऋलाई लृवाई ऐशाई औषाई अंसाई ६
आळाई ईक्षाई ऊलाई ऋवाई लृशाई ऐषाई औसाई अंहाई ७
आक्षाई ईलाई ऊवाई ऋशाई लृषाई ऐसाई औहाई अंळाई ८

ऐवं षष्टिः खीलनानि दलेषु ततोऽपि दलानि । दलेषु ऐं ३ दुर्गे ! दुर्गदर्शने नमः । ऐं ३ चामुण्डे ! चण्डरूपधारिण्यै नमः ।

ऐं ३ जम्भे नमः । ऐं ३ मोहे नमः । ऐं ३ स्तम्भने नमः । ऐं ३ आशापुरायै नमः । ऐं ३ विद्युज्जिह्वे ! नमः । ऐं ३ कुण्डलिनी नमः ।

(ऐं) ह्रीं कारवेष्टितं क्रोंकारनिरुद्धं ऐं ३ भूरिसी भूतधात्री भूमिशुद्धिं कुरु कुरु स्वाहा । भूमिशुद्धिमन्त्रः ।

ऐं विमले[1] ! विमलजलाय सर्वोदकैः स्नानं कुरु कुरु स्वाहा । स्नानमन्त्रः ।

मंतपयारो एसो हयारपुव्वि त्ति सोयमग्गम्मि ।
सो च्चिय सयारपुव्वो विज्जानेओ कुले हाइ ॥
[2]....... जीवं दक्षिणवाचयोगसमन्वितम् ।
सिद्धसारस्वतं बीजं सद्यो वै वचःकारः ॥

शुचिप्रदेशे पटे पट्टे वा श्रीखण्डेन कर्पूरेण वा देव्या मूर्तिं कमलासनस्थां देवीचरणसमीपे योजितकरां स्वमूर्तिं च आलिख्य देवीप्रतिमांचाग्रतोविन्यस्य देवीपूजापूर्वकं यथाशक्ति[3] श्रीखण्डजाती कुसुमसुगन्ध

१ ऐं विमल विमलजलाय सर्वतीर्थोदकैः । २ जीवंदक्षिणकर्णवाचयोगसई । ३ शक्तिं ।

-धूपफलनैवेद्यजल प्रदीपाक्षतादिभिः साधकः पूजयेत् । स च स्नानकं च स्नानं वा कृत्वा शुचिवेषः समुपविशेत् । ततश्च 'ॐ विमलाय विमलचिताय पां वां क्षां ह्रीं स्वाहा' अनेन मन्त्रेण वार ३ शिरः प्रदेशात् चरणौ यावत् हस्ताभ्याँ मन्त्रस्नानं कुर्यात् चन्द्रकिरणैर्दुग्धकर्पूरैर्वा आत्मानमभिषिच्यमानं चिन्तयेत् ।

'ॐ भूरिसि[१] ! भूतधात्री भूमिशुद्धिं[२] कुरु कुरु हुं फट् स्वाहा' अनेन मन्त्रेण वार ३ भूमिशुद्धिं कुर्यात् । ततः- "ॐ ४ एहि एहि वार ४" अनेन मन्त्रेण आह्वानं कुर्यात् । द्रव्यतो भावतश्च देव्याह्वाननं स्थापना च कार्या । ततः क्षि पद्मासने, प नाभिप्रदेशे, ॐ हृदये, स्वा नासिकायाम्, हा शिरःप्रदेशे ऐभिर्मन्त्रपदैरारोहक्रमेण ततश्च हा ५ ललाटे, स्वा ८ नासिकायाम्, ॐ ८ हृदये, प १३ नाभौ, क्षि ५ पद्मासने एभिरेव मन्त्राक्षरैरात्मरक्षां कुर्यात्, चतुर्दिशं नखच्छोटिकां[३] च शिखाबन्धं विदध्यात् । ततो गुरूपदिष्टध्यानपूर्वकं मूलमन्त्रं जपेत् । मूलमन्त्रस्य सहस्त्र १२ करजापे ततःपुष्पजापे सहस्त्र १२ दशांशेन द्वादशशतैः एक दिवसमध्ये होमः कार्यःकथित जापश्च अष्टदिनानां मध्ये कार्यः उत्तरक्रियां करजापे सहस्त्र १२ । पुष्पजापसत्कानि पुष्पाणि छायाशुष्काणि सञ्चूर्ण्य गुग्गुलेन सह चणकप्रमाणा गुटिकाः कृत्वा दुग्धघृतखण्डमध्यादाकृष्य ध्यानपूर्वं च होमयेत् खदिराङ्गारैः पलाश-समिद्भिश्च वैश्वानरः प्रथमं ज्वलन् कार्यः । पूजानन्तरम् - ॐ यः विसर्जनमन्त्रः लक्षजापे दिननियमो नास्ति, तत्रापि पूर्वविधिना दशांशेन होमः कार्यः, करजापे लक्ष १, पुष्पज़ापे लक्ष १, होमसहस्त्र १० उत्तरक्रियायां करजाप लक्ष १ सिद्धि[४] यावत् साधकः साधयेत् । ब्रह्मचर्य-भूमिशयनं वृक्षशयनं वा । ऐकवारभोजनं आम्ललवणवर्जं च कुर्यात् । स्वप्नेऽपि वीर्यच्युतौ मूलतो गच्छति, अतोऽनवरतं एलचीप्रभृतिवीर्यापहारकं भक्षयेत् ।

होमकुण्डं अङ्गुल १६, विस्तारे अङ्गुल १२

अ ॐ स्वाहा कुण्डस्य स्थापना !	आ ॐ स्वाहा मृत्तिकासंस्कारः।
इ ॐ स्वाहा जलसंस्कारः ।	ई ॐ स्वाहा गोमयसंस्कारः ।
उ ॐ स्वाहा उभयसंयोगसंस्कारः ।	ऊ ॐ लिम्पनसंस्कारः ।
ऋ ॐ स्वाहा दहनसंस्कारः ।	ॠ ॐ शोषणसंस्कारः ।
ऌ ॐ स्वाहा अमृतलावणसंस्कारः।	ॡ ॐ स्वाहामन्त्र पूतसंस्कारः।
ए ॐ इन्द्रासनाय नमः ।	ऐं ॐ स्वाहा अनलदेवतासनाय नमः।
ओ ॐ यमाय स्वाहा ।	औ ॐ नैर्ऋताय स्वाहा ।
अं ॐ वरुणाय स्वाहा ।	अं ॐ वायवे स्वाहा ।
अं अः ॐ धनदाय स्वाहा ।	अं अः ॐ ईशानाय स्वाहा ।

१ भूरसि २ शुद्धिः ३ दत्ता ४ सिद्धि

क्ष्लं ॐ कुण्डदेवतायै स्वाहा । क्षं ॐ स्वाहा एवं कुण्डसंस्कारः ।

ॐ जातवेदा आगच्छ आगच्छ सर्वाणि कार्याणि साधय साधय (साधय) स्वाहा । आह्वाननम् ।

२ ॐ जलेन प्रोक्षणम् । २ ॐ अभ्रोक्षणम् ।

२ ॐ त्रिर्मार्जनम् । २ ॐ सर्वभस्मीकरणम् ।

२ ॐ क्रव्यादजिह्वां परिहरामि। दक्षिणदिशि पुष्पं भ्रामयित्वा क्षेपणीयम् ।

अथवैश्वानररक्षा-

ॐ हृदयाय नमः, ॐ शिरसे स्वाहा, । वैश्वानररक्षा ।

जिह्वा - चतुर्भुज - त्रिनेत्र - पिङ्गलकेश - रक्तवर्ण - तस्य नाभिकमले मन्त्रो न्यसनीयः। होतव्यं द्रव्यं तस्मै उपतिष्ठते ।

वैश्वानराहूतिः ॐ जातवेदाः सप्तजिह्व ! सकलदेवमुख ! स्वधा ! वार २१ आहूतिः करणीया । यम्ल्वर्यू बहुरूपजिह्वे[1] ! स्वाहा होमात् पूर्णाहूतिः मूलमन्त्रेण देव्यै साङ्गायै सपरिकरायै समस्तवाङ्मयसिद्ध्यर्थे द्वादशशतानि जापपुष्पचूर्णगुग्गुलगुटिका पूर्णाहूतिः । स्वाहा अनेन क्रमेण वार ३ यावद् भण्यते तावदनवच्छिन्नं आज्यधारया नागवल्लीपत्रमुखेन पूर्णाहूतिः कार्या । घृतकर्षः ताम्बूलं नैवेद्यम्, यज्ञोपवीत- नवीन श्वेतवस्त्रखण्डं वा दधिदूर्वाक्षतादिभिराहूतिः करणीया ।

अथ विसर्जनम्-

मूलमन्त्रेण साङ्गायै सपरिवारायै देव्यै सरस्वत्यै नमः - अनेन मन्त्रेण आत्महृदयाय स्वाहा । वैश्वानरनाभिकमलात् देवी ध्यानेनात्मनि संस्करणीया पश्चाद् ॐ अस्त्राय फट् इति मन्त्रं वारचतुष्टयं भणित्वा वार ४ अग्निविसर्जनं कार्यम् ।

ॐ क्षमस्व क्षमस्व भस्मना तिलकं कार्यम् ।

ऐं ह्रीं श्रीं क्लीं ह्सौं वद वद वाग्वादिनी ! भगवति ! सरस्वति ! तुभ्यं नमः ।

इति सारस्वतं समाप्तम् ।

अत्र श्रीबप्पभट्टिसारस्वतकल्पोक्तमाद्यं बृहद्यन्त्रम्, इदं च द्वितीय -मपि यन्त्रं आम्नायान्तरे दन्दृश्यते । गुरुक्रमेण लब्ध्वा पूजनीयम् । सर्व तत्वमिदं पाठतस्तु[3]

वाग्वीजं स्मरबीजवेष्टितमतो ज्योतिः कला तद्बहि-
श्चाष्टद्वादशषोडशद्विगुणितं द्वयष्टाब्जपत्रान्वितम् ।

---

१ सपरिवारायै । २ सिद्ध्यर्थं ३ पाठान्तरस्तु

तद्बीजाक्षरकादिवर्णरचितान्यग्रे दलस्यान्तरे
हंसः कूटयुतं भवेदवितथं यन्त्रं तु सारस्वतम् ।

इति मूलकाव्यं यन्त्रोद्धारसूचकम् ।

तथा-

ॐ ऐं श्रीमनु सौँ ततोऽपि च पुनः क्लीं वदौ वाग्वादिनी
एतस्मादपि ह्रीं ततोऽपि च सरस्वत्यै नमोऽदः पदम् ।
अश्रान्तं निजभक्तिशक्तिवशतो यो ध्यायति प्रस्फुटं
बुद्धिज्ञानविचारसारसहितः स्याद्देव्यसौ साम्प्रतम् ॥

इति मूलमन्त्रोद्धारकाव्यं च ।

तथापि गुरुक्रमवशतः पाठान्तराणि दृश्यन्ते तत्र गुरुक्रम एव प्रमाणम् । भक्तानां हि सर्वेऽपि फलन्तीति ।

ॐ ह्रीं आसिआउसा नमः अर्हं वाचिनि! सत्यवाचिनि ! वाग्वादिनी वद वद मम वक्त्रे व्यक्तवाचया ह्रीं सत्यं ब्रूहि ब्रूहि सत्यं वद वद अस्खलितप्रचारं सदेवमनुजासुरसदसि ह्रीं अर्हं असिआउसा नमः स्वाहा।

लक्षजापात् सिद्धिर्बप्पभट्टिसारस्वतम् ।

इति श्रीबप्पभट्टिसारस्वतकल्पः ।

वाग्भवं प्रथमं बीजं १ द्वितीयं कुसुमायुधम् ।
तृतीयं जीवसंज्ञं च सिद्धसारस्वतं स्मृतम् ॥
जीवसंज्ञं स्मरेद् गुह्ये वक्षसि (वक्षस्थले) कुसुमायुधम् ।
शिरसि वाग्भवं बीजं शुक्लवर्णं स्मरेत् त्रयम् ॥

त्रयम्-बीजत्रयमित्यर्थः ।

ॐ ह्रीं मण्डले आगच्छ आगच्छ स्वाहा । आह्वानम् ।
ॐ ह्रीं स्वस्थाने गच्छ गच्छ स्वाहा विसर्जनम् ।

ॐ अमृते ! अमृतोद्भवे ! अमृतमुखि ! अमृतं स्रावय स्त्रावय ॐ ह्रीं स्वाहा इति सकलीकरणम् । इति शारदाकल्पः ।

ॐ नमो भगवओ अरिहओ भगवईए वाणीए वयमाणीए मम सरीरं पविस पविस निस्सर निस्सर स्वाहा ।

लक्षं जापः । वाक्सिद्धिः फलति ।

ॐ नमो हिरीए बंभीए भगवईए सिज्जउ मे भगवई महाविज्जा ॐ बंभी महाबंभी स्वाहा । लक्षं पूर्वसेवायां जपः, तत्र त्रिसन्ध्यं सदा जपः।

क्षिप ॐ स्वाहेति पञ्चतत्त्वरक्षा पूर्वं कार्या । प्राङ्मुखं च ध्यानम् । एष विधिः सर्वसारस्वतोपयोगी ज्ञेयः ।

नमो अरिहंताणं, नमो सिद्धाणं, नमो आयरियाणं, नमो उवज्झायाणं, नमो लोए सव्वसाहूणं । नमो भगवईए सुअदेवयाए संघसुअमायाए बारसंगपवयणजणणीए सरस्सईए सच्चवाइणि ! सुवण्णवण्णे ओअर ओअर देवी मम सरीरं पविस पुच्छंतस्स मुहं पविस सव्वजणमणहरी अरिहंतसिरी सिद्धसिरि आयरियसिरी उवज्झायसिरी सव्वसाहुसिरी दंसणसिरी नाणसिरी चारित्तसिरी स्वाहा । सम्यग्दर्शन ज्ञानचारित्राणि मोक्षमार्गः। अनेन मन्त्रेण कच्चोलकस्थं कंगुतैलं गजवेल-क्षुरिकया वार १००८ अष्टोत्तरसहस्त्रं अथवा अष्टोत्तरशतं अभिमन्त्र्य पिबेत महाप्रज्ञाबुद्धिः प्रैधते । अनेन ब्राह्मीवचाऽभिमन्त्र्य भक्षणीया वाक्‌सिद्धिः । तथा पर्युषणापर्वणि यथाशक्ति एतत्स्मरणं कार्यं महैश्वर्य वचनसिद्धिश्च ।

ॐ नमो अणाइनिहणे तित्थयरपगासिऐ गणहरेहिं अणुमण्णिए द्वादशाङ्गचतुर्दशपूर्वधारिणि श्रुतदेवते! सरस्वति! अवतर अवतर सत्य -वादिनि हुं फट् स्वाहा । अनेन पुस्तिकादौ वासक्षेपः । लक्षजापे हुंफडग्रे च ॐ ह्रीं स्वाहा इत्युच्चारणे सारस्वतं उपश्रुतौ कर्णाभिमन्त्रणं 'नमो धम्मस्स नमो संतिस्स नमो अजिअस्स इलि मिलि स्वाहा' चक्षुः कर्णौं च स्वस्याधिवास्य परस्य वा एकान्ते स्थितो यत् श्रृणोति तत्सत्यं भवति । उपश्रुतिमन्त्रः ॥

ॐ अर्हन्मुखकमलवासिनि ! पापात्मक्षयंकरि ! श्रुतज्ञान-ज्वाला सहस्त्रप्रज्वलिते ! सरस्वति ! मत्पापं हन हन दह दह क्षां क्षीं क्षूं क्षौं क्षः क्षीरधवले ! अमृतसम्भवे ! वं वं हूँ क्ष्वीं ह्रीं क्लीं हसौँ वद वद वाग्वादिन्यै ह्रीं स्वाहा ।

चन्द्रचन्दनगुटिका दीपोत्सवे उपरागे शुभेऽह्नि वा अभिमन्त्र्य देया मेधाकरः। दक्षिणशयं स्वं स्वयं मुखे दत्वा ५/७ गुण्या क्षोभता ।

चन्द्रचन्दनगुटीं रचयित्वा भक्षयेदनुदिनं सुपठित्वा ।
शिष्यबुद्धिवैभवकृते विहितेयं हेमसूरिगुरुणा करुणातः ॥

ऐं क्लीं ह्रीं हसौँ सरस्वत्यै नमः । जापः सहस्त्र ५० सारस्वतम् ।

ॐ क्लीं वद वद वाग्वादिनी ! ह्रीं नमः । अस्य लक्षजापे काव्यसिद्धिः । ध्याने च भगवती श्वेतवस्त्रा ध्यातव्येति ।

८

श्री बप्पभट्टिसूरिकृतअनुभूतसिद्धसारस्वतस्तवः ।

સરસ શાંતિ સુધારસ - દ્રુતવિલંબિતછંદ

પાટણ હે. જ્ઞા. ભં. પ્રત નં. ૧૩૮૫૧, ડભોઈ પ્રત નં. ૫૫૬/૫૨૨૯, ૫૬૨/૫૩૯૨ તથા સૂરત હ. લિ. જ્ઞા. ભં. પ્રત નં. ૪૩૬/૩૯૯૨ પ્રતોના પાઠભેદો છે.

कलमरालविहङ्गमवाहना सितदुकूल-विभूषणलेपना[१] ।
प्रणतभूमिरुहामृतसारिणी प्रवरदेह-विभाभरधारिणी ॥१॥

अमृतपूर्णकमण्डलुधारिणी त्रिदशदानव-मानवसेविता ।
भगवती परमैव सरस्वती मम पुनातु सदा नयनाम्बुजम् ॥२॥

जिनपतिप्रथिताखिलवाङ्मयी गणधराननमण्डपनर्तकी ।
गुरुमुखाम्बज-खेलन हंसिका विजयते जगति श्रुतदेवता ॥३॥

अमृतदीघिति-बिम्बसमाननां त्रिजगति-जननिर्मितमाननाम् ।
नवरसामृतवीचि-सरस्वतीं प्रमुदितः प्रणमामि सरस्वतीम् ॥४॥

विततकेतकपत्र विलोचने विहित संसृति[२]-दुष्कृतमोचने ।
धवलपक्षविहङ्गमलाञ्छिते जय सरस्वति ! पूरित वाञ्छिते ॥५॥

भवदनुग्रहलेशतरङ्गिता स्तदुचितं प्रवदन्ति विपश्चितः ।
नृपसभासु यतः कमलाबला-कुचकला[३]ललनानि वितन्वते ॥६॥

गतधना अपि हि त्वदनुग्रहात् कलितकोमल-वाक्यसुधोर्मयः ।
चकितबालकुरङ्गविलोचना जनमनांसि हरन्तितरां नराः ॥७॥

करसरोरुह खेलनचञ्चला तव विभाति वरा जपमालिका ।
श्रुतिपयोनिधिमध्यविकस्वरोज्ज्वल तरङ्गकलाग्रह[४]-साग्रहा ॥८॥

द्विरदकेसरिमारिभुजङ्गमा सहनतस्कर राजरुजां भयम् ।
तव गुणावलिगानतरङ्गिणां न भविनां भवति श्रुतदेवते ॥९॥

ॐ[५] ह्रीं क्लीं ब्लूँ ततः श्रीं तदनुह्स्क्ल् ह्रीं अथो ऐं नमोऽन्ते ।
लक्षं साक्षाज्जपेद् यः कर[६]-समविधिना सत्तपा ब्रह्मचारी ॥
निर्यान्तींचन्द्रबिम्बात् कलयतिमनसा त्वां जगच्चन्द्रिकाभां,
सोऽत्यर्थं[७] वह्निकुण्डे विहितधृतहुतिः स्याद् दशांशेन विद्वान् ॥१०॥

---

१ भूषिता । २ संस्कृत - संश्रित । ३ कलनानि - कलितानि । ४ सहसा ग्रहा । ५ - ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं तथा ब्लूँ - ॐ क्लीं ब्लौं ततः श्रीं - ॐ ह्रीं ऐं क्लीं ब्लुँ । ६ कलिशुभविधिना - सुचितरसुमनाः । ७ शांत्यर्थं ।

शार्दूल.

रेरे लक्षणकाव्य नाटक तथा चम्पूसमालोकने,
क्वायासं वितनोषि बालिश मुधा किं नम्रवक्त्राम्बुजः ।
भक्तयाराधय मन्त्रराजसहितां[1] दिव्यप्रभां भारतीं,
येनत्वं कवितावितान[2] सविता द्वैत प्रबुद्धायसे ॥११॥
चंचच्चन्द्रमुखी प्रसिद्ध[3] महिमा स्वाच्छन्द्यराज्य प्रदा,
ऽनायासेन सुरासुरेश्वर गणैरभ्यर्चिता भक्तितः[4] ।
देवी संस्तुत वैभवा मलयजा लेपाङ्गरङ्ग द्युतिः,
सा मां पातु सरस्वती भगवती त्रैलोक्य सञ्जीवनी ॥ १२ ॥
स्तवनमेतदनेक गुणान्वितं पठति यो भविकः प्रमनाःप्रगे[5] ।
स सहसा मधुरै र्वचनाऽमृतै र्नृपगणानपि रञ्यति स्फुटम् ॥ १३ ॥

इति सरस्वती स्तव सम्पूर्ण : ।

ॐ ह्रीं क्लीं ब्लीं श्रीं ह्सक्ल् ह्रीं ऐं नमः ।

આ નવાક્ષરી (સ્તોત્ર ગર્ભિત) મહામંત્ર છે.
૨૭ વાર બોલી ૧ ગાંઠ લાલ દોરાની એવી ૨૭ વાર વાળવી.

१ महिमां-सेनानिशं नेनानिशं । २ सविदिक्षु । ३ विशाल नयना । ४ भावतः - वन्दिता । ५ प्रमुदा ।

९

अज्ञातकर्तृक-

श्री श्रुतदेवता-मन्त्रगर्भितस्तोत्रम् ।

ने. वि. क. ज्ञा. भं. सूरत प्रत नं. ૩૭૧૮ तथा ૩૭૨

ॐ ह्रीं गुरुभ्योनमः ।। ॐ ह्रीं श्री शारदायै नमः ।।

ॐ ह्रीं नमो अरिहंताण । ॐ ह्रीं नमो सिद्धाणं । ॐ ह्रीं नमो आयरियाणं । ॐ ह्रीं नमो उवज्झायाणं । ॐ ह्रीं नमो लाए सव्वसाहूणं । एसो पंच नमुक्कारो । सव्व पावप्पणासणो । मंगलाणं च सव्वेसिं । पढमं हवइ मंगलं ।।१।।

श्री वर्द्धमानमानम्य नत्वा गुरु पदाम्बुजे ।
श्रीं कल्पकामदुग्धा (वै) फलैः भास्वरमांमंजरी ।।१।।

एकाक्षरी महाविद्या द्वयक्षरी चाघनाशिनी ।
त्र्यक्षरी सर्वदा श्रेष्ठा चतुर्वर्ण भयंहरी ।।२।।

ॐ वर्धमान विघ्नहर्ता ह्रीं ऋद्धिवृद्धिकरी ।
श्रीं सुखदायी त्रिसन्ध्यं हरीयं (ह्रीं) ह्यौँ दुःखनाशिनी ।।३।।

मां मतिनिर्मलकर्त्ता श्रुतं शारददायिनी ।
अवधित्यं भवालोक्यं मनः पर्यवज्ञापनी ।।४।।

केवलं केवलालोके ज्ञातं चोदरजात्मके ।
ईदं शाक्तिमहं बोधः कथं मम न पूर्णशी ।।५।।

ऐं क्लीं ह्रीं श्रुतदेवतायै मम सर्व सिद्धिं दापय २ स्वाहा ।। ॐ क्लीं ह्रीं श्रीं श्रुतदेवतायै त्रिलोक दीपकाय भास्करतेजा मिथ्यातिमिरखंडनाय २ स्वाहा ।। ॐ क्रों क्लीं श्री श्रुतदेवतायै भगरते ॐ ह्रीं सोमाय ॐ ह्रीं यमाय ॐ ह्रीं वरूणाय ॐ ह्रीं कुबेराय ॐ ह्रीं दिग्पालाय, ॐ ह्रीं उर्ध्वलोकाय ॐ ह्रीं अधोलोकाय ॐ ह्रीं तिर्यग्लोकाय ॐ ह्रीं समस्त सुरवर्गाय ॐ ह्रीं कोटानकोटी देवदेवीगणाय श्री श्रुतदेवी पादांबुज सेवनाय २ स्वाहा ।

ॐ क्षां क्षीं क्षूं श्री श्रुतदेवता कामेश्वरी सकलदुरित महाभयहरं ह्राँ ह्र ज क्ष ह्रीं फुट् फुट् स्वाहा । ॐ नमो श्रुतदेवी या भगवई धवलगात्राय सुरासुरकोटाकोटयादिसहिताय सर्वलोकआनंदकारणीभगवती सर्वसिद्धि विद्याबुधायणी सर्वज्ञी सर्वविद्या मंत्रयंत्रमुद्रास्फोटनाकराली सर्वोपद्रवयोग-चूर्णमथनी सर्वविषप्रमर्दिनी देवीभगवतीअजितायाः स्वकृतं विद्या मंत्र तंत्र-

जोग चूर्ण रक्षणा जंभापरसेनामर्दनी नमो भगवई आनंदी सर्वरोगनाशिनी सकलसंघआनंदकारिणीं श्रीश्रुतदेवी भ्रंगी भगवती सर्वसिद्धिविद्या बुधायइणी माहामोहिनी त्रिलोकदर्शिनी सर्वक्षुद्रोपद्रवसंहारणी ॐ नमो भगवते सर्वज्ञी सर्वग्रहनिवारणी फुट् २ कंप २ शीघ्रं २ चालय २ बाहुं वालय २ गात्र चालय २ पादं चालय २ सर्वांगं चालय २ लोलय २ धनु २ कंपय २ कंपावय २ सर्वदुष्टविनाशाय सर्वरोगविनाशाय, जये विजये अजिते अपराजिते जंभे मोहे अजिते ह्रीं २ फुट् २ स्वाहा।

पुरसपुर शांतीता जयादेवी श्रीभगवती श्रुतदेवता ॐ जिनमुखनिवासिनी जिनेश्वरी ब्रह्माणि ब्रह्मवादिनी भारती सरस्वती ईश्वरी महेश्वरी हंसेश्वरी हंसवाहिनी हंसगामिनी हंसवरणी धवलगात्री कमलमुखी कमलवाहिनी अन्नपूर्णा सर्वईतोपद्रवदुर्भिक्षदुःकालमारी मरकीचूरणी भगवती श्री श्रुतदेवता श्रमणसंघ शांतिकरा भवंती तुष्टिकरी भ. पुष्टिकराभ ॐ ऋद्धिकरी भ. ह्रीं सिद्धिकरा भ. श्रीं वृद्धिकरा भ. ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं ऐं ऋद्धि-वृद्धि-बुद्धि-सिद्धि-लक्ष्मीकरा भवंती अक्षीणहिरण्यसौवर्णधनधान्य कोश कोष्टागारासंपन्नच्च भवेयुमणिमुक्तवज्रवैडूर्यशंखशिल प्रवालजातिरुपरजतः समृद्धा च सर्वे श्रमणसंघ भवेंउ तथागतमर्हद्सम्यक्त्वसंबंधी केचित् स्वसचे (समये) भगवान् वाग् वाक्यं सत्यं अन्यं मिथ्याधर्मप्रीतिनो करोति तदुक्तं - जंबुद्वीपे दक्षिणार्धभरते राजगृहे प्रोनग राज्यं संवरो नाम नामाभ्यां महत्त्वदरिद्रोदुःखे दीननिर्गतानी पुण्यजोगेन तत्प्रिया पुत्री प्रसूतानि तेन बालमात्रेण पूर्वभवकृतगुरुदत्तअक्षयनिधितपःकृतप्रभावेन यत्र यत्र पादं धरती तत्र तत्र हिरण्यसौवर्णप्रगटीभवमहत्वऋद्धिवांनो जाता एते वस्तुत्वादन्येऽपि भव्यजीवाः सम्यक्त्वदृष्टिश्रावणादमासे ४ चतुर्थीतिथौ अक्षयनिधितप आराधितानी तेनेन सुदरीवत् अक्षयसुखजान् प्रगटितानि जातानि श्रीकल्पमंजरी श्रुतदेवताभगवती मनोवांछित प्रपूरितानि ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं ऐं श्री श्रुतदेवता भगवती महालक्ष्मी आया (आँ) नमो नमो मम श्रमणसंध मनवांछित (तं) पूरय २ स्वाहा।

ॐ ह्रीं अर्हं हंसवाहनी ते असिआउसा नमो नमः भगवती वाहीजलजलणतकरहरीकरी चोरारी अहिविषादिभयं हरो हरो स्वाहा ॐ स्वयमेवागत्य धनधान्यहिरण्यसौवर्णरत्नवृष्टि पातयिष्यंति ते प्रीता श्रुतदेवी शासनेप्रीता बुधप्रज्ञप्ता प्रीताधर्मप्राज्ञप्ता प्रीता मम धर्म भाणकस्य शयने नमो सर्वज्ञी रत्नत्रये ॐ नमो भगवते वज्रधरसागसूरी निर्घोषणाय तथागताय ॐ विश्वओधारे स्वाहा ॐ विश्व ओधारणी स्वाहा हृदयं ॐ लक्ष्मीये (लक्ष्मयै) स्वाहा हृदयं उपहृदयं श्री श्रुतदेवीलक्ष्मीभुतलनिवासनीये (निवासिन्यै) स्वाहा सं अ थी द्यं (सुधी અક્ષરો) ॐ यानपात्रा वहे स्वाहा ॐ सरस्वते हंसवाहनीये (हिन्यै) स्वाहा अनुत्पन्नानां

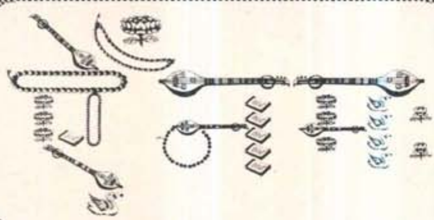

શ્રી વિદ્યાદેવી

શ્યામ મૂર્ત્તિ, પાલા બંગાળ ૮૦૦ વર્ષ પ્રાચીન

विश्वेश्वरि ! नमस्तुभ्यं नमस्त्रैलोक्यधारिणी ।
जगत्पूज्ये ! नमस्तुभ्यं विद्यां देहि महामहे ॥

ચિત્ર નં- ૯

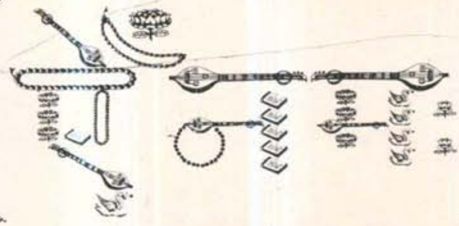

શ્રી સરસ્વતી દેવી
જોધપુર સ્ટેટ.

સરસ્વતી માત છો પ્યારી તુમારો બાળ સતુ બોલે
કરોને મહેર ક્ષણ દેવી ટળે મુજ અજ્ઞતા જોરે.......

ચિત્ર નં- ૧૦

શ્રી ગૌતમસ્વામી તથા શ્રુતદેવી

મંત્ર

ॐ ह्रीं चउदस पुव्विणं एगादसांगधारिणी
अट्ठावीस लद्धिणं केवली सदृशं मम विद्यांदेहि मम
तिमिरं हर हर ज्ञौं ज्ञौं ज्ञौं स्वाहा ॥

ચિત્ર નં- ૧૧

श्री सरस्वती देवी

तांजोरकलम :- लींबडी, प्राचीन हस्तप्रतमांथी सं.१९४२

सरस्वत्याः प्रसादेन काव्यं कुर्वन्ति मानवाः ।

तस्मात् निश्चलभावेन पूजनीया सरस्वती ॥

श्री सरस्वत्यैनमः ।

चित्र नं- १२

द्रव्याणामुत्पादनि उत्पन्नानां द्रव्याणां वृद्धिकरी ॐ टीली २ टेल २ इन २ आगच्छागच्छ श्री श्रुतदेवी भगवतीमविलंबं मम श्रमणसंघस्य मनोरथं पूरय दसभ्यो दिग्भ्यो अथोदकधारापरिपुरणतिमही अथातम्मंसि भास्करी-रश्मीनः विध्यायते चिरंतनानि यथा शशी शीता शुनानी पादयोत्योषधी।

इंद्रचैवश्चतश्चेव वरणे धन्नदो अथा, मनोनगामनी सिधी चितायती सदा नृणा ॥ १ ॥ तथैमानी यथाकाम चिततु सतते मम प्रणयंतु प्रसीधंतु सर्व मंत्र पदानिह ॥ २ ॥ सुट २ खट २ खिटी २ खटु २ सरु २ मुच २ मरुच २ तर्पणी २ तर्जनी २ ॐ ह्रीं श्री श्रुतदेवी भगवती मम श्रमणसंघे दीही दापय २ उत्तिष्ठ २ हिरण्यसुवर्णप्रदापय स्वाहा अन्नपानाय स्वाहा वसुनिपातये स्वाहा गौ स्वाहा शुभये स्वाहा वसु स्वाहा वसुदधि पतए स्वाहा ॐ ह्रीं इंद्राय स्वाहा ॐ ह्रीं जमाय स्वाहा ॐ ह्रीं वरुणाय स्वाहा ॐ ह्रीं वैश्रवणाय स्वाहा दिग्भ्यो विदिग्भ्य उत्पादयंतु मे कांक्षां विरह अनुमोदयतु इदं मंत्रपदं ॐ ह्लुँ ह्रीं एद्येहि श्री श्रुतदेवी भगवती ददये स्वाहा। एतद् भवत्या आर्यवसुधारायां हृदयं महापापकारिणेऽपि सिद्धांते परुषपुरुष प्रमाणां च भोगान् ददाति दूषितं च मनोरथ परिपूरयंति सर्वकामादुहान् यान् कामान्कामायति तांस्तानि तान् परिपूरयंति मूलविद्याऽयम्।

ॐ नमो रत्नत्रयाय नमो श्रुतदेवि धनदुहिते ॐ ह्रीं श्रीं वसुधरी वसुधारा पातय २ स्मरु २ धनेश्वरी धनदेहि धनदे रत्नदेहि हेमधन रत्न सागर महा निधाने निधानकोटि सतसहे श्रपरिवृति ए अह्ले श्री श्रुतदेवी भगवति प्रविश्य मत्पुरं मत्पूरय २ समणसंघपुरं समणसंघ पूरय २ मद्भवने श्रमणसंघभवने महाधन धान्य धारा पातय २ ॐ हूं त्रटके जिनमुखकेलाश वासनीये स्वाहा महाविद्या।

अर्हते सम्यग्संबुद्धाय ओं श्रीं सुरूपे सुवदने भद्रे सुभद्रे भगवति श्रुतदेवी मंगले भगवति सुमंगलवती अग्रले अग्रवति अले अचले अचपले उद्घातिनि उद्भेदीनि उच्छेदनि उद्योतिनि संखवति धनवति धान्यवति उद्योलवति श्रीमति प्रभवति श्रुतदेवि अमले विमले निर्मले रुरुमे सुरुमे भगवति सुरुप विमले अर्च्चनस्ते अतनस्ते विमनस्ते अनुनस्ते अवनतहस्ते विश्वकेशी विश्वनसी विश्वनंस विश्वनंश विश्वरूपिणी विशनषी विश्वसिरि विशुद्धशीले विगूहनीये विसुधनीये उत्तरे अनुत्तरे अकुरे संकुरे नंकुरे प्रभंकुरे रिरीमे रुरुमे खिखिमे खुखुमे विधिमे विधीमे धुधुमे ततरे ततरे तुरे तुरे तर तर ततर ततर तारय तारय मां सर्वं सत्त्वं च वज्रे वज्रे वज्रगर्भे वज्रोपमे वज्रणी श्री श्रुतदेवी वज्रावति उके बुक्के दुक्के दक्के धके ढक्के वरके आवर्तनी प्रावर्तनी निवर्तनी निवरखणी प्रवरखणी प्रवर्षणी वर्द्धनी प्रवर्द्धनी निक्षादने वज्रधर सागर निर्घोषं तथागत अनुस्मर २ स्मर २ सर्व तथागत सत्यमनुस्मर २ मम श्रमण संघस्य सत्यमनुस्मर अनीहारी अनिहार

अक्षयनिधी तपारूढ्या तप २ रुढ २ पूर २ पूरय २ ॐ ह्रीं श्रीं ऐं क्लीं श्री श्रुतदेवी भगवति वसुधारे मम श्रमणसंघस्य सपरिवारस्य सर्वेस्या (षां) सत्वानां च भर २ भरणी श्री श्रुतदेवी कल्पवल्ली शांतिमती जयमती महामती सुमंगलमती पिंगलमती सुभद्रमती शुभमती चंद्रमती आगच्छागच्छ समयमनुस्मर स्वाहा आधारमनुस्मर स्वाहा आकारमनुस्मर स्वाहा अवर्णमनुस्मरे स्वाहा प्रभावमनुस्मरे स्वाहा स्वभावमनुस्मरे स्वाहा घृतिमनुस्मरे स्वाहा सर्वतथागतानां विनयमनुस्मरे स्वाहा ह्रदयमनुस्मर स्वाहा उपह्रदयमनुस्मरे स्वाहा जयमनुस्मरे स्वाहा विजयमनुस्मरे स्वाहा सर्वसत्त्वविजयमनुस्मरे स्वाहा सर्व तथागतविजयमनुस्मरे स्वाहा । ॐ श्री वसुमुखी स्वाहा । ॐ वसुश्री स्वाहा ॐ वसुश्रिये स्वाहा ॐ वसवै स्वाहा ॐ वसुमति स्वाहा ॐ वसुमतिश्रिये स्वाहा ॐ वसुधीरे स्वाहा ॐ ह्रीं श्री श्रुतदेवी धरणी धारणी स्वाहा ॐ सगय सौम्ये समयकरी माहासमये स्वाहा ॐ श्रिये स्वाहा ॐ श्रीं करी स्वाहा ॐ धनकरी स्वाहा ॐ धान्यकरी ॐ ह्रीं श्रिये श्री श्रुतदेवी भगवती रत्नवर्षणी स्वाहा....

ॐ श्रुतदेवी वसुधारी महावृष्टिनिपातनी वसु स्वाहा । मूल ह्रदय ॐ वसुधारे सर्वार्थ साधने साधये २ उद्धर २ रक्ष २ सर्वानिधियंत्रं त्रउच चट द्रटट वटट दंडं स्वाहा । परम ह्रदय

ॐ नमो श्री श्रुतदेवी भगवत्ये आर्य लोवडिके अथाजिनासं २ रक्षणी फलहस्ते दीवहस्ते धनदे वरदे शुद्ध विशुद्ध शिवंकरी शांतिकरी भयनासनी भयदुषणी सर्वदुष्टान् भंजय २ स्थंभय २ मम श्रमण संघ शांतिपुष्टी कुरु कुरु स्वाहा ॥

उपसर्गा क्षयंकारी छेदंती विघ्नवल्लरी ।
ददाति सर्वदा सिद्धि नमोऽस्तु कल्याणकारिणी ॥
सर्वमंगलमांगल्यं सर्वकल्याणकारणं ।
प्रधानं सर्वधर्माणां जैनं जयति शासनम् ॥ १ ॥

इति मन्त्रगर्भित-श्रुतदेवता-स्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

१०

अज्ञातकर्तृक-

महामंत्रगर्भित-श्रीसरस्वतीस्तोत्रम् ।

સ્ત્રગ્ધરા, આમૂલાલોલધૂલી.

વિ. ક. શા ભંડાર સૂરત પ્રત નં. ૪૧૩૫, પાટણ પ્રત નં ૧૧૨૪૬

ॐ ऐं ह्रीं श्रीं मंत्ररुपे विबुधजननुते देवदेवेन्द्रवंद्ये,
चंचच्चंद्रावदाते क्षिपितकलिमलेहारनिहारगौरे ।
भीमे[1] भीमाट्टहास्ये भवभयहरणे भैरवी भीमधीरे,
ह्राँ[2] ह्रीं ह्रौंकार नादे मम मनसि सदा शारदा तिष्ठ देवी ॥१॥

हा पक्षं बीजगर्भे सुरवररमणी-चर्चितानैकरुपे,
कोपं वं झं विधेयं धरिततव धरे योगनियोगमार्गे ।
हं[3] सं सः स्वर्गराजं प्रतिदिननमिते प्रस्तुताला लपाठे,
दैत्येन्द्रै र्ध्यायमाने मम मनसि सदा शारदा तिष्ठ देवी ॥२॥

दैत्यै र्दैत्यादिनाथै र्नमितपदयुगे भक्तितिष्ठैस्त्रिसन्ध्यम्,
यक्षै सिंद्धै श्चनम्रैरहमहमिकया देहकान्तिश्च कांतिः ।
आ ई ॐ तं अ आ ई गृडु मृडु मृडुने सः स्वरेन्ये स्वरेन्ये,
त्येवं[4] प्रोद्गीयमाने मम मनसि सदा शारदा तिष्ठ देवी ॥३॥

क्षाँ क्षीं क्षूँ क्षः स्वरुपे हन हन विषमे स्थावरं जंगमं वा,
संसारे[5] संश्रितानां तव चरणयुगे सर्वकालं नराणाम् ।
अव्यक्ते व्यक्तरुपे प्रणतनरवरे ब्रह्मरुपे स्वरुपे,
ऐं ऐं ब्लूं[6] योगिगम्ये मम मनसि सदा शारदा तिष्ठ देवी ॥४॥

संपूर्णा विज्ञशोभां शशिकरधवलदाश्च बिंबात्प्रसूने,
रम्यैः स्वच्छैः स्वकांतैः द्विजकरनिकरे श्चंद्रिकाकारभास्यै ।
अस्माकीनं[7] भवाब्जं दिनमनुसततं कल्पवृक्षालयंति,
श्राँ श्रीं श्रूं मंत्ररुपे मम मनसि सदा शारदा तिष्ठ देवी ॥५॥

भाषे[8] पद्मासनस्थे जनमुखनिसृते पद्महस्ते प्रशस्ते,
प्राँ प्रीं प्रूं प्रः पवित्रे हरहरदुरितं दुष्टजं दुष्टचेष्ट ।

---

१ भीमे भीमाट्ट हासे. । २ ह्रौं ह्रीं ह्रौंकार. । ३ हं सं सः स्वर्ग जैश्व. । ४ त्यंतं प्रोडीयमाने. । ५ संसारे संसृतानां. । ६ ऐं क्लींब्लूं. । ७ अस्माकीनं भवार्ज्यं. । ८ भास्वत् पद्मासनस्थे. ।

वाचां[1] लाभाय भक्त्या त्रिदिव युवतिभिः प्रत्यहं पूज्यपादे,
चंडे चंडीकराले मम मनसि सदा शारदा तिष्ठ देवी ॥६॥

नम्रीभूतक्षितीश-प्रवरमणिमुकुटो घृष्टपादारविंदे,
पद्मास्ये पद्मनेत्रे गजगतिगमने हंसयाने विमाने ।
कीर्तिश्रीबुद्धि[2]-चक्रे जयविजयजये गौरी गंधारियुक्ते,
ध्येयं[3] ध्येयं शरण्ये मम मनसि सदा शारदा तिष्ठ देवी ॥७॥

विद्युज्ज्वालाप्रदीपं[4] प्रवरमणीमयीमक्षमालां करा मे,
रम्यावृत्ति धरित्री दिनमनुसततं मंत्रकं शारदं च ।
नागेन्द्रैरिन्दचन्द्रै र्दिवजमुनिजनैः संस्तुता या च देवी,
कल्याणं सा च दीव्यं दिशतु मम सदा निर्मलं ज्ञान रत्नम् ॥८॥

करबदरसदृशमखिल-भुवतलं यत् प्रसादतः कवयः,
पश्यंति सूक्ष्म मतयः सा जयति सरस्वती देवी ॥९॥

इति श्री महामंत्रगर्भितं सरस्वतीदेवी-स्तोत्रंसम्पूर्णम् ॥

મૂળમંત્ર :- સ્તોત્રની ૧ ગાથા પૂરી થાય એટલે ૨૧ વાર નીચેનો મંત્ર ગણવો સરસ્વતી દેવી પ્રસન્ન થાય. પ્રત્યેક ગાથાના અંતે ૨૧ વાર મંત્ર ગણવો.

ॐ नमो ह्रीँ वद वद वाग्वादिनी परम महादेवी मम वक्त्रे स्थिरवासं कुरु कुरु जडतामपहर जडतामपहर श्री श्री शारदादेवी अखिलवाक् प्रकाशिनी ह्रीँ अर्हं क्रूँ हूँ ह्रीँ ह्रीँ शारदादेवी कल्लोलमहावाक्प्रकाशिनी अस्मन्मुखे वासं कुरु कुरु क्लीँ अर्हं श्राँ श्रूँ ॐ वागृदेवी जयं ह्रीँ क्षाँ क्षीँ अर्हं ह्रीँ भारतीदेवी मम मुखे वासं कुरु कुरु जूँ जाँ वाग्देवी महादेवी वज्रे विद्या प्रकाशिनी ॐ ह्रीँ श्रीँ क्लीँ ऐँ अर्हं ॐ ह्राँ ह्रीँ ह्रैँ ह्रः ॐ क्षीँ क्षौँ क्रूँ क्राँ भ्रूँ भ्रः ॐ ह्रीँ वं वं जूँ भ्रूँ हः ॐ भारती सरस्वती ममवक्त्रे वासं कुरु कुरु स्वाहा ॥ દરેક ગાથાને અંતે ૨૧ વાર ગણીએ પ્રસન્ન થાય.

---

१ वाचालाभिः स्वशक्त्या. । २ वृद्धि. । ३ ध्येया ध्येय स्वरुपे. । ४ प्रदीप्तां. ।

११

अज्ञातकर्तृकम् श्री शारदाष्टकम् ।

शार्दूल- स्नातस्या.....

પાટણ હ. લિ. જ્ઞા. ભં. પ્રત નં. ૧૪૧૪૦

प्राग् वाग्देवी जगज्जनोपकृतये वर्णान् द्विपञ्चाशतं,
या वाप्सीन्निजभक्त दारकमुखे केदारके बीजवत् ।
तेभ्यो ग्रन्थ गुलुच्छुकाः शुभफला भूताः प्रभूतास्तकान्,
सैवाद्यापि परः शतान् गणयसे स्रक् स्फोटणच्छद्मतः ॥१॥ શાર્દૂલ.

यै र्ध्यातेति प्रातः प्रात र्मातु र्मात र्वाग् मात,
र्विद्या व्रातः स श्री सातस्तेषां जातः प्रख्यातः ।
ऐतां भ्रात र्भक्तया घ्रातः स्नेह स्नातः स्वाख्यातः,
सेवस्वात श्चितृष्णातः शास्त्रेषु स्तान्निष्णातः ॥२॥ કામક્રીડા.

शिक्षाच्छंदश्चकल्पः सुकलितगणितं शब्दशास्त्रनिरुक्ति,
र्वेदा श्चत्वार इष्टा भुवि विततमते धर्मशास्त्रं पुराणम् ।
मीमां सान्वज्ञिकीर्ति त्वयि निचिति भृतास्ताः षडष्टापि विद्या,
स्तत्वं विद्या निषद्या किमुकीमसि धियां सत्रशाला विशाला ॥३॥ સ્ત્રગ્ધરા.

सुवृतरूप सकलः सुवर्णः, प्रीणन् समाशा अमृतप्रसूगीः ।
तमः प्रहर्ता शुभेषु तारके, हस्ते विधुः किं किमुपुस्तकस्ते ॥४॥ ઉપજાતિ.

पदार्थसार्थ-दुर्घटार्थ-चित्समर्थनक्षमा,
सुयुक्ति मौक्तिकैकशुक्तिरत्र मूर्तिमत्प्रमा ।
प्रशस्तहस्तपुस्तका-समस्तशास्त्रपारदा,
सतां सका कलिन्दिका सदा ददातु शारदा ॥५॥ પંચચામર.

मन्द्रै र्मध्यैश्च तारैः क्रमततिभि रुहः कण्ठमूर्घ्वप्रवाहैः,
सप्ता-स्वर्याप्रयुक्तैः सरगम-पधने त्याख्ययान्योन्यमुक्तैः ।
स्कंधे न्यस्य प्रबालं कललितकलं कच्छपीं वादयन्ती,
रम्यास्या सुप्रसन्ना वितरतु वितते भारति ! भारतीं मे ॥६॥ સ્ત્રગ્ધરા.

भातो भातः श्रवणयुगले कुण्डले मण्डले वै,
चांद्राकीये स्वतउत ततो निःसृतौ पुष्पदंतौ ।
श्रावं श्रावं वचन रचनां मेदुरीभूयचास्याः,
सं सेवे ते चरणकमलं राजहंसाभिधानः ॥७॥ મંદાક્રાન્તા.

अमित-नमितकृष्टे तद्धियां सन्निकृष्टे,
श्रुतसूरि-शुभदृष्टे सदृशानां सुवृष्टे ।
जगदुपकृति सृष्टे सज्जनानाममीष्टे,
तव सकलपरीष्टे को गुणान् वक्तुमीष्टे ॥८॥ માલિની.

स्तुतेऽल्पमष्टकेन नष्टकष्ट-केन चष्टके,
सतां गुणार्द्धि गर्धनः सदैव धर्मवर्धनः ।
सखे सुबुद्धि-वृद्धि-सिद्धि रीप्स्यते यदासती,
नमस्यता मुखस्य सावश्यमों सरस्वती ॥९॥ પંચચામર.

इति श्री शारदाष्टकं समाप्तम् ॥

१२

। श्री सहस्त्रावधानीमुनिसुंदरसूरि-शारदास्तवाष्टकम् ।

અસત્યો માંહેથી પ્રભુ પરમ....... છંદ શિખરિણી

कला काचित् कान्ता न विषयमिता वाङ्मनसयोः,
समुन्मीलत्सान्द्रानुपरम-चिदानन्दविभवा ।
निरुपायोगीन्द्रैः सुविशदधिया यात्यवहितै,
रियं रूपं यस्याः श्रुतजलधि देवी जयति सा ॥१॥

शार्दूल.

चञ्चत् कुण्डलिनी विरुद्धपवन, प्रोद्दोपितप्रस्फुरत्,
प्रत्यग् ज्योतिरिताशुभासितमहा हृत् पद्मकोशोदरे ।
शुद्धध्यानपरम्परा परिचिता रंरम्यते योगिना,
या हंसीव मयि प्रसत्ति मधुरा, भूयादियं भारती ॥२॥

या पूज्या जगतां गुरोरपि गुरुः सर्वार्थपावित्र्यसूः,
शास्त्रादौ कविभिः समीहितकरी, संस्मृत्य या लिख्यते ।
सत्तां वाङमयवारिधै श्च कुरुते ऽनन्तस्य या व्यापिनीं,
वाग्देवी विदधातु सा मम गिरां प्रागलभ्यमत्यद्भुतम् ॥३॥

नाभिकन्दसमुद्गता लयवती या ब्रह्मरन्ध्रान्तरे,
शक्तिःकुण्डलिनीति नाम विदता काऽपि स्तुता योगिभिः ।
प्रोन्मालन्निरुपाधि बन्धुरपदाऽनन्दामृतस्राविणी,
सूते काव्यफलौत्करान् कविवरै र्नीता स्मृते र्गोचरम् ॥४॥

या नम्या त्रिदशेश्वरै रपि नुता ब्रह्मेश-नारायणै,
र्भक्ते र्गोचरचारिणी सुरगुरोः सर्वार्थसाक्षात्करी ।

बीजं सृष्टिसमुद्भवस्य जगतां शक्तिः परागीयते,
सा माता भुवनत्रयस्य हृदि मे भूयात् स्थिरा शारदा ॥५॥

तादात्म्येन समस्तवस्तुनिकरान्, स्याद् व्याप्य या संस्थिता,
निर्व्यापारतया भवेदसदिवाशेषं जगद् यां विना ।
वीणा-पुस्तक-भृन्मरालललितं धत्ते श्च रूपं बहिः,
पूजार्हं भुवनत्रयस्य विशदज्ञानस्वरूपाऽपि या ॥६॥

साक्षेपं प्रतिपन्थिनोऽपि हि मिथः पस्पर्द्ध कन्धोद्धुराः,
सर्वे वादिगणाः स तत्वममलां यां निर्विवादं श्रिताः ।
विश्वव्यापितया नयापि समे लीना यदन्तर्गताः,
सार्हद्वक्त्रसुधातटाकविरला, वाग्देवता पातु माम् ॥७॥

विश्वव्यापिमहत्वभागपिकवीन् हृत्पद्मकोशस्थिता,
या दुष्पारसमग्रवाङ्मय सुधाऽम्भोधिं समुत्तारयेत् ।
भित्वा मोहकपाटसम्पुटतरं धृत्वा प्रसर्त्तिं परां,
देयाद् बोधिमनुत्तरां भगवती श्रीभारती सा मम ॥८॥

इत्यानन्दचिदात्मिकां भगवतीं श्री भारतीं देवतां,
शक्रालीमुनिसुन्दर स्तवगणै नूर्तक्रमां यः स्तुते ।
सर्वाभिष्ट सुखोच्चयैरविरतं स्फुर्जत्प्रमोदाद्वयो,
मोहद्वेषजयश्रिया स लभते श्रेयोऽचिराच्छाश्वतम् ॥९॥

। इति शारदास्तवाष्टकं सम्पूर्णम् ।

१३

श्री मुनिसुंदरसूरि-विरचितं
श्रीसरस्वतीस्तोत्रम् ।

अनुष्टुप छंद

आराद्धा श्रद्धया सम्यग्ज्ञानादि-जयश्रियम् ।
ददती जगतां मात र्जय भारति देवते ॥१॥

चतुर्वरदवीणाक्ष-सूत्रपुस्तकभृद् भुजे ।
मरालवाहने शक्र-क्रियमाणाश्रय स्तवे ॥२॥

आद्ये श्री सूरिमन्त्रस्य विद्यापीठे पदे स्थिते ।
श्रीमद्गौतमपादाब्ज परिचर्या मरालिके ॥३॥

श्रीजिनेन्द्रमुखाम्भोज-विलासं वसते सदा ।
जिनागमसुधाम्भोधि मध्यासिनि विधुद्युते ॥४॥

कविहृत्कमला क्रीडप्रबोध तरणि प्रभे ।
प्रसीद भगवत्याशु देहि भारति मेऽर्थितम् ॥५॥

ऐँ नमः प्रमुखैर्मन्त्रै राराध्ये विश्वदेवते ।
अरुन्मणिलताजैत्र-प्रभावसुभगे जय ॥६॥

आराध्यादर्शनैः सर्वैः सकलाभिष्टदायिनी ।
रातु बोधिं विशुद्धां मे वाग्देवी जिनभक्तिभृत् ॥७॥

स्तूयमाने महानेकमुनिसुंदरसंस्तवैः ।
स्तुते मयापि मे देहि प्रार्थितं श्रीसरस्वती ॥८॥

इति सरस्वती देवी स्तोत्र सम्पूर्णम् ॥

શ્રી સરસ્વતી દેવી

મોગલ કલમ :- ચિત્રકાર ઉસ્તાદ રામપ્રસાદ વારાણસી

૧૮૦૦ થી ૧૯૦૦ સાલ

जयन्तु सर्वेऽपि कवीश्वरास्ते,
यदीय सत्काव्य सुधा प्रवाहः ।
विकूणिताक्षेण सहज्जनेन,
निपीयमानोऽप्यतिपुष्यतीव ॥

ચિત્ર નં- ૧૩

श्री सरस्वती देवी
પાટણની પ્રાચીનહસ્તપ્રતમાંથી ૧૮ મી સદી લગભગ

विशदपक्ष विहङ्गमगामिनी विशदपक्ष मृङ्गाकमहोज्जवला ।
विशदपक्ष विनेय जनार्चिता दिशतुमेऽभिमतानि सररवती ॥

ચિત્ર નં- ૧૪

શ્રી ભારતી દેવી
લંડન
वाग्देवी शारदा ब्राह्मी भारती गीः सरस्वती ।
हंसयाना ब्रह्मपुत्री सा सदा वरदाऽस्तु नः ॥
ચિત્ર નં - ૧૫

श्री सरस्वती देवी
બાટીક પેઈન્ટીંગ્સ

निषण्णा कमले भव्या अब्ज हस्ता सरस्वती ।
सम्यग्ज्ञानप्रदा भूयाद् भव्यानां भक्तिशालिनाम् ॥

ચિત્ર નં- ૧૬

१४

साध्वीशिवार्याविरचितपठितसिद्धसारस्वतस्तवः ।

પાટણ - ૧૪૦૮૩ - ૧૪૦૫૨ પ્રત નં. તથા સરસ્વતી કલ્પમાંથી

શાર્દૂલ - સ્નાતસ્યાપ્રતિમસ્ય......

व्याप्तानन्त-समस्तलोकनिकरैङ्कारा समस्ता स्थिरा,
याऽऽराध्या गुरुभिगुरोरपि गुरुदेवैस्तु या वन्द्यते ।
देवानामपि देवता वितरतां[1] वाग्देवता देवता,
स्वाहान्तः क्षिप ॐ यतः स्तवमुखं यस्याः स मन्त्रोवरः ॥१॥

ॐ ह्रीं श्रीं प्रथमा प्रसिद्धमहिमा सन्तप्तचिते हिमा,
स्त्रौँ[2] ऐं मध्यहिता जगत्त्रयहिता सर्वज्ञ नाथा हिता ।
ह्रीं[3] क्लीं ब्लीं चरमागुणानुपरमा जायेत यस्या रमा,
विद्यैषा वषडिन्द्र गीः पतिकरी वाणीं स्तुवे तामहम् ॥२॥

ॐ कर्णे ! वर कर्ण भूषिततनुः कर्णेऽथ कर्णेश्वरी,
ह्रीं स्वाहान्तपदां समस्तविपदां छेत्त्री पदं सम्पदाम् ।
संसारार्णवतारिणी विजयतां विद्याभिधाने[4] शुभे,
यस्याः सा पदवी सदा शिव[5]वपु र्देवीवतंसी कृता ॥३॥

सर्वाचारविचारिणी प्रतरिणी नौर्वाग् भवाब्धौ नृणां,
वीणा-वेणुवरक्वणाति सुभगा दुःखाद्रिविद्राविणी ।
सा वाणी प्रवणा महागुणगणा न्यायप्रवीणाऽमलं,
शेते यस्तरणी रणीषु निपुणा जैनी पुनातु ध्रुवम् ॥४॥

ॐ ह्रीं बीजमुखा विधूतविमुखा संसेविता सन्मुखा,
ऐं क्लीं[6] ह्रीं सहिता सुरेन्द्रमहिता विद्वद्जनेभ्यो हिता ।
विद्या विस्फुरति स्फुटं हितरतिर्यस्या विशुद्धामतिः,
सा ब्राह्मी जिनवक्त्रवजलनने लीनातु लीनातु माम् ॥५॥

ॐ अर्हन्मुखपद्मवासिनि ! शुभे ! ज्वालासहस्त्रांशुभे,
पापप्रक्षयकारिणी ! श्रुतधरे ! पापं दहत्याशु मे ।
क्षां क्षीं क्षूं वर बीजदुग्धधवले[7] वं वं वहं संभवे,
श्री वागृदेव्यमृतोद्भवे यदि भवे[8] मन्मानसे संभवे ॥६॥

---

१ वितरतात् । २ सैं । ३ श्रीं । ४ विद्यावदाते । ५ शिवपुरे । ६ सैं । ७ ववचः विद्या-ब्हुं स्वाथहा । ८ मे ।

हस्ते शर्मद-[१] पुस्तकं विदधती शतपत्रकं चापरं,
लोकानां सुखदं प्रभूतवरदं सज्ज्ञानमुद्रं परम् ।
तुभ्यं बालमृणाल-कन्दललसल्लीलाविलोलं करं,
प्रख्याता श्रुतदेवता विदधतां सौख्य नृणां सुनृतम् ॥७॥

हंसोऽहं सोऽतिगर्वं वहति हि विधृता यन्मयैषा मयैषा,
यन्त्रं यन्त्रं यदेतत् स्फुटति सिततरं सैव यक्षावयक्षा ।
साध्वी साध्वी [२] शिवार्या प्रविधृतभुवना दुर्धरा या धराया,
देवी देवी जनार्ध्या रमतु मम सदा मानसे मानसे सा ॥८॥ स्रग्धरा.

स्पष्टपाठं पठत्येतद् ध्यायेन पटुनाऽष्टकम् ।
अजस्त्रं यो जनस्तस्य भवेदुत्तमसम्पदाम् ॥९॥

इति श्रीमहामंत्रनिबद्धपठितसिद्धसरस्वतीस्तवः ॥

१५

श्री जिनप्रभसूरिविरचितं-श्रीशारदास्तोत्रम् ।

ઉપજાતિ, સંસાર દાવાનલ.

वाग्देवते भक्तिमतां स्वशक्ति-कलापवित्रासितविग्रहा मे ।
बोधं विशुद्धं भवति विधत्तां कलापवि त्रासित विग्रहा मे ॥१॥

अङ्क प्रवीणा कलहं सपत्रा कृतस्मरेणा नमतां निहन्तुम् ।
अङ्क प्रवीणा कलहंस पत्रा सरस्वती शश्वदपोहतां वः ॥२॥

ब्राह्मी विजेषीष्ट विनिद्रकुन्द प्रभावदाता घन गर्जितस्य ।
स्वरेण जैत्री ऋतुना स्वकीय प्रभाऽवदाता घनगर्जितस्य ॥३॥

मुक्ताक्षमाला लसदौष घीशा ऽभिशूञ्वला भाति करे त्वदीये ।
मुक्ताक्षमा लाऽलसदौषघीशा यां प्रेक्ष्य भेजे मुनयोऽपिहर्षम् ॥४॥

ज्ञानं प्रदातु प्रवणाममाऽति शयालु नाना भव पातकानि ।
त्वं नेमुषां भारति ! पुण्डरीक-शयालुनाना भव पातकानि ॥५॥

प्रौढ प्रभावाऽसम पुस्तकेन ध्याताऽसि येनाऽम्ब विराजिहस्ता ।
प्रौढ प्रभावासम पुस्तकेन विद्या सुधापूरसुदूर दुःखा ॥६॥

तुभ्यं प्रणामः क्रियते ऽनघेन मरालयेन प्रमदेन मातः ।
कीर्तिः प्रतापौ भुवि तस्य नम्रेऽमरालयेन प्रमदेन मातः ॥७॥

---

१ पुस्तिकां । २ सगर्या - शचार्या ।

रुच्यारविन्द भ्रमदं करोति वेलं यदि योऽर्चति तेऽङ्घ्रिं युग्मम् ।
रुच्यार विन्द भ्रमदं करोति स स्वस्य गोष्ठीं विदुषां प्रविश्य ॥८॥

पाद प्रसादात्तव रूपसम्पद् लेखाभिरामोदित मानवेशः ।
भवेन्नरः सूक्तिभिरम्ब चित्रोल्लेखाभिरामो दितमानवेशः ॥९॥

सितां शुकान्ते नयनाभिरामां मूर्तिं समाराध्य भवेन्मनुष्यः ।
सितांशु कान्ते नयनाऽभिरामाऽन्धकार सूर्यः क्षितिपाऽवतंसः ॥१०॥

येन स्थितं त्वामनु सर्वतीर्थ्यैः स भाजितामानतमस्तकेन ।
दुर्वादिनां निर्दलितं नरेन्द्र - सभाजिता मानत मस्तकेन ॥११॥

सर्वज्ञवक्त्रवरताम-रसाङ्कलीना
माली घ्नती प्रणयमन्थरया दृशैव ।
सर्वज्ञवक्त्रवरताम-रसाङ्कलीना
प्रीणातु विश्रुतयशाः श्रुतदेवता नः ॥१२॥ वसंत.

क्लृप्तस्तुतिर्निबिडभक्तिजडत्वपृक्तै,
र्गुम्फै गिरामिति गिरामधि देवता सा ।
बालोऽनुकम्प्य इति रोपयतु प्रसाद,
[१]स्मेरां दृशं मयि जिनप्रभसूरिवर्ण्या ॥१३॥ वसंततिलका

इति श्रीजिनप्रभसूरिविरचित-शारदास्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

---

१ स्मेरदृशां ।

१६

॥ श्री जिनप्रभसूरि-विरचितमन्त्रगर्भितं शारदास्तवनम् ॥

પાટણ હે. જ્ઞા. ભં. પ્રત નં. - ૩૧૧૧, ૮૨૫૩, ૮૨૬૩
રથોદ્ધતા. તંમહામુણિ મહંપિ.......

ॐ नमस्त्रिदशवन्दितक्रमे ! सर्वविद्वज्जनपद्मभृङ्गिके ।
बुद्धिमान्द्य कदली [१]दलक्रियाशस्त्रि ! तुभ्यमधि देवते गिराम् ॥१॥

कुर्वते नभसि शोणरोचिषो भारति ! क्रम नखांशवस्तव ।
नम्रनाकिमुकुटांशु [२]मिश्रिता ऐन्द्रकार्मुकपरम्परामिव ॥२॥

दत्तह्रीन्दु-कमलश्रियो मुखं, यै र्व्यलोकि तव देवि सादरम् ।
ते विविक्तकवितानिकेतनं, के न भारति ! भवन्ति भूतले ॥३॥

श्रीन्द्रमुख्य-विबुधार्चित [३]क्रमे ! ये श्रयन्ति भवतीं तरीमिव ।
ते जगज्जननि जाड्यवारिधिं निस्तरन्ति तरसा रसास्पृशाः [४] ॥४॥

द्रव्यभावतिमिरापनोदिनीं तावकीन वदनेन्दुचन्द्रिकाम् ।
यस्य लोचनचकोरकद्वयी पीयते भुवि स एष पुण्यभाक् ॥५॥

बिभ्रदङ्गकमिदं त्वदर्पितस्नेहमन्थरदृशा तरङ्गितम् ।
वर्णमात्रवदना क्षमोऽप्यहं स्वं कृतार्थमवयामि निश्चितम् ॥६॥

मौक्तिकाक्ष-वलयाब्जकच्छपी पुस्तकाङ्कितकरोपशोभिते ।
पद्मवासिनि ! हिमोज्ज्वलाङ्गि ! वाग्वादिनि ! प्रभव मे [५] भवच्छिदे ॥७॥

विश्व-विश्वभुवनैक दीपिके ! नेमुषी [६] मुषितमोहविप्लवे ।
भक्तिनिर्भरकवीन्द्रवन्दिते ! तुभ्यमस्तु गिरिदेवते नमः ॥८॥

उदार-सारस्वतमन्त्रगर्भितं जिनप्रभाचार्यकृतं पठन्ति ये ।
वाग्देवतायाः स्फुटमेतदष्टकं भवन्ति [७] तेषां मधुरोज्ज्वला गिरः ॥९॥
उपजाति.

इति स्तवनं सम्पूर्णम् ।

---

१ दली । २ टांस्त्र । ३ क्रमां । ४ स्पृशः । ५ नो । ६ नेमुषां । ७ स्फुरन्ति ।

१७

॥ श्री मलयकीर्तिमुनीश्वरविरचितं - श्री शारदाष्टकम् ॥

ડભોઈ યશો. વિ. જ્ઞા. ભં. પ્રત નં. ૫૧૯૩ તથા સુરત ને. વિ. ક. જ્ઞા. ભં. પ્રત નં. ૩૬૮૨ - સરસ શાંતિ સુધારસ - દ્રુતવિલંબિત છંદ

जनन मृत्यु-जराक्षयकारणं सकलदुर्नय-जाड्यनिवारणं ।
विगतपारभवाम्बुधितारणं समयसारमहं परिपूजये ॥१॥

इत्युच्चार्य पुस्तको परि पुष्पांजलिं क्षिपेत् श्रुतिपूजनप्रतिज्ञा ।

जलधिनंदन-चंदनचन्द्रमा सदृशमूर्तिरियं परमेश्वरी ।
निखिलजाड्यजटोग्र कुठारिका दिशतुमेऽभिमतानि सरस्वती ॥२॥

विशदपक्ष-विहङ्गमगामिनी विशदपक्ष-मृगांकमहोज्वला ।
विशदपक्ष-विनेयजनार्चिता दिशतु मेऽभिमतानि सरस्वती ॥३॥

वरददक्षिणबाहुधृताक्षका विशदवामकरार्पितपुस्तिका ।
उभयपाणिपयोजधृताम्बुजा दिशतु मेऽभिमतानि सरस्वती ॥४॥

मुकुटरत्नमरीचिभिरूर्ध्वगै र्वदति या परमां गतिमात्मनि ।
भवसमुद्रतरीस्तुनृणां सदा दिशतु मेऽभिमतानि सरस्वती ॥५॥

परमहंस-हिमाचलनिर्गता सकलपातक-पङ्कविवर्जिता ।
अमृतबोधपयःपरिपूरिता दिशतु मेऽभिमतानि सरस्वती ॥६॥

परमहंसनिवास-समुज्वला कमलयाकृति पासमनोत्तमाः ।
वहति या वदनाम्बुज[1] हंसदा दिशतु मेऽभिमतानि सरस्वती ॥७॥

सकलवाङ्मयमूर्तिधरापरा सकलसत्वहितैकपरायणा ।
सकल-नारदतुंबरुसेविता दिशतु मेऽभिमतानि सरस्वती ॥८॥

मलयचन्दन चंद्ररजःकण प्रकरशुभ्रदुकूलपटांवृता ।
विशदहंसकहार-[2]विभूषिता दिशतु मेऽभिमतानि सरस्वती ॥९॥

मलयकीर्तिकृतामपि संस्तुतिं पठति यः सततं मतिमान्नरः ।
विजयकीर्तिगुरोः कृतिमादरात् सुमतिकल्पलताफलमश्नुते ॥१०॥

ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं ऐं नमः सरस्वती भगवती बुद्धिवर्द्धिनी स्वाहा ।

इति मूलमंत्रं ।

[3]इति श्री शारदाष्टकस्तोत्रसम्पूर्णम् ॥

---

१ वदनाम्बुरुहं । २ विभूष्यता । ३. १७८६ મહા.સુ.૨ ના દિવસે રાયપુર નગરે આ સ્તોત્ર બનાવેલું છે.

१८

श्री मुक्तिविमलगणि म.विरचितं-महाप्रभाविक-श्रीसरस्वतीस्तोत्रम् ।

शार्दूल - स्नातस्या

ॐ ह्रीं श्री प्रथमा प्रसिद्धमहिमा विद्वद्जनेभ्यो हिता,
ऐं क्लीं ह्म्लीं सहिता सुरेन्द्रमहिता विद्या प्रदानान्विता ।
शुच्याचारविचारचारु-रचना चातुर्यचंकाञ्चिता,
जिह्वाग्रे मम सा वसत्वविरतं वाग्देवता सिद्धिदा ।।१।।

ॐ ह्रीं श्रीं सहिता वषड्द्वययुता स्वाहा नमः संयुता,
ह्रीं क्लीं ब्लीं चरमा गुणानुपरमा भास्वत्तनुसद्रमा ।
ह्रीं खीं ह्रीं वरजापदत्त सुमतिः स्तों ऐं सुबीजान्विता,
जिह्वाग्रे मम सा वसत्वविरतं वाग्देवता सिद्धिदा ।।२।।

क्षाँ क्षीं क्षूँ लसदक्षराक्षरगणै र्या ध्येयरूपा सदा,
ह्राँ ह्रीं ह्रूं कलिता कला सुललिता ह्रीं ह्रीं स्वरूपा मुदा ।
चंचच्चंद्रमरीचिचारुवदना स्वेष्टार्थसार्थप्रदा,
जिह्वाग्रे मम सा वसत्वविरतं वाग्देवता सिद्धिदा ।।३।।

ऐं क्लीं क्रूँ वरयोगीगम्यमहिमा नौकाभवाम्भोनिधौ,
वीणावेणुकणक्वणाति सुभगासौभाग्यभाग्योदया ।
संसारार्णवतारिणी सुचरिणी श्रीकारिणी, धारिणी,
जिह्वाग्रे मम सा वसत्वविरतं वाग्देवता सिद्धिदा ।।४।।

श्राँ श्रीं श्रूँ सहिता सिताम्बरधरा साध्या सदा साधुभिः,
देवानामपि देवता कुविपदा -- छेत्री पदं संपदाम् ।
दीव्याभूषण-भूपितोज्ज्वलतला कल्याणमालालया,
जिह्वाग्रे मम सा वसत्वविरतं वाग्देवता सिद्धिदा ।।५।।

हस्ते शर्मदपुस्तिकां विदधती सज्ज्ञानवृंदप्रदा,
या ब्राह्मी श्रुतदेवता विदधति सौख्यं नृणां शारदा ।
सद्वादे श्रुतदेवता मे स्फुटतरं शास्त्रे कवित्वे धियो,
जिह्वाग्रे मम सा वसत्वविरतं वाग्देवता सिद्धिदा ।।६।।

भव्यानां सुखदा प्रभूतवरदाऽनन्दर्द्धि कीर्तिप्रदा,
भ्राजद् वीरमहोदयोत्करकरा स्फूर्जत्प्रमोद प्रदा ।
मण्युद्योत-सुदानदा शुभदया सौभाग्यसद्भाग्यदा,
जिह्वाग्रे मम सा वसत्वविरतं वाग्देवता सिद्धिदा ।।७।।

भूपश्रीसुकुमारपाल सुगुरोः श्री हेमसूरिः प्रभो,
राम्नायदधिगम्य-मंत्रसुविधिं मंत्राक्षरैस्तैः स्तुताः ।
प्रख्याताख्ययुता सुमुक्तिविमलाख्यर्षेः प्रबुद्धि प्रदा,
जिह्वाग्रे मम सा वसत्वविरतं वाग्देवता सिद्धिदा ॥८॥

[1]संवत् क्ष्मायुगनंदभूपरिमिते चैत्रासितैकादशी ।
घस्त्रे वार शनौ सुदर्शनमिदं वाग्देवता याः कृतम् ।
क्लृप्तं स्तोत्रमिदं सुमुक्तिविमलेनाऽऽजारि संज्ञे पुरे,
सन्मंत्रादियुतं सदा विजयतां यावन्मृगांकारुणौ ॥९॥

જાપ મંત્ર :- ॐ ह्रीँ श्रीँ क्लीँ ऐँ वद वद वाग्वादिनी !
सरस्वत्यै ह्रीँ नमः ।

इतिश्री मन्त्रगर्भितं स्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

१૯

श्री सुमतिसागरमुनिविरचितं-श्रीसरस्वतीस्तोत्रम् ।

દ્રુતવિલંબિત - સરસ શાંતિ સુધારસ.

सकललोकसुसेवितपङ्कजा वरयशोजितशारदकौमुदी ।
निखिलकल्मषनाशनतत्परा, जयतु सा जगतां जननी सदा ॥१॥

कमलगर्भविराजितभूवना मणिकीरिटसुशोभितमस्तका ।
कनककुण्डलभूषितकर्णिका, जयतु सा जगतां जननी सदा ॥२॥

वसु हरिद् गजसंस्नपितेश्वरी विधृतसोमकला जगदीश्वरी ।
जलजपत्रसमानविलोचना जयतु सा जगतां जननी सदा ॥३॥

निजसुधै र्यजितामरभूधरा निहितपुष्करवृंदलसत्करा ।
समुदितार्कसदृक्तनुवल्लिका जयतु सा जगतां जननी सदा ॥४॥

विविधवाञ्छितकामदुधाम्बुता विशदपद्मनदान्तरवासिनी ।
सुमतिसागरवर्द्धनचन्द्रिका जयतु सा जगतां जननी सदा ॥५॥

इति सुमतिसागरमुनिकृत स्तोत्रं समाप्तम् ।

---

१ १૯૪१ ની સાલમાં ચૈત્ર સુદ ११ શનિવારે, અજારિગામમાં, બનાવેલું આ સ્તોત્ર મંત્ર ગર્ભિત છે. અને તે શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યના સરસ્વતી આમ્નાયમાંથી ઉદ્ધૃત કરેલું છે. - પૂ. મુક્તિવિમલગણિમ.

२०

। श्री शारदा स्तोत्रम् ।

अनुष्टुप.

श्वेतपद्मासनादेवी श्वेत पुष्पाभिशोभिता ।
श्वेतांबराधरानित्यं श्वेतगंधानुलेपना ॥१॥

श्वेताक्षी शुक्लवस्त्रा च श्वेतचन्दनचर्चिता ।
वरदेति शुक्ल गंधर्वैः शशिभिस्स्तूयसे सदा ॥२॥

स्तोत्रेण च तथा देवी गीर्धात्री च सरस्वती ।
ये पठन्ति त्रिकालंच सर्व विद्यां लभन्ते ते ॥३॥

इति सम्पूर्णम् ।

२१

सरस्वती स्तोत्रं ।

अनुष्टुप.

वाग्वादिनी नमस्तुभ्यं वीणा-पुस्तकधारिणी ।
मह्यं देहिवरं नित्यं हृदयेषु प्रमोदतः ॥१॥

काश्मीरमण्डनीदेवी हंसस्कन्दसवाहने ।
ममाऽज्ञानं विनाशाय कवित्वं देहि मे वरम् ॥२॥

जयत्यं विजयादेवी कविनां मोदकारिणी ।
देहि मे ज्ञान-विज्ञानं वाग्वादिनी सरस्वती ॥३॥

ॐ ह्रीं श्रीभगवती देवी श्री देहि वरानने ।
वाञ्छितार्थं प्रदात्री च वद वद वाग्वादिनी नमः ॥४॥

लक्षजापेन मन्त्रोऽयं गणित्वैकादशाचाम्लैः ।
इति स्तुता महादेवी सर्वसिद्धिप्रदायिका ॥५॥

इदं स्तोत्रं पवित्रं च ये पठन्ति नरः सदा ।
तस्य नश्यन्ति मूढत्वं प्राप्नोति मंगलावलीम् ॥६॥

सरस्वतीस्तोत्रमिदं पवित्रं गुणैर्गरिष्ठं निजमंत्रगर्भितम् ।
पठन्ति ये रम्यमहर्निश जनाः लभन्ति ते निर्मलबुद्धिमंदिरम् ॥७॥

इति स्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

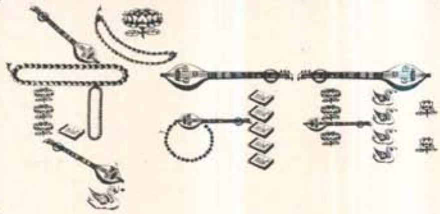

પ્રાચીન સરસ્વતી દેવી

ૐ વઃ સરસ્વત્યૈ નમઃ । પાઠ મંત્ર

રોજ ૧૦૮ વાર ગણવો

ચિત્ર નં- ૧૭

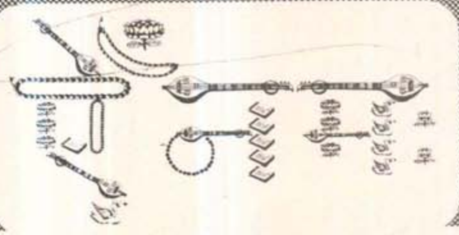

श्री સરસ્વતી દેવી (પ્રાયઃ ચાંદીની મૂર્ત્તિ)
દાદાસાહેબ વડાલાનો ઉપાશ્રય

अमृतदीधिति बिम्बसमाननां त्रिजगतीजननिर्मितमाननाम् ।
नवरसामृतवीचिसरस्वतीं प्रमुदितः प्रणमामि सरस्वतीम् ॥

ચિત્ર નં- ૧૮

શ્રી સરસ્વતી દેવી
પાલા બંગાળ શૈલી
या देवैः स्तूयते नित्यं विबुधै र्वेदपारगैः ।
सा मे भवतु जिह्वाग्रे ब्रह्मरूपा सरस्वती ॥
ચિત્ર નં- ૧૯

श्री सरस्वती देवी

મળે તુજ રાગીને શ્રુતજ્ઞાન ફળે તું ધ્યાનીને ઉજમાળ ।
પરંતુ આપો જો નિજજ્ઞાન માનું કે આપનો નહીં પાર ॥

ચિત્ર નં- ૨૦

२२

श्रीधर्मसिंहसूरिविरचितं

।। सरस्वती-भक्तामरम् ।।

वसन्त तिलका.

भक्तामरभ्रमरविभ्रमवैभवेन
लीलायते क्रमसरोजयुगो यदीयः ।
निघ्नन्नरिष्टभयभित्तिमभीष्टभूमा-
वालम्बनं भवजलेपततां जनानाम् ।।१।।

मत्वैव यं जनयितारमरंस्त हस्ते
या संश्रितां विशदवर्णलिपिप्रसूत्या ।
'ब्राह्मी' मजिह्मगुणगौरवगौरवर्णा
स्तोष्ये किलाहमपि तं प्रथमं जिनेन्द्रम् ।।२।। -युग्मम्

मातर् ! मतिं सति ! सहस्त्रमुखीं प्रसीद
नालं मनीषिणि मयीश्वरि ! भक्तिवृत्तौ ।
वक्तुं स्तवं सकलशास्त्रनयं भवत्या
मन्यः क इच्छति जनः सहसा ग्रहीतुम् ? ।।३।।

त्वां स्तोतुमत्र सति ! चारुचरित्रपात्रं
कर्तुं स्वयं गुणदरीजलदुर्विगाह्यम् ।
एतत् त्रयं विडुपगूहयितुं सुराद्रिं
को वा तरीतुमलमम्बुनिधिं भुजाभ्याम् ? ।।४।।

त्वद्वर्णनावचनमौक्तिकपूर्णमीक्ष्य
मातर् ! न भक्तिवरटा तव मानसं मे ।
प्रीतेर्जगत्त्रयजन ध्वनिसत्यताया
नाभ्येति किं निजशिशोः परिपालनार्थम् ? ।।५।।

वीणास्वनं स्वसहजं यदवाप मुर्च्छां
श्रोतुर्न किं त्वयि सुवाक् ! प्रियजल्पितायाम् ।
जातं न कोकिलरवं प्रतिकूलभावं
तच्चारुचूतकलिका निकरैकहेतुः ।।६।।

त्वन्नाममन्त्रमिह भारतसम्भवानां
भक्त्यैति भारति ! विशां जपतामघौघम् ।
सद्यः क्षयं स्थगितभूवलयान्तरिक्षं
सूर्यांशुभिन्नमिव शार्वरमन्धकारम् ।।७।।

'श्रीहर्ष'-'माघ'-'वर' 'भारवि'-'कालिदास'-
'वाल्मीकि'-'पाणिनि'-'मम्मट्ट' महाकवीनाम् ।
साम्यं त्वदीयचरणाब्जसमाश्रितोऽयं
मुक्ताफलद्युतिमुपैति ननूदबिन्दुः ॥८॥

विद्यावशा-रसिकमानस-लालसानां
चेतांसि यान्ति सुदृशां धृतिमिष्टमूर्ते ! ।
त्वय्यर्यमत्विषि तथैव नवोदयिन्यां
पद्माकरेषु जलजानि विकाशभाञ्जि ॥९॥

त्वं किं करोषि न शिवे ! न समानमानान्
त्वत्संस्तवं पिपठिषो विदुषो गुरूहः ।
किं सेवयन्नुपकृतेः सुकृतैकहेतुं
[1]भूत्याश्रितं य इह नात्मसमं करोति ? ॥१०॥

यत् त्वत्कथामृतरसं सरसं निपीय
मेधाविनो नवसुधामपि नाद्रियन्ते ।
क्षीरर्णवार्ण उचितं मनसाऽप्यवाप्य
क्षारं जलं जलनिधेरशितुं क इच्छेत् ? ॥११॥

जैना वदन्ति वरदे ! सति ! साधुरूपां
त्वामामनन्ति नितरामितरे 'भवानीम्' ।
सारस्वतं मतविभिन्नमनेकमेकं
यत् ते समानमपरं न हि रुपमस्ति ॥१२॥

मन्ये प्रभूतकिरणौ [2]श्रुतदेवि ! दिव्यौ
त्वत्कुण्डलौ किल विडम्बयतस्तमायाम् ।
मूर्तं दृशामविषयं भविभोश्च पूष्णो
यद् वासरे भवति पाण्डुपलाशकल्पम् ॥१३॥

ये व्योमवातजलवह्निमृदां चयेन
कायं प्रहर्षविमुखांस्त्वद्दते श्रयन्ति ।
जातानवाम्ब ! जडताद्यगुणानणून् मां
कस्तान् निवारयति सञ्चरतो यथेष्टम् ? ॥१४॥

१ 'भूत्याऽऽश्रितं' इत्यपि सम्भवति । २ श्रुति ।

अस्मादृशां वरमवाप्तमिदं भवत्याः
'सत्या'व्रतोरु विकृतेः सरणिं न यातम् ।
किं चोद्यमैन्द्रमनघे ! सति ! 'सारदे'ऽत्र
किं मन्दराद्रिशिखरं चलितं कदाचित् ? ॥१५॥

निर्माय शास्त्रसदनं यतिभि र्यथैकं
प्रादुष्कृतः प्रकृतितीव्रतपोमयेन ।
उच्छेदितांहउलपैः सति ! गीयसे चिद्-
दीपोऽपरस्त्वमसिनाऽथ जगत्प्रकाशः ॥१६॥

यस्या अतीन्द्रगिरि 'राङ्गिरस'प्रशस्य-
स्त्वं शाश्वती स्वमतसिद्धिमही महीयः ।
ज्योतिष्मयी च वचसां तनुतेज आस्ते
सूर्यातिशायि महिमाऽसि मुनीन्द्रलोके ॥१७॥

स्पष्टाक्षरं सुरभि सुभ्रु समृद्धशोभं
जेगीयमानरसिकप्रियपञ्चमेष्टम् ।
देदीप्यते सुमुखि ! ते वदनारविन्दं
विद्योतयञ्जगद पूर्वशशाङ्कबिम्बम् ॥१८॥

प्राप्नोत्यमुत्र सकलावयवप्रसङ्गि--
निष्पत्तिमिन्दुवदने ! शिशिरात्मकत्वम् ।
सिक्तं जगत् त्वदधरामृतवर्षणेन
कार्यं कियज्जलधरैर्जलभारनम्रैः ? ॥१९॥

मातस्त्वयी मम मनो रमते मनीषि-
मुग्धागणे न हि तथा नियमाद् भवत्याः ।
त्वस्मिन्नमेय पणरोचिषि रत्नजातौ
नैवं तु काचशकले किरणाकुलेऽपि ॥२०॥

चेतस्त्वयि श्रमणि ! पातयते मनस्वी
स्याद्वादिनिम्ननयतः प्रयते यतोऽहम् ।
योगं समेत्य नियमव्यवपूर्वकेन
कश्चिन्मनो हरतिनाथ भवान्तरेऽपि ॥२१॥

ज्ञानं तु सम्यगुदयस्यनिशं त्वमेव
व्यत्यास संशयधियो मुखरा अनेके ।
गौराङ्गि ! सन्ति बहुभाः ककुभोऽर्कमन्याः
प्राच्येव दिग् जनयति स्फुरदंशुजालम् ॥२२॥

यो रोदसीमृतिजनी गमयत्युपास्य
जाने स एव सुतनु ! प्रथितः पृथिव्याम् ।
पूर्वं त्वयाऽऽदिपुरुषं सदयोऽस्ति साध्वि !
नान्यः शिवः शिपदस्य मुनीन्द्रपन्थाः ॥२३॥

दीव्यद्दयानिलयमुन्मिषदक्षिपद्मं
पुण्यं प्रपूर्णहृदयं वरदे ! वरेण्यम् ।
त्वद्भूघनं सघनरश्मि महाप्रभावं
ज्ञानस्वरूपममलं प्रवदन्ति सन्तः ॥२४॥

कैवल्यमात्मतपसाऽखिलविश्वदर्शि
चक्रेययाऽऽदिपुरुषः प्रणयां प्रमायाम् ।

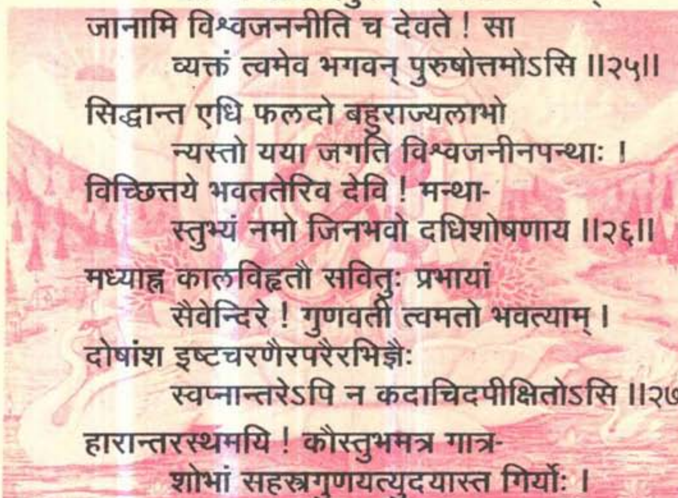

जानामि विश्वजननीति च देवते ! सा
व्यक्तं त्वमेव भगवन् पुरुषोत्तमोऽसि ॥२५॥

सिद्धान्त एधि फलदो बहुराज्यलाभो
न्यस्तो यया जगति विश्वजनीनपन्थाः ।
विच्छित्तये भवततेरिव देवि ! मन्था-
स्तुभ्यं नमो जिनभवो दधिशोषणाय ॥२६॥

मध्याह्न कालविहृतौ सवितुः प्रभायां
सैवेन्दिरे ! गुणवती त्वमतो भवत्याम् ।
दोषांश इष्टचरणैरपरैरभिज्ञैः
स्वप्नान्तरेऽपि न कदाचिदपीक्षितोऽसि ॥२७॥

हारान्तरस्थमयि ! कौस्तुभमत्र गात्र-
शोभां सहस्त्रगुणयत्युदयास्त गिर्योः ।
वन्ध्याऽस्यतस्तव सतीमुपचारि रत्नं
बिम्बं रवेरिव पयोधरपार्श्ववर्ति ॥२८॥

अज्ञानमात्रतिमिरं तव वाग्विलासा
विद्याविनोदिविदुषां महतां मुखाग्रे ।
निघ्नन्ति तिग्मकिरणा निहिता निरीहे !
तुङ्गोदयाद्रिशिरसीव सहस्त्ररश्मेः ॥२९॥

पृथ्वीतलं द्वयमपायि पवित्रयित्वा
शुभ्रं यशो धवलयत्यधुनोर्ध्वलोकम् ।
प्राग् लङ्घयत् सुमुखि ! ते यदिदं महिम्ना-
मुच्चैस्तटं सुरगिरेरिव [1]शातकौम्भम् ॥३०॥

---

[1] कुंभम् ।

रोमोर्मिभिर्भुवनमातरिव त्रिवेणी-
सङ्ग पवित्रयति लोकमदोऽङ्गवर्ति।
विभ्राजते भगवति ! त्रिवलीपथं ते
प्रख्यापयत् त्रिजगतः परमेश्वरत्वम् ॥३१॥

भाष्योक्तियुक्तिगहनानि च निर्मिमीषे
यत्र त्वमेव सति ! शास्त्रसरोवराणि।
जानीमहे खलु सुवर्णमयानि वाक्य-
पद्मानि तत्र विबुधाः परिकल्पयन्ति ॥३२॥

वाग्वैभवं विजयते न यथेतरस्या
'ब्राह्मि !' प्रकामरचनारुचिरं तथा ते।
ताडंकयोस्तव गभस्ति रतीन्दुभान्वो-
स्तादृक् कुतो ग्रहगणस्य विकाशिनोऽपि ? ॥३३॥

कल्याणि ! सोपनिषदः प्रसभं प्रगृह्य
वेदानतीन्द्रजदरो जलधौ जुगोप।
भीष्मं विधेरसुरमुग्ररुषाऽपि यस्तं
दृष्टवा भयं भवति नो भवदाश्रितानाम् ॥३४॥

गर्जद्घनाघनसमान तनूगजेन्द्र-
विष्कम्मकुम्भपरिरम्भजयाधिरूढः।
द्वेष्योऽपि भूप्रसरदश्वपदातिसैन्यो
नाक्रामति त्रमयुगाचलसंश्रितं ते ॥३५॥

मांसासृगस्थि-रस-शुक्रसलज्ञमज्ञा-
स्नायूदिते वपुषि पित्तमरुत्कफाद्यैः।
रोगानलं चपलितावयवं विकारै-
रत्वन्नामकीर्तनजलं शमयत्यशेषम् ॥३६॥

मिथ्याप्रवादनिरतं व्यधिकृत्यसूय-
मेकान्तपक्षकृतकक्षविलक्षितास्यम्।
चेतोऽस्तभीः स परिमर्दयते द्विजिह्वं
त्वन्नामनागदमनी हृदि यस्य पुंसः ॥३७॥

प्राचीनकर्मजनितावरणं जगत्सु
मौढ्यं मदाढ्यदृढमुद्रित सान्द्रतन्द्रम्। ॥३४॥
दीपांशुपिष्टमयि ! सद्मसु देवि ! पुंसां
त्वत्कीर्तनात् तम इवाशु भिदामुपैति ॥३८॥

साहित्यशाब्दिकरसामृतपूरितायां
सत्तर्ककर्कशमहोर्मि मनोरमायाम् ।
पारं निरन्तरमशेषकलन्दिकायां
त्वत्पादपङ्कजवनाश्रयिणो लभन्ते ॥३९॥

संस्थैरुपर्युपरि लोकमिलौकसो ज्ञा
व्योम्नो गुरुज्ञकविभिः सह सख्यमुच्चैः ।
अन्योऽन्यमान्यमिति ते यदवैमि मात-
स्त्रासं विहाय भवतः स्मरणाद् व्रजन्ति ॥४०॥

देवा इयन्त्यजनिमम्ब ! तव प्रसादात्
प्राप्नोत्यहो प्रकृतिमात्मनि मानवीयाम् ।
व्यक्तं त्वचिन्त्यमहिमा प्रतिभाति तिर्यङ्
मर्त्या भवन्ति मकरध्वजतुल्यरूपाः ॥४१॥

ये चानवद्यपदवीं प्रतिपद्य पद्मे !
त्वाच्छिक्षिता वपुषि वासरतिं लभन्ते ।
नोऽनुग्रहात् तव शिवास्पदमाप्य ते यत्
सद्यः स्वयं विगतबन्धभया भवन्ति ॥४२॥

इन्दोः कलेव विमलाऽपि कलङ्कमुक्ता
गङ्गेव पावनकरी न जलाशयाऽपि ।
स्यात् तस्य भारति ! सहस्रमुखी मनीषा
यस्तावकं स्तवमिमं मतिमानधीते ॥४३॥

योऽहंजयेऽकृत जयोगुरुषेमकर्ण-
पादप्रसादमुदितो गुरुधर्मसिंहः ।
वाग्देवि ! भूम्नि भवतीभिरभिज्ञसङ्घे
तं मानतुङ्गमवशा समुपैति लक्ष्मीः ॥४४॥

इति धर्मसिंहसूरिविरचित - सरस्वतीभक्तामरसम्पूर्णम् ।

२૩

श्री भारतीस्तोत्रम्

વસંતતિલકા. ભક્તામર પ્રણત.

सद्भावभासुर-सुरासुरवन्द्यमाना मानासमानकलहंसविशालयाना।
या नादबिन्दुकलया कलनीयरूपा रूपातिगाऽस्तु वरदास्फुरदात्मशक्ति : ॥
कुन्देन्दुहारघनसार समुज्ज्वलाभा विश्राणिताश्रितजन-श्रुतसा्रलाभा।
मुक्ताक्षरसूत्रवरपुस्तकपद्मपाणी राज्याय सा कविकुले जिनराजवाणी ॥

चुडोत्तंसितचारुचन्द्रकलिकाचिद्रूप चक्रे चिरं,
चेतश्चित्रदचातुरी चयचितं चित्तामृतं चिन्वती।
चातुर्वर्ण्य चटूक्तिचर्च्यचरणाऽचण्डी चरित्राश्रिता,
चञ्चच्चन्दनचन्द्र चर्चनवती पातु प्रभो र्भारती ॥ वसंततिलका.

कमलाऽलङ्कृत (वर) करकमला करकमलाऽलंकृत करकमलै।
या सा ब्रह्मकलाकुल कमलात् श्रुतदेवी दिशतु श्रुतकमलाः ॥१॥
कमलासनकमलनेत्र मुख्यामल सुरनरवन्दितपदकमला।
कमलाजक्षेत्रनेत्रनिर्वर्णन निर्जित मृगपुङ्गवकमला ॥२॥
कमलाघववर्या दिशतु सपर्या श्रुतव (च) र्या निर्यदकमला।
कमलाकृ (ङ्कि?) तरोलविलोल कपोलकरुचिजित कमलाकरकमला॥३॥
जिनराजवदनपङ्कजविलासरसिका मरालबालेव। युग्मम्
जयति जगज्ञनजननी श्रुतदेवी विनमदमरजनी ॥४॥
रजनीवरपीवरप्रवर शचीवरसिन्धुर-बन्धुरगुणनिलया।
लयलीन-विलीनपीनमीन ध्वजयति जनजनिता शुभविलया ॥५॥
लयतानवितान गानगायन सखिवीणा-वादविनोदमना :।
मननात्मकचरिता विदलित दुरिता जननि ! त्वं जय निर्वृजिना ॥६॥
तव भारति ! पदसेवारेवामासाद्य कोविदद्विरदाः।
नवरस-ललनविलोलाः कोलाहलमुल्लपन्ति सूक्तरसैः ॥७॥

---

१ આની હસ્ત લિ.પત્રમાં આપેલા ઉપર ત્રણ પદ્યો, પછીના પદ્યના અંકોમાં ભિન્નતા છે. અહીં ૩-૬-૯ અંકો આપેલા છે તેને બદલે પ્રત્રમાં ૧-૨-૩ એમ અંકો છે, સળંગ અંક આપેલ ન હોવાથી શરુવાતના ૩ પદ્યો કોઈક અજ્ઞાત મુનિવરની કૃતિ લાગે છે જ્યારે પછીના પદ્યો મુનિ શ્રી રત્ન વર્ધનમ.ની કૃતિ હોય તેમ લાગે છે.

रस संङ्गति चङ्ग सूक्तमुक्तामणि शुक्तिरुरीकृतमुक्तिकला ।
कलि (वि) तौघ विमोघ सारसारस्वतसागरवृद्धि विधे (धी?) न्दुकला ॥८॥

कलनाद-विभेदविन्दुवृन्दारक विदितब्रह्मज्ञानशुभा ।
शुभि (सुर्भि) ताङ्गपाङ्गक सुजागे ! त्वं मयि देवि ! प्रसीदकैत (र) वभा ॥९॥

करपङ्कजाग्रजाग्रज्झपदामनिका ममाहकमलम् ।
वीणापुस्तकममलं हेतु (हे. सु) तनो ! ते धिनोतु मम कमलम् ॥१०॥

कमलच्छदसत्पद विद्रुमकन्दल सरलाङ्गुलिमणि सखर नखरा ।
न खरा क्रमवर्तुल मृदुजङ्धोज्ज्वल रम्भास्तम्भ-शुभोरुवरा ॥११॥

वरभा वरगतिरतिविततश्रोणी पुलिना तलिनोदर मधुरा ।
मधुरावधिवचनालाप-कलापा त्वं जय जय नत सुरनिकरा ॥१२॥ युग्मम् ।

सुविशाल-भुजमृणालं मृदुपाणि-पयोजयामलं विमलम् ।
तव देवि ! तुष्टमनस : शिरसि निविष्टं न न वहेम ॥१३॥

नवहेम-विनिर्मितविविधविभूषण-विलासद्‌वाहाऽनन्यसमा ।
समवृत्त स्फारतारहाराञ्चित पीनपयोधरकुम्भयमा ॥१४॥

यमिनां शशिवदन शुक्तिजदशना निभसुम(शुकनिभ?) नाशाततलाभा(भाला)।
भालङ्कृत कज्जल-कुन्तलहस्ता पातु कलश्रुतिसुविशाला ॥१५॥

तरुणजयति कविकुलानां कलङ्कविकलं कलाकलानन्दम् ।
यच्चलननलिनभक्तिः श्रुतशक्तिं नमत तां कवयः ॥१६॥

कवयोवरशंसहं समारूढा प्रौढप्राप्तगुणावलिका ।
बलिकाममधुव्रतचम्पककलिका रुचि वञ्चितगृहमणिकलिका ॥१७॥

कलिकामदुघाऽस्तु सारश्रुतपयसां दाने विजितत्रिदशमणी ।
मणिमण्डित-नूपुरसुरुणझणत्कृति निःकृतजडसा (ता) वरतरुणी ॥१८॥

गिरिजागुरुगिरिगौरशरीरे ! सितिरुचिसितरुचिमु (सु) रुचिरचीरे ! ।
भजमाना भवती भवतीरे देवि ! भवन्तिवराः कविवीरे ॥१९॥

वीराकृति-निःकृतिकृति (त) धिक्काराः सारोङ्कारोच्चारपराः ।
परमैन्द्रपदं ते सपदि लभन्ते ह्रीमति ! ये त्वयि विनयधराः ॥२०॥

धरणीधवधीरैः श्रीमति ! वन्द्यो ! वदवद वाग्वादिनि ! वरजाम् ।
मयि तुष्टिं भगवति ! देवि ! सरस्वति ! माया न मनागतगिरिजाम् (!) ॥२१॥

गुरुगुम्फित गुणमाले ! बाला(ले) अयिते प्रसादमधिगम्य ।
सुरभितभुवना भोगा भवन्ति कवयः श्रुताभोगाः ॥२२॥

भोगायतनं सा लटभश्रीणां सकलकलानां निधिरपरः ।
परमार्थ-परीक्षाबुद्धिकषपट्टः सकलस्तेजोऽवधिरतरः ॥२३॥
तरणीश्रुतसिन्धोः शुभफलफलदः कन्दः कविताकल्पतरोः ।
तरसामिह मूलं यशसामादिर्जय जय भारति ! भुवनगुरोः ॥२४॥ युग्मम् ।
कुसुमामोदा विमो (नो) दप्रमोदमद मेदुराऽदुराशाया ।
दूरं दुरन्तदुरितं देवी दावयतु सा त्वरितम् ॥२५॥
त्वरितागति (त?) सङ्गतरङ्ग तरङ्गित हरिणाक्षी ।
महितपदात्तपदारुणदीधिति पवनपथध्वजपुण्यप्रतापा ॥२६॥
देवि ! सदा विशदांशुमयि ! त्वं ललितकवित्वं श्रुतममलम् ।
ममदेहितमां हितमार्गमयत्न रत्नवधर्नकविरोपित संस्तवनकुसुमा ॥२७॥
युग्मम् ।
कमलदलदीर्धनयना श्रुति-दोलालोलकुण्डलकपोला ।
शुक्तिज सङ्कुलचोला शुभा सलोलोक्ति कल्लोला ॥२८॥
कल्लोल-विलोलितजलधि कफोज्ज्वलाकीर्तिकलाढया श्रुतजननी ।
जननीवन्निरुपधिवत्सल पिच्छलचिता कुमतद्विक (र) रजनी ॥२९॥
रजनीकर-दिनकररुचिरिव रचितजडितमतमोहरणा ।
हरिणाश्रितचरणा शरणं भव मे त्वं भयभञ्जनधृतकरुणा ॥३०॥ विशेषकम् ।
करुणामलकोमलमनस्क-निर्मितपरिचरणा ।
चरणाश्रितजनदत्त विविध विद्यासंवरणा ॥३१॥
वरुणायातसमस्तरु (ऋ) द्विरुल (ल्ल) सदुपकरणा ।
करणाङ्कुश कुशलाप्तिविहितदुष्कृतभरहरणा ॥३२॥
हरिणाङ्क सुशिरसत्पाद विशदवचनविजृम्भितममलतनु ! ।
तनुसे त्वमद्य सौहार्द्दवति ! मातरात्तगुणगणमतनु ॥३३॥ विशेषकम् ।

॥ इतिभारतीस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

२४

पं दानविजयमुनिवर्यविरचितं

। श्रीसरस्वतीस्तोत्रम् ।

सम्पूर्णशीतद्युति वक्त्रकान्ते ! लावण्यलीला-कमलानिशान्ते ! ।
त्वत्पादपद्मं भजतां निशाऽन्ते मुखे निवासं कुरुतात् सुकान्ते ! ॥१॥ उपजाति

समञ्जुलं वादयती कराभ्यां यत् (सा?) कच्छपीं मोहितविश्वविश्वा ।
शक्तित्रिरूपा त्रिगुणाभिरामा वाणी प्रदेयात् प्रतिभां भजत्सु ॥२॥ उप.

विद्यानिधेर्गौरिव गौर्विभाति कुक्षिंभरि सार्वजनीनचेताः ।
यस्या महिम्ना वदतां वरेण्य-भावं भजन्ते पुरुषा विवर्णाः ॥३॥ इन्द्रवज्रा.

सितपतत्रिविहङ्गमपत्रका, दनुजमानुजदेवकृतानतिः ।
भगवती परब्रह्ममहानिधिः वदनपङ्कजमेव पुनातु मे ॥४॥ द्रुत.

विविधभूषणवस्त्र-समावृतां नवरसामृतकाव्यसरस्वतीम् ।
बहुजनान् ददतीं प्रतिभां मुहुः प्रमुदितः प्रतिनौमि सरस्वतीम् ॥५॥ द्रुत.

ऐंकाररूपे ! त्रिपुरे ! समाये ! ह्रीं कार वर्णाङ्कितबीजरूपे ! ।
निशासु शेते (ऽवसाने) चरणारविन्दं भजे सदा भक्तिभरेण देवि ! ॥६॥ उप.

त्वद्ध्यानतः संस्मरणात् प्रकामं भवन्ति ते स्वर्भुवि कीर्तिपात्रम् ।
विद्याचणा ह्यैहिककीर्तिभाजो यथा हि दृष्टाः कवि कालिदासाः ॥७॥ उप.

ॐ ह्राँ ह्रीं मन्त्ररूपे ! विबुधजनहिते ! देवि ! देवेन्द्र वन्धे !
चञ्चच्चन्द्रावदाते ! क्षपितकलिमले हारनीहार गौरे !
भीमे भीमाट्टहासे ! भवभयहरणे ! भैरवे ! भैरवेशे !
ॐ ह्राँ ह्रीं हुंकारनादे ! मम मनसि सदा शारदे ! देहि तुष्टिम् ॥८॥ स्रग्धरा.

इत्थं भक्तिभरेण मङक्षु मयका नीता स्तुतेः पद्धतौ
तत्तत्पाठवतां करोतु सुतरां विद्यामिमां भारती ।
विद्वद्वृन्दमनीषिदानविजयाशंसा ययाऽपूरि च
वाचालैककथा-कथङ्कथिकता यस्या निसर्गःफलम् ॥९॥शार्दूल.

॥ इति स्तोत्रंसमाप्तम् ॥

२५

। अष्टोत्तरशत (१०८) नामयुक्तश्रीसरस्वतीस्तोत्र ।

પાટણ હે. જ્ઞા. ભં. પત્ર નં. ૧૭૪૪૩, ૧૪૭૫૦, ૮૯૨૯

અનુષ્ટુપ છંદ

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭
घीषणा धी र्मति मेंधा वाग् विभवा सरस्वती
૮ ૯ ૧૦ ૧૧ ૧૨ ૧૩ ૧૪
गीर्वाणी भारती भाषा ब्रह्माणी मागध प्रिया ॥१॥
૧૫ ૧૬ ૧૭ ૧૮
सर्वेश्वरी महागौरी शङ्करी भक्तवत्सला ।
૧૯ ૨૦ ૨૧ ૨૨ ૨૩ ૨૪
रौद्री चाण्डालिनी चण्डी भैरवी वैष्णवी जया ॥२॥
૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮
गायत्री च चतुर्बाहुः कौमारी परमेश्वरी ।
૨૯ ૩૦ ૩૧ ૩૨ ૩૩
देवमाताऽक्षयाचैव नित्या त्रिपुर भैरवी ॥३॥
૩૪ ૩૫ ૩૬
त्रैलोक्यस्वामिनीदेवी माङका कारुण्यसूत्रिणी ।
૩૭ ૩૮ ૩૯ ૪૦ ૪૧
शूलिनी पद्मिनी रुद्री लक्ष्मी पङ्कजवासिनी ॥४॥
૪૨ ૪૩ ૪૪ ૪૫ ૪૬
चामुण्डा रक्चेरी शान्ता हुङ्कारा चन्द्रशेखरी ।
૪૭ ૪૮ ૪૯ ૫૦ ૫૧ ૫૨
वाराहि विजयाऽन्तर्धा कर्त्री हर्त्री सुरेश्वरी ॥५॥
૫૩ ૫૪ ૫૫
चन्द्रानना जगद्धात्री वीणाम्बुजकरद्वया ।
૫૬ ૫૭ ૫૮ ૫૯ ૬૦ ૬૧
सुभगा सर्वगा स्वाहा जम्भिनी स्तम्भिनी स्वरा ॥६॥
૬૨ ૬૩ ૬૪ ૬૫ ૬૬ ૬૭
काली कापालिनी कौली विज्ञा रात्री त्रिलोचना ।
૬૮ ૬૯ ૭૦ ૭૧
पुस्तक व्यग्रहस्ता च योगिन्यिमितविक्रमा ॥७॥
૭૨ ૭૩ ૭૪ ૭૫
सर्वसिद्धिकरी सन्ध्या खड्गिनी कामरूपिणी ।
૭૬ ૭૭ ૭૮ ૭૯ ૮૦
सर्वसत्वहिता प्रज्ञा शिवा शुक्ला मनोरमा ॥८॥
૮૧ ૮૨ ૮૩ ૮૪
माङ्गल्यरुचिराकारा धन्या काननवासिनी ।
૮૫ ૮૬ ૮૭
अज्ञाननाशिनी जैनी अज्ञाननिशिभास्करी ॥९॥

अज्ञानजनमातात्व - मज्ञानोदधिशोषिणी ।
ज्ञानदा नर्मदा गङ्गा सीता वागीश्वरी धृतिः ॥१०॥
ऐंकारा मस्तका प्रीतिः ह्रींकार वदनाहुतिः ।
क्लींकारहृदयाशक्तिः रष्टबीजानिराकृति ॥११॥
निरामया जगत्संस्था निष्प्रपञ्चा चला चला ।
निरुत्पन्ना समुत्पन्ना अनन्ता गगनोपमा ॥१२॥

पठत्यमूनि नामानि अष्टोत्तर शतानि यः ।
वत्सं घेनुरिवायाति तस्मिन् देवी सरस्वती ॥१३॥
त्रिकालं च शुचि भूत्वा अष्टमासान् निरंतरम् ।
पृथिव्यां तस्य बंभ्रम्य तन्वन्ति कवयो यशः ॥१४॥

द्रुहिणवदनपद्मे राजहंसीवशुभ्रा, सकलकलुषवल्ली कन्दकुद्दालकल्पा ।
अमरशतनताऽङ्घ्रि कामधेनूः, कवीनां दहतुकमलहस्ताभारती कल्मषं नः ॥१५॥

इति समाप्तम् ।

२६

। अष्टोत्तरशतनामशारदादेवीस्तोत्रम् ।

ने. वि. क. ज्ञा. भंडार सूरत प्रत नं. - ३८०

અનુષ્ટુપ છંદ

शारदा विजया नंदा जया पद्मा शिवा क्षमा ।
दुर्गा गौरी महालक्ष्मी कालिका रोहिणी परा ॥१॥
माया कुण्डलिनी मेधा कौमारी भुवनेश्वरी ।
श्यामा चंडी च कामाक्षा रौद्री देवी कला इडा ॥२॥
पिंगला सुषुम्णा भाषा ह्रींकारी घिषणा बिं (छिं) का ।
ब्रह्माणी कमला सिद्धा उमा पर्णा प्रभा दया ॥३॥

भर्भरी वैष्णवी बाला वश्ये मंदिरा च भैरवी ।
जालया शांभवा या मा सार्वाणि कौशिकी रमा ॥४॥
चक्रेश्वरी महाविद्या मृडानी भगमालिनी ।
विशाली शङ्करी दक्षा कालाग्नी कपिला क्षया ॥५॥
ऐंद्री नारायणी भीमा वरदा छांभवी हिमा ।
गांधर्वी चारणी गार्गी कोटिश्री नंदिनी सूरा ॥६॥
अमोघा जांगुली स्वाहा गंडनी च धनार्जनी ।
कबर्यश्च विशालाक्षी सुभगा चकरालिका ॥७॥
वाणी महानिशा हारी वागेश्वरी निरञ्ना ।
वारुणी बदरीवासा श्रद्धा क्षेमंकरी क्रिया ॥८॥
चतुर्भुजा च द्विभुजा शैला केशी महाजया ।
वाराही यादवी षष्ठी प्रज्ञा गी गौं र्महोदरी ॥९॥
वाग्वादिनी क्लींकारी ऐंकारी विश्वमोहिनी ।
सर्व-सौख्यप्रदां नित्यं नमोच्चारणमात्रतः ॥१०॥

पावनानि प्रसिद्धानि तकार रहिता.....
त्रिसन्ध्यं (यः) पठेद्धीमान् स्यादम्बा तद्वरप्रदा ॥११॥

इति सम्पूर्णम् ॥

२७

श्री सरस्वती स्तोत्रम् ।

ने. वि. क. ज्ञा. भं. सूरत प्रत नं. २८६

અનુષ્ટુપ.

नमामि भारतीं देवीं चतुर्भुजा महाबलां ।
काश्मीरे वसति नित्यं ब्रह्मरूपा सरस्वती ॥१॥
बालानां ज्ञानदात्री च दुर्बुद्धिध्वंसकारिणी ।
त्रिनेत्रा पातुमे देवी वीणा-पुस्तकधारिणी ॥२॥
श्वेताम्बरा श्वेतवर्णा श्वेतचन्दनचर्चिता ।
हंसस्य वहते नित्यं पद्मासनोपवेशिता ॥३॥
मालिकां दक्षिणे हस्ते वामहस्ते कमंडलुं ।
संयुक्तेन्दुं च मुकुटे मुक्ताहारै र्विभूषिता ॥४॥
परिहीतान्यलंकारं तस्यद्युतिप्रकाशिता ।
सौन्दर्येण समायुक्ता सर्वाभरणभूषिता ॥५॥
ओंकारं आदिमं बीजं मायाबीजं समीरितं ।
तृतीयं लक्ष्मीबीजं च वाग्वादिनी चतुर्थकं ॥६॥
ॐ ह्रीं श्रीं च क्लीं मंत्रं वाग्वादिनी च संयुतां ।
एकलक्षं जपेत्मंत्रं स स्याद् वाचस्पति समः ॥७॥
इत्यनेन प्रकारेण सरस्वत्या समं जपेत् ।
त्रिसन्ध्यं पठते नित्यं तस्य कंठे सरस्वती ॥८॥
ज्ञानार्थी लभते ज्ञानं अर्थार्थी लभते धनम् ।
मोक्षार्थी लभते मोक्षं रामार्थी लभते स्त्रीयम् ॥९॥

इति सरस्वती स्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

२८

। श्री सरस्वती स्तोत्रम् ।

પાટણ હે. જ્ઞા. ભંડાર પ્રત નં. ૧૮૯૯૬

नमस्ते[1] शारदादेवी काश्मीरप्रतिवासिनी ।
त्वामहं प्रार्थये मात विंद्यादानं प्रदेहि मे ॥१॥

सरस्वती मया दृष्टा देवी कमललोचना ।
हंस शय्यां समारूढा वीणापुस्तकधारिणी ॥२॥

सरस्वती प्रसादेन काव्यं कुर्वन्ति मानवाः ।
तस्मान्निश्चलभावेन पूजनीया सरस्वती ॥३॥

प्रथमं भारती नाम द्वितीयं च सरस्वती ।
तृतीयं शारदा देवी चतुर्थं हंसवाहिनी ॥४॥

पञ्चमं विदुषा माता षष्ठं वागीश्वरी तथा ।
कौमारी सप्तमं प्रोक्ता अष्टमं ब्रह्मचारिणी ॥५॥

नवमं त्रिपुरा देवी दशमं ब्रह्मणी तथा ।
एकादशं तु ब्रह्माणी द्वादशं ब्रह्मवादिनी ॥६॥

वाणी त्रयोदशं नाम भाषा चैव चतुर्दशम् ।
पञ्चदशं श्रुतंदेवी षोडशं गौरी निगद्यते ॥७॥

एतानि शुद्धनामानि प्रातरुत्थाय यः पठेत् ।
तस्य संतुष्यते देवी शारदा वरदायिका ॥८॥

या देवी श्रूयते नित्यं विबुधैः वेदपारगैः,
सा मे भवतु जिह्वाग्रे ब्रह्मरूपा सरस्वती ॥९॥

या कुन्देन्दु तुषारहारधवला या श्वेतपद्मासना,
या वीणावरदण्डमण्डितकरा या शुभ्रवस्त्रावृता ।
या ब्रह्माच्युतशंकरप्रभृतिभिः देवैः सदावन्दिता,
सा मां पातु सरस्वती भगवती निःशेषजाड्यापहा ॥१०॥

॥ इति स्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

---

१ આ સ્તોત્રની શરૂઆતમાં નીચે લખેલા દુહા ડભોઈની હસ્તપ્રતમાં છે.
"સરસ વચન દો સરસતિ, ગુણપતિ કિયો પસાય,કરુ છંદ સરસતિ તણો, તો આવે મુજ માય૧
વીણા પુસ્તકધારણી બ્રહ્માપુત્રી માય, જે ગુણ અક્ષર હું જપું, તે મુજ માય પસાય - ૨
સુણો છંદ સબ કાન દે, ગાવું છંદ અભિરામ, દુર્જન સહુ દુરે ટલૈ, લીજે તાત સંભાલ - ૩
મયા કરો મુજ ઉપરે, જપું કરુ અતિ ઉલ્લાસ, સાંભલતા ઉપદ્રવ ટલે, જપું સફલ ફલૈસી આસ૪
માંગુ છું સરસતિ કને વિદ્યા તણો ભંડાર, સુણતા અચિરજ ઉપજે એસ કહું વારંવાર - ૫"

२९

श्रीसरस्वतीशतनामस्तवः ।

अनुष्टुप.

सरस्वती शरण्या च सहस्त्राक्षी सरोजगा ।
शिवा सती सुधारूपा शिवमाया सुता शुभा ॥१॥
सुमेधा सुमुखी शान्ता सावित्री सामगायिनी ।
सुरोत्तमा सुवर्णा च श्रीरूपा शास्त्रशालिनी ॥२॥
शान्ता सुलोचना साध्वी सिद्धा साध्या सुधात्मिका ।
शारदा सरला सारा सुवेषा जयवर्द्धिनी ॥३॥
शङ्करी शमिता सुद्धा शक्रमान्या शुभङ्करी
शुद्धाहार रता श्यामा शीमा शीलवती शरा ॥४॥
शीतला शुभगा सर्वा सुकेशी शैलवासिनी ।
शालिनी साक्षिणी सीता सुभिक्षा शिवप्रेयसी ॥५॥
सुवर्णा शोणवर्णा च सुव्वरी सुरसुन्दरी ।
शक्ति स्तुषा सारिका च सेव्या श्रीः सुजनार्चिता ॥६॥
शिवदूती श्वेतवर्णी शुभ्राभा शुकनाशिकी ।
सिंहिका सकला शोभा स्वामिनी शिवपोषिणी ॥७॥
श्रेयस्करी श्रेयसी च शौरिः सौदामिनी शुचिः ।
सौभागिनी शोषणी च शौरिः सुगन्धा सुमनःप्रिया ॥८॥
सौरमेयी सुसुरभी श्वेतातपत्रधारिणी ।
शृङ्गारिणी सत्यवक्ता सिद्धार्था शीलभूषणा ॥९॥
सत्यार्थिनी च सन्ध्याभा शची संक्रान्ति सिद्धिदा ।
संहारकारिणी सिंही सप्तार्चिः सफलार्थदा ॥१०॥
सत्या सिंदुरवर्णाभा सिन्दुरतिलकप्रिया ।
सारङ्गा सुतरातुभ्यं ते नमोऽस्तु सुयोगिना ॥११॥

इति सरस्वतीशतनामस्तवःसमाप्तः ।

શ્રી સરસ્વતી દેવી

જીરા(પંજાબ) સંવત ૧૪૭૩ ચિત્રકલ્પદ્રુપની હસ્તપ્રતમાંથી

वितीर्ण शिक्षा इव हृत्पदस्थं,
सरस्वती वाहन राजहंसैः ।
ये क्षीर-नीर-प्रविभागदक्षा,
विवेकिनस्ते कवयो जयन्ति ॥

ચિત્ર નં- ૨૧

શ્રી શ્રુતદેવી
પ્રાચીન ભગવતી સૂત્રની હસ્તપ્રતમાંથી, જૈન આર્ટ
સમય :- ૧૫૯૫ થી ૧૬૫૨

साध्यऽक्षा श्रुतदेवी वाऽनुयोगाङ्ग चतुर्भुजा ।
आत्मानुशासनाद् ब्राह्मी संविदे हंसगामिनी ॥

ચિત્ર નં- ૨૨

શ્રી સરસ્વતી દેવી
જૈન ચિત્ર કલ્પદ્રુમ પુસ્તકમાંથી

भानूदये तिमिरमेति यथा विनाशं,
क्ष्वेडं विनश्यति तथा गरुडागमेन ।
तद्वत् समस्तदुरितं चिरसंचितं मे,
देवि ! त्वदीयमुखदर्पणदर्शनेन ॥

ચિત્ર નં- ૨૩

શ્રી સરસ્વતી દેવી

મંત્ર :-

ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं ह्सौं ऐं नमः ।

રોજ ૧૦૮ વાર ગણવો

ચિત્ર નં- ૨૪

३०

॥ श्री शारदादेवी-नमस्काराः ॥

अनुष्टुप.

श्री शारदे ! नमस्तुभ्यं जगद् भुवनदीपिके ! ।
विद्वज्जनमुखाम्भोज भृङ्गिके ! मे मुखे वस ॥१॥

वागीश्वरि ! नमस्तुभ्यं नमस्ते हंसगामिनि ! ।
नमस्तुभ्यं जगन्मात जर्गत्कर्त्रि ! नमोऽस्तुते ॥२॥

शक्तिरूपे ! नमस्तुभ्यं कवीश्वरि ! नमोऽस्तुते ।
नमस्तुभ्यं भगवति ! सरस्वति ! नमोऽस्तुते ॥३॥

जगन्मुखे ! नमस्तुभ्यं वरदायिनि ! ते नमः ।
नमोऽस्तु तेऽम्बिकादेवि ! जगत्पावनि ! ते नमः ॥४॥

शुक्लाम्बरे ! नमस्तुभ्यं ज्ञानदायिनि ते नमः ।
ब्रह्मरूपे ! नमस्तुभ्यं ब्रह्मपुत्रि ! नमोऽस्तुते ॥५॥

विद्वन्मातर्नमस्तुभ्यं वीणाधारिणि ! ते नमः ।
सुरेश्वरि ! नमस्तुभ्यं नमस्ते सुरवन्दिते ! ॥६॥

भाषामयि ! नमस्तुभ्यं शुकधारिणि ! ते नमः ।
पङ्कजाक्षि ! नमस्तुभ्यं मालाधारिणि ! ते नमः ॥७॥

पद्मारूढे ! नमस्तुभ्यं पद्मधारिणि ! ते नमः ।
शुक्लरूपे ! नमस्तुभ्यं नमस्त्रिपुरसुन्दरि ! ॥८॥

धीदायिनि ! नमस्तुभ्यं ज्ञानरूपे नमोऽस्तुते ।
सुरार्चिते ! नमस्तुभ्यं भुवनेश्वरि ! ते नमः ॥९॥

कृपावति ! नमस्तुभ्यं यशोदायिनि ! ते नमः ।
सुखप्रदे ! नमस्तुभ्यं नमः सौभाग्यवर्द्धिनि ! ॥१०॥

विश्वेश्वरि ! नमस्तुभ्यं नमस्त्रैलोक्यधारिणि !
जगत्पूज्ये नमस्तुभ्यं विद्यांदेहि महामहे ! ॥११॥

श्री देवते नमस्तुभ्यं जगदम्बे ! नमोऽस्तुते ।
महादेवि ! नमस्तुभ्यं पुस्तकधारिणि ! ते नमः ॥१२॥

कामप्रदे ! नमस्तुभ्यं श्रेयो माङ्गल्यदायिनि ! ।
सृष्टिकर्त्रि ! नमस्तुभ्यं सृष्टिधारिणि ! ते नमः ॥१३॥

कवि शक्ते ! नमस्तुभ्यं कलिनाशिनि ! ते नमः ।
कवित्वदे ! नमस्तुभ्यं मत्तमातङ्गगामिनि ! ॥१४॥
जगद्धिते ! नमस्तुभ्यं नमः संहारकारिणी ! ।
विद्यामयि ! नमस्तुभ्यं विद्यां देहि दयावति ! ॥१५॥

। इति नमस्कारा: समाप्ताः ।

३१

। श्री सरस्वती द्वादश नामस्तोत्रम् ।

अनुष्टुप

मातरं भारतीं दृष्टवा वीणा-पुस्तकधारिणीम् ।
हंसवाहन संयुक्तां प्रणमामि महेश्वरीम् ॥१॥
प्रथमं भारती नाम द्वितीयं च सरस्वती ।
तृतीयं शारदा देवी चतुर्थं हंसवाहिनी ॥२॥
पञ्चमं विश्वविख्याता षष्ठं वागीश्वरी तथा ।
कौमारी सप्तमं प्रोक्ता अष्टमं ब्रह्मचारिणी ॥३॥
नवमं बुद्धिदात्री च दशमं वरदायिनी ।
एकादशं चन्द्रघण्टा द्वादशं भुवनेश्वरी ॥४॥
द्वादशैतानि नामानि त्रिसन्ध्यं यः पठेन्नरः ।
सर्वसिद्धिं प्रदेह्यस्तु प्रसन्ना परमेश्वरी ॥५॥
जिह्वाग्रे वसति नित्यं ब्रह्मरूपा सरस्वती ।
सरस्वति ! महाभागे ! वरदे कामरूपिणी ॥६॥

। इति सम्पूर्णम् ।

જૈનેતર સ્તોત્ર વિભાગ

૩૨

श्री ब्रह्मांडपुराणे ब्रह्मणोक्तं मंत्रगर्भितं

। श्री सरस्वतीस्तोत्रं ।

ડભોઈ યશો. વિ. હ. જ્ઞા. ભં. પ્રત નં. ૫૫૬/૫૨૫૭ તથા સૂરત હ. લિ. જ્ઞાનભંડાર.

ॐ यस्य श्री सरस्वती स्तोत्र मंत्रस्य मार्कण्डेयाश्वलायना ऋषीः ।

स्रग्धराऽनुष्टुपछंदसि, श्रीसरस्वतीदेवता, ऐं बीजं, वदवदेति शक्तिः । सर्व विद्या प्रसन्नेति कीलकं, ममवाक् सिद्धयर्थे, जपे विनियोगः, अथमंत्रः ॐ ऐं वद वद क्लीं वाग्वादिनी मम जिह्वाग्रे वसति सौं स्वाहा । ॐ आँ ह्रीं ऐं ध्रीं क्लीं सौं सरस्वत्यै नमः ॥

अथ न्यासः

१. ॐ आँ अंगुष्ठाभ्यां नमः ।	७. ॐ आँ हृदयाय नमः ।
२. ॐ ह्रीं तर्जनीभ्यां नमः ।	८. ॐ ह्रीं शिरसे स्वाहा ।
३. ॐ ऐं मध्यमाभ्यां नमः ।	९. ॐ ऐं शिखायै वषट् ।
४. ॐ ध्रीं अनामिकाभ्यां नमः ।	१०. ॐ ध्रीं नेत्रत्रयाय वौषट् ।
५. ॐ क्लीं कनिष्ठिकाभ्यां नमः ।	११. ॐ क्लीं कवचाय हुँ ।
६. ॐ सौं करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ।	१२. ॐ सौं अस्त्राय फट् ।

अथध्यानं

ॐ शुक्लां[१] ब्रह्म, विचारसारपरमामाद्यां जगद्वयापिनीं,
वीणा-पुस्तकधारिणीमभयदां जाड्यांधकारापहाम् ।
हस्ते स्फाटिकमालिकां विदधतीं पद्मासने संस्थितां,
त्वां[२] देवीं परमेश्वरीं भगवतीं बुद्धिप्रदां शारदाम् ॥१॥ शार्दूल.

સ્ત્રગ્ધરા. આમૂલાલોલધૂલી.

ह्रीं ह्रीं ह्रीं हृद्यबीजे शशिरुचिमुकुटे[३] कल्पविस्पष्टशोभे,
भव्ये भव्यानुकूले कुमतिवनदवे विश्व वंद्याऽघ्रि पद्मे ।
पद्मे पद्मोपविष्टे प्रणतजनमनो मोदसंपादयित्री,
प्रोत्फुल्लज्ञानकूटे[४] हरिहरदयिते[५] देवि ! संसार सारे ॥२॥

१ शुभ्राशुभ्र । २ वंदेतां । ३ कमले । ४ कूले । ५ नमिते ।

ऐं ऐं ऐं जाप्य तुष्टे हिमरुचिमुकुटे वल्लकीव्यग्रहस्ते,
मातर्मात र्नमस्ते दहदह जडतां देहि बुद्धिं प्रशस्ताम् ।
विद्ये वेदांत गीते श्रुतिपरिपठिते [१]मुक्तिदे मुक्तिमार्गे,
मार्गातीत स्वरूपे [२]मम भव वरदा शारदे शुभ्रवर्णे ॥३॥

घीं घीं घीं धारणाख्ये धृतिमतिनुतिभि र्नामभिः कीर्तनीये,
नित्येऽनित्ये निमित्ते मुनिगणनमिते नूतने वै पुराणे ।
पुण्ये पुण्यप्रवाहे हरिहरनमिते वर्णतत्त्वेसुवर्णे,
मातर्मात्रार्द्ध[३] तत्वे मतिमतिमतिदे माधवप्रीतिनादे ॥४॥

क्लीं क्लीं क्लीं सुस्वरूपे दह दह दुरितं[४] पुस्तकव्यग्रहस्ते,
संतुष्टाकारचिते स्मित[५] मुखि सुभगे जृंभणि स्तंभविद्ये ।
मोहे मुग्ध[६] प्रबोधे मम कुरु कुमतिध्वांतविध्वंसमीड्ये,
गी गौं वाग् भारतीत्वं कवि वृत[७]रसना सिद्धिदे सिद्धि साध्ये ॥५॥

सौं सौं सौं शक्तिबीजे कमलभवमुखांभोजभूतस्वरूपे,
रूपारूपप्रकाशे सकलगुणमये निर्गुणे निर्विकारे ।
न स्थूले नैव सूक्ष्मेऽप्यविदित विभवे जाप्यविज्ञान[८]तत्त्वे,
विश्वे विश्वांतराले सुरगणनमिते निष्कले नित्यशुद्धे ॥६॥

स्तौमि त्वां त्वां च वन्दे मम खलु रसना[९] मा कदाचित् त्यजेथा,
मा मे बुद्धि र्विरुद्धा भवतु मम मनो यातु मे देवि ! पापम् ।
मा मे दुखं कदाचित् क्वचिदपि विषये पुस्तके माकुलत्वं,
शास्त्रे वादे कवित्वे प्रसरतु मम धी र्मास्तु कुंठा कदाचित् ॥७॥

आरूढा[१०] श्वेतहंसे भ्रमति च गगने दक्षिणेचाक्षसूत्रं,
वामे हस्तेच दिव्याम्बरकनकमयं पुस्तकं ज्ञानगम्या ।
स्वां वीणां वादयंती शुभकरकमलैः शास्त्रविज्ञानशब्दैः,
क्रीडंति दीव्यरूपा कमलवरधरा भारती सुप्रसन्ना ॥८॥

इत्येतैः श्लोकमुख्यैः प्रतिदिनमुषसि स्तौति यो भक्तिनम्रो,
वाण्या वाचस्पतेरप्य विदितविभवो [११]वाक्पटुर्मृष्टपंकः ।
स स्यादिष्टार्थलाभं सुतमिवसततं पालितं सा च देवी,
सौभाग्यं तस्य लोके प्रसरतु कविता विघ्नमस्तं प्रयाति ॥९॥

---

१ मोक्षदे । २ भव मम । ३ मातार्थ । ४ दुरितः । ५ स्मृतमुख । ६ मुक्त । ७ वररसने
८ तुष्टे । ९ रसनां । १० આ શ્લોક ડભોઈની પ્રતમાં નથી. ११ जायते शिष्टगेय ।

निर्विघ्नं तस्य विद्या प्रभवति सततं चाश्रुतं ग्रंथ बोधे,[१]
कीर्तिस्त्रैलोक्यमध्ये निवसति वदने शारदा तस्य साक्षात् ।
दीर्घायु र्लोकपूज्यः सकलगुणनिधिः संततं राज्यमान्यो,
वाग्देव्याः सुप्रसादात् त्रिजगति विजयी जायते सत्सभासु ॥१०॥

अनुष्टुप.

ब्रह्मचारी व्रती मौनी त्र्योदश्यां निरामयः[२] ।
सारस्वतो जनः पाठात् स स्यादिष्टार्थलाभवान् ॥११॥

पक्षद्वये[३] त्र्योदश्यामेकविंशतिसंख्यया ।
अविच्छिन्नं पठेद्धीमान् ध्यात्वादेवीं सरस्वतीम् ॥१२॥

सर्वपापविनिर्मुक्तः सुभगो लोकविश्रुतः ।
वांछितं फलमाप्नोति लोकेस्मिन्नात्र संशयः ॥१३॥

इंद सारस्वतं स्तोत्रं वांछितं फलदायकं ।
पठेन्नरश्च सततं ब्रह्मलोके महीयते ॥१४॥

इति श्री ब्रह्मांडपुराणेनारदनंदकेश्वरसंवादे ब्रह्मणोक्तं सरस्वतीस्तोत्रसम्पूर्णम् ॥

३३

मंत्रगर्भितब्रह्मणाकृत-श्रीसारस्वतस्तोत्रम्

પાટણ હ. પ્ર. ૧૪૧૪૦, ૧૪૭૫૦ ને. વિ.ક. જ્ઞાનભંડાર સૂરત, ડભોઈ ૪૩૬/૩૮૯૨

સ્ત્રગ્ધરા - આમૂલાલોલધૂલી...

[४]ह्रीं ह्रीं ह्रद्यैक बीजे शशिरुचिकमलेकल्पविस्पष्ट शोभे,
भव्ये भव्यानुकूले कुमतिवनदहे विश्ववंद्याङिघ्र पद्मे ।
पद्मे पद्मोपविष्टे प्रणतजनमनो मोदसंपादयित्री,
[५]प्रोत्फुल्लज्ञानकुले हरिनिजदयिते देवि संसार सारे ॥१॥

[६]ऐं ऐं क्लीं दृष्टमंत्रे कमलभुजमुखांभोजरूपे सरूपे,
[७]रूपारूपप्रकाशे सकलगुणमये निर्गुणे निर्विकारे ।
न स्थूले नाति[८] सूक्ष्मेऽप्य विदित विषये नाप्यविज्ञाततत्वे,
विश्वे विश्वांतराले सुरवरनमिते निष्कले नित्यशुद्धे ॥२॥

---

१ बोधैः । २ निरामिषैः । ३ द्वयेऽपि यो भक्त्या त्र्योदश्येकविंशति । ४ ह्रीं ह्रीं ह्रीं । ५ प्रोत्क्रूष्टे ह्रॉंन कूटे । ६ ऐं ऐं ऐं दृष्ट । ऐं क्लीं सौं घृष्ठ । ७ आत्मारूपप्रकाशे ।

[1]ह्रीं खीं ह्रीं घीः स्वरूपे दह दह दुरितं वल्लकेत्यग्रहस्ते,
मात र्मात र्नमस्ते दहदह जडतां देहि बुद्धिं प्रशस्ताम् ।
विद्ये वेदांतगीते श्रुत[2] परिपठिते मुक्ति दे मोक्षमार्गे,
मार्गातीतस्वभावे भव मम वरदा शारदा[3] शुभ्रहारे ॥३॥
[4]घीं घीं घीं धारणाख्ये स्तुतिमतिधृतिभिर्नामभि कीर्तनीये,
नित्येऽनित्ये निमित्ते मुनिगणनमिते [5]नूतने वै पुराणे ।
पुण्ये पुण्यप्रवाहे हरिहरनमिते वर्ण[6]मात्रे सुवर्णे
मात्रे मात्रार्थगत्वे कुमति[7]प्रतिभिदे माधवी प्रत्यनादे ॥४॥
ह्रीं खीं ह्रीं [8]जाप तुष्टे हिमरुचि मुकुटे पुस्तकव्यग्रहस्ते,
संतुष्टाकार चित्ते स्मित[9]मुखि सुभगे जृंभिणी स्तंभ बिंबे[10] ।
मोहे मुग्धप्रबोधे [11]मम कुरु कुमतिध्वांतविध्वांसनीये,
गी गौं र्वाग् भारतीत्वं कविवृषरसना सिद्धिदा सिद्धि साध्या[12] ॥५॥
स्तौमि त्वां चैव वन्दे भव[13] मम [14]रसनां [15]कामदा चिंत्यनीये,
[16]मा मे बुद्धि र्विरुद्धा भवतु [17]नव मने देवि ! मे यातु पापम् ।
मा मे दुखं कदाचित् [18]विपदि च समयेऽप्यस्तु मे नाकूलत्वम्,
शास्त्रे वादे कवित्वे प्रसरतु मम धी र्मास्तुकुंठाकदाचित् ॥६॥
इत्येतैः श्लोक मुख्यैः प्रतिदिनमुषसि स्तौति यो भक्तिनम्रो,
[19]वाचस्पत्येव जातोऽप्यति मतिविभवो वाग्परिम्लष्ट पंकः ।
स स्यादिष्टार्थलाभः सुतमिव सततं सा[20] च संपाति देवी,
सोभाग्यं तस्य लोके प्रसरति कविता विध्नमस्तं[21] प्रयाति ॥७॥
ब्रह्मचारी यती[22]मौनी त्र्योदश्यां विशेषतः[23] ।
सरस्वत्याः जनः पाठात् स स्यादिष्टार्थलाभवान्[24] ॥८॥
इत्येतैः पुराणज्ञैः कथितो भारति विष्णुः ।
पक्षद्वयेऽपि यो भक्त्या त्र्योश्यैकर्विशतिम् ॥९॥

---

१२ नैव सूक्ष्मे प्रमुदित विषये - ज्ञान विज्ञान वासे । १ ह्राँ ह्राँ ह्राँ बीजतुष्टे हिमरुचिमुकुटे वल्लकीव्यग्रहस्ते । २ श्रुति पर । ३ शारदे । ४ घ्रीं घ्रीं घ्रीं धीर्य रूपे धृति मति रूचिभिः । ५ नौमि नैवे पुराणे । ६ शुद्धे सुवर्णे मातर्मातार्थतत्त्वे । ७ गति-मति मुदिते । ८ विश्वरूपे दह दह दुरितं । ९ सुभगमुखे । १० विश्वे । ११ कुरु कुरु सुमतिं ध्वांतविध्वांतनिद्रे । १२ साध्यात् । १३ भज ननु । १४ रसना । १५ मा कदाचिज्जहीत्था (त्यजेथा) । १६ सा । १७ न च मनो देवि ! मे यातु पापे । जनमता । १८ परद्यु परसमे नास्ति । १९ वाण्या वाचस्पते रप्यतिमतिविभवो वाक् कृपामृष्ट पङ्कः । २० सश्चितं । २१ अस्तु । २२ व्रती । २३ निरामिषः । २४ लाभकाः ।

अविच्छिन्नं पठेद् ध्यात्वा देवी चैव सरस्वतीम् ।
शुक्लाम्बरधरां भव्यां दिव्याभरणभूषिताम् ॥१०॥
वांछितफलमाप्नोति सलोके नात्र संशयः ।
हृज्जाड्यं विलयं यांति शुद्धा बुद्धिः प्रवर्तते ॥११॥

इति ब्रह्मणा स्वयंकृता स्तुतिः समाप्ताः ॥

३४

मंत्रगर्भितश्रीसिद्धसरस्वतीस्तोत्रम्

સનત્કુમાર સંહિતામાથી ઉદ્ધૃત
સ્ત્રગ્ધરા છંદ - આમૂલાલોલધૂલી બહુલ.

ह्रीं ह्रीं हृद्यैकबीजे शशी रुचि कमले कल्पविस्पष्ट शोभे,
भव्ये भव्यानुकूले शुभमति वरदे विश्ववन्धाङ्घ्रि पद्मे ।
पद्मे पद्मोपविष्टे प्रणतजनमनो मोद-सम्पादयित्री,
प्रोत्फुल्लज्ञान मूले हरिहर नमिते देवि ! संसार सारे ॥१॥

ऐं ऐं ऐं जाप्यतुष्टे हिमरुचि मुकुटे वल्लकी व्यग्रहस्ते,
मातर्मातर्नमस्ते दह दह जडतां देहि बुद्धिप्रशस्ताम् ।
विद्ये वेदान्तवेद्ये श्रुतिपरिपठिते मोक्षदे मुक्तिमार्गे,
मार्गातीतस्वरुपे भव मम वरदे शारदे शुभ्रहारे ॥२॥

घ्रीं घ्रीं घ्रीं धारणाऽख्ये धृति-मति-नुतिभिर्नामभिः कीर्तनीये,
नित्येऽनित्ये निमित्ते मुनिजननमिते नूतने वै पुराणे ।
पुण्ये पुण्यप्रभावे हरिहरनमिते पूर्णतत्त्व स्वरुपे,
मन्त्रे मन्त्रार्थतत्त्वे गति मति-मतिदे माधवप्रीतिनादे ॥३॥

क्लीं क्लीं क्लीं सुस्वरूपे दह दह दुरितं पुस्तकव्यग्रहस्ते,
सन्तुष्टाकार चित्ते स्फितमुखिसुभगे जृम्भिणि स्तम्भनी ये ।
मोहे मुग्धप्रबोधे मम कुरु कुमतिध्वान्तविध्नंसमीक्ष्ये,
गी गौं वाग्भारतीत्वं कविधृतरसने सिद्धिदे सिद्धसाध्ये ॥४॥

सौं सौं सौं शक्तिबीजे कमलमुखभवाम्भोजमूर्त्ति स्वरूपे,
रूपेऽरूपप्रकाशे सकलगुणमये निर्गुणे निर्विकल्पे ।
न स्थूले नैव सूक्ष्मेऽप्यविदित विभवे जाप्यविज्ञानतुष्टे,
विश्वे विश्वान्तराले सुरवरनमिते निष्कले नित्यशुद्धे ॥५॥

श्रीं श्रीं श्रीं स्तौम्यहं त्वां मम खलु रसनां मा कदाचित् त्यजत्वम्,
मा मे बुद्धि विरुद्धा भवतु न च मनो यातु मां देवि ! पापम् ।
मा मे दुःखं कदाचित् विपदि च समयेऽप्यस्तु मे नाकूलत्वम्,
शास्त्रे वादे कवित्वे प्रसरतु मम धी र्माऽस्तु कुण्ठा कदाऽपि ॥६॥

इत्येतैः श्लोकमुख्यैः प्रतिदिनमुषसि स्तौति यो भक्तिनम्रो,
वाणी वाचस्पतेऽप्यविदित विभवो वाच्यतत्त्वार्थवेता ।
स स्यादिष्टार्थ लाभः सुतमिव सततं पाति तं सा च देवी,
सौभाग्यं तस्य लोके प्रसरति कविता विघ्नमस्तं प्रयाति ॥७॥

निर्विध्नं तस्य विद्या प्रभवति सततं चाऽऽशुशास्त्रप्रबोधः,
कीर्तिस्त्रैलोक्य मध्ये निवसति वदने शारदा तस्य साक्षात् ।
दीर्घायु र्लोकपूज्यः सकलगुणनिधिः सन्ततं राजमान्यो,
वाग्देव्या सत्प्रसादात् त्रिजगति विजयो जायते तस्य साक्षात् ॥८॥

ब्रह्मचारी व्रती मौनी त्रयोदश्या महर्निशम् ।
सारस्वतो जनःपाठाद् भवेदिष्टार्थ लाभवान् ॥९॥

पक्षद्वये त्रयोदश्यामेकविंशतिसंख्यया ।
अविच्छिन्नं पठेद् यस्तु सुभगो लोकविश्रुतः ॥१०॥

शुक्लाम्बरां धरां देवीं शुक्लाभरणभूषिताम् ।
वाञ्छितं फलमाप्नोति षण्मासैर्नात्र संशयः ॥११॥

ॐ ह्रीं ऐं घीं क्लीं सौं श्री वद वद वाग्वादिन्यै स्वाहा ॥ मूळमंत्र.

मालां शिरसि धृत्वा

त्वं माले सर्व देवानां सर्व कामप्रदामता ।
तेन सत्येन मे सिद्धिं देहि मात र्नमोऽस्तु ते ॥ इत्यर्पणम् ॥

। इति स्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

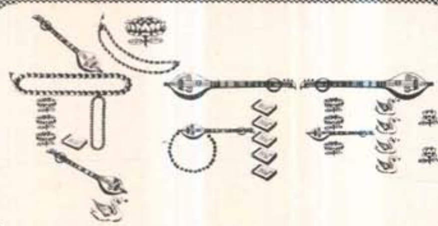

શ્રી સરસ્વતી દેવી

નાગપુર મ્યુઝીયમ-કાંસાની મૂર્ત્તિ- ૯ મી સદી, ૧૧૦૦ વર્ષ જુની

ॐ ह्रीं अर्हम्मुखाम्भोजवासिनीं पापनाशिनीम् ।
सरस्वतीमहं स्तौमि श्रुतसागरपारदाम् ॥

श्री सरस्वत्यै नमः ।

ચિત્ર નં- ૨૫

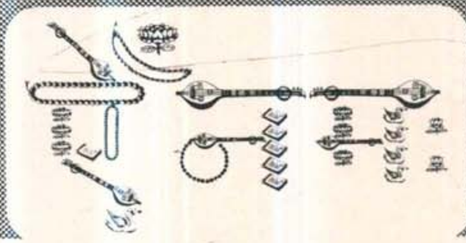

શ્રી ચતુર્ભુજા ભારતી દેવી

हस्ते शर्मदपुस्तकां विदधती शतपत्रकंचापरं,
लोकानां सुखदं प्रभूतवरदं सज्ज्ञानमुद्रं परम् ।
तुभ्यं बालमृणालकन्दललसल्लीलाविलोलं करं,
प्रख्याता श्रुतदेवता विदधती सौख्यं नृणां सुनृतम् ॥

ચિત્ર નં- ૨૬

३५

महामन्त्रमयं भारतीस्तोत्रम् ।

પાટણ હે. જ્ઞા. ભં. પ્રત નં. ૧૯૧૩૮, ૧૩૧૭૧,.૧૪૨૪૫, ૧૨૨૨૩.
સ્ત્રગ્વિણી છંદ રાગ :- પાસ. શંખેશ્વરા સાર કર સેવકા......

राजते श्रीमती भारती देवता, शारदेन्दुप्रभाविभ्रमं बिभ्रती ।
मञ्जुमञ्जीरझङ्कारसञ्चारिणी, तारमुक्तालताहारशृङ्गारिणी ॥१॥
चारुचूलं[१] दुकूलं दधाना[२] घनं, केतकीगन्धसंदर्भितंचन्दनम् ।
मालतीपुष्पमालालसत्कन्धरा, कुन्द-मन्दार-बन्धूकगन्धोद्धुरा ॥२॥
स्फारशृङ्गार[३]विस्तारसञ्चारिणी, रौद्रदारिद्र्यदौर्भाग्य[४]निर्नाशिनी ।
शोभना लोकना लोचना नन्दिनी, कोमलालापपीयूषनिस्यन्दिनी ॥३॥
सारकर्पूरकस्तूरिकामण्डिता, सर्वविज्ञानविद्याधरी पण्डिता ।
हस्तविन्यस्तदामाक्षमालाम्बुजा, कङ्कणश्रेणिविभ्राजितश्रीभुजा ॥४॥
राजहंसाङ्गलीलाविमान[५]स्थिता, वीणया लालिता पुस्तकालङ्कृता ।
भास्वरा सुस्वरापक्वबिम्बाधरा, रूपरेखाधरा दिव्ययोगीश्वरा ॥५॥
सर्व[६]कामप्रदा सर्वगा सर्वदा, कल्पवृक्षस्य लक्ष्मीं हसन्ती सदा ।
त्वत्प्रसादाद्[७]विना देहिनां कागतिः, कामतिः का[८]रतिः का धृतिः कास्थितिः
पञ्चभिः कुलकम् ॥६॥
लाटकर्णाट काश्मीरसंभाविनी, श्रीसमुल्लाससौभाग्यसंजीवनी ।
मेखलासिञ्जितैरुद्गिरन्ती प्रियं, सेवकानाममेयां ददामि[९] श्रियम् ॥७॥
कस्य किं दीयते कस्य किं क्षीयते, कस्य किं वल्लभं कस्य किं दुर्लभम् ? ।
केन को बाध्यते केन कः साध्यते, केन को जीयते को वरो दीयते ॥८॥युग्मम्।
भारति ! यस्तव पुरतः स्तोत्रमिदं पठति शुद्धभावेन ।
स भवति सुरगुरुतुल्यो मेधामावहति चिरकालम्[१०] ॥९॥ आर्या ।

इति महामन्त्रमयभारतीस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

મૂળ મંત્ર :- ॐ ह्रीं हंस प्रत्यङ्गिरे ! हस्क्लीं महाविद्ये सर्वशंकरि ! मम शान्तिं कुरु कुरु ऐं ह्रीं स्वाहा ॥

---

१ चूडं । २ दधानं । ३ निहार संहार । ४ दुःखाद्रि विद्राविणी । ५ विमाने । ६ सर्वगा सर्वदा सर्व कामप्रदा । ७ यत्प्रसादं । ८ का धृतिः का रतिः । ९ ददाना - सेवकानामिवाहं ददामि श्रियं । १० सततमिव ।

३६

। कविकालिदासविरचितं-श्रीशारदास्तोत्रम् ।

પાટણ હે. જ્ઞા. ભં. પ્રત નં. ૧૧૬૭૬, સૂરત હ. લિ. જ્ઞા. ૪૨૬/૩૯૨૭
દ્રુત વિલંબિત છંદ :- સરસ શાંતિ સુધારસ....

विपुलसौख्यमनंतघनागमं, रिपुकुले[1] क्षयमिश्रसमागमम् ।
निगमशास्त्रविवेकमहोदयं, भवति पंचविनायकदर्शनम् ॥१॥

विशदशारदचंद्रनिभाननाः, मृगपयोभविखं जनलोचना ।
तरुणभूरुह-पल्लवितं धरा, हरतु नो दूरितं भुवि भारती ॥२॥

श्रवणमंडितसन्मणिकुंडला, भ्रमरमर्ज्जितकज्जलकौतला ।
कनकरत्नमनोहरमेखला, हरतु नो दूरितं भुवि भारती ॥३॥

विधुमरालपयोच्छविदुज्वला, तनुलताकुसुमांबुजपेशला ।
दशनदाडिमबीजविराजिता, हरतु नो दूरितं भुवि भारती ॥४॥

स्तनविडंबितहेमनीदुर्नति, स्तददूरोज्झितकुंजरकुंमहा ।
चरणकांति[2] जितारणपङ्कजा, हरतु नो दूरितं भुवि भारती ॥५॥

विमलविद्रुमपांणीरुहासना, सलिलसंभवनालिलसद्भुजा ।
कमल[3]-कौमलजाविसुचांकरा, हरतु नो दूरितं भुवि भारती ॥६॥

प्रगट[4] पांणीकरेजपमालिका, कमलपुस्तकवेणुविद्याधरा ।
धवलहंससमाश्रितवाहना, हरतु नो दूरितं भुवि भारती ॥७॥

हरति[5] सैवपति र्वसुभूधरा, सकलधर्मसुधारससागरा ।
मनुजमानुजजल्पमहोरवी[6], हरतु नो दूरितं भुवि भारती ॥८॥

कमलकंध[7] शिताचरणंवरी, मुगट[8]-कंकणहारसदागजा ।
सुकविमानसमांन समारुला[9], हरतु नो दूरितं भुवि भारती ॥९॥

कमलकैटमनां वपूनादरी[10], सकलमंगलभुरूहमंजरी ।
बहुघनार्पिततांमृतवल्लरी, हरतु नो दूरितं भुवि भारती ॥१०॥

सुरनरानररानररागदा, विबुधिमा[11] बुधे माबुधिमां नदा ।
सुकविताकविताकवितारदा, हरति गौरिवमौरिवगोरिसा[12] हरतु नो.॥११॥

---

१ जयमित्र । २ वरण कांति नितारण । ३ कुंकुम जाति सुचिकरा । ४ कमल पुस्तक वेणि वराधरा, धवल हंस समाहित वाहना प्रगट.। ५ दुरित । ६ रवि । ७ कंद - दरा ८ सुघटकं कणहार । ९ मारुता । १० विपनोदरी । ११ मा - मां । १२ गौ-गौरीसी ॥

स्तुतिमिमां पठिते प्रतिवासरां, जयति[१] यो ग्रहणी सुखसंपदां।
भवति तस्य सदा वरदायिका, उभयलोक[२]-सुकल्पते नरा। हरतु नो. ॥१२॥
[३]मुनिविलोचनमांनमहिसमे, नभसि[४]-मासतिथौ प्रतिपद्रवौ।
द्विजवरानचरस्तवनं गिरी, स्तुति मनोद्विजलंब सुतोहरी॥ हरतु नो. ॥१३॥
भगवति स्तवनं [५]द्रीसकोमलं, भयनदोषदालिद्रविनाशनं।
ममकृपा क्रियते विद्याधरं, प्रतिदिनं ह्वदये कमलापति॥ हरतु नो. ॥१४॥
कमलभूतनया मुखपंकजे, विसुतते कमलाकरपल्लवे।
वीपुक्षते[६] रमते कमलीगजं प्रतिदिनं ह्वदये कमलापति॥ हरतु नो. ॥१५॥

। इति शारदा स्तोत्रं समाप्तम्।

३७

। महाकविलघुपण्डितविरचितं त्रिपुराभारतीस्तोत्रम्।

ડભોઈ પ્રત નં. ૫૫૬/૫૧૯ પાટણ હ. પ્ર.નં. ૯૭૫૬, ૯૩૩૭, ૯૩૩૮
શાર્દૂલ - સ્નાતસ્યા.

ऐन्द्रस्येव शरासनस्य दधती मध्ये ललाटं प्रभां,
शौ क्लीं कान्तिमनुष्ण[७]गौरिव शिरस्यातन्वती सर्वतः।
एषाऽसौ त्रिपुरा ह्वदि द्युतिरिवोष्णांशोः सदाहः स्थिता,
छिन्द्याद्वः[८] सहसा पदैस्त्रिभिरघं ज्योतिर्मयी वाङ्मयी॥१॥
या मात्रा त्रिपुषी[९] लतातनुलसत्तन्तूत्थिति स्पर्द्धिनी,
वाग्बीजे प्रथमे स्थिता तव सदा तां मन्महे ते वयम्।
शक्तिं कुण्डलिनीति विश्वजननव्यापार बद्धोद्यमां,
ज्ञात्वेत्थं न पुनः स्पृशन्ति जननी गर्भेऽर्भकत्वं नराः॥२॥
दृष्टवा संभ्रमकारि वस्तु सहसा ऐ ऐ इति व्याह्वतं,
येनाकूतवशादपीह वरदे! बिन्दुं विनाऽप्यक्षरम्।
तस्यापि ध्रुवमेव देवि! तरसा जाते तवाऽनुग्रहे,
वाचः सूक्तिसुधारसद्रवमुचो निर्यान्ति[१०]वक्त्रोदरात्॥३॥

---

१ जगति। २ सुखं लभतेनरा। ३ १४२७ नी सालमां रचना। ४ नतश्री =श्रावण महिनो - એકમને રવિવાર। ५ प्र। ६ विदूक्षिते। ७ गोखि। ८ छिन्द्यात्रः। ९ त्रपुसी। १० वक्त्राम्बुजात्।

यन्नित्यं[1] तव कामराजमपरं मन्त्राक्षरं निष्फलं,
तत् सारस्वतमित्यवैति विरलः कश्चिद् बुधश्चेद् भुवि ।
आख्यानं प्रतिपर्वसत्यतपसो यत्कीर्तयन्तो द्विजाः,
प्रारम्भे प्रणवास्पदं प्रणयिनां[2] नीत्वोच्चरन्ति स्फुटम् ॥४॥

यत्सद्यो वचसां प्रवृत्ति करणे दृष्टप्रभावं बुधै,
स्तार्त्तीयीतदहं[3] नमामि मनसा तद्बीजमिन्दुप्रभम् ।
अस्त्वौर्वोऽपि सरस्वतीमनुगतो जाड्याम्बुविच्छित्तये,
गौः शब्दो गिरि वर्तते स नियतं योगं विना सिद्धिदः ॥५॥

एकैकं तव देवि ! बीजमनघं सव्यञ्जना व्यञ्जनं,
कूटस्थं यदि वा पृथक्क्रमगतं यद्वा स्थितं व्युत्क्रमात् ।
यं यं काममपेक्ष्य येन विधिना केनाऽपि वा चिन्तितं,
जप्तं वा सफलीकरोति तरसा तं तं समस्तं नृणाम् ॥६॥

वामे-पुस्तकधारिणी[4]मभयदां साक्षस्रजं दक्षिणे,
भक्तेभ्यो वरदान पेशलकरां कर्पूरकुन्दोज्वलाम् ।
उज्जृम्भाम्बुज पत्र कान्तनयनस्निग्ध प्रभालोकिनीं,
ये त्वामम्ब ! न शीलयन्ति मनसा तेषां कवित्वं कुतः ॥७॥

ये त्वां पाण्डुरपुण्डरीकपटलस्पष्टाभिरामप्रभां,
सिञ्चन्तीममृतद्रवैरिव शिरो ध्यायन्ति मूर्ध्नि स्थिताम् ।
अश्रान्तं विकटस्फुटाक्षरपदैः[5] निर्याति वक्त्राम्बुजात्,
तेषां भारति ! भारती सुरसरित् कल्लोललोलोर्मयम्[6] ॥८॥

येसिन्दुर परागपुञ्जपिहितां त्वत्तेजसा द्यामिमा,
मुर्वीं चापि विलीनयावकरसप्रस्तारमग्नामिव ।
पश्यन्ति क्षणमप्यनन्यमनसस्तेषामनङ्गज्वर,
क्लान्तास्त्रस्त कुरङ्गशावकदृशो वश्या भवन्ति स्त्रियः ॥९॥

चञ्चत्काञ्चन-कुण्डलाङ्गदधरामाबद्ध-काञ्चीस्त्रजं,
ये त्वां चेतसि तद्गते क्षणमयि ध्यायन्ति कृत्वा स्थिराम्[7] ।
तेषां वेश्मसु विभ्रमादहरहः स्फारी भवन्त्यञ्चिरा[8],
माद्यत्कुञ्जर कर्णतालतरलाः स्थैर्यं भजन्ते श्रियः ॥१०॥

---

१ यन्नित्ये । २ प्रणयितां । ३ तार्त्तीयीकमहं । ४ धारणी । ५ पदां । ६ लोलोर्म्भिः मयः ।
७ स्थिरम् । ८ चिरम् ।

आर्भट्या शशिखण्डमण्डितजटा-जूटां नृमुण्डस्रजं,
बन्धूकप्रसवारुणाम्बरधरां प्रेतासनाध्यासिनीम् ।
त्वां ध्यायन्ति चतुर्भुजां त्रिनयनामापीनतुङ्गस्तनीम्,
मध्ये निम्नवलित्रयाङ्किततनुं त्वद्रूपविपत्तये[१] ॥११॥

जातोऽप्यल्पपरिच्छदे क्षितिभुजां[२] सामान्यमात्रे कुले,
निःशेषावनि-चक्रवर्तिपदवीं लब्ध्वा प्रतापोन्नताम् ।
यद्विद्याधरवृन्दवन्दितपदः श्रीवत्सराजोऽभवेद्,
देवि ! त्वच्चरणामबुजप्रणतिजः सोऽयं प्रसादोदयः ॥१२॥

चण्डि ! त्वच्चरणाम्बुजार्चनकृते बिल्वीदलोल्लुण्टनात्,
त्रुट्यत्कण्टक-कोटिभिः परिचयं येषां न जग्मुः कराः ।
ते दण्डाङ्कुश-चक्र-चाप-कुलिश-श्रीवत्समत्स्याऽङ्किते
र्जायन्ते पृथिवीभुजः कथमिवांभोजप्रभैः पाणिभिः ॥१३॥

विप्राः क्षोणिभुजो विशस्तदितरे क्षीराज्यमध्वासवै[३],
स्त्वां देवि ! त्रिपुरे ! परापरकलां संतर्प्य पूजाविधौ ।
यां यां प्रार्थयसे[४] मनः स्थिरधियां तेषां त एव ध्रुवं,
तां तां सिद्धिमवाप्नुवन्ति तरसा विघ्नैरविघ्नीकृता ॥१४॥

शब्दानां जननी त्वमत्रभुवने वाग्वादिनीत्युच्यसे,
त्वत्तः केशववासव प्रभृतयोऽप्याविर्भवन्ति ध्रुवम् ।
लीयन्ते खलु यत्र कल्प विरमे[५] ब्रह्मादयस्तेऽप्यमी,
सा त्वं काचिदचिन्त्य रूपगहना[६] शक्तिः पुरा गीयसे ॥१५॥

देवानां त्रितयं[७] त्रयी हुतभुजां शक्तित्रयं त्रिस्वरा,
स्त्रैलोक्यं त्रिपदी त्रिपुष्करमथ त्रिब्रह्मवर्णास्त्रयः ।
यत्किंचिज्जगति त्रिधा नियमितं वस्तुत्रिवर्गादिकं,
तत्सर्वं त्रिपुरेति नाम भगवत्यन्वेति ते तत्त्वतः ॥१६॥

लक्ष्मीं राजकुले जयां रणमुखे क्षेमंकरीमध्वनि,
क्रव्यादद्विपसर्पभाजि शबरीं कान्तारदुर्गे गिरौ ।
भूतप्रेत-पिशाचजृम्भकभये स्मृत्वा महाभैरवीं,
व्यामोहे त्रिपुरां तरन्ति विपदस्तारां च तोयप्लवे ॥१७॥

---

१ संपत्तये । २ भृतां । ३ मध्वैक्षवै । ४ प्रार्थयते । ५ विरमे । ६ महिमा । ७ त्रितयी ।

माया कुण्डलिनी क्रिया मधुमती काली कलामालिनी,
मातङ्गी विजया जया भगवती देवी शिवा शाम्भवी ।
शक्तिः शङ्कर वल्लभा त्रिनयना वाग्वादिनी भैरवी,
ह्रींकारी त्रिपुरा परापरमयी माता कुमारीत्यसि ॥१८॥

आ ई पल्लवितैः परस्परयुतैर्द्वित्रिक्रमाद्यक्षरैः,
काद्यैः क्षान्तगतैः स्वरादिभिरथ क्षान्तैश्च तैः सस्वरैः ।
नामानि त्रिपुरे ! भवन्ति खलु यान्यत्यन्तगुह्यानि ते,
तेभ्यो भैरवपत्नि ! विंशतिसहस्त्रेभ्यः परेभ्यो नमः ॥१९॥

बोद्धव्या निपुणं बुधैस्तुतिरियं कृत्वा मनस्तद्गतं
भारत्यास्त्रिपुरे त्यनन्यमनसा यत्राद्यवृत्ते स्फुटम् ।
एक - द्वि - त्रिपदक्रमेण कथितस्तत्पाद संख्याक्षरै
र्मन्त्रोद्धार-विधिविशेषसहितः सत्संप्रदायान्वितः ॥२०॥

सावद्यं निरवद्यमस्तु यदि वा किंवाऽनया चिन्तया,
नूनं स्तोत्रमिदं पठिष्यति जनो यस्यास्ति भक्तिस्त्वयि ।
संचिन्त्यापि लघुत्वमात्मनि दृढं संजायमानं हठात्,
त्वद्भक्तया मुखरीकृतेन रचितं यस्मान्मयाऽपि ध्रुवम् ॥२१॥

[1]इति श्री सिद्धसारस्वत-लघुपण्डित-विरचितं
त्रिपुराभारतीस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

---

१ किंचित्संप्रदायकगम्यं ऐं क्लीं ह्सौं त्रिपुरायै नमः । એ મંત્ર ૯ રાત્રીમાં ૧૨૫૦૦ ગણીએ કેવલ ખીર ઘી ખાંડ સિવાય કાંઈ ન જમીએ, પંચામૃતનો હોમ કીજે વિદ્યા આવે. તથા નિત્ય ऐंद्रस्यैव.... ઈતિ લઘુ સ્તોત્ર ગણીએ. વિદ્યા આવે.

३८

। श्री लिङ्गपुराणे बृहस्पतिकृतस्तोत्रम् ।

પાટણ પ્રત નં. ૧૪૭૫૦
અનુષ્ટુપ.

सरस्वतीं नमस्यामि चेतिनी हृदि संस्थिताम् ।
कंठस्थां पद्मयोनेऽस्तु ह्रीं ह्रीं कार प्रियां शुभाम् ॥१॥
मतिदां वरदां शुद्धां वीणाहस्तां वरप्रदाम् ।
ऐं ऐं मंत्र प्रियां ह्रीं ह्रीं कुमतिध्वंसकारिणीम् ॥२॥
सुप्रकाशां निरालम्बामज्ञान तिमिरापहाम् ।
शुक्लांमोक्षप्रदां रम्यां सुभगां शोभनप्रियाम् ॥३॥
आदित्यमंडले लीनां प्रणमामि हरेः प्रियाम् ।
पत्रोपविष्टां कुण्डलिनीं शुक्लवर्णां मनोरमाम् ॥४॥
इति सा संस्तुता देवी वागीशेन महात्मना ।
आत्मानं दर्शयामास शरदिंदुसमप्रभाम् ॥५॥
श्री सरस्वती उवाच :-
वरं वृणीष्व भद्रं ते यत्ते मनसि वर्तते ।
बृहस्पति रुवाच :-
ददस्व निर्मलं ज्ञान - मज्ञानतिमिरापहम् ॥६॥
सरस्वत्युवाच :-
स्तोत्रेणानेन ये भक्त्या मां स्तुवन्ति सदा नराः,
त्रिसन्ध्यायां शुचि भूंत्वा पाठं वा पठते द्विजः, ।
तेषां कंठे सदा वासं करिष्यामि न संशयः ॥७॥

इति लिंगपुराणे बृहस्पतिकृतं सरस्वतीस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

३९

। श्री शारदाऽष्टकम् ।

अनुष्टुप.

चन्द्रानेन ! नमस्तुभ्यं वाग्वादिनि ! सरस्वति ।
मूढत्वं हर मे मातः शारदे वरदा भव ॥१॥
दिव्याम्बरसुशोभाढ्ये ! हंससत्पक्षवाहिनी ।
ज्ञानं मनोज्ञं मे देहि सौख्यं यच्छ सुरेश्वरि !॥२॥
कर्णावतंस संयुक्ते ! हस्तप्रस्तुतपुस्तके ! ।
तुम्बीफल-कराऽऽयुक्ते सद्वीणावाद्यवादिके ॥३॥
विकचीकुरु मेधां मे जाड्यध्वान्तमपाकुरु ।
विशालाक्षीं पद्ममुखीं भारतीं प्रणामाम्यहम् ॥४॥
वाचस्पति स्तुते देवि ! गाढाज्ञानप्रणाशिनि ! ।
मां नित्यं कल्मषात् पाहि विद्यासिद्धयै च मे भव ॥५॥
ब्रह्माणी विश्वविख्याता प्रसन्ना ब्रह्मचारिणी ।
वाक्शुद्धिः कुरु मे मातः यया कीर्तिलभेत्तराम् ॥६॥
ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं ऐं नमोऽन्ते महामन्त्र स्वरूपिणी ।
एकाग्रचेतसा ध्यात्रे त्रिपुरा परितुष्यति ॥७॥
द्विसहस्त्रशराब्देऽदोऽलेखि ब्राह्मयष्टकं मया ।
पठेन्नित्यं त्रिसन्ध्यं यो भोक्ता वक्ता भवेच्च सः ॥८॥

इत्थं मनो-वचन-काय विशुद्धभावाः,
पुण्यश्रियं श्रुतसुवर्णमयां स्तुवन्ति ।
ज्ञानप्रधानपदसाधनसावधानां,
कल्याणकोटि कलितां कमलां लभन्ते ॥९॥ वसन्त.

इति शारदाऽष्टकं सम्पूर्णम् ।

શ્રી વીણાવાદિની દેવી
ચિત્રકાર અને કવિયિત્રી મહાદેવી વર્મા, ૧૯૫૨
ફોટાની અંદર રહેલી કવિતાના ભાવોને રેડી
બનાવેલી સુંદરતમ કૃતિ
ચિત્ર નં- ૨૭

આધુનિક ચિત્તાકર્ષક સરસ્વતી દેવીના ફોટાઓ

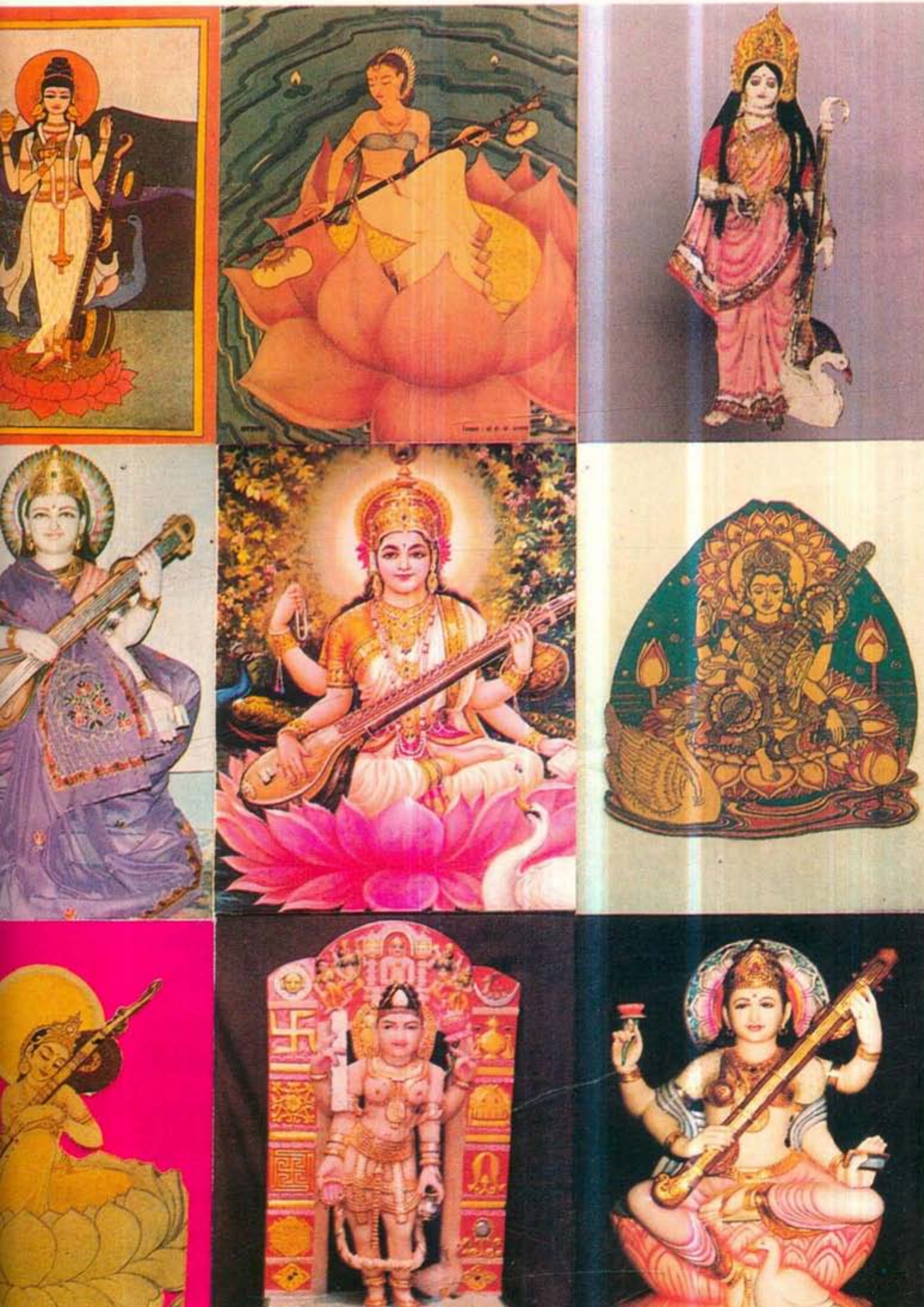

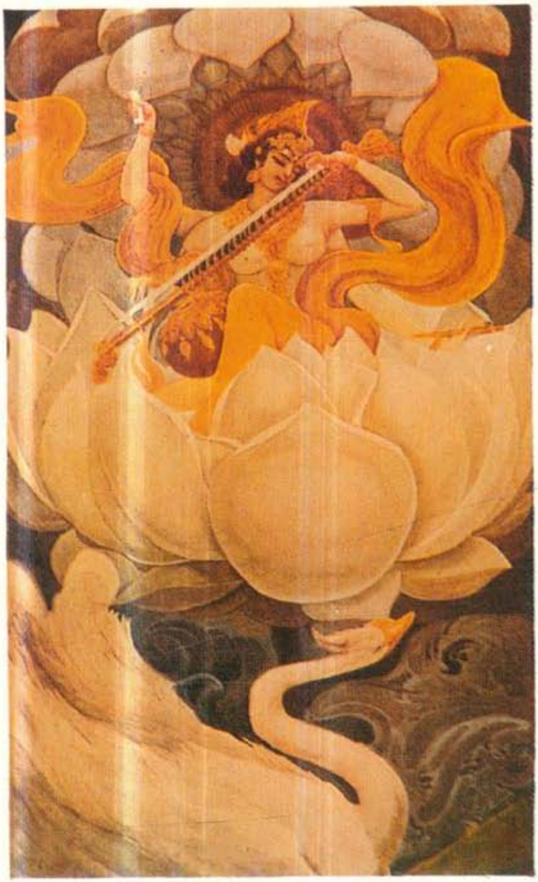

સ્વર સામ્રાજ્ઞી સરસ્વતી દેવી
સ્કુલ ઓફ કલકત્તા ૧૯૨૦ થી ૧૯૩૦ ની સાલનું ચિત્ર
ઉરમાં ઠરો, ઉરમાં ઠરો, દેવી સરસ્વતી ઉરમાં ઠરો
મસ્તિષ્કે વરો મસ્તિષ્કે વરો દેવી સરસ્વતી ઉરમાં ઠરો
વાગીશ્વરીમા જિહવાએ વસો, વાણીના દોષો સહુ દૂર કરો
દેવ ગુરુ બૃહસ્પતિ સમજ્ઞાને અંતરદીપ ઝળહળતો કરો.....

ચિત્ર નં- ૩૦

४०

श्री पद्मसूरीश्वरजीविरचितं

॥ श्रीसरस्वतीस्तोत्रम् ॥

आर्याच्छंदः ।

श्री स्तंभनपतिपार्श्वं नत्वा गुरुवर्यनेमिसूरिवरं ।
प्रणयामि भक्तिभावतः सरस्वती स्तोत्रमुन्नतिदं ॥१॥
सदतिशयान्वित रूपा जिनपति वदनाब्जवासिनी रम्या ।
नयभंगमानभावा प्रभुवाणी साऽस्तु वो वरदा ॥२॥
तदधिष्ठायकभावं प्राप्ता श्रुतदेवता चतुष्पाणिः ।
श्री गौतमपदभक्ता सरस्वती साऽस्तु वो वरदा ॥३॥
प्रवचनभक्ताभव्या यां स्मृत्वा प्राप्नुवन्ति वरबुद्धिं ।
कमलासने निषण्णा सरस्वती साऽस्तु वो वरदा ॥४॥
विघ्नोत्सर्जननिपुणा मज्ञानतमोऽपहां विशदवर्णां ।
सितवस्त्रमालिनीं तां प्रणौम्यहं भारतीं भव्यां ॥५॥
विशदाभरण विभूषां निर्मलदर्शनविशुद्धबोधवरां ।
सुरगीतरते र्महिषीं नमाम्यहं शारदाजननीम् ॥६॥
यस्या ध्यानं दिव्यानन्दनिदानं विवेकिमनुजानां ।
संघोन्नतिकटिबद्धां भाषां ध्यायामि तां नित्यम् ॥७॥
प्रस्थानस्मृतिकाले भावाचार्याः निवेश्य यां चिते ।
कुर्वन्ति संघभद्रं वाणीं तां प्रणिदधेऽनु दिनम् ॥८॥
श्रुतसागरपारेष्टप्रदान-चिंतामणिं महाशक्तिं ।
दिव्यांगकांतिदीप्तां मरालवाहनां नौमि ॥९॥
पुस्तकमालालंकृतदक्षिण हस्तां प्रशस्तशशिवदनां ।
पङ्कजवीणालंकृत - वामकरां भगवतीं नौमि ॥१०॥
वागीश्वरि ! प्रसन्ना त्वं भव करुणां विधाय मयि विपुलां ।
येनाश्नुवे कवित्वं निखिलागमतत्त्वविज्ञानम् ॥११॥
ॐ ह्रीं क्लीं वाग्वादिनि ! वद वद मातः सरस्वति प्रौढे ।
तुभ्यं नमो जयन्त्वि - त्येतन्मन्त्रं सदा भव्याः ॥१२॥

मंत्रानुभावसिद्धा मलयगिरिर्हेमचंद्र देवेन्द्रौ ।
श्रीवृद्धमल्ल-पूज्यो षष्ठो श्री बप्पभट्टगुरुः ॥१३॥

त्वत्करुणामृतसिक्ता एते षट् सभ्यमान्यसद्वचनाः ।
जाताः शासनभासन दक्षास्तत्वामहं स्तौमि ॥१४॥

त्वत्पदसेवा योगो हंसोऽपि विवेकमान्महीविदितः ।
येषां हृदि तव पादौ भाषे पुनरत्र किं तेषाम् ॥१५॥

स्पष्टं वद वद मातः हंस इव त्वत्पदाम्बुजे चपलं ।
हृदयं कदा प्रसन्नं निरतं संपत्स्यते नितराम् ॥१६॥

रससंचारणकुशलां ग्रन्थादौ यां प्रणम्य विद्वांसः ।
सानन्दग्रन्थपूर्ति मश्नुवते तां स्तुवे जननीम् ॥१७॥

प्रवराऽजारी ग्रामे शत्रुञ्जयरैवतादि तीर्थेषु ।
राजनगर रांतेजे स्थितां स्तुवे पत्तनेऽपि तथा ॥१८॥

अतुलस्तवप्रभावः सुरसंदोहस्तु ते मया बहुशः ।
अनुभूतो गुरुमंत्र ध्यानावसरे विधानाढ्ये ॥१९॥

ते पुण्यशालिधन्या विशालकीर्त्ति प्रतापसत्त्वधराः ।
कल्याणकांतयस्ते ये त्वां मनसि स्मरन्ति नराः ॥२०॥

विपुला बुद्धिस्तेषां मंगलमाला सदामहानन्दः ।
ये त्वदनुग्रहसाराः कमला विमला भवेत्तेषाम् ॥२१॥

गुणनंदनिधीन्दुसमे श्रीगौतमकेवलाप्तिपुण्यदिने ।
श्री जिनशासनरसिके जैनपुरीराजनगरवरे ॥२२॥

विज्ञानपुञ्जलाभा श्रुतदेवी विंशिका विशालार्था ।
प्रणवादिमन्त्रबीजा श्रुतार्थिभव्याङ्गि पठनीया ॥२३॥

रचिता सरलरहस्या पूज्यश्रीनेमिसूरि शिष्येण ।
श्रीपद्मसूरिणेयं मुनिमोक्षानन्दपठनार्थम् ॥२८॥

शासनसम्राट् श्रीविजयनेमिसूरीश्वराणां शिष्य वि. पद्मसूरीश्वरजीविरचितं
सरस्वतीविंशिकास्तोत्रसम्पूर्णम् ॥

४१

पू. आ. श्री विजय सुशीलसूरिविरचितं
श्री सरस्वतीस्तोत्रम्

वंशस्थ-वृत्तम्...

शुभप्रियश्वेतमरालवाहिनी, मृणाल-तन्तूपम-वस्त्रशालिनी ।
तुषार-कुन्देन्दुसमानशोभना, स्तुत्या सदा तुष्यतु भव्यभारती ॥१॥
स्वभक्त वृक्षामृतसिञ्चनोत्सुका, स्वदेहशोभाधुतिबुद्धिनिर्भरा ।
स्वकीयवाणी-जितविश्वशर्करा, सुधामयी तुष्यतु भव्यभारती ॥२॥
सुधारसपूर्ण-सुपात्रहारिणी, शुभकरे पुस्तकपत्रधारिणी ।
तथैव वीणावरवाद्यवादिनी, सरस्वती तुष्यतु मत् प्रणामतः ॥३॥
जिनेन्द्रदेवोदित शास्त्रवाङ्मयी, गणाधिपस्यास्य गुहे सुनर्तकी ।
गुरो मुखाब्जेमुदमेति हंसिका, पुनातु नेत्रे मम सा सरस्वती ॥४॥
शरद्धिमांशूपमशोभनास्यतो, विराजमाना श्रुतदेवतैवसा ।
प्रफुल्लितं सत् केतकिपत्रलोचना, प्रणम्यते शीलघना सरस्वती ॥५॥
विनाशजाड्यं सुमतिप्रदायिनी, विराजसे त्वं धवलैव वेशतः ।
त्वदीय दृष्ट्या कृपयाऽवलोकितः, सुभासु वक्ता गिरमौचितीं बुधः ॥६॥
धनेन हीना अपि पण्डिता जनाः, किञ्चित कृपाकोमल वाक्यसम्पदः ।
भवन्ति मान्या विलसन्ति सर्वथा, हरन्ति चेतांसि नृणां प्रतिक्षणम् ॥७॥
कराब्जपत्राङ्गुलिमध्यचारिणी, विभाति ते स्फाटिकमालिकाशुभा ।
समस्तशास्त्रोदधिवीचिरज्जुषु, चतुष्करान् संदधीतीव मोदसे ॥८॥
गजेन्द्रपश्चास्यभुजङ्गवद्घने, पिशाचभूताद्युपसिगिते वने ।
न तस्करात् दुष्टजनाच्च लुण्टकात्,भयंत्वेदीयाङ्घ्रियुगे प्रणामतः ॥९॥
समस्तदेवासुरमानवार्चिता समे, सुसौम्याननतो यया जिताः ।
जगत्रयी लोककृतातिमानिनी, विराजतां मे हृदि हंसवाहिनी ॥१०॥

ॐ उक्त्वा तत् परमिह सखे ! ह्रीं वदेत् क्लीं ततस्तु,
ब्लीं श्रीं पश्चाद् हस्क्ल् पदं ह्रींमथो ऐं नमोऽन्ते ।
एवं रीत्या जपति मनुजो लक्षमेकं तदन्ते,
स्वाहां कुर्यादयुत मनिले तस्य सिद्धिः समस्ता ॥११॥ मन्दाक्रान्ता.

हं हो मानव ! चेत् पटुत्वमधिकं प्राप्तुं श्रुते वाञ्छसि,
काव्ये दर्शनशास्त्रकेऽथ निखिले ग्रन्थे स्वकीये परे ।

तन्मन्त्रं जप सुन्दरं प्रतिदिनं संस्तभ्य चित्तं गिरः,
तस्मादाशु कृती भविष्यसि परं पूज्यो महिमण्डले ॥१२॥ शार्दूल.

गुणबला सरला कमलाऽसना,
धवल कुन्दरदा सुखदा विदा ।
मलयजद्रवलेपवती सती,
विजयते महतीह सरस्वती ॥१३॥ द्रुतविलम्बित.

सदा कराब्जोपरिखेलनोत्सुका, मनोहरा ते जपमालिका वरा ।
श्रुताब्धिमध्योद्भव सुखरोज्ज्वला, कलामहादानप्रदानसाग्रहा ॥१४॥

[1]स्तोत्रं सुशीलविजयेन हि सूरिणेदं, दृब्धं शुभं पठति भक्तिभृतस्तु योऽत्र ।
तस्मै प्रसन्न वरदा वरदायिनी स्यात् सिद्धिप्रदा द्रुततरं श्रुतदेवतेयम् ॥१५॥

गुण-गुणाभ्र करान्वित वैक्रमे, मरुधरस्य सिरोहि पुरे समे ।
भृगुदिने विजयादशमी तिथौ, मम कृता स्तुति राश्विनमासि वै ॥१६॥

यावच्चन्द्र-दिवाकरौ प्रभवतः यावच्चमेर्वाद्रिकः,
नक्षत्राणि नवग्रहाश्च वसवः यावत् महासागराः ।
तावत्स्तोत्रमिदं शुभाय पठतां भूयादितिप्रार्थये,
वाग्देवीं वरदायिनीं गुणवतीं कल्याणदात्रीमहम् ॥१७॥ शार्दूल.

। इति श्री सरस्वतीस्तोत्रं समाप्तम् ।

१ આ સ્તોત્ર પૂ. આ. શ્રી વિજય સૂશીલસૂરિ મહારાજે રાજસ્થાન સિરોહી નગરમાં વિક્રમસંવત ૨૦૩૩ આસો સુદ-૧૦ શુક્રવારના દિવસે બનાવેલું છે.

४२

श्री सरस्वती स्तुत्याष्टकम्

कर्ता. आ. श्री वि. सूशीलसूरि म.सा.

अनुष्टुप.

दिव्यां श्री शारदां वन्दे श्रुतदेवीं सरस्वतीम् ।
गां सुवागीश्वरीं वाणीं कुमारीं हंसगामिनीम् ॥१॥
भारतिं भारतीं भाषां ब्रह्माणीं ब्रह्मचारिणीम् ।
त्रिपुरां प्राज्ञजननीं ब्राह्मिणीं ब्रह्मचारिणीम् ॥२॥
षोडशैतानि नामानि संस्मृत्य सिद्धिमाप्नुते ।
प्राणी प्रणयवान् नित्यं शान्तिं सुखं समश्नुते ॥३॥
तस्मै देवेन्द्र-दिक्पाल - ब्रह्मा-विष्णु शिवार्चिताम् ।
हंसयानसमारूढां श्वेतवस्त्रावृतां सदा ॥४॥
पद्मासने स्थितां हस्ते धृतस्फटिकमालिकाम् ।
सुबुद्धिदामभयदामाद्यां संसारव्यापिनीम् ॥५॥
कुन्देन्दुहारसदृशी धृतवीणाब्जपुस्तिकाम् ।
जाड्यान्धकार संहन्त्रीं शारदां परमेश्वरीम् ॥६॥
स्तौति नौति सुशीलाय सायं प्रातर्दिवानिशम् ।
तस्मै देवी प्रसन्नात्मा सर्वामीष्टं प्रयच्छति ॥७॥
तस्मादेवाष्टकं कृत्वा नित्यं ध्यानपरायणः ।
सर्वदा वन्दते सूरिः सुशीलो जिनभारतीम् ॥८॥

। इति षोडशनामयुक्तमष्टकं समाप्तम् ॥

४૩

શ્રી શ્રુતદેવતાની સ્તુતિઓ

धातुश्चतुर्मुखी कण्ठ-शृङ्गाटकविहारिणीम् ।
नित्यं प्रगल्भवाचालामुपतिष्ठे सरस्वतीम् ॥१॥

वीणावादनदम्भेन शास्त्रतत्त्वविकासिका ।
हंसासनमुपासीना वाग्देवी श्रेयसेऽस्तु नः ॥२॥

यस्याः प्रसादविरहे मूकत्वं सर्वदा स्फुटम् ।
तामेकां वागधिष्ठात्रीं महादेवीमुपास्महे ॥३॥

सूक्ष्माय शुचये तस्मै नमो वाक् तत्त्वतन्तवे ।
विचित्रो यस्य विन्यासो विदधाति जगत्पटम् ॥४॥

पातु वो निकषग्रावा मतिहेम्नः सरस्वती ।
प्राज्ञेतरपरिच्छदं वचसैव करोति या ॥५॥

जलदुग्धनिर्णयविद्यौ यस्या वाहोऽपि विश्रुतो दक्षः ।
सा सदसत्त्वविबोधक वागीशा स्तान्ममाद्य गतिः ॥६॥

करबदरसदृशमखिलं भुवनतलं यत्प्रसादतः कवयः ।
पश्यन्ति सूक्ष्ममतयः सा जयति सरस्वती देवी ॥७॥

शरणं करवाणि शर्मदं ते चरणं वाणि चराचरोपजीव्यम् ।
करुणामसृणैः कटाक्षपातैः कुरु मामम्बकृतार्थ सार्थवाहम् ॥८॥

आशासु राशी भवदङ्गवल्ली भासैव दासीकृतदुग्धसिन्धुम ।
मन्दस्मितैर्निन्दित सारदेन्दुं वन्देऽरविन्दासन सुन्दरि !त्वाम् ॥९॥इन्द्रवज्रा.

वचांसि वाचस्पतिमत्सरेण साराणि लब्धुं ग्रहमण्डलीव ।
मुक्ताक्षसूत्रत्वमुपैति यस्याः सा सप्रसादाऽस्तु सरस्वती वः॥१०॥उपजाति.

ज्योतिस्तमोहरमलोचनगोचरं तज्जिह्वादुरा सदरसं मद्युनः प्रवाहम् ।
दूरे त्वचः पुलकबन्धिपरं प्रपद्ये सारस्वतं किमपि कामदुधं रहस्यम् ॥११॥
वसन्त.

तवकरकमलस्थां स्फाटिकमक्षमालां
नखकिरणविभिन्नां दाडिमीबीजबुद्धया ।
प्रतिकलमनुकर्षन् येन कीरो निषिद्धः
स भवतु मम भूत्यै वाणि ते मन्दहासः ॥१२॥ मालिनी.

हंसासीना हसन्ती मृदुमधुरकलं वादयन्तीं स्ववीणां,
तत्त्वग्रामं समस्तं प्रकटमविकलं सन्नयन्ती विकासम् ।
मुक्तामालां दधाना गुणिगणमहिता स्तूयमाना सुरेन्द्रै
र्वागीशा सुप्रसन्ना निवसतु वदनाम्भोरुहान्तः सदा मे ॥१३॥ स्रग्धरा.

ऐन्दवीव विमलाकलाऽनिशं भव्यकैरवविकाशनोद्यता ।
तन्वतीनयविवेकभारतीः भारती जयति विश्ववेदिनः ॥
कृतसमस्तजगच्छुभवस्तुता, जितकुवादिगणाऽस्तभवस्तुता ।
अवतु वः परिपूर्णनभा रती नृमरुते ददती जिनभारती ॥१४॥

अनादिनिधनाऽदीना धनादीनामतिप्रदा ।
मतिप्रदानमादेयाऽनमा देयाज्जिनेन्द्रवाक् ॥१५॥

शीतांशुत्विषि यत्र नित्यमदधद् गन्धाढ्यधूलीकणान्
आलीकेसरलालसा समुदिताऽऽशु भ्रामरीभासिता ॥
पायाद् वः श्रुतदेवता निदधती तत्राब्जकान्ती क्रमौ
नालीके सरलाऽलसा समुदिता शुभ्रामरी भासिता ॥१६॥ शार्दूल.

भारति ! द्राग् जिनेन्द्राणां नवनौरक्षतारिके ।
संसाराम्भोनिधा वस्मा-नवनौ रक्षतारिके ॥१७॥

कुर्वाणाऽणु पदार्थ दर्शनवशाद् भास्वत्प्रभाया स्त्रपा
मानत्या जनकृत्तमोहरत ! मे शस्ताऽदरिद्रोहिका ।
अक्षोभ्या तव भारती जिनपते ! प्रोन्मादिनां वादिनां,
मानत्याजनकृत् तमोहरतमेश ! स्तादरिद्रोहिका ॥१८॥ शार्दूल.

परमततिमिरोग्रभानुप्रभा भूरिभृगैर्गभीरा,
भृशं विश्ववर्ये निकाय्ये वितीर्यात्परा
महति मतिमते हि ते शस्यमानस्य वासं,
सदाऽतन्वती तापदानन्दधानस्य साऽमानिनः ।
जननमृति तरङ्ग निष्पारसंसारनीराकरान्त,
र्निमज्जज्जनोत्तार नौ भारती तीर्थकृत् !
महति मतिमतेहितेशस्य मानस्य वासं सदा,
तन्वती तापदानं दधानस्य सामानिनः ॥१९॥ अर्णवदण्दक

जिनेन्द्र ! भङ्गैः प्रसमंगभीराऽऽशु भारती शस्यतमस्तवेन ।
निर्नाशयन्ती मम शर्म दिश्यात्, शुभाऽरतीशस्य तमस्तवेन ॥२०॥उपजाति.

शरदिन्दु सुन्दररुचिश्चेतसि सा मे गिरांदेवी ।
अपहृत्य तमः संततमर्थानखिलान्प्रकाशयतु ॥२१॥

सम्यग्दृशामसुमतां निचये चकार, सद्‌भा रतीरतिवरा मरराजिगे या।
दिश्यादवश्यमखिलं मम शर्मजैनी, सद्‌भारती रतिवरामरराजिगेया ॥२२॥
वसंत.

हन्ति स्म या गुणगणान् परिमोचयन्ती साभार रतीशमवतां भवतोदमायाः।
ज्ञानश्रिये भवतु तत्पऽनोद्यतानां सा भारती शमवतां भवतोदमाया ॥२३॥वसंत.

यां द्राग् भवन्ति सुरमन्त्रिसमा नमन्तः,
संत्यज्य मोहमधियोऽप्य समानमन्तः।
वाग्देवता हतकुवादिकुलाभवर्णात्,
सा पातु कुन्दविकसन्मुकुलाभ वर्णा ॥२४॥ वसंत.

प्रकटपाणितले जपमालिका,
कमलपुस्तकवेणुवराधरा।
धवलहंससमाश्रुतवाहिनी,
हरतु मे दुरितं भुवि भारती ॥२५॥ द्रुत.

यशो धत्ते न जातारि-शमना विलसन् न या।
साऽऽर्हती भारती दत्तां शमना विलसन्नया ॥२७॥

जिनस्य भारतीं तमो-वनागसङ्घनाशनीम्।
उपेतहेतुमुन्नता-वनागसं घनाशनीम् ॥ प्रमाणिका

वाग्देवी वरदीभूत - पुस्तिकाऽऽपद्मलक्षितौ।
आपोऽव्याद् बिभ्रती हस्तौ पुस्तिकापद्मलक्षितौ ॥२८॥ अनु.

श्रुतनिधीशिनि ! बुद्धिवनाली
दवमनुत्तम सारचिता पदम्।
भवभियां मम देवि ! हरादरा
दवमनुत्तमसा रचितापदम् ॥२९॥ द्रुत.

इति सम्पूर्णम्।

શ્રી શારદા દેવી ધાતુની મૂર્તિ
नमस्ते शारदा देवी काश्मीर प्रतिवासिनी।
त्वामहं प्रार्थये मात विद्यादानं प्रदेहि, मे ॥
ચિત્ર નં- ૩૧

શ્રી વીણાપાણિ સરસ્વતી દેવી
છાયાકાર જિતેન્દ્ર મીસ્ત્રી ધાતુની મૂર્ત્તિ
त्वत्पादसेवी हंसोऽपि विवेकीति जनश्रुतिः ।
ब्रवीमि किं पुनस्तेषां येषां त्वच्चरणौ हृदि ॥
ચિત્ર નં- ૩૨

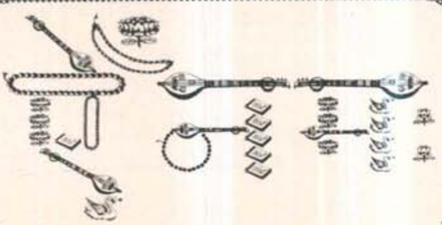

શ્રી વીણાપાણિ સરસ્વતી
ચિત્રકાર :- અનાદિ અધિકારી, સમય ૧૯૨૫ થી ૧૯૪૫

या कुन्देन्दुतुषारहारधवला या श्वेतपद्मासना,
या वीणावर दण्डमण्डितकरा या शुभ्रवस्त्रावृता ।
या ब्रह्माच्युतशंकरप्रभृतिभिः देवैः सदावन्दिता,
सा मां पातुसरस्वतीभगवती निःशेषजाडयापहा ॥

ચિત્ર નં- ૩૩

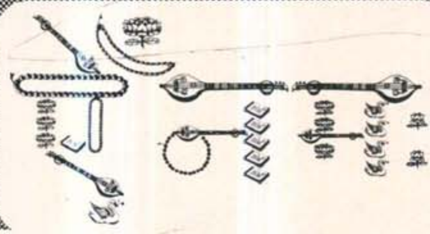

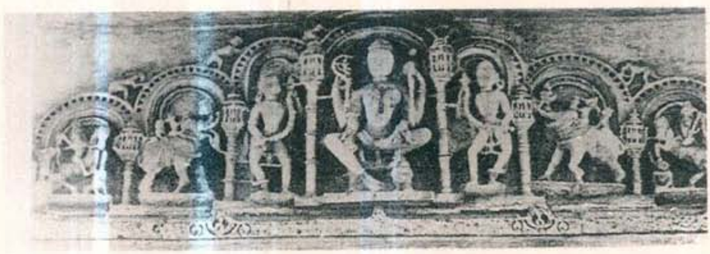

श्री वागीश्वरी देवी
વિમલ વસહિ દેલવાડા માઉન્ટ આબુ

श्वेताब्जनिधिचन्द्राश्म प्रासादस्थां चतुर्भुजाम् ।
हंसस्कन्ध स्थितां चन्द्रमूर्त्यूज्वलतनुप्रभाम् ॥

ચિત્ર નં- ૩૪

ગુજરાતી વિભાગ - ૪૪

શ્રી જિનાગમ વાગ્વાદિની છંદ શારદાષ્ટક

ને. વિ. ક. જ્ઞાનભંડાર સૂરત. સર. છંદ સંગ્રહની હઃ લિ. પ્રતમાંથી
ડભોઈ ૫૫૬ - ૫૨૩૩

દુહા

નમો કેવલરુપ ભગવાન મુખિ ૐ કાર ધ્વનિ સુનિ સુઅર્થ,
ગણધર વિચારે રચિ આગમ ઉપદિશે ભવિક સંશય નિવારો,
સો સત્યારથ શારદા તાસુ ભગતિ ઉર આનિ,
છંદ ભુજંગ પ્રયાતમેં અષ્ટક કહું વખાંનિ ॥૧॥

ભુજંગી છંદ

જિનાદેશ જાતા જિનેંદ્રા વિખ્યાત વિસુદ્ધા પ્રબુદ્ધાનના લોકમાતા ।
દુરાચાર દુર્નેહરા શંકરાણી નમો દેવી વાગીશ્વરી જૈન વાણી ॥૧॥

સુધા ધર્મ સંસાધિની ધર્મશાલા મુધાતાપ નિર્નાશિની મેઘમાલા ।
મહામોહવિધ્વંસની મોક્ષદાની નમો દેવી વાગીશ્વરી જૈન વાણી ॥૨॥

અખૈ દક્ષશાખા[1] વિતીતાભિલાષા કથા પ્રાકૃતા[2] સંસ્કૃતા દેશ ભાષા ।
ચિદાનંદ ભૂપાલ કી રાજધાની નમો દેવી વાગીશ્વરી જૈન વાણી ॥૩॥

સમાધાન રુપા અરૂપા[3] અક્ષુદ્રા અનેકાંત ધાસ્યા દવાદાંકમુદ્રા ।
ત્રિધા સપ્તધા દ્વાદશાંગી વખાણી નમો દેવી વાગેશ્વરી જૈન વાણી ॥૪॥

અકોપા અમાના અદંભા અલોભા શ્રુતજ્ઞાન મતિજ્ઞાન શોભા ।
મહા પાવના ભાવના ભવ્યમાંની નમો દેવી વાગેશ્વરી જૈન વાણી ॥૫॥

અતીતા અજીતા સદા નિર્વિકારા વિષ વાટિકા ખંડિની ખડ્ગધારા ।
પુરા પાપ વિચ્છેદ કર્તા[4] કૃપાંની નમો દેવી વાગેશ્વરી જૈન વાણી ॥૬॥

અગાધા અબાધા નિરંધ્રા નિરાસા અનંતા અનાદીશ્વરી ક્રમ[5] નાસા ।
નિસંકા નિરંકા ચિદંકા ભવાની નમો દેવી વાગેશ્વરી જૈન વાણી ॥૭॥

અશોકા મુદોકા વિવેકાં વિદ્યાની જગ જંતુ મિત્રા વિચિત્રા વસાની ।
સમસ્તાવલોકા નિરસ્તાનિદાંની નમો દેવી વાગેશ્વરી જૈન વાણી ॥૮॥

વસ્તુ છંદ

જૈનવાંની જૈનવાંની સુનહિ જે જીવ, જે આગમ રુચિ ધરહિ,
જે પ્રતીત મનમાંહિ આંનહિ, અવધાર હિ જે પુરુષ,
જે સમર્થ પદ અર્થ જાનહિ, જે હિત હેતુ બનારસી દેહિ,
ધર્મ ઉપદેશ તે સબ પાવહિ, પરમ સુખ તજિ સંસાર ક્લેશ. ॥

॥ ઈતિ શ્રી જિનાગમ વાગ્વાદિની છંદ ॥

---

૧ વૃક્ષ ૨ સંસ્કૃતા-પ્રાકૃતા. ૩ અનૂપા. ૪ કર્ત્રી. ૫ કર્મ.

૪૫

અજ્ઞાતકર્તૃક

।। શ્રી સરસ્વતી જયકરણ છંદ ।।

પાટણ હ.લિ.ભંડાર ૧૬૧૧૫ - ૯૦૭૮ પ્રત્ર નં ૬૧૬૮ - ૬૧૭૨, ડભોઈ યશો વિ. હ. લિ. જ્ઞાન ભંડાર પ્રત્ર નં ૫૫૮ - ૫૩૦૦ ને વિ. ક. જ્ઞાન ભંડાર સૂરત, સર. છંદ સંગ્રહમાંથી

सकलसिद्धिदातारं पार्श्वं नत्वा स्तवीम्यहम् ।
वरदां शारदां देवीं सुखसौभाग्यकारिणीम् ।।१।।
अथ छंद जाति अडीयल :

સરસતિ ભગવતી જગ વિખ્યાતા આદિ ભવાની કવિ જનમાના ।
શારદા સ્વામિની તુજ પાય લાગું[1] બે કર જોડી હિત બુધ માગુ[2] ।।૧।।
પુસ્તક હાથ કમંડલ સોંહે એકકર કમલવિમલમનમોહેં ।
એકકર-વીણા વાજેં ઝીણા નાદિં ચતુર વિચક્ષણ લીણા ।।૨।।
હંસવાહિની હરખે કરી ધ્યાઉં રાત દિવસ તોરા ગુણ ગાઉં ।
હું તુજ સુત સેવક કહેવાઉં તિણકારણ નિરમલમતિ પાઉં ।।૩।।
કાશ્મીરમુખ દેશની રાણી હરિહર બ્રહ્મા ઈન્દ્ર વખાણી ।
જગદંબા તું વિશ્વગોરાણી ત્રિભુવનકીરતિ તુજ[3] ગવાણી ।।૪।।
બ્રહ્માણી રુદ્રાણી રાણી ગીર્વાણી ભાષા સવિ જાણી ।
મુગતિ બીજની તુંહિ નિસાંણી તું ત્રિપુરા ભારતી વખાણી ।।૫।।
ધુરથકી તું બાલ કુંવારી તું ચામુંડા ચઉસઠી[4] નારી ।
આદિ શક્તિ આરાસુર બેઠી જગતપણે[5] તું નયણે દીઠી ।।૬।।
તું તારા તોતુલ હરસિદ્ધિ અજજારી તું પુહવિ પ્રસિદ્ધિ ।
જવાલામુખી[6] તું જગની માતા ભરુઅચ્છી તું જગ વિખ્યાતા ।।૭।।
સોલસતી તું કમલા વિમલા વાગીશ્વરી તોરા ગુણસબલા ।
તું મહાસતી ગુણવંતી ગંગા શાસન દેવી તું ચતુરંગા ।।૮।।
તું પઉમાવઈ તું સુરદેવી[7] તું ચક્કેસરી સુરનર સેવી ।
બ્રહ્મ સુતા તું દૂર્ગા ગૌરી અહનિશિ આસ કરુ હું તોરી ।।૯।।
જલ થલ જંગલ વસેં કૈલાસા ગિરિકંદર પુર પટ્ટણ વાસા ।
સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાલેં જાણું નામ અનેક કવિએ વખાણું ।।૧૦।।

---

૧ લગ્ગં. ૨ મગ્ગં. ૩ સુભ. ૪ ચોસઠિ. ૫ પ્રગટપણેં. ૬ ચિહું. ૭ સુય.

ગૌરવરણ તનુ તેજ અપારા[1] જાણે પૂનિમ શશિ આકાર ।
શ્વેતવસ્ત્ર પેર્યા સિણગારા મહકેં મૃગમદનેંઈ ઘનસારા ॥૧૧॥

નિલવટ ટીલી તેજ વિશાલા ઓપ્યા આરિસા દોયગાલા ।
અધર વિદ્રુમ દશનાવલી[2] હીરા નાસા દીપ શિખા ચવૂકારા[3] ॥૧૨॥

નાકે મોતી મનોહર ઝલકે અધરઉપરિ સોખીણર ચલકે ।
મૃગલોયણ વિકસ્વર તુમકે સુણતા ચતુરતણાં ચિત્ત ચમકે ॥૧૩॥

અણીઆલી આંજી આંખડલી ભ્રમર[4] બાણ શ્યામ વાંકેડલી ।
મસ્તક રૂડીમણી રાખડલી તુજ કરહીરજડીત મુદ્રડલી ॥૧૪॥

મુખનિર્મલ શારદ શશી દીપે કાને કુંડલ રવિ શશિ જીપે ।
ઉનતપીનપયોધર માતા કંચુકકસીયાનીલારાતા ॥૧૫॥

ઉર ઓપે મુકતાફલહારા તારાની પરે તેજ અપારા ।
બાજુ બંધ માદલીયા માંહિ તેજો વાને સુરનર ચાહે ॥૧૬॥

કટિમેખલ[5] ખલકે કરિચુડી રત્નજડિત સોવનમેં રૂડી ।
ચરણે ઝાંઝરી ઘુઘરી ઘમકે ઝાંઝરી પાએ રમઝમ રણકે ॥૧૭॥

હસ્ત ચરણ અલતા સમવાન કેલી જંઘા કેલ સમાનં ।
અલિકજ[6] સમવેણી લંકી હરિલંકી કટી વિપુલ નિતંબી ॥૧૮॥

હંસગમની ચાલે મલપંતી મુખિ બોલે (સદાં) હસી અમી ઝરંતા ।
નવયોવન ગુણવંતી બાલા કદલી દલ તનુ અતિ સુકુમાલા ॥૧૯॥

તિલોચના તુજ બહુ ઠકુરાઈ ચારૂ વિચક્ષણ અતિ ચતુરાઈ ।
નહિ કોઈ જાણપણું તુજ આગળ દૈત્ય અરી તે જીત્યા ભુજબલ ॥૨૦॥

સુરપણે પણ તુજ પરચંડી રાય રાણા તુંજ માને રવંડી ।
વિદ્યા પર્વત સઘલે મંડી તાહરી હુંડી કીણે ન ખંડી ॥૨૧॥

અલીક ન બોલું એકે માયા તું[7] સાચી તિહું જગની માયા ।
સુરનરકિન્નર તુજ ગુણ ગાયા તીન ભુવન સહી તેહી નિપાયા ॥૨૨॥

તાહરુ તેજ તપે ત્રિભુવનં હરિહર બ્રહ્મા સૌ જીત મનં ।
માઈ અક્ષર જે બાવન્નં તેહિ નિપાયા તું જગધનં ॥૨૩॥

ભરહ ભેદ પિંગલની વાણી શાસ્ત્ર સકલની વેદ પૂરાણી ।
નાદ ભેદ સંગીતની ખાંણિ પરગટ કીધી તેહસુર[8] જાણી ॥૨૪॥

---

૧ આકારા. ૨ દસના. ૩ ચંચકીરા. ૪ ભમુહ. ૫ પાયે ઘુગ્ઘર ઘમઘમ-ઘમકે ઝાંઝર રણઝણ રમિઝમિ ઝમકે. ૬ કજ્જલા શિરવેણી લંબી. ૭ ૪ થું ચરણ તે ૨ જું ચરણ, અને ૨ જું ચરણ તે ૩ જું ચરણ, ૩ જું ચરણ તે ૪ થું ચરણ સમજવું. ૮ તેહ સુજાણં.

કામિત પુરણ સુરતરુ સરખી વિદ્યાદાન તું આપે હરખી ।
પર ઉપગારણિ તુમે પેખી તુંહિ સદા મુખિ અમૃત વર્ષી ॥૨૫॥

જગ સહુ બેઠો ખોલે તોરે જીવ સકલની આશા પુરેં ।
અલિય વિઘન તેહના તું ચૂરે તિણ કારણ વસી તું મન મોરે ॥૨૬॥

જો તું સ્વામિની[1] સુપ્રસન્ન પણે તો કવિ ભાવ ભલેરા આણે ।
કાવ્ય કવિત્ત ગાહાગીત વખાણેં રાજસભામાં બોલી જાણે ॥૨૭॥

શારદા માતા જેહને તૂંઠી અવિરલ વાણી લહી તિણે મીઠી ।
માતા જે સાહમું જવ ભાલ્યું તેહ તણું દાલિદ્ર સવિ ગાલ્યું ॥૨૮॥

જે જડ મૂઢ મતિ બુધ્ધિ હીણા તે તે કીધા પુણ્ય પ્રવીણા ।
જે મુંગા વાચા નવિ બોલે તે તે કીધા સુરગુરુ બોલેં ॥૨૯॥

નિર્ધનને વલિ તે ધન દીધા તસવલી કીધા પુહવિ પ્રસિદ્ધા ।
રાજ રમણી સુખ ભોગ વિલાસા તે આપ્યા શુભ થાનક વાસા ॥૩૦॥

તાહરા ગુણનો પાર ન જાણું ગુણ કિતા એક જીભ વખાણું ।
શરણાગત વચ્છલ તું કહિવાણી મેં જાણી ત્રિભુવન ઠકુરાણી ॥૩૧॥

આઈ આશ કરુ દિન રાતિં સુધિવટ[2] સહી તું માહરી માત ।
અખુટ ખજાનો તાહરો કહિઓ સમુદ્ર ની પરે કુણ પાર ન લહીઓ ॥૩૨॥

માતા સાર કરો સેવકની તુજ વિણ ભીડ ભંજે કુણ મનની ।
આસ કરી આવ્યો તુમ ચરણે તું જગ સાચી દીનોધરણે ॥૩૩॥

વલતૂં માતા બોલી વયણેં તું જો આવ્યો માહરે ચરણે[3] ।
હું તુજ તૂઠી સહી કરી માંને મન[4] અકંપી સંદેહ મ આણે ॥૩૪॥

તુજ ભગતિ મે સાચી જાણી તુજ ઉપર મે કરૂણા આણી ।
અહ નિશિ કરસ્યું તોરી સાર એ પ્રીચ્છે પરમારથ સાર ॥૩૫॥

વલી આવી માતા સુત પાસે હિત્[5] આણી શુભ વાણી પ્રકાશે ।
ઉડું હૈયડે કાંઈ વિમાસેં હું આવી વશિ તુજ મુખ વાસે ॥૩૬॥

માત વચને પામ્યો ઉલ્લાસ, હવે આણ્યો અમે તુમ વિશ્વાસ ।
હવે સહી સફલ ફલી મુજ આશ, હું તુજ ચરણ કમલ નો દાસ ॥૩૭॥

તાહરો મહિમા મોટો જગમાં તુઠી સકલ ઋદ્ધિ ઘે ક્ષણમાં ।
દેવી અવર નહી તુજ તોલે ગુણ છતાં કવિયણ સંઘ બોલે ॥૩૮॥

પણવૃક્ષર[6] વલી માયાબીજં શ્રીં[7] ઐં નમો કરિજે[8] હેજં ।
કર્લીં[9] સૌં મહામંત્ર તેજં વાગવાદિનિ નિત્ય સમરેવં ॥૩૯॥

---

૧ કીર્ત્તિ. ૨ દીનઉદ્ધરણો. ૩ શરણે. ૪ મત કંપે. ૫ આવીશ સહી તુજ. ૬ પઢમક્ષરવલી. ૭ શ્રી ૮ હેજં ૯ હ્રીં મ્લૌં । ક્લીંમ્લૌં ।

ભગવતી ભાવે તુજ નમીજે[1] અષ્ટ મહાસિદ્ધિ શીઘ્ર લહી જે ।
મંત્ર સહિત એક ચિત્ત ભણીજે ભણતાં ગુણતાં લીલ કરીજે ॥૪૦॥
સંવત્[2] ચંદ્ર કલા અતિ ઉજ્જવલ સાયર સિદ્ધિ આસો સુદિ નિર્મલ ।
પૂનિમ સુરગુરુ વાર ઉદારા ભગવતી છંદ રચ્યો જયકારા ॥૪૧॥
સારદ નામ જપો જગ જાણં સારદ[3] આપે બુદ્ધિ વિન્નાણં ।
સારદ નામે કોડ કલ્યાણં સારદા ગુણ ગાઉં સુવિહાણં ॥૪૨॥
ઈય બહુ ભત્તી ભરેણ અડયલ છંદેણ સંથુઓ દેવી ભગવતી ।
તુજ પસાયા હોઉ સયા સંઘ કલ્યાણં હોઉ સયા અમ્હ કલ્યાણં ॥૪૩॥

॥ ઈતિ શ્રી સરસ્વતી જયકરણ છંદ સમ્પૂર્ણમ્ ॥

૪૬

શ્રી સારસ્વતી સ્તોત્ર (છંદ)

ડભોઈ પ્રત નં-૫૫૪/૫૧૨૩, પાટણ હ.લિ.જ્ઞા.ભં. પ્રત નં-૧૯૭૮૬

સરસ વચન સમતા મન આણી ૐ કાર પહિલો ધુર[4] જાણી ।
આલસ અલગો દૂરિં છંડી[5] ત્રિસલાનંદન આદિં મંડી ॥૧॥
સરસતિ સરસ વચન હું માંગુ તાહરા કવિત[6] કરી પાયે લાગું ।
તુજ ગુણ માંડયો ઉદ્યમ આંણિ ખજુરડેં માંડિ તું જાણી ॥૨॥
હરખ્યો ધ્યાન ધરું પ્રભાતિં સુહણે[7] વાચા દિધી રાતિં[8] ।
તું મન માની ચિંતા મૂકી પાએ લાગું આલસ મુંકી ॥૩॥
તાહરા ગુણ પુરા કુણ કહેસ્યંઈ તુજ દીઠે મુજ મનિ ગહ[9] ગહેસ્યંઈ ॥
બાલુડોં જે બોલે કાલું તે માતાને લાગે વાહલું ॥૪॥
તું ગયગમણી[10] ચંદાવયણી[11] કટિન્તટિ[12] લંકીસીયલહે ।
તું અંગુલસુરંગિ રૂપ અનોપમ ઘણું વખાણિ ગુણ કહે ॥૫॥
તું અસુરસું વારિ જેહને પરતખ્ય[13] સુહણે આવી વાત કહે ।
જિણે વાતે ત્રાહું જાઈ નાહું જાડપણું[14] જગ કિહાં રહે ॥૬॥

---

૧ વિત્ત. ૨ આ છંદ ૧૬૭૮ આસો સુદ પૂનમ ગુરુવારે લખાયો છે. ૩ ૨જુ ચરણ તે ૩ જુ ચરણ, ૩ જુ ચરણ તે ૪ થુ ચરણ અને ૪ થુ ચરણ તે ૨ જુ ચરણ સમજવું. ૪ મુખ્ય. ૫ છોડી. ૬ કવિતા. ૭ સ્વપ્નમાં. ૮ ગાઢ. ૯ હરખશે. ૧૦ હાથીની ચાલ વાળી. ૧૧ ચંદ્ર સરખામુખવાળી. ૧૨ કેડના કંદોરાથી અલંકૃત થયેલી. ૧૩ પ્રત્યક્ષ. ૧૪ જડતા

તું સત્ય[1] રુપ માંડિ નવિ સલકે ચામર છત્ર સિર ઉપરિ ઝલકે ।
ઝગમગ ઝગમગ જોત બિરાજે તાહરા કવિત કર્યા તે છાજે ॥૭॥
દંતપંત[2] ની માંડી ઓલી જાણે બેઠી હિરા ટોલી ।
જિણા જાણે અમીની ગોલી તિલક કર્યું કસ્તૂરી ઘોલી ॥૮॥
કાને કુંડલ ઝાકઝમાલા રાખડીઈ ઓપે તે બાલા ।
હંસાસન સોહે સુવિસાલા મુગત્યા ફલની કરી જપમાલા ॥૯॥
નક[3] ફૂલિ નાકે તે રુડી કર[4] ખલકે સોનાની ચૂડી ।
દક્ષિણ[5] ફાલિ અંગ બિરાજે જં જં બોલેઈ તે તમ છાજે ॥૧૦॥
તાહરી વેણે વાસગ[6] હસીયો તે પાતાલેં જઈને વસીયો ।
રવિ સસિ મંડલ તાહરા જાણું તાહરું તેંજ કેંણે ન ખમાણું ॥૧૧॥
રામત[7] ક્રીડા કરતિ આલિ ધ્યાન ધરેં પદ્માસન વાલિં ।
પાયે ઝાંઝર ઘુઘરી ઘમકે દેવ કુસુમ પહેર્યાં તે મહકેં ॥૧૨॥
ચ્યાર ભુજા ચંચલ ચતુરંગી મુખ આરોગેં પાન સુરંગી ।
કંચુક કસણ[8] કસ્યો નવરંગી ગૌરવર્ણ સોંહે જિમગંગી ॥૧૩॥
તું બ્રહ્મ સ્વરૂપી પુસ્તક વાંચે ગગન ભમય[9] તું હસ્ત કમંડલ ।
વેણ[10] વજાવે રંગ રમે જે ઠોઠા મૂરખ કાંઈ નવી જાણે ॥૧૪॥
તું જ નામા અક્ષર ધ્યાન ધરે તસ અંતરમાં[11] તુહી જ પસરે ।
જેવડા કવીશ્વર કલિ જાુગમાંહિ ખડિઓ[12] બાલ કવિત કરે ॥૧૫॥
તું વીર ભુવન છે પાછલદેરી ભમતિમાંહિ[12] દેતી ફેરી ।
મેં દીઠી તું ઉભી હેરી તું અજઝારી નવલ નવેરી ॥૧૬॥
હેમાચાર્યે તું પણ દીઠી કાલિદાસને તુંહિ જ તૂઠી[13] ।
અનુભક્તિ સન્યાસિ લાધી મુનિલાવણ્ય સમેં તું સાધી ॥૧૭॥
વૃદ્ધિવાદ ડોકરીયણિ આઈ કુમારપાલ મુખ તું હી જ ભાવી ।
મુરખ જનને કર્યો તમાસો બપ્પભટ્ટિ સૂરિ મુખ વાસો ॥૧૮॥
માઘ કવીશ્વર ને મનમાંની ધનપાલથી ન રહી છાંની ।
રાજા ભોજ ભલી ભમાડી સૂર નર વિદ્યાધરે રમાડી ॥૧૯॥
અભય દેવને સુણે રાંતિ મલયાગીરી જાણે પરભાતે ।
વર્દ્ધમાન સૂરિ પરસીધો સૂર જિણેસરને વર દીધો ॥૨૦॥

---

૧ શક્તિપાઠા. ૨ દાંતની પંક્તિ. ૩ નથડી. ૪ હાથમાં. ૫ જમણા હાથે વીણા. ૬ વાસુકી નાગ. ૭ રમત - ક્રીડા. ૮ કઠણ. ૯ ફરે. ૧૦ વીણા. ૧૧ ખડી ઉચ્છાલી કવીતકરિ, પાઠા. ૧૨ રાજસ્થાનનાં ગામનું નામ. ૧૩ ખુશ થઈ.

તેજ રૂપ ચાલે ચમકંતિ મહીયલ[1] દીસે તું હી ભમંતી
તાહરી લીલા સહુકો પાલેં ત્રીહુ ભુવનમેં એકલડી માલે ॥૨૧॥
સુતાં કવિને તું હિ જગાવે મંત્રાક્ષર પણ તું હિ દેખાવે ।
કામ રુપ તું કાલી દેવી આગે દેવ ઘણેં તું સેવી ॥૨૨॥
ભિન્ન[2] રુપ ધરે બ્રહ્માણી આદિ ભવાંની તુ જગ જાણી ।
તું જગદંબા તુ ગુણખાણી બ્રહ્મ સુતા તું બ્રહ્મ વખાણી ॥૨૩॥
જવાલા મુખિ તુ જોગણ ભાલિ તુ ભયરવ તુ ત્રિપુરાવાલી ।
અલવે ઉભી તું અંગ વાલી નાટિક છંદ વજાવે તાલી ॥૨૪॥
છપ્પન કોડ ચામુંડા આઈ નગર કોટ તુ હિજ ને માઈ ।
શાસનદેવી તુ સુખદાઈ તુ પદ્મા તું હિ જ વરદાઈ ॥૨૫॥
તું અંબારે તું અંબાઈ તું શ્રી માતા તું સુખદાઈ ।
તું ભારતી તું ભગવતી આદ્ય કુમારી તું ગુણવતી ॥૨૬॥
તું વારાહી તુંહીજુ ચંડી આદ્ય બ્રહ્માણિ તુંહિજ મંડી ।
તુજ વિણ નાણો[3] પણનવિ ચાલે લખમીને સીર તુંહિજ માલેં ॥૨૭॥
હરિહર બ્રહ્મા અવર જે કોઈ તાહરી સેવ કરે સહુ કોઈ ।
દેશ દેશાંતર કાંઈ ભમિજે અડસઠ તિરથ તુજ પાય નમીજે ॥૨૮॥
મન વાંછિત દાતા મત વાલિ સેવક સાર કરો સંભાલિ ।
ઘણું કર્યું કહું વાલિ વાલિ વાંકિ[4] વેલા તું રખવાલિ ॥૨૯॥
તું ચલકંતિ ચાચર રાંણિ દેવી દીસે તું સપરાણી ।
તું ચપલા તું ચારણ દેવી ખોડીઆર વિસ[5] હથ સમરેવી ॥૩૦॥
વાણી ગુણ માગુ વરદાઈ તું આવડ તું માવડ માંઈ ।
તું દેવલ તું ભલ્લિ આઈ તુહિ રુડિ તું સુખદાઈ ॥૩૧॥
દેવી મેં તો પરતખ્ય દ્રીઠી હું જાણું તું મુજમે તૂઠી ।
વાત કહે તું પરતખ્ય[6] બેઠી માહરે તો મનભ્યંતર પેઠી ॥૩૨॥
તુજ નામે છલ વ્યંતર નાસે ભેરવ ડાયણ અલગા વાસે ।
વિષમ રોગ વેરી દલ[7] ભાંજે તુ સબલી સબલાસ્યુ ગાજે ॥૩૩॥
કવિતા કોડિ ગમે તુ જોઈ તાહરો પાર ન પામે કોઈ ।
આદિ સંભુ તુ બેઠી સોહે તુ જ દીઠે સારે જગ મોંહે ॥૩૪॥

---

૧ પૃથ્વીપર. ૨ ત્રિણ. ૩ પૈસો. ૪ ખરાબ અવસરે. ૫ ૨૦ હાથવાળી. ૬ પ્રત્યક્ષ. ૭ સમૂહ.

॥ કલસ ॥

સરસ કોમલ સાકર સમી અધિક અનોપમ જાણી, વિનયકુસલપંડિત તણી કરિ સેવમે લાધી વાણી ॥ કવિ શાંતિકુસલ ઉલટ ધરી, નિજ હિયડે આણિ કર્યો છંદ મનરંગ ૐ કાર સમરી સારદા વખાણી, તવ બોલી સારદા કર્યો છંદ ભલી ભંત ॥ વાચા માહરી મેં વર દ્દીધો હું તુઠીં તુ લીલા કરજે, આસ્થા ફલસ્યેં તાહરી જે માત આસ્થા ફલસ્યે માહરી ॥૩૫॥

ઈતિ શ્રી સરસ્વતી છંદ સમ્પૂર્ણમ્

૪૭

શ્રી સારસ્વતી સ્તોત્ર

ને.વિ.ક. જ્ઞાનભંડાર સૂરત સરસ્વતી છંદ સંગ્રહ હ.લિ.પ્રતમાંથી

ૐકાર ધરા ઉચ્ચરણં વેદ પુરાણ પઢિ, વ્યાકરણં ।
આગમ અંગ કલા ઉદ્ધરણં બ્રહ્માણી કીધા વિસ્તરણં ॥૧॥

બાવન અક્ષર બાંધીઓ ભારતી ભંડાર ।
આગઈ લગીઓ લીચતાં પામઈ કોઈ ન પાર ॥૨॥

પિંગલ ભરહ પુરાણ પઢિ જ્યોતિક વૈદ્યક જોઈ ।
બાવન્નમાંથી બાહિરું કડી મ દીસઈ કોઈ ॥૩॥

બાવના સિઓ બાંધીઓ વાણીનઉ વિસ્તાર ।
ભલીર સા ભગવતી જાણઈ જાણણ હાર ॥૪॥

ભાષા વાણી ભારતી શારદા સરસત્તિ ।
બ્રહ્માણી વાગેશ્વરી આરાધું એક ચિત્ત ॥૫॥

છંદ નારાચ :-

એક ચિત્ત નિતનિત જીહ જાપએ જપું, ષડંગ ચક્ર ચાહતાં અભ્યાસથીમઓ તપું ।
હિયા સરોજમાંહિ સાહિ સેતરુપ સોહતી, સદા પ્રસન્ન એકમન્ન સેવતાં સરસ્વતી ॥૧॥

ૐનમો અનાદિસિદ્ધ આદિષોડષઃસ્વરા તથા વ્યંજનાનિત્રીણિત્રીસ અર્ધબિંદુ એકઠા ।
ગયંદ કુંભવશ કુંભ એવમાદિ દીસતી સદા પ્રસન્ન એકમન્ન સેવતાં સરસ્વતી ॥૨॥

બ્રહ્મવેદ ભાવભેદવાણીરુપ વિસ્તરી એનેકનેક દેશભાષા નામલેઈ નીસરી ।
પંથિ પંથિ ગ્રંથિ ગ્રંથિજૂજૂઆં પ્રકાશતી સદાપ્રસન્ન એકમન્ન સેવતાં સરસ્વતી ॥૩॥

---

૧ પાઠન્તર ડભોઈની હ.લિ. પ્રત નં.-૫૫૪-૫૧૨૩.

શ્રી સરસ્વતી દેવી

મંત્ર :-

ॐ नमः सरस्वती बुद्धिबलवर्द्धिनी कुरु कुरु स्वाहा ।

રોજ ૧૦૮ વાર ગણવો

ચિત્ર નં- ૩૫

શ્રી સરસ્વતી દેવી

। પ્રાચીન કલ્પસૂત્રના ચિત્ર સંગ્રહમાંથી. ।

सरस्वती मया दृष्टा वीणा पुस्तकधारिणी ।
हंस वाहन संयुक्ता विद्यादानं वरप्रदा ॥

ચિત્ર નં- ૩૬

સમુદ્ર ક્ષીરહીરચીર સેત કાંતિ શોભતી સદા શ્રૃગાંરનવસત્ત અંગિ અંગિ ઓપતી ।
વિહંગ રાજહંસ વેસઅંબર ઓજાસતી સદા પ્રસન્ન એકમન્ન સેવતાં સરસ્વતી ॥૪॥

પાણિ-વીણ-પુસ્તકાણિ કોકિલા કુલાહલં મયંક મુખુ દીપનાશ ચરકૂ જાસ ચંચલં ।
નેઉરી નિનાદ વાદરત્તિ રુપજીપતી સદા પ્રસન્ન એકમન્ન સેવતાં સરસ્વતી ॥૫॥

સુસેવકાં હરઈ સંતાપપાપ દોષ ખંડણી માહાઆવાસ કવિવિલાસ કાશ્મીરમંડણી ।
ગુણેગરિદ્ધ પીઠદિદ્ધ જસ્ જ્યોતિજાગતી, સદા પ્રસન્ન એકમન્ન સેવતાં સરસ્વતી ॥૬॥

મહા જડંગ માનતુંગ માઘ આણી મુકીઓ કલા સરુપ કવિ ભૂપ કાલીદાસ તે કીઓ ।
ઈસ્યા અનેક સુપસાઓ સેવકાં વરસતી સદા પ્રસન્ન એકમન્ન સેવતાં સરસ્વતી ॥૭॥

કપૂરપૂર કેસરાણિચંદને ચરચ્ચિતા પ્રદીપ ધૂપ યંત્ર જાપ પુષ્પ માલ પૂજિતા ।
વર પ્રધાન સાવધાન પાથૂઆ પ્રસંસતી સદા પ્રસન્ન એકમન્ન સેવતાં સરસ્વતી ॥૮॥

અનાદિસિદ્ધ મૂલમંત્ર જાપ યે જપઈ સદા તિકે ત્રિલોક માહિલી લીઈ સમેટી સંપદા ।
દહંતિ સર્વપાપ દોષદેહકાંતિ દીપતી સદા પ્રસન્ન એકમન્ન સેવતાં સરસ્વતી ॥૯॥

બ્રહ્મ વિષ્ણુ રુદ્ર ચંદ્ર ઈન્દ્ર આદિ દેવતાં સનાતનાદિ સર્વ સિદ્ધિ શુદ્ધ ભાવ સેવિતા ।
ત્રિણિભવનમન તજા નંદિતાવિકસ્સતી સદાપ્રસન્ન એકમન્ન સેવતાં સરસ્વતી ॥૧૦॥

કલસ :-

સરસતિ તોહ પસાઈ લાગિ પગિ રહઈ લખમી નમ કરઈ નર રાઓ
અવનિ જે હુઈ અનંગી ભોગયોગ ભરપૂર કરઈક ઓગલા કપૂરેં
કીરતિ નદી કલ્લોલ પુહવિ પસરઈ ભરપૂરિ ! અતિ ઘણી લીલ
આઠેપુહર ભગતિ મુગતિ દિભગવતીસરસત્તિમાત સાનિધિકરે વદઈ હેમઈમ વિનતિ.

॥ ઈતિ શ્રી સરસ્વતી સ્તોત્રં સમ્પૂર્ણમ ॥

૪૮

શ્રી શારદાજીનો છંદ :-

કવિસહજસુંદરકૃત

ને.વિ.ક. જ્ઞાનભંડાર - સૂરત સર. છંદ સંગ્રહ હ. લિ. પ્રતમાંથી
ડભોઈ હ. લિ. પ્ર. નં - ૫૫૪ / ૫૧૦૭

શશિકર નિકર સમુજ્વલ મરાલ મારુહ્ય સરસ્વતી દેવી ।
વિચરતિ કવિ જન હૃદયં સદાય સંસારભયહરણી ॥૧॥
હસ્ત[૧] કમંડલ પુસ્તક વીણા સુય નાણજઝાણ ગુણ લીણા ।
આપે લીલ વિલાસં સા દેવી સરસ્વતી જયઓ જયઓ ॥૨॥
ક્ષુદ્રોપદ્રવહરણં દદાતિ ધનધાન્યકંચનાભરણં ।
સકલ સમીહિત કરણં દેવી સમરણં નિરાવરણં[૨] ॥૩॥
બ્રહ્માણી તું બ્રહ્મ સુતા તુ જગદંબા ત્રિલોચના[૩] ત્રિપુરા ।
આદિ ભવાની માતા તું ત્રાતા તારણી તરણી ॥૪॥
ઘો લીલા ગુણ લચ્છી કરો દયાદાન[૪] ભરુઅચ્છી ।
સોગ હરો હર સિદ્ધિ કીર્ત્તિ[૫] કરો માય પર સિદ્ધિ ॥૫॥

છંદ ચાલિ :-

ચંદ સમવદની[૬] તું મૃગલોયણિ તું સુકુમાલ જિસી જલપોયણી ।
તુહ પાય કમલ ભમર ગજગામિણ સાર કરો સેવકની સામિણ ॥૧॥
હરિહર બંભ પુરંદર દેવા કર જોડી નિતું માંગે સેવા ।
ભગતિ મુગતિ દેયોશુભ લક્ષણ મૂઢ મતિને કરો વિચક્ષણ ॥૨॥
ત્રિભુવન ત્રિણ (તેજ) રચ્યો તે મંડપ વશિ કરવા સવિ મોહન તું જપ ।
રવિ શશિ મંડલ કુંડલ કીધા તાહરા નિશિ મુગતાફલ લીધા ॥૩॥
ઘમઘમ[૭] ઘુઘુરી ઘમ ઘમકંતા ઝાંઝર રણઝણ રમઝમ કંતા ।
કરચૂડી રણ[૮] કંતિ દીપ્પે તો શણગાર કીઓ સવિ ઓપ્પેં ॥૪॥

ઓપેં ઓપેં મોતીનો હાર, જિસ્યો ઝબુક્કે તાર, કીધો શ્વેતશ્રૃંગાર વિવિહપરે, હંસગમની હસંતહેલિ રમેં મોહનવેલી કરે કમલ ગેલિ સજલ સરે, તપ તપે કુંડલ કાન, સોંહે સોવનવાંન બેઠી શુકલ ધ્યાન પ્રસન્ન પણું ॥૧॥

---

૧ ૧,૨જી ગાથા છે તે ૩જી અને ૩જી ગાથા તે ૨જી ગાથા તરીકે મુકેલ છે. ૨ નરવરાણં. ૩ તરુણી. ૪ કરો દેવ. ૫ કહું. ૬ ચંદાવયણી. ૭ ઘુઘરી પય ઘમ-ઘમ ઘમકંતી - ઝંઝરી રમઝમ રમઝમકંતી. ૮ ખલ.

સેવો સેવો રે સારદ માય સયલ સંપત્તિ થાય, દલિદ્ર પાતિક જાય કવિયતણું શિરસોહે, સિંદુર શિખારાતા નિરમલ નખા, હસેં કમલ મુખા રમલિ ચડે કર ધરે મધુરી વીણા વાજે સુસર ઝીણા, નાદે સુગુણ લીણાં ગયણ ગડે રણઝણે તબલ તાલ સુણે સસુર ઢાલ જપે જપનો માલ રાતિ દિણં ॥૨॥

સેવો સેવોરે સારદ માય તું તોતલ્લા ત્રિપુરા તારી ચામુંડા ચોસઠિ નારી તુંહિ જ બાલ કુંવારી વિઘનહરી સુર સેવે કમલ જોડી, કુમતિ કઠિણ મોડી યોગિણી છપ્પન કોડી ઋદ્ધિ કરી, આઈ અંબાઈ અંબિકા કામ કાલી કોયલ કામ મોટો મોહન નામ મન હરણ ॥૩॥

સેવો સેવો રે સારદ માય પૂજું પૂજું પાઉલા તુજ વલી ચતુરભુજ માંગુ સુકલધજ પ્રેમ ધરો, એક ધરુ તાહરુ ધ્યાન માંગુ એતલુ માંન વાધે સુજસ વાંન તેમ કરો, આઈ આપો અમૃતવાંણિ કિસી મકરો કાંણિ હીઈ(હીયડે) સુમતિ આણિ કવિત્ત ભણું ॥૪॥

સેવો સેવો રે સારદા માય કલશ :-

સકતિ વહો સહુ કોય સકતિ વિણ કિંપિન ચલ્લૈં સકતિ કરે ધન વૃદ્ધિ સકતિ વયરી દલરલ્લૈં સકતિ નહુ ધર્મ કર્મ પણિ ઈક્ક ન હોઈ સકતિ રમે ત્રિહું ભુવણ સકતિ સેવો સહુ કોઈ નવ નવેં રુપ રંગે રમે નામ એક માતા સતી કવિ કહે સહજસુંદર સદા સોય પૂજો સરસ્વતી ॥૧॥

ઈતિ શ્રી શારદાજીનો છંદ સમ્પૂર્ણ. ॥ પઠનાર્થં બુદ્ધિ વૃદ્ધિ દીર્ઘાયુર્ભવતી ॥

૪૯

શ્રી સારસ્વતી (સ્તોત્ર) અષ્ટક

ડભોઈ પ્રત નં. ૫૩૩-૪૪૦૭ પાટણ પ્રત નં-૧૯૯૭૦

બુધિ વિમલકરણી[૧] વિબુધવરણી રુપરમણી નીરખીઈ,
વર દીયણબાલા[૨] પદ પ્રવાલા મંત્રમાલા હરખીઈ ।
થીર થાન થંભા[૩] અતિ અચંભા રુપરંભા ભલકતી,
જય[૪] જય ભવાંની જગત જાણી રાજરાણી સરસ્વતી[૫] ॥૧॥

સુરરાજ સેવીત[૬] પેખિ દેવત પદ્મ પેખીત આસણં,
સુખદાય સુરતિ માય મૂરતિ દુખ દૂરીત નિવારણં ।
ત્રિહું લોક તારક વિઘન વારક ધરા ધારક ધરપતિ,
જય જય ભવાંની જગત જાણી રાજરાણી સરસ્વતી ॥૨॥

---

૧ સરસ. ૨ માલા. ૩ થંભા. ૪ ભજીઈભવાની-એમ દરેક ગાથાના ૪ થા ચરણમાં લખેલ છે. ૫ સરસતિ. ૬ સેવત, દેવ દેવત પદ્મપેખત આસનાં.

કંટકાં[૧] કોપતી લાખ લોપતી[૨] અવની ઓપતી[૩] ઈશ્વરી,
સતાં સુધારણી વિઘન વારણી મદન મારણી[૪] ઈશ્વરી ।
ખલદલાં ખંડણી છીદ્ર છંડણી દુષ્ટમંડણી નરપતિ,
જય જય ભવાંની જગત જાણી રાજરાણી સરસ્વતી ॥૩॥

શિવશક્તિ[૫] સાચી રંગ રાચી અજ[૬] અજાચી યોગિની,
મદઝરતી મત્તા તરુણતત્તા ધત્ત ધત્તા જોગિની ।
જિહવાજયંતી મન રમંતી ધવલદંતી વરસતી[૭]
જય જય ભવાંની જગત જાણી રાજરાણી સરસ્વતી ॥૪॥

ઝણઝણાટ ઝલરી[૮] ધૂધૂમિ ધૂપ ધરી રીરીરી રાવ વર બજ્જએ,
ધ[૯] ધ ધૌં કીધી ગુદાં[૧૦] ધધકી પિરદાં થથકિથી ગુદાં[૧૧] ગજ્જએ ।
દ્રાં દ્રાં કી દ્રાં દ્રાં રુ રુમિ દ્રાં દ્રાં ત ત કી ત્રા ત્રાં દમકતી,
જય જય ભવાંની જગત જાણી રાજરાણી સરસ્વતી ॥૫॥

રિમ[૧૨] રિમ કી રિમ રિમ ઝૂઝૂમ ઝીમ ઝીમ ઠીમિકી ઠીમ[૧૩] ઠીમ નચ્ચએ,
ધમ ધમકિધમ ધમ ધ્રણકીધ્રણગમ અતિ અગમ નૃત્ય નચ્ચએ ।
તતથૈય તત્તા[૧૪] માનમત્તા અચલ આનન દરસતી,
જય જય ભવાંની જગત જાણી રાજરાણી સરસ્વતી ॥૬॥

જલ થલાં જાણી પવનપાણી વન વખાણી વીજલી,
ગીરવરાં ગાહણી વાઘ વાહણી સર્પ સાહણી સીતલી ।
હદ હાક તાહરી હથ[૧૫] હજારી ધમુષ ધારી ભગવતી,
જય જય ભવાંની જગત જાણી રાજરાણી સરસ્વતી ॥૭॥

કર ચક્ર ચાલણી ગર્વ ગાલણી ઝટક ઝાલણી ગંજણી,
બિરુદાંવધારણી મહિષ મારણી દલિદ્ર દારૂણી ભંજણી ।
ચર્ચીઈ ચડી ખલાં ખંડી મુદિત મંડી[૧૬] મુલકતી,
જય જય ભવાંની જગત જાણી રાજરાણી સરસ્વતી ॥૮॥

કવિ કરે[૧૭] અષ્ટક ટાક કષ્ટક પીસુણ પૃષ્ટક કીજ્જીંઈ,
મણિ મૌલી મંડિત પઢેહિ પંડિત આઈ અખંડિત દેખીઈ[૧૮] ।
દયા સૂરિ[૧૯] દેવી સુરાંસેવી નિત નમેવિ જગપતિ,
જય જય ભવાંની જગત જાણી રાજરાણી સરસ્વતી ॥૯॥

॥ ઈતિ શ્રી સરસ્વતી અષ્ટક સમ્પૂર્ણ. ॥

---

૧ કેવિયાંકોપિત. ૨ લોપીત. ૩ ઓપીત. ૪ મારણ મે ઈશ્વરી. ૫ સગતિ. ૬ અજૈ. ૭ ચરંચતિ. ૮ ઝલ્લાર : ધૂધૂમિ ઘપઘપ ઘર રીરીરીવર વજૂએ. ૯ ઘઘંઘોં કિધિગડદા ધધકિ ધોગટિદાં થથકિ થોગજ્ દિગિજએ. ૧૦ રમતિ. ૧૧ ધોંમતા દ્રાં દમકતિ. ૧૨ થમ થમ કિ થમ થમ. ૧૩ આગમન્નિત રચ્ચએ. ૧૪ તાનન-માનમાનન. ૧૫ હથાં. ૧૬ માંડી. ૧૭ કહે. ૧૮ દીજ્જીઈ. ૧૯ સુર.

૫૦

શ્રી ખુશાલવિજયકૃત

શ્રી શારદાજીનો છંદ

ને. વિ. ક. જ્ઞાનભંડાર. સૂરત.

દુહા :-

સરસ વચન આપે સદા તું શારદા સરસત્ત ।
કર જોડીને વીનવું દ્યો મુજ અવિચન મત્ય[1] ॥૧॥

ગુરુ જ્ઞાતા માતા પિતા ભવિઅણ કરે ઉપગાર ।
શારદા સદ્ગુરુ પ્રણમીએ જગ જસ છે આધાર ॥૨॥

છંદ જાતિ અડીયલ :-

કાશ્મીર દેશ મંડણ તું રાણી સુરનર બ્રહ્મા તું જગજાણી ।
તીન ભુવનની તું ઠકરાણી કવિજન જનની તું ગુણ ખાણી ॥૩॥

ભગવતી ભારતી તું બ્રહ્માણી સરસતિ વચન અમીય[2] સમાંણી ।
કરતી જ્ઞાન ઉદય ગુણ જ્ઞાતા તાહરી કીરતિ જગ વિખ્યાતા ॥૪॥

ગૌર વરણ તું અધિક વિરાજે મુખ પૂનમ ને ચંદ સમાજે ।
શ્વેતાંબર પહેર્યાં તે છાજે તુજ તૂઠે મુજ ભાવઠ ભાજે ॥૫॥

અણિઆલી અંજી તે આંખલુડી સુંદર સોભીત ભમુહ[3] વાંકલડી ।
નીલવટ તિલક શોભિતચંગ[4] માનું અધર[5] પ્રવાલી રંગં ॥૬॥

વેણિ દંડ[6] સર ભૂષિત છાહે જાણું પ્રગટો સલિલ[7] પ્રવાહ ।
બીજાું[8] બંધ બેરખાં બેં બાંહે મુદ્રડી[9] પૂરણ અંગુલિ માંહે ॥૭॥

કર સોવન ચૂડી ખલ કંતી નાકે સોહે નવલખું મોતી ।
કુંડલ ઝલહલ દાડિમ દંતી મુગત કંકણ હાર દીપંતી ॥૮॥

કટિ મેખલ ખલ ખલ ખલખલકેં ચરણે ઝાંઝર ઝમ ઝમ ઝમ ઝમકેં ।
કરવેણા[10] રણ રણ રણ રણકેં ઘુઘરી રમઝમ રમઝમ ઝમકેં ॥૯॥

હાથે પુસ્તક ધરતી બાલા, મુકતાફલ સોહેં જપ માલા ।
અદ્ભૂત રુપ તનૂ તેંજ વિસાલા તુજ વરવું કેતા કહું સુવિસાલા ॥૧૦॥

હંસ વાહિની સરખેં કરી ધ્યાઉં નિરમલ બુદ્ધિ હું નિત પાઉં ।
નિસિ વાસર હું તુજ ગુણ ગાઉં અરજ કરીને સીસ નમાઉં ॥૧૧॥

---

૧ બુદ્ધિ. ૨ અમૃત. ૩ ભ્રમર. ૪ સુંદર. ૫ ઓષ્ઠ. ૬ દંડ. ૭ પાણી. ૮ બાજુબંધ. ૯ વીંટી. ૧૦ વીણા.

કલિયુગમાં તું સાચી દેવી હરિ હર સુરનર ઘણે તુજ સેવી ।
પૂરવે આમલગેં તુ હી પ્રમાંણે કાલીદાસ પ્રમુખ પંડિતથી જાણેં ॥૧૨॥
તુજ ગુણ કેતા મુજથી કહેવાએ બાવન અક્ષર પાર ન પામેં ।
અરજ અમારી મનમાં ધરીએ ખુસાલ વિજય સેવક સુખ કરીએ
કેસર અમર સેવક સુખ વરીઈ ॥૧૩॥

ઈતિ શ્રી ખુશાલવિજયકૃત શારદાજી છંદ સંપૂર્ણ.

૫૧

શ્રી કુશલલાભકૃતશારદાજી સહસ્ત્ર નામછંદ :

ને. વિ. ક. જ્ઞાન ભંડાર સૂરત સર. છંદ સંગ્રહ હ. લિ. પ્રતમાંથી

ૐ કાર સાર અપરંપર નાદભેદ નિરભેદ નિરંતર ।
સકલ યોતિસ રુપ સહસકર નમો નિરંજન નાથ નિરભય કર ॥૧॥
સદા આદિ શિવશક્તિ એક સમ આરાધક આણંદ અનોપમ ।
સદગુરુ કથિત સાધુ પથપંક્રમ ભજિ ભજિ ભગતિ છંડિ અંતર ભ્રમ ॥૨॥

દુહા :-

રાજઋદ્ધિ સંભોગ રસ મહિલ મનોરથ મતિ ।
પરિઘલ તો પરિપામીઈ જો સેવીઈ સક્તિ (શક્તિ) ॥૩॥
સક્તિ વિશ્વ વ્યાપિત સકલ આદિ અનાદિ અનંત ।
તિણ કાલ જે તુજ સ્તવેં ભાવ સહિત ભગવંત ॥૪॥
તવ્યા લઘુ સ્તવ નામ તુજ વીસ સહસ વિસ્તાર ।
કરી પ્રણામ પુનરપિ કહ્યો તુજ ગુણ અંત ન પાર ॥૫॥
સંકર શ્રીધર હૂય સુકવિ પંડિત પુહવી પ્રવીણ ।
તાસ પટંતર તુચ્છ નર હું મૂરિખ મતિ હીણ ॥૬॥
પણિ જીહા કરવા પવિત્ર ગાઉં તુમ ગુણ ગામ ।
વાગ્ વાંણી મુજ આપિ વર નમો નમો તુજ નામ ॥૭॥

છંદ : જાતિ ભુજંગી (અહોયોગને ક્ષેમને આપનારા)
નમો નાદ રૂપી નમેખા નરિંદા, નમો સંકરી શક્તિમાતા સુરિંદા ।
નમો કોમુદી કાકિની ચંદ્રકાંતા, નમો અમૃતા અન્નદાતા અનંતા ॥૮॥
નમો લાબિ લંગુલણી નાદ લીણી, નમો વંધ્યગિરિવાશિની લીંબવીણી ।
નમો મંગલા મૂલધારા મૃણાલી, નમો નંદની નારદી નાભિ નાલી ॥૯॥
નમો જંગમા યોગિણી યોગનિદ્રા, નમો સંઘવી સંઘજાના સુભદ્રા ।
નમો કાલિકા કંબૂગ્રીવા કુમારી, નમો ચેતના ચંડિકા ચક્રધારી ॥૧૦॥

નમો શીતલા સંભુનારી સુપર્ણા, નમો વેદમાતા વિધાતા વિવર્ણા ।
નમો તોતલા ત્રિપુરા આદિ તારા, નમો ક્ષેત્રણી ખેચરી ખીરધારા ॥૧૧॥
નમો બાવની બહીચર બુદ્ધિબાલા, નમો મંત્રણી તંત્રણી મેઘમાલા ।
નમો ચિત્રણી ચક્રણી આદિ ચંડી, નમો તામસી વેણી તંત્રી ત્રિદંડી ॥૧૨॥
નમો કેસરી કાશ્મીરી કુસુંભા, નમો રિદ્ધિદા રોહિણી રુપરંભા ।
નમો પિંગલા પણચરા બાંણપૂજા, નમો માલણી મોહમાયા મયુખા ॥૧૩॥
નમો કુરક માંડી કૃપાધાર કૃત્યા, નમો નારસિંહે નિરાધાર ભૃત્યા ।
નમો સાધુપંથી સુધાંગી સુધારી, નમો વર્તણી વલ્લભા એક વારા ॥૧૪॥
નમો નાશિકા નીર નીશાંન ભૃંતી, નમો વારુણી વાંમિણી વૈત્રવંતી ।
નમો સંભરી સત્યકી કલ્પશાખા, નમો ભારતી ભગવતી ષટ્ભાખા ॥૧૫॥
નમો પ્રેતરુઢા પ્રચંડા પુરેંદ્રી, નમો શૈલપુત્રી સુરા સ્વેતસંધી ।
નમો વર્ણની વૈશ્નવી વાગવાંણી, નમો પૂતના પાવઈ પંચબાણી ॥૧૬॥
નમો ઉર્વસી અંબિકા અક્ષક્રીડા, નમો વીર સુવજ્ર આઉધ ક્રીડા ।
નમો દીર્ઘ કેશી દયાદેવી દુર્ગા, નમો તાપસી તત્વવેદી ત્રિવર્ગ્ગા ॥૧૭॥
નમો અષ્ટસિદ્ધી ઈડા અન્નપૂર્ણા, નમો શૃંખલા સંખ હસ્તા સુપર્ણા ।
નમો દક્ષિણી દક્ષજા રક્તદંતી, નમો બ્રહ્મણી વ્યંજલી વૈજયંતી ॥૧૮॥
નમો જક્ષણી જૈન માતા જનેતા, નમો કામુકી કામિની મચ્છ કેતા ।
નમો વાંકુડી વ્યગ્રરુપા સુવેષા, નમો ઘોર નાદી સુઘંટા સુઘોષા ॥૧૯॥
નમો જ્યોતિ જ્વાલામુખી યશમાતા, નમો ઈશ્વરી એક અંગા અનંગા ।
નમો શર્મદા અબુંદા નવનિધી, નમો શક્તિ સીકોત્તરી મંત્ર સિદ્ધી ॥૨૧॥
નમો ષટ્ કૂણાં ત્રિકૂણાં ષિમાઈ, નમો માત પદ્માવતી બુદ્ધિ માઈ ।
નમો અંબિકા ઉમયા ઉડુયાંણી, નમો રેણુકા મેણુકા રુદ્રાંણી ॥૨૨॥
નમો કાલિકા કોલિકા વાયકૂંડી, નમો શ્યામલી શ્યામદુર્ગા શિખંડી ।
નમો હેત હિંગોલ હરસિદ્ધિ હંસી, નમો સારદા સરસત્તિ સુપ્રસંસી ॥૨૩॥
નમો ભાંતિ ભુવનેશ્વરી તું ભવાની, નમો ક્ષાંતિ ક્ષેમંકરી વજ્રખાંની ।
નમો દીપિકા દીર્ઘકા દીર્ઘદામાં, નમોશ્રેણી શાકંબરી સત્યભામા ॥૨૪॥
નમો કામ કાદંબરી ભદ્રકાલી, નમો બીજ ચંદ્રાઉલી બ્રહ્મબાલી ।
નમો મધુમતી મધુમવી મીણમુદ્રા, નમો ષંષણી પંખણી ક્ષેમમુદ્રા ॥૨૫॥
નમો જામચેં જેઠજા તું જયંતી, નમો તૂંબિકા ત્રિગુણા તેજવંતી ।
નમો વિજયા વૃક્ષછાયા વરાહી, નમો રાજસી રાક્ષસી રુપરાહી ॥૨૬॥
નમો કાશ્યદા કાશ્યપી ગૌરિકાયા, નમો મત્ત માતંગિની મહમાયા ।
નમો ઘગ્ઘરા જમઘંટા ઘંટાલી, નમો પીઠ પંચાલિકા ક્ષેત્રપાલી ॥૨૭॥

નમો વીણચેં રુપ નારદ નાચેં, નમો ધુમ્રચેં રુપ સંસાર ધ્યાઈ ।
નમો રાણીયાં રુપ રાજા રમાડે, નમો મેઘચેં રુપ મેડી મઢાડે ॥૨૮॥

નમો મોરલી રુપહરિ મુરકમોંહે, નમો શક્તિસેં રુપ સંસાર સોંહે ।
નમો મોહણી રુપધરી દૈત્ય મારેં, નમો અંગુલીરુપ ગિરિવર અધારે ॥૨૯॥

નમો વાજિસેં રુપ રવિ રત્થ વાહેં, નમો શેષરુપે ધરા ભાર સોંહે ।
નમો ગૃદ્ધસેં રુપ ભડભીમ ગ્રાહેં, નમો ચેલસેં રુપ સંગ્રામ ચાહેં ॥૩૦॥

નમો ભરથરી રુપ વયરાગ ભાખેં, નમો ચંચલા રુપ ષટ્ સ્વાદ ચાખેં ।
નમો વીંજસેં રુપ આકાશ વાજે, નમો ઘટ્ટચેં રુપ ઘનઘોર ગાજે ॥૩૧॥

નમો દેવચેંરુપ આધાર દીઈ, નમો પ્યાસ સેં રુપ તું નીર પીઈ ।
નમો તાપસી રુપ તું ઈન્દ્ર તાકેં, નમો હણમંતા રુપ ત્રિરજ્જ હાકે ॥૩૨॥

નમો ભીમચે રુપ કૌરવ ભાંજે, નમો રાધિકા રુપ ગોપાલ રાજેં ।
નમો અંડચે રુપ બ્રહ્માંડ માયા, નમો યોગિણી રુપ સંસાર જાયા ॥૩૩॥

નમો પદ્મિની રુપ વૃષભાંનુ પુત્રી, નમો ડંબરા રુપ ધુણેં ધરિત્રી ।
નમો અધડચેં રુપ દિણયર અબાદે, નમો પતાકા રુપ સોંહે પ્રસાદે ॥૩૪॥

નમો ધોરણી રુપ તું ધૈર્ય થંભે, નમો ચાંમઠી રુપ ખેલેં અચંભે ।
નમો મૃગચેં રુપ શ્રી રામ મોહયો, નમો ડાકિણી રુપ જલરાજ ડોલ્યો ॥૩૫॥

નમો જાંગુલીરુપ અહી વિરક રાજેં, નમો અગ્નિચેં રુપ આહુતિ આહારે ।
નમો ઔષધિરુપ અંગવ્યાધિવારેં, નમો તાવડી રુપ તું ઉવહ તારેં ॥૩૬॥

નમો દ્રુપદીરુપ પાંડવ પીયારી, નમો વેલિચેંરુપ અર્બુદ વિહારી ।
નમો રોહિણી રુપ નિશિ નાહરાણી, નમો રુકમણા રુપ કાયાં સમાંણી ॥૩૭॥

નમો લક્ષ્મણા રુપ તે લંક લીધી, નમો દાણવાં રુપ બ્રહ્મવાચ દીધી ।
નમો કોકિલા રુપ તરવર કહૂ કૈં, નમો માલતી રુપ પરિમલ મહકૈં ॥૩૮॥

નમો સિદ્ધ બુદ્ધ રુપ ગણનાથ સેંવે, નમો રેપલી રુપ ઉડ્ડંત રેવેં ।
નમો પન્નગા રુપ પાયાલ પેંસે, નમો બોધિચેં રુપ બગધ્યાન બેંસે ॥૩૯॥

નમો પિંગચેં રુપ આધારપાલેં, નમો ચંદ્રમા રુપ ઉદ્યોત ચાલેં ।
નમો છત્રસેં રુપ નૃપ શીખ છાજે, નમો ભક્તિસેં રુપ ભાવઠિ ભાંજેં ॥૪૦॥

નમો વિષધરા રુપ તંદણ વિલગ્ગૈ, નમો મહુયરી રુપ મોંહે ગિરગ્ગેં ।
નમો લાબિસેં રુપ આણંદ લીણી, નમો પ્રીતસેં રુપ મું ચિત્ત પ્રીણી ॥૪૧॥

નમો કહાં કિહાં તાહરા રુપ કેતા, નમો જગત તું જાઈ ઓ તું અનેતા ।
નમો એક કરિ ચિત્ત તુંને આરાધે, નમો માત તું તેહના કાજ સાધે ॥૪૨॥

નમો માત તું જાણજે તુજ્ઝ સેવેં, નમો દોહિલી વાર તું સાદ દેંવે ।
નમો રિદ્ધિપૂરી ત્રજે ચરણરાતા, નમો આવિ આણંદ કરિ આદિમાતા ॥૪૩॥

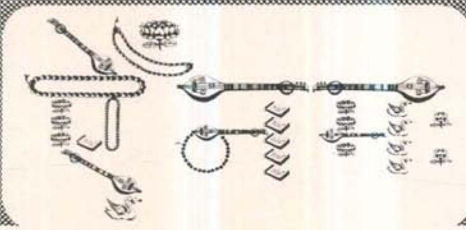

શ્રી સરસ્વતી દેવી
મહેસાણા પ્રાચીન

सकल वाङमय मूर्त्तिधरापरा सकलसत्वहितैकपरायणा ।
सकलनारद तुम्बरु सेविता दिशतु मेऽभिमतानिसरस्वती ॥

ચિત્ર નં- ૩૭

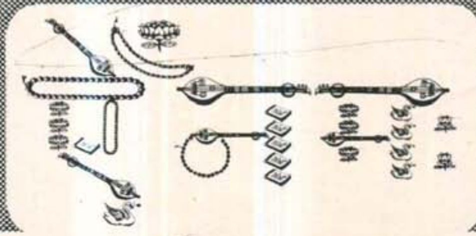

श्री सरस्वती देवी

બિકાનેર - ૯૦૦ વર્ષ જુની

श्री जिनेन्द्रमुखाम्भोज विलासं वसते सदा।
जिनागमसुधाम्भोधिमध्यासिनि विधु द्युते ॥

ચિત્ર નં- ૩૮

શ્રી સરસ્વતી દેવી

રાંતેજ તીર્થ ૭૦૦ વર્ષ પ્રાચીન ઉ.ગુજરાત

मुखेन्दोरंशुभि र्व्याप्तं या बिभर्ति विकस्वरं ।
करे पद्ममचिन्त्येन धाम्ना तां नौमि देवताम् ॥

ચિત્ર નં- ૩૯

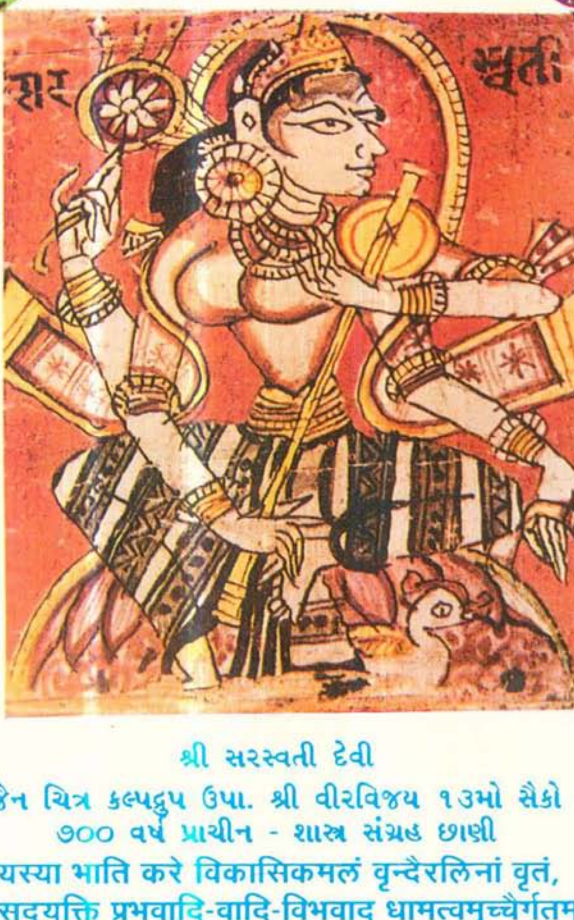

શ્રી સરસ્વતી દેવી

જૈન ચિત્ર કલ્પદ્રુપ ઉપા. શ્રી વીરવિજય ૧૩મો સૈકો
૭૦૦ વર્ષ પ્રાચીન - શાસ્ત્ર સંગ્રહ છાણી

यस्या भाति करे विकासिकमलं वृन्दैरलिनां वृतं,
सद्युक्ति प्रभवादि-वादि-विभवाद् धामत्वमुच्चैर्गतम् ।
सा देवी विकचारविन्द विलसत् नेत्रा त्रिलोकैस्स्तुताः,
हस्तन्यस्त पुस्तकाऽस्तु भवतां विध्वस्त मोहासदा ॥

ચિત્ર નં- ૪૦

કલશ :
આદિમાત અરદાસ એકમોરી અવધારોં મયા કરી માહરા વિકટ સંકટ સવિ વારો, મુજને તુજ આધાર કૃપા અમ ઉપરી કીજેં, સુખ સંપત્તિ સંતાન દાન મન વંછિત દીજેં, તિહું ભુવણ પરાક્રમ તાહરોં પ્રગટ અછે પરમેસરી કવિ કુશલ લાભ કલ્યાણ કરી જય જયંતુ જગદીશ્વરી ॥૪૪॥

વરષા ધન વરખંત ગ્યાંન (જ્ઞાન) કિણધાર ગણી જજૈં વસુ અસયલ વિસ્તાર
મહીપણિ કૌણ મુણીજજૈં અતિ અલંબ આકાશ કવણ લંઘે આપણે ક્રમ
તિમ તિમ દેવી તાહરા પાર વિણ નામ પરાક્રમ અનેકરૂપ પણિ એક તું
સમી યુગતિ શિવશંકરી કવિકુશલ લાભ કલ્યાણ કહિં આસ્યા પૂરણ ઈશ્વરી ॥૪૫॥

ઈતિ શ્રી શારદાજીસહસ્રનામ છંદ કુશલલાભકૃતા સંપૂર્ણ લિખિતા ॥

૫૨

સારસ્વતી ગીત

ડભોઈ હ. લિ. પત્ર. ૫૫૪ / ૫૧૦૮.

(સુણોચંદાજી)

મા ભગવતી વિદ્યાની દેનારી માતા સરસ્વતી
તું વાણી વિલાસની કરનારી, અજ્ઞાન તિમિરની હરનારી
તું જ્ઞાન વિકાસની કરનારી મા ભાગ......૧

તું બ્રહ્માણી જગમાતા, આદી ભવાની તું ત્રાતા
કાશ્મીર મંડની (મંદિરની) સુખશાતા. મા ભગ....૨

માથે મસ્તક મુગુટ બિરાજે છે, દોય કાને કુંડલ છાજે છે,
હૈયે હાર મોતીનો રાજે છે ...... મા ભગ....૩

એક હાથે વીણા સોહે છે, બીજે પુસ્તક પડિબોહે છે
કમલાકર માલા મોહે છે...... મા ભગ....૪

હંસાસન બેસી જગત ફરો, કવિ જનનાં મુખમાં સંચરો
મા મુજને બુદ્ધિ પ્રકાશ કરો....... મા ભગ....૫

સચરાચરમેં તુહ વસી, તુજ ધ્યાન ધરે ચિત્ત ઉલ્લસી,
તે વિદ્યા પામે હસી હસી....... મા ભગ.....૬

તું ક્ષુદ્રોપદ્રવ હરનારી કહે દયાનંદને સુખકારી
શાસનદેવી મનોહરી હું જાઉં તોરી બલિહારી.... મા ભગ....૭

(માતા સરસ્વતી વિદ્યાની દાતા તું ત્રિભુવનમાં વિખ્યાતા
તુજ નામે લહીએ સુખશાતા.... મા ભગ....૮)

॥ ઈતિ સરસ્વતી ગીત સમ્પૂર્ણમ્ ॥

૫૩

-: શારદાસ્તુતિ :-

હે શારદે માં, હે શારદે માં, અજ્ઞાનતાસે હમે તારદે માં,
તું સ્વરકી દેવી એ સંગીત તુજસે, હર શબ્દ તેરા હર ગીત તુજસે,
હમ હે અકેલે હમ હે અધુરે તેરી શરણ હમ હમે પ્યાર દે 'માં' ...૧

મુનિઓને સમજી ગુણીઓને જાણી, સંતોકી ભાષા આગમકી વાણી,
હમ ભી તો સમજે હમ ભી તો જાણે, વિદ્યાકા હમકો અધિકાર દે 'માં' ..૨

તું શ્વેતવર્ણી કમલપેં બિરાજે, હાથોમેં વીણા મુકુટ શિરપેં સાજે
મનસે હમેરા મિટાદે અંધારા, હમકો ઉજાલાકા પરિવાર દે 'માં' ૩

૫૪

શ્રી સરસ્વતી દેવીની સ્તુતિ :-

કર્તા પ. પૂ. આ. શ્રી હેમચંદ્રસૂરીશ્વરજી મ.સા.

ઝુલણા છંદ :- (રાત રહે જાહરે પાછલી ખટઘડી....)

માતા હે ભગવતિ ! આવ મુજ મનમહિં
જ્યોતિ જિમ ઝગમગે તમસ જાયે ટળી
કુમતિમતિવારિણી કવિ મનોહારિણી
જય સદા શારદા સારમતિ દાયિની.......૧

શ્વેત પદ્માસના શ્વેત વસ્ત્રાવૃતા
કુન્દ-શશિ-હિમ સમા ગૌર દેહા
સ્ફટિક માળા વીણા કર વિષે સોહતા
કમળ પુસ્તક ધરા સર્વ જન મોહતાં......૨

અબુધ પણ કૈંક તુજ મહેંર ને પામીને
પામતા પાર શ્રુતસિન્ધુનો તે
અમ પર આજ તિમ દેવિ ! કરૂણા કરો
જેમ લહીએ મતિ વિભવ સારો.......૩

હંસ તુજ સંગના રંગથી ભારતિ !
જિમ થયો ક્ષીર-નીરનો વિવેકી
તિમલહી સાર-નિઃસારના ભેદને
આત્મહિતસાધુ કર મુજ પર મ્હેંરને....૪

દેવિ ! તુજ ચરણમાં શિર નમાવી કરી
એટલું યાચીએ વિનય ભાવે કરી
યાદ કરીએ તને ભક્તિથી જે સમે
જીભ પર વાસ કરજે સદા તે સમે.....૫
માત હે ભગવતિ !.......

૫૫

મા વાગીશ્વરી સ્તુતિ

કર્તા :- યોગી દીવ્યાનંદજી

છંદ સ્રગ્ધરા (૧) રાગ - આમૂલાલોલધૂલી બહુલ....

શ્વેતાંગી શ્વેતવસ્ત્રા ધવલ કમલમાં જ્ઞાન મૂર્ત્તિ પ્રતાપી,
ક્ષીરાબ્ધિ રંક લાગે વિમલ મુખ વિભા સૌ દિશે ભવ્ય વ્યાપી,
શોભે શ્વેતાનબે શી ? શરદવિધુ તજે ગર્વ સૌન્દર્ય કેરો,
માતા વાગીશ્વરીના ચરણ યુગ નમી હર્ષ પામુ અનેરો......૧

વીણાના તાર છેડે મૃદુમૃદુ કવને સંગીતે મસ્ત લાગે,
ગ્રંથે શોભા પ્રસારી ધવલ તમ ભુજા ભાવ વૈવિધ્ય જાગે,
અજ્ઞાની જ્ઞાન પામે મનુજ પથ વિષે જ્ઞાનના પુષ્પ વેરો,
માતા વાગીશ્વરીના ચરણ યુગ નમી હર્ષ પામું અનેરો......૨

માલા હસ્તે પ્રકાશે સ્ફટિકમણિ તણી જાપથી દુઃખ ટાળે,
ઈન્દ્રાદિ સ્તોત્ર ગાયે પરમ સુખ વરે જ્ઞાનના પંથ વાળે,
આશા સૌ પૂર્ણ થાયે ઉર તમસ હરો વ્યાપતી જ્ઞાન લ્હેરો,
માતા વાગીશ્વરીના ચરણ યુગ નમી હર્ષ પામું અનેરો......૩

પૃથ્વી વાયુ નભેથી અનલ જલ તણા પંચ તત્વે રચાયે,
પૃથ્વીના માનવી જે તુજ ભજન કરી દેવતા રુપ થાયે,
ટાળો હે દીવ્યમાતા તુજ હૃદય વશ્યો મોહ અંધાર ઘેરો,
માતા વાગીશ્વરીના ચરણ યુગ નમી હર્ષ પામું અનેરો......૪

તારો સર્વત્ર ગાજે વિજય દશ દિશે દિવ્ય જ્યોતિ પ્રકાશી,
પાપો તાપો જ ટાળો વિમલ વદન હે શારદે ! જ્ઞાનરાશી,
દિવ્યાનંદે જ રાચે અહર્નિશ કરે પાઠ જે શાસ્ત્ર કેરો,
માતા વાગીશ્વરીના ચરણ યુગ નમી હર્ષ પામું અનેરો......૫

સમાપ્ત

૫૬

સરસ્વતી પ્રાર્થનાઓ

રચયિતા :- ઉમાશંકર જોષી

૧

ઉરમાં ઠરો.......
દેવી સરસ્વતી ઉરમાં ઠરો - ઉરમાં ઠરો મસ્તિષ્કે વરો દેવી સરસ્વતી....૧
વિદ્યા વારિધિની મસ્તીમાં જ્ઞાન સુધામૃતનો દો ઝરો
દેવી સરસ્વતી ઉરમાં ઠરો....૨
વાગીશ્વરી માં જિહ્વાએ રહો વાણીના દોષો સૌ દૂર કરો
દેવી સરસ્વતી ઉરમાં ઠરો....૩
દેવ-ગુરુ બૃહસ્પતિ સમજ્ઞાને અંતરદીપ ઝળહળતો કરો
દેવી સરસ્વતી ઉરમાં ઠરો....૪
સાહિત્ય નવરસ જ્ઞાતા કરીને ત્રિલોકમાંહે યશ પ્રસરો,
દેવી સરસ્વતી ઉરમાં ઠરો....૫
આનંદામૃત અર્પો અમોને દુર્બુદ્ધિ સહુ દૂર કરો
દેવી સરસ્વતી ઉરમાં ઠરો....૬

૫૭

૨

વંદન મા, શારદા સ્નેહે આજે (૨) કરે જનવૃંદ એકી અવાજે
કંઠ શુદ્ધિ સધાવવા કાજે..... વંદન....૧
દિવ્યશક્તિ ! તું હંસે વિરાજે શ્વેત વસ્ત્ર કંઠે માળા રાજે
વીણા પુસ્તક કરમાંહિ છાજે..... વંદન...૨
નયન ખુમારીના અમૃત પાજે આતુર સર્વ છે જ્ઞાનને કાજે
શિશુ જન કાજે વાત્સલ્યે ધાજે વંદન....૩
સૂરિ-મુનિ સહુ તુજને નવાજે, લાજ રાખજે પંડિત સમાજે
ઝાઝું કહેતાં સેવક તો લાજે.... વંદન...૪

૫૮

શ્રી સરસ્વતીને ચરણે

૩

સુવર્ણવર્ણી સરસ્વતી માં ! સ્નેહે સદા પધારો રે
સાથે લાવો લાવો માતા ! વાત્સલ્ય ભાવ લાવો રે.....સુવર્ણ...૧

અર્પો અર્પો અર્પો આજે પ્રકાશ પુંજો અર્પો રે
તર્પો તર્પો તર્પો દેવી ! નયનાંબુજને તર્પો રે......સુવર્ણ....૨

રાચું રાચું રાચું રંગે ! તુજ દર્શનીએ રાચું રે
યાચું યાચું યાચું માતા ! વિપુલ જ્ઞાનને યાચું રે.....સુવર્ણ....૩

કાપો કાપો કાપો સહુનાં કુડાં કલ્મષ કાપો રે
શાન્તિ શાન્તિ શાન્તિ સ્થાપો સકલ વિશ્વમાં સ્થાપો રે....સુવર્ણ..૪

ऐं બીજ અધિષ્ઠાત્રી દેવી શારદા ને વાગીશ્વરી રે
વંદન વંદન વંદન ઝીલો વંદન સહુ સાધકનાં રે.....સુવર્ણ....૫

૫૯

દેજો વિદ્યાદાન

૪

દેજો વિદ્યાદાન સરસ્વતી માં દેજો વિદ્યાદાન (ટેક)

શ્વેત વસ્ત્રો ને શ્વેત કમળ પર, શ્વેત હંસે અસવાર
સરસ્વતીમાં દેજો વિદ્યાદાન.........૧

શ્વેત પુષ્પોની માલિકા સુંદર કંઠે મોતીનો હાર.... સર.....૨

હંસવાહિની વીણા વાદિની ! કમલાસની તું મહાન...સર....૩

સૂરિ-મુનિવર-કિન્નર કવિઓ નિત્ય ધરે તુજ ધ્યાન...સર....૪

સાધક ઉરમાં સદ બુદ્ધિ દઈ, દઈદો સાચા જ્ઞાન...સરસ્વતી..૫

આ ચાર પ્રાર્થના ઉમાશંકર જોષીની છે.

૬૦

॥ श्री सरस्वती अष्टक ॥

अनुष्टुप.

૬૦ થી ૬૮ નવ કૃતિઓના કર્તા પ. પૂ. ગુરુદેવ શ્રી ચંદ્રોદયસૂરિ મ.સા. ના શિષ્ય મુનિ કુલચંદ્ર વિજય.

૧

स्मर्यमाणा जनैः सर्वैः वन्द्यमाना कवीश्वरैः ।
ध्येयरूपा सुयोगीन्द्रैः स्तवीमि तां सरस्वतीम् ॥१॥

श्रुताब्धिगाढलीना या भवाब्धिपरिशोषिणी ।
सर्वदा सर्वदा पूज्या स्तवीमि तां सरस्वतीम् ॥२॥

पूर्णचन्द्ररसासिक्ता सुधास्वादैकदायिनी ।
अज्ञता-पापहर्त्रीया स्तवीमि तां सरस्वतीम् ॥३॥

त्वत्प्रसादाद् विना लोकः मूढतां परिमश्नुते ।
जडता-मोहान्धकारं वै स्तवीमि तां सरस्वतीम् ॥४॥

विद्वत्वं-सुमतित्वं च यत्कृपया सुलभ्यते ।
नम्रत्वं-वाग्मित्वं च स्तवीमि तां सरस्वतीम् ॥५॥

राजते कमलागर्भे राजहंसाधिसेविता ।
वीणा-पुस्तक-मालाभिः स्तवीमि तां सरस्वतीम् ॥६॥

त्वच्छिशुकरुणाकर्त्री शुद्धसन्मार्गपोषिणी ।
चिन्मयानन्दतादात्री स्तवीमि तां सरस्वतीम् ॥७॥

ऐंकारबीजमन्त्रेण नमः शब्दान्ते योजयेत् ।
लक्षजापात् भवेत्सिद्धिः स्तवीमि तां सरस्वतीम् ॥८॥

सरस्वत्याः प्रसादेन कारितमिदमष्टकम् ।
यावच्चंद्रोदयं भूयात् कुलचंद्रे तमोहरम् ॥९॥

૬૧

શ્રી સરસ્વતી સ્તુતિ

અહોયોગને ક્ષેમને આપનારા......

૨

અહો ! જ્ઞાનની જ્યોતને તેં જગાવી
અહો ! બ્રહ્મના દીવ્યતેજે તું ન્યારી
મહા પદ્મના ગર્ભમાં દીસે પ્યારી
સદા ભક્તને રાખજે ચિત્તમાંહી......૧

ગમે આંખડી દીર્ઘ જે પૂતકારી
રમે કર્ણમાં કનક કુંડળ ભારી
સમે હસ્તમાં માળને પોથી સારી
સદા ભક્તને રાખજે ચિત્તમાંહી......૨

અરૂણોદયે અંધતા ગ્રામ ગાળે
વળી વસ્તુવિડંબના પ્રાત ટાળે
તમારા પસાયે બધા લાભ આણે
સદા ભક્તને રાખજે ચિત્તમાંહી......૩

ભજે પંડિતો પ્રેમથી જ્ઞાન ભારે
તજે પાપના પુંજને શીઘ્ર સારે
બજે પુન્યના ઘંટ જે દ્વાર તારે
સદા ભક્તને રાખજે ચિત્તમાંહી......૪

મજે પુન્યના યોગથી આજ દીઠી
મુજે જ્ઞાનના ધામને આપ મીઠી
તુમે તારજો - પાળજો તૂંહી તૂંહી
સદા ભક્તને રાખજે ચિત્તમાંહી......૫

૬૨

શ્રી ભારતીદેવી સ્તુતિ

સરસ શાંતિસુધારસ સાગરં......

૩

નમન નિત્ય કરુ હું ભારતી, નગર પટ્ટણ પોળે તું દીસતી,
નયન નીરખું અમૃતવર્ષિણી, નજર થાપ તું બાલક ઉપરી....૧....નમન....

અધર વિલસે વાણીના વૃંદથી, અવર અંગમાં શોભતી ચિહ્નથી
અમર દાનવો પૂજતાં હર્ષથી અપર માનવો ભેટતાં ભાવથી....૨...નમન....

સકલ મંગલ બુદ્ધિની કારિણી, સકલ સદ્‌ગુણની વરદાયિની,
સકલ પાપનાં પુંજની હારિણી, સકલ સુખના દ્વારની પોષિણી...૩...નમન...

અમલ ગુણ છે તાહરા લોકમાં, અટલ બુદ્ધિને આપતી થોકમાં,
અકલ રુપ છે તાહરું જાપમાં, અચલ ઠામ છે તાહરુ ધ્યાનમાં..૪...નમન...

સફલ કારજ માહરા' આપથી, સફલ જ્ઞાન હુઆ તુજ સેવથી,
સફલ ધ્યાન થશે તુજ મ્હેરથી, સફલ જન્મ છે તાહરા પ્રેમથી...૫...નમન..

૬૩

શ્રી શારદાऽષ્ટક

રાગ : જાગને જાદવા....

૪

શોભતી શ્રીમતી ભારતી દેવતા, પૂર્ણિમાં ચંદ્રશી કાંતિને પેખતાં,
દીર્ઘ વીણાથકીલીન જ્ઞાને સદા, ભક્તને જ્ઞાનના સાર દ્યો શારદા....૧

દીપતો હાર મુક્તાતણો હીયડે, હસ્તમાં માળમોતી તણી વિલસેં
દીસતો ગ્રંથ જે જ્ઞાનને આપશે !, ભક્તને જ્ઞાનના સાર દ્યો શારદા....૨

ત્રીહુ લોકે સુધા સુંદરી દેખતાં, સ્વર્ગના લોક જે માતને પૂજતાં
રાજતી નન્દિની શ્રુતનીદેવતાં, ભક્તને જ્ઞાનના સાર દ્યો શારદા....૩

સેવતી માતને માનહંસી હસેં, નીરખેં નિત્ય નીર-ક્ષીર વિવેકે
ભેદ વિજ્ઞાનથી આત્મજ્ઞાને રમેં, ભક્તને જ્ઞાનના સાર દ્યો શારદા....૪

મૃદુ ગંભીર જે મીઠડું બોલતી, જોડતી જ્ઞાનમાં અજ્ઞતા રોકતી
પૂજતાં પ્રેમથી લોકને ભાવતી, ભક્તને જ્ઞાનના સાર દ્યો શારદા....૫

વાણીની સ્વામિની એક તું દીસતી, હારિણી પાપની પુન્યની પોષિણી
પાણિની પાર પામે સદા પ્રેમથી, ભક્તને જ્ઞાનના સાર દ્યો શારદા....૬

બાળ શા ! ભાવથી પાયજે સેવતાં, ઐં નમઃ મંત્રને ચિત્તમાં ધારતાં
ત્રિકજે યોગની શુદ્ધતા પામતાં, ભક્તને જ્ઞાનના સાર દ્યો શારદા....૭

સત્યનિષ્ઠા થકી આત્મજ્ઞાને કરી, મોહના વૃંદ મોડું તુંજ મ્હેરથી
માંગુ ના અન્યને કીંમતી કાંઈના, ભક્તને જ્ઞાનના સાર દ્યો શારદા....૮

श्री सरस्वती देवी
मंत्रः-
ॐ ह्रीँ श्रीँ ऐँ वाग्वादिनी भगवती सरस्वती।
अर्हन्मुखवासिनी ममास्ये प्रकाशं कुरु कुरु स्वाहा॥
रोज २७ वार मंत्र गणवो
चित्र नं- ४१

श्री श्रुतदेवता
પાંડવચરિત્રની હસ્ત પ્રતમાંથી ૪૦૦ વર્ષ પ્રાચીન
निषण्णा कमलेभव्या अब्जहस्ता सरस्वती ।
सम्यग्ज्ञानप्रदाभूयाद् भव्यानां भक्तिशालिनाम् ॥
ચિત્ર નં- ૪૨

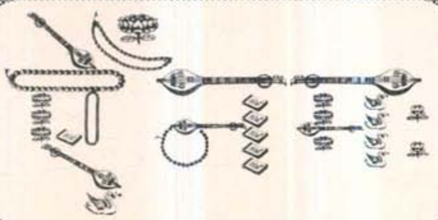

શ્રી શારદા દેવી

તિરુપતિ કુનરમ્ (તામિલનાડુ)

वद वदतिन वाग्वादिनि भगवति कः श्रुतसरस्वतीगमेच्छुः ।
रङ्गतरङ्गमतिवर तरणिस्तुभ्यं नम इतीह ॥

ચિત્ર નં- ૪૩

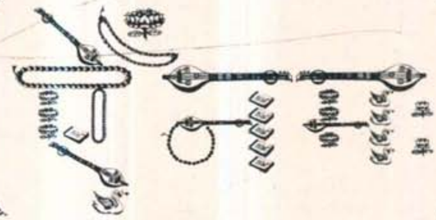

સુહાનીયા ગ્વાલિયર M.P. ૯૦૦ વર્ષ જુની

शक्तिरुपे ! नमस्तुभ्यं कवीश्वरि ! नमोऽस्तु ते ।
नमस्तुभ्यं भगवति ! सरस्वती नमोऽस्तु ते ॥

ચિત્ર નં- ૪૪

૬૪

-: શ્રી વાગીશ્વરી સ્તુતિ :-

રાગ : આજે પામ્યો પરમ પદનો.......

૫

દીઠી દીઠી અમૃત ઝરતી અંગ પ્રત્યંગ દેવી,
મીઠી મીઠી સકલ જનની માત વાગીશ્વરીજી
લીધી લીધી ચરણ યુગની સેવના પુન્યકારી
કીધી કીધી અંતઃકરણથી વંદના ભાવ ધારી.......૧

જીત્યાં જીત્યાં અખિલ જગના માન ને કામ ગાળી
મીટ્યાં મીટ્યાં સરલ જીવના મોહ અંધાર ખાળી
ખુલ્યાં ખુલ્યાં ભવિક ગણના સત્યના દ્વાર માડી
મીલ્યાં મીલ્યાં સકલ સુખના સાર તારી કૃપાથી......૨

કીજે કીજે અબુધ શિશુને પ્રેરણા સત્ય કીજે
દીજે દીજે પરમ પદની જીંદગી એવી દીજે
ગીતે ગીતે હૃદય મનનાં ઠાલવું ભાવ ગીતે
લીજે લીજે વિનતિ ઉરમાં માત આજે જ લીજે......૩

૬૫

મા શારદા ને વંદના

સ્નાતસ્યા પ્રતિમસ્ય.....

૬

જેના નામ સ્મરણથી અબુધના કષ્ટો બધા નાસતા,
જેના જાપ કરણથી વિબુધના કાર્યો સદા શોભતા,
જેના ધ્યાન થકી મળે ભવિકને પુન્યૌઘની સંપદા,
ભાવે તે શ્રુત શારદા ચરણમાં હોજો સદા વંદના.......૧

જે વિલસે સચરાચર જગતમાં હંસાધિરુઢા બની,
શોભે પુસ્તક પંકજે ગ્રહી થકી મૌક્તિક માલા વળી,
વિદ્યા વાણી પ્રમોદને યશઃ દઈ કામિતને પૂરતી,
ભાવે તે શ્રુત શારદા ચરણમાં હોજો સદા વંદના.......૨

તીર્થંકર મુખ સેવતી ભગવતી વિખ્યાત જે લોકમાં,
ભંજે સંશય લોકના તિમિરને જૈનેશ્વરી જોડ'ના,
પૂજે દાનવ-માનવો લળી લળી પાપો તૂટે થોકમાં,
ભાવે તે શ્રુત શારદા ચરણમાં હોજો સદા વંદના.......૩

૬૬

સરસ્વતી સ્તવના

આમૂલાલોલધૂલી......

૭

શ્વેતાંગી શુભ્રવસ્ત્રા શરદશશી સમી, દિવ્ય કાંતિ પ્રસારે,
ચારુ દક્ષિણ હસ્તે ધરત મણીમયી, અક્ષમાલા પ્રકાશે ।
અર્હદ વિદ્યાનુરાગી ચરણ કમલને, સેવતી નિત્ય ભાવે,
દેવી સરસ્વતી મા દુરિત પડલને, શીઘ્ર સારે નિવારે.....૧

પ્રેમે પૂજે પ્રવાહે વદનથી વદતા, વિશ્વમાનુષી વાણી,
શાસ્ત્રાદિ પાર પામે વિજયી જ બનતાં, મલ્લવાદી સૂરિજી ।
આમ્રાદિ ભક્ત થાયે શ્રવણે જે સુણતાં, બપ્પભટ્ટીની વાણી
હેમાચાર્યાદિ તૂઠે સકલ જગતમાં, જ્ઞાન વિદ્યા પ્રસારી......૨

આવ્યો હું ભાવધારી પરમ પુરુષના, પંથને સાંભળીજી,
તારી તારી જ માડી કદી નહિ તજવી, સેવના પુન્યકારી ।
આપી આપીશ તું હિ અચલ - અકલ જે, બુદ્ધિને જ્ઞાન-ભારી,
શ્રદ્ધાદિ ભાવ પોષી અજર - અમર જે, આત્મગુણોને આપી......૩

૬૭

મા શારદાને પ્રાર્થના

અસત્યો માંહેથી પ્રભુ પરમ......

૮

સ્મરું સાચે ચિત્તે પદ કમલને થાપી હૃદયે,
સ્તવું ભાવે તોરા ગુણગણતણો પાર નહી જે,
લહું માતા આજે હરખ દિલમાં ધ્યાવી તુજને,
નિહાળે જો સ્નેહે ફળશે શિશુના જાપ ઉર'જે.......૧

તિરસ્કારે તેજે, શરદશશીનીકાંતિ વદને,
પુરસ્કારે પ્રેમે પવિત્ર જનને જ્ઞાન દઈને,
આવિષ્કારે હેતે ક્ષણ નહી ભૂલે ચિત્ત કમલે,
નિહાળે જો સ્નેહે બળશે શિશુના પાપ ઉર'જે.....૨

વિકાસે ધી ભારી સતત સમરે આપ હૃદયે,
વિલાસે ગી સારી સરલ મનથી માત ભજશે,
વિનાશે ભી મારી ભવભયતણી તાણ ટળશે,
નિહાળે જો સ્નેહે ઠરશે શિશુના તાપ ઉર'જે......૩

૬૮

સરસ્વતી પ્રાર્થના

રાગ :- પ્રભુ જેવો ગણો તેવો તથાપિ બાલ તારો છું....

૯

સરસ્વતી માત છો પ્યારી, તુમારો બાળ સતુ બોલે
કરોને મ્હેર ક્ષણ દેવી, ટળે મુજ અજ્ઞતા જોરે....... સર......૧

બૂરો-ભૂંડો મૂરખ પૂરો, કપટને કામે વળી શૂરો,
બધા દુર્ગુણનો દરીયો, છતાં તુજ બાળ નહી ભૂલો.....સર.....૨

કદી પુત્ર-કુપુત્ર થાય, નહી માતા-કુમાતા થાય
ભલી ભોળી તુમ હો માત, જગતની રીત એ'ના છોડ....સર....૩

છતાં તરછોડશો મુજને, થશે અપજશ જગ તારો
હવે શું સોચવું તુજને, ગ્રહીલે હાથ બાળકનો........સર........૪

મળે તુજ રાગીને શ્રુતજ્ઞાન, ફળે તું ધ્યાનીને ઉજમાળ
પરંતુ આપો જો નિજજ્ઞાન, માનું કે આપનો નહી પાર.....સર....૫

ભરી શ્રદ્ધા હૃદય ભારી, જગતમાં તું હી એક સાચી
કરીશ જ્ઞાની આતમરાગી, અંતરના પાપ દઈ ટાળી......સર.....૬

આ ૯ નવ કૃતિઓના રચયિતા મુનિ કુલચંદ્ર વિજય.

સરસ્વતી મંત્ર વિભાગ

:- મંત્રજાપ શરુ કરતા પહેલા અતિ જરૂરી સામાન્ય વિધિ :-

:- યાને સાધનાશુદ્ધિ :-

૧. કોઈ પણ પ્રકારના દેવ-દેવીઓના મંત્ર જાપની શરૂઆત કરતાં પહેલાં ગુરુ મ.સા. ની આજ્ઞા કે અનુભવી વડીલોની સંમતિ લેવી.
૨. કોઈ પણ મંત્રની શરુઆત શુદ્ધ દિવસે-ચંદ્રબળ વિગેરે જોઈ શ્રેષ્ઠ સમયે ચાલુ કરવી.
૩. મંત્ર સાધના માટે તીર્થભૂમિ, વનપ્રદેશ, પર્વતના ઉંચા સ્થાને, નદીતીરે, અથવા દેરાસર-ઉપાશ્રય કે ઘરના એકાંત સ્થાનમાં જ્યાં શાંતિ-સ્વચ્છતા ને સ્વસ્થતા જળવાય ત્યાં જાપ કરવો.
૪. પ્રભુપ્રતિમા કે ઈષ્ટદેવ-દેવીઓની પૂર્વદિશામાં વિધિપૂર્વક સ્થાપના કરી જાપ કરવો.
૫. જાપ દરમ્યાન સંપૂર્ણ મૌન રાખવું અને શાંત બનવું.
૬. જાપ કરતા પહેલાં જગ્યા શુદ્ધ કરી શુદ્ધ (કોરા) વસ્ત્રો પહેરવા.
૭. ધૂપ-દીપ અને સુગંધી વાતાવરણ વચ્ચે જાપ ચાલુ કરવો.
૮. કોઈ પણ મંત્રની શરુઆત કરતા પહેલા ઓછામાંઓછી ૧ બાધા પારાની શ્રી નવકાર મંત્રની માળા ગણવી.

૯. મા સરસ્વતી દેવીની સાધના કરતા પહેલા પવિત્ર સ્થાને ભગ.મહાવીર સ્વામી, શ્રી ગૌતમસ્વામી અને મા સર. દેવીની મૂર્તિ અથવા આકર્ષક ફોટાઓ સુંદર લાગે તે રીતે મૂકવા. તેની સ્થાપના તે રીતે કરવી જેથી પડી ન જાય અને ખસેડવા ન પડે. અને સર. દેવીની પીઠિકા રચવી.

૧૦. મંત્ર જાપ સ્ફટિકની માળાથી અથવા સુતરનીમાળાથી કરવો. અને તે માળાથી બીજો કોઈ મંત્રનો જાપ ન કરવો તથા બીજા કોઈને ગણવા ન આપવી.

૧૧. જાપની દિશા-લીટી-આસન-માળા-સમય એકનિશ્ચિત રાખવા. ખાસકારણ સિવાય ફેરફાર ન કરવો.

૧૨. જેટલી સંખ્યામાં જાપ નક્કી કરો તેટલો રોજ અખંડપણે નિયમિત ગણવો. વચમાં એકપણ દિવસ બાકી ન રહી જાય તે ખાસ લક્ષ્ય રાખવું.

૧૩. જાપ વખતે પદ્માસન ફાવે તો તે, નહિંતર સુખાસને બેસી દ્રષ્ટિને પ્રતિમા સન્મુખ કે નાસાગ્રે સ્થિર કરી જાપ કરવો.

૧૪. મંત્ર જાપ દરમ્યાન મનમાં ઉચાટ-ઉદ્વેગ કે ખિન્નતા ન રાખવી. કલુષિત મનથી કરેલો જાપ નિષ્ફળ જાય.

૧૫. જાપ ઉતાવળથી કે અસ્પષ્ટ ઉચ્ચારથી ન કરવો, જાપ થોડો થાય તો ચાલે પણ શુદ્ધ અને મન પ્રસન્ન રહે તે રીતે નિયમિત કરવો.

૧૬. જાપ કરતાં વચમા ખાડા પડે, સળંગ ન થાય તો તે ત્રુટિત ગણાય. તેથી અખંડ (દિવસ ન પડે) રીતે ગણવો, જે દિવસે ખાડો પડી જાય તો બીજા દિવસે નવેસરથી ગણવો.

૧૭. જાપ વખતે દાંતો પરસ્પર અડેલા ન રાખવા, બંને હોઠ અડેલા રાખી શરીરને ટટ્ટાર અને સ્થિર રાખવું.

૧૮. મંત્ર જાપની શરુઆત શ્રેષ્ઠ મુહૂર્તે સૂર્યસ્વર ચાલતો હોય (પોતાના જમણી નાકમાંથી શ્વાસ ચાલતો હોય) ત્યારે પ્રબળ સંકલ્પ કરીને કરવો, ત્વરિત સિદ્ધિ મળે.

૧૯. કોઈ પણ મંત્ર વિધિપૂર્વક ગુરુ મ.સા. પાસેથી ગ્રહણ કર્યા બાદ ઓછામાંઓછો ૧૨૫૦૦ નો જઘન્યથી કરવો. ૧| લાખનો જાપ અવશ્ય ફળ આપે અને તેથી વધુ થાય તો વધુ સારું (ઉપરોક્ત નિયમપૂર્વક ગણેલો હોય તો).

૨૦. જાપ દરમ્યાનના દિવસોમાં એકદમ સાદો અને હળવો આહાર લેવો. અભક્ષ્ય-કંદમૂળ, તામસી વસ્તુઓ કે બજારની ખાદ્ય ચીજોનો અવશ્ય ત્યાગ કરી બ્રહ્મચર્યના પાલનપૂર્વક કરવો.

૨૧. આરાધના શરુ કરતાં પૂર્વે **श्री तीर्थंकर गणधरप्रसादात् एषः योगः फलतु श्री लब्धिघरगौतमकृपया च** પદ બોલીને ચાલુ કરવો તથા **"इमं विज्जं पउंजामि सिज्झउ मे पसिज्झउ"** એ પદ બોલીને ચાલુ કરવો. જેથી બધો જાપ સફળ થાય. અને જાપ પૂરો થયા બાદ ક્ષમાપના માંગવી.

૨૨. સાધના સિદ્ધિના સહાયક અંગો (૧) એક દ્રઢ નિર્ણય (૨) શ્રદ્ધા-સ્વજાપમાં વિશ્વાસ બાહુલ્ય. (૩) શુદ્ધ આરાધના (૪) નિરંતર પ્રયત્ન (૫) નિંદાવૃત્તિ ત્યાગ (૬) મિતભાષણ (૭) અપરિગ્રહવૃત્તિ (૮) મર્યાદાનું પૂર્ણ પાલન.

શ્રી સરસ્વતી દેવીની સાધના (જાપ) કરતાં પહેલાની પૂર્વસેવારૂપક્રિયા

માની છબી સામે પવિત્ર થઈ શુદ્ધ વસ્ત્રો પહેરી ભાવથી નમસ્કાર કરવા. **"इमं विज्जं पउंजामि सिज्झउ मे पसिज्झउ"** એ પદ બોલી મનગમતી ૪, ૫ સ્તુતિ બોલવી, તે પછી ઈરિયા વહિયા. કરી,

સુખાસને બેસી (શરીર ઢીલું રાખી) નીચેનો મંત્ર ત્રણ વાર ઉચ્ચારપૂર્વક બોલવો. **श्री तीर्थंकरगणधरप्रसादात् एषः योगः फलतु मे, सर्वलब्धिधर-गौतमकृपया च ॥**

પછી ઉત્તરસાધકે મા સરસ્વતીનીમૂર્તિને કે ચિત્રને તિલક કરવું. (કેસરથી) હાથમાં વાસક્ષેપ લઈ અન્ય દેવ દેવીઓની સહાયતા માટે મંત્ર બોલવો.

મંત્ર :- ॐ नमो अरिहंताणं भगवईएसुअदेवयाएसंतीदेवीए चउण्हंलोग पालाणं नवण्हं गहाणं दसण्हं दिग्पालाणं षोडषविज्जादेवीओ थंभनं (स्तम्भनं) कुरु कुरु ॐ ऐं अरिहंतदेवाय नमः स्वाहा ।

પિઠિકા ઉપર ચારેબાજુ વાસક્ષેપ કરવો. આરાધનામાં શુદ્ધિ જરૂરી છે માટે.

ભૂમિ શુદ્ધિ મંત્ર :-

વાસક્ષેપ હાથમાં લઈ **ॐ भूरसि भूतधात्रिः सर्वभूतहिते भूमिशुद्धिं कुरु कुरु स्वाहा ।**

ધેનુમુદ્રાથી :-

ॐ अमृते अमृतोद्भवे अमृतवाहिनी अमृतवर्षिणी अमृतं स्त्रावय स्त्रावय ऐं क्लीं ब्लूँ द्राँ द्रीं द्रावय द्रावय स्वाहा ।

એમ બોલી અમૃતના કુંડો વિચારવા. કલ્પવા.

પંચાક્ષર મંત્ર સ્થાપના :-

ह्राँ	ह्रीं	ह्रूँ	ह्रौं	ह्रः
અંગુઠો	તર્જની	મધ્યમા	અનામિકા	કનિષ્ઠિકા
અરિહંત	સિદ્ધ	આચાર્ય	ઉપાધ્યાય	સાધુ ચિંતવવા

એ રીતે ૩ વાર તે - તે આંગળી પર ह्राँ ह्रीं.... બોલતા મંત્ર સ્થાપના કરવી.

પંચાંગ સ્નાન મંત્ર :-

ખોબામાં સર્વતીર્થોનું પવિત્રજલ છે એવો સંકલ્પ કરી મસ્તકેથી લઈ પગના તળીયા સુધી નીચેનો મંત્ર બોલવાપૂર્વક ભાવસ્નાન કરવું.

ॐ अमले विमले सर्वतीर्थजले पाँ वाँ झ्वीं क्ष्वीं अशुचिः शुचिर्भवामि स्वाहा ।

વસ્ત્ર શુદ્ધિ મંત્ર :-

વસ્ત્રો ઉપર હાથ ફેરવતાં નીચેનો મંત્ર બોલવો.

ॐ ह्रीं झ्वीं क्ष्वीं पाँ वाँ वस्त्रशुद्धिं कुरु कुरु स्वाहा ॥

કલ્મષદહન મંત્ર :-

ભુજાઓને સ્પર્શ કરતાં નીચેનો મંત્ર બોલવો.

ॐ विद्युत्स्फुलिंगे महाविद्ये मम सर्वकल्मषं दह दह स्वाहा ॥

હૃદયશુદ્ધિ મંત્ર :-

ॐ विमलाय विमलचित्ताय झ्वीं क्ष्वीं स्वाहा ॥

રક્ષા મંત્ર :-

નીચેના મંત્રોચ્ચાર વખતે જમણા હાથે તે તે સ્થાનનો સ્પર્શ કરવો. ઉતરતા ચડતા ૩ વાર કરવું. છેલ્લે ॐ આવે.

ॐ	कु	रु	कु	ल्ले	स्वा	हा	
મસ્તકે	**ડાબા હાથના સાંધે**	**ડાબી કુક્ષિ**	**ડાબા પગે**	**જમણા પગે**	**જમણી કુક્ષિએ**	**જમણા હાથના સાંધા ઉપર**	**ત્રણ વાર ચડવું ઉતરવું.**

મંત્ર પ્રભાવથી - કુસ્વપ્ન - કુનિમિત્ત - અગ્નિ - વીજળી - શત્રુ વિગેરેથી રક્ષણ થાય છે.

સકલીકરણ પાંચતત્ત્વભૂત શુદ્ધિમંત્ર :-

મંત્ર	**क्षि**	**प**	**ॐ**	**स्वा**	**हा**	
સ્થાન	જાનુ	નાભિ	હૃદય	મુખ	શિખા	૩ વાર ચડવું ઉતરવું
રંગ	પીત	શ્વેત	રક્ત	હરિત	નીલ	
તત્ત્વ	પૃથ્વી	જલ	અગ્નિ	વાયુ	આકાશ	

રક્ષાકવચ :-

ॐ वद वद वाग्वादिनी ह्रां शिरसे नमः । મસ્તક ઉપર હાથ ફેરવવો.

ॐ महापद्मयशसे ह्रीं योगपीठाय नमः ।

ॐ वद वद वाग्वादिनी ह्रूँ शिखायै नमः । શિખા ઉપર હાથ રાખવો.

ॐ वद वद वाग्वादिनी ह्रैं नेत्रद्वयाय वषट् । બંને આંખ ઉપર હાથ રાખવો.

ॐ वद वद वाग्वादिनी ह्रौं कवचाय हूँ ।

ॐ वद वद वाग्वादिनी ह्रः अस्त्राय फट् ।

પછી **ॐ अर्हं मुखोम्भोजवासिनीं पापनाशिनीम् ।** એ સ્તોત્ર બોલવું. ત્યારબાદ, (પે. નં.૫ ઉપર છે.)

૧. આહ્વાન મંત્ર :-

ॐ नमो अणाईनिहणे तित्थयरपगासिए गणहरेहिं अणुमण्णिए, द्वादशांग-पूर्वधारिणि श्रुतदेवते सरस्वति ! अत्र एहि एहि संवौषट् । આહ્વાનમુદ્રાથી કરવું.

૨. સ્થાપના મંત્ર :-

ॐ अर्हन्मुखकमलवासिनि ! वाग्वादिनि ! सरस्वति ! अत्र तिष्ठ ठः ठः ॥ સ્થાપના મુદ્રાથી.

3. સંનિધાન મંત્ર :-

ॐ सत्यवादिनि! हंसवाहिनि! सरस्वति! मम संनिहिता भव भव वषट् । સંનિધાન મુદ્રાથી, બે હાથની મુઠ્ઠી સામે રાખી અંગુઠા અંદર રાખવા.

૪. (સન્નિરોધ મંત્ર)

ॐ ह्रीं श्रीं जिनशासन-श्री द्वादशाङ्गयधिष्ठात्रि ! श्री सरस्वति देवि ! जापं पूजां यावदत्रैव स्थातव्यम् नमः ।

૫. અવગુંઠન મંત્ર :-

ॐ सव्वजणमणहरि ! भगवति ! सरस्वति ! परेषामदीक्षितानां अदृष्यो भवभव ॥ અવગુંઠન મુદ્રાથી, બે મુઠ્ઠી સામે રાખી બે તર્જની (પહેલી) આંગળીઓને લાંબી કરવી.

આ રીતની ક્રિયા પૂર્ણ કર્યા બાદ સરસ્વતી દેવીની સ્તવના - ભક્તિગીતો ગાવા. પછી મંત્ર પ્રદાન વિધિ કરવી.

સરસ્વતી મંત્ર પ્રદાન વિધિ :-

માસરસ્વતી શ્રુતદેવીની છબીસામે સ્તુતિ કરી. ઈરિયા. કરી ખમા. દઈ ઈચ્છા. સંદિસહભગવન્ શ્રુતદેવતા આરાધનાર્થ કાઉ. કરું ? ઈચ્છં, શ્રુતદેવતા આરાધનાર્થં કરેમિ કાઉ. વંદણવત્તિયાએ. અન્નત્થ નવકારનો કાઉસગ્ગ. પારી નીચેની થાય બોલવી.

सुयदेवया भगवई नाणावरणीय कम्मसंघायं ।
तेसिं खवेउ सययं जेसिं सुयसायरे भत्ती ॥१॥ પછી ખમાં. દેવું.

પછી પ્રાણાયામની વિધિ આ રીતે કરવી.

(૧) સ્વસ્થ બની જમણી નાસિકા દબાવી ડાબેથી શ્વાસ ધીરે ધીરે કાઢવો. અને શ્વાસ કાઢતાં **"रागात्मकं रक्तवायुं विसर्जयामि"** એમ બોલવું.

(૨) પછી ડાબી નાસિકા દબાવી જમણા નસકોરેથી ધીરે ધીરે શ્વાસ કાઢવો અને શ્વાસ કાઢતા **"द्वेषात्मकं कृष्णवायुं विसर्जयामि"** । એમ બોલવું. વિચારવું.

(૩) તે પછી શાંત બની સમતા રાખી જમણી નાસિકાને દાબી રાખી ડાબા નસકોરેથી શ્વાસ લેવો અને લેતી વખતે **सत्त्वात्मकं शुक्लवायुं आगृह्णामि आधारयामि** એમ બોલવું. અને ઊંડા શ્વાસ લઈ સ્થિર કરી નીચેનો મંત્ર (ઈષ્ટજાપ મંત્ર) ધારણ કરવો.

ॐ ह्रीं क्लीं ब्लूँ श्रीं हस्क्ल् ह्रीं ऐं नमः । પછી ત્રણ વાર ઉચ્ચાર કરી મોટેથી બોલવું. અને રોજ ૧ માળા ગણવી.

જાપપૂર્ણ થયા બાદ નીચેની સ્તુતિ ૩ વાર બોલવી.

"દેજે દેજે અબુધ શિશુને તું જ સદ્બુદ્ધિ દે જે,
રહેજે રહેજે મુજ પર સદા તું પ્રસન્ના જ રહેજે."

પછી આરતી ઉતારવી.

સરસ્વતી દેવીની આરતી.

જય વાગીશ્વરી માતા જય જય જનની માતા
પદ્માસની ! ભવતારિણિ ! અનુપમ રસ દાતા
જય વાગીશ્વરી માતા ૧

હંસવાહિની જલવિહારિણી અલિપ્ત કમલ સમી (૨)
ઈન્દ્રાદિ કિન્નરને (૨) સદા તું હૃદયે ગમી
જય વાગીશ્વરી માતા ૨

શ્રી વીણાવાદિની શ્રુતદેવી
આર્ટીસ્ટ :- નંદલાલ બોઝ સ્કુલ ઓફ કલકત્તા
૧૯૩૫ થી ૧૯૫૦

तमोगण विनाशिनी सकल कालमुद्योतिनी,
धरातल विहारिणी जडसमाज विद्वेषिणी ।
कलानिधि सहायिनी लसदलोल सौदामिनी,
मदन्तरावलम्बिनी भवतु काऽपि कादम्बिनी ॥

ચિત્ર નં- ૪૫

શ્રી હંસવાહિની શારદાદેવી
પ્રાચીન હસ્ત પ્રતમાંથી

शुक्लां ब्रह्मविचारसारपरमामाद्यां जगद्व्यापिनीं,
वीणा पुस्तक धारिणीमभयदां जाड्यान्धकारापहाम् ।
हस्ते स्फाटिकमालिकां विदधतीं पद्मासने संस्थितां,
वन्दे तां परमेश्वरीं भगवतीं बुद्धिप्रदां शारदाम् ॥

ચિત્ર નં- ૪૬

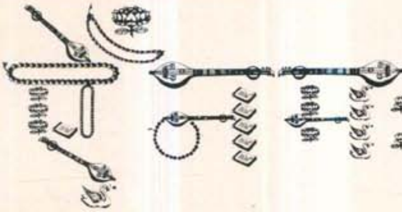

શ્રી સરસ્વતી દેવી
પિંડવાડા સિરોહી વંસતગઢ થી લાવેલી રાજ.
પંચધાતુની અનુમાન ૧૩૦૦ વર્ષ જુની.
हंसाधिरूढावरदाणधन्नावाएसिरिनाण गुणोववन्ना ।
निच्चंपि अम्हं हवउप्पसन्ना कुंदिदुगोक्खीर तुसारवन्ना ।।
ચિત્ર નં- ૪૭

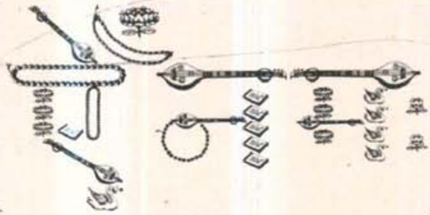

શ્રી વીણા વાદિની સરસ્વતી દેવી

જેના નામ સ્મરણથી અબુધના કષ્ટો બધા નાસતા
જેના જાપ કરણથી વિબુધના કાર્યો સદા શોભતા
જેના ધ્યાન થકી મળે ભવિકને પુન્યૌઘની સંપદા
ભાવે તે શ્રુત શારદા ચરણમાં હોજો સદા વંદના

ચિત્ર નં- ૪૮

તુજથી પંડિત પામ્યા કંઠ શુદ્ધિ સહસા (૨)
યશસ્વી શિશુને કરતાં (૨) સદા હસિતમુખા
જય વાગીશ્વરી માતા ૩

જ્ઞાનધ્યાનદાયિની શુદ્ધ બ્રહ્મ કૃપા (૨)
અગણિત ગુણદાયિની (૨) વિશ્વે છો અનૂપા
જય વાગીશ્વરી માતા ૪

ઉર્ધ્વગામિની માં તુ ઉર્ધ્વે લઈ લે જે (૨)
જન્મમરણને ટાળી (૨) આત્મિક સુખ દે જે
જય વાગીશ્વરી માતા ૫

રત્નમયી ! ઐં રૂપા સદા ય બ્રહ્મ પ્રિયા (૨)
કર કમલે વીણાથી (૨) શોભો જ્ઞાન પ્રિયા
જય વાગીશ્વરી માતા ૬

દોષો સહુના દહતાં દહતાં અક્ષય સુખ આપો (૨)
સાધક ઈચ્છિત અર્પી (૨) શિશુ ઉરને તર્પો
જય વાગીશ્વરી માતા ૭

પછી નીચેની સ્તુતિ ફરી બોલવી.

તારા તેજ અને પ્રભા નીરખવા જે ગૂઢના ગૂઢ જે,
શ્રદ્ધાભક્તિતણા સ્વરૂપ જાુજવા ના માનવો જે કળે ।
તારુ દર્શનમાત્ર ગાત્રખીલવે એવી અમોને કળા,
સદ્બુદ્ધિ સુખશાંતિ દઈ સરળતા સ્નેહે સિધાવોસદા ॥

પછી અંજલી જોડી ક્ષમાપના માંગવી.

ॐ आह्वानं नैव जानामि न जानामि विसर्जनं ।
पूजाविधिं न जानामि प्रसीद परमेश्वरि ! ॥१॥
ॐ आज्ञाहीनं क्रियाहीनं मन्त्रहीनं च यत्कृतम् ।
तत् सर्वं कृपया देवि ! क्षमस्व परमेश्वरि ॥२॥

આ બંને શ્લોકો બોલી વિર્સજનમુદ્રાથી **ॐ सरस्वति! भगवति! पुनरागमनाय स्वस्थानं गच्छ गच्छ स्वाहा** ૩ વાર બોલી વિસર્જન કરવું. પછી કોઈ પણ એક મંત્ર પ્રભાવ પાઠ/સ્તોત્ર બોલવું.

સમ્પૂર્ણ.

શ્રી સરસ્વતી દેવીનો મહાપ્રભાવશાળી મંત્રસંગ્રહ

૮ મી સદીમાં થયેલા શ્રી બપ્પભટ્ટિ સૂરિ મ.સા. ના પ્રથમ ૧૨ મંત્રો.

૧) नमो अरिहंताणं नमो सिद्धाणं नमो आयरियाणं, नमो उवज्झायाणं, नमो लोए सव्वसाहूणं नमो भगवईए सुअदेवयाऐ संघसुअमायाए, बारसंगपवयणजणणीऐ सरस्ईए सच्चवाइणि सुवण्णवण्णे, ओअर ! ओअर ! देवि ! मम सरीरं पविस पुच्छंतस्स मुहं पविस, सव्वजणमणहरी अरिहंतसिरी सिद्धसिरी आयरियसिरी उवज्झायसिरी सव्वसाहूसिरी दंसणसिरी नाणसिरी चारित सिरी स्वाहा ॥ ૧૭૪ અક્ષરી મહામંત્ર છે.

૨) ॐ अर्हन्मुखकमलवासिनि ! पापात्मक्षयंकरि श्रुतज्ञानज्वाला सहस्त्रप्रज्वलिते ! सरस्वति ! मत्पापं हन हन दह दह क्षाँ क्षीँ क्षूँ क्षौं क्षः क्षीरधवले ! अमृत सम्भवे वँ वँ हूँ क्ष्वीँ ह्रीँ क्लीँ हसौँ वद वद वाग्वादिन्यै ह्रीँ स्वाहा ॥ ૮૦ અક્ષરી મંત્ર છે.

૩) ॐ ह्रीँ असिआउसा नमः अर्हंवाचिनि ! सत्यवाचिनि ! वाग्वादिनि ! वद वद मम वक्त्रे व्यक्तवाचया ह्रीँ सत्यं ब्रूहि ब्रूहि सत्यं वदवद अस्खलितप्रचारं सदेवमनुजा सुरसदसि ह्रीँ अर्हं असिआउसा नमः स्वाहा ॥ ૭૯ અક્ષરી મંત્ર છે.

૪) ॐ नमो अणाइनिहणे तित्थयरपगासिए गणहरेहिं अणुमण्णिए द्वादशाङ्ग चतुर्दशपूर्वधारिणि ! श्रुतदेवते ! सरस्वति ! अवतर अवतर सत्यवादिनी हुं फट् स्वाहा ॥ ૬૬ અક્ષરી મંત્ર છે.

૫) ॐ नमो भगवओ अरिहओ भगवईए वाणीए वयमाणीए मम सरीरं पविस पविस निस्सर निस्सर स्वाहा ॥ ૪૩ અક્ષરી મંત્ર છે.

૬) ॐ नमो हिरीए बंभीए भगवईए सिज्झउ मे भगवई महाविज्जा ॐ बंभी महाबंभी स्वाहा ॥ ૩૫ અક્ષરી મંત્ર છે.

૭) ॐ ऐँ ह्रीँ श्रीँ वद वद वाग्वादिनि! भगवति ! सरस्वति ! ह्रीँ नमः ॥ ૨૩ અક્ષરી મંત્ર છે.

૮) ॐ ऐँ श्रीँ सौँ क्लीँ वद वद वाग्वादिनि ! ह्रीँ सरस्वत्यै नमः ॥ ૨૦ અક્ષરી મંત્ર છે.

૯) ॐ क्लीँ वद वद वाग्वादिनि ! ह्रीँ नमः । ૧૩ અક્ષરી મંત્ર છે.

૧૦) ऐँ क्लीँ ह्रीँ हसौँ सरस्वत्यै नमः । ૧૦ અક્ષરી મંત્ર છે.

૧૧) ॐ श्लौँ ह्रीँ ऐँ वद वद वाग्वादिनि ह्रीँ नमः ॥

૧૨) ॐ ह्रीँ क्लीँ ब्लूँ श्रीँ हस्कल् ह्रीँ ऐँ नमः ।

(સ્તોત્રાન્તરમાં **ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं ऐं नमः, ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं ब्लूँ, ॐ क्लीं ब्लौं श्रीं, ॐ ह्रीं ऐं क्लीं ब्लुं ।** આ ૪ મંત્રો છે.) તેની વિધિ :- સવાલાખ ૧૧ નો જાપ કરવો, નિત્યએકાશન - ભૂમિ પર સંથારો (સુવું) ઘી નો દીપ ને અગરબત્તીનો ધૂપ કરવો. આહૂતિનો ૧૨ાા સાડા બાર હજારનો જાપ કરવો.

ડાંગરના સાડા બાર હજાર દાણા ઘીથી કરચોળી કુંડામા હોમવા, છેલ્લે દિવસે એ પ્રમાણે કરી નારીયેલ કોરી તેમાં ઘી સાકર કુંડામાં નાખી હોમ કરવો. તેની આગળ પાછળ પાણીની ૩ ત્રણ ધાર દેવી. **अपरस्मिन्स्थाने मंत्रमेवं शुद्ध-रीत्या लिखितो दृश्यते** - (બીજી પ્રતમાં મંત્રને એ પ્રમાણે શુદ્ધ પદ્ધતિથી લખેલો બતાવેલ છે.) ૨૧ દિવસ એકાસણા કરી નવકારવાલી ૧ ગણવી, શરદઋતુના ૪ દિવસ ગયા પછી નવરાત્રી સુધી કરી ફેરવવી.

ॐ ऐं क्लीं हसौं विश्वरूपे व्यक्ताऽव्यक्तवर्णिनि ! ज्ञानमयि ! वद वद वाग्वादिनि भगवति ह्रीं नमः । बप्पभट्ट सूरि सारस्वत विद्येयम् ।

આ ૧૨ મંત્રો શ્રી બપ્પભટ્ટિ સૂરિકૃત છે.

૧૩) **श्री भद्रबाहु स्वामी कृत सरस्वती महाविद्या ।**

ॐ नमो भयवईए सुयदेवयाए सव्वसुअमयाए बारसंगपवयण जणणीए सरस्सईए सव्ववयणि सुवन्नवन्ने ओअर ! ओअर ! देवि ! मम शरीरं पविस, मुहं पविस सव्वजणमयहिरीए अरिहंतसिरिए ॐ किरि किरि मिहिरे मिहिरे नमः ॥

શ્રી શારદા મહામંત્ર છે. ૩ લાખના જાપથી વરદાન આપે, મહાવ્રતી (સાધુ)ઓ ગણે તો આદેય વચની થાય.

૧૪) શ્રી અભયદેવ સૂરિકૃત મંત્ર :- **ॐ ह्रीं ऐं क्ष्माँ क्ष्मीं सःसरस्वत्यैनमः।**

૧૫) શ્રી સર્વદેવગણિ પ્રાપ્તવિશિષ્ટમંત્ર :-

ॐ ह्रीं श्रीं वाग्वादिनि वद वद वागीश्वयै नमः ।

દાન દઈ વિધિપૂર્વક ગ્રહણ કરી સિદ્ધ કરવો પછી રોજ ૧૦૮ વાર ગણવો. યશ, લક્ષ્મી મળે. વિદ્યા ચડે - અબુધ પંડિત બને.

૧૬) શ્રી સોમતિલક સૂરિજી વિરચિત ત્રિપુરા ભારતી સ્તવમાંથી ઉદ્ધરેલા મંત્રો :-

૧) **ॐ क्लीं ईश्वर्यै नमः ।** ત્રિકાલ ગણવાથી સિદ્ધિ થાય.

૨) **ॐ वाङ्मय्यै नमः ।** ત્રિકાલ ગણવાથી જ્ઞાન ચડે.

૩) **ॐ वः सरस्वत्यै नमः ।** પાઠમંત્ર **ॐ ह्रीं श्रीं शारदायै नमः ।** ૧૪ વિદ્યા પ્રાપ્તિ મંત્ર.

૪) **योगिन्यै नमः ।** સર્વ આપદા ટળે. **ॐ हंस वाहिन्यै नमः ।** મા વરદાન આપે.

૫) **ॐ श्री भारत्यै नमः ।** વચનસિદ્ધિ **ॐ जगन्मात्रे नमः ।**
ત્રિકાલજાપથી શારદાદેવી પ્રસન્ન થાય.

૬) **ॐ सरस्वत्यै नमः ।** વિદ્યા પ્રાપ્તિ મંત્ર.

૧૭) શ્રી દેવભદ્રસૂરિકૃત સારસ્વતમન્ત્ર
ॐ ह्रीँ श्रीँ वद वद वाग्वादिनी ह्रीँ सरस्वत्यै मम विद्यांदेहि देहि स्वाहा । અખંડપણે ૧૦૮ વાર શ્રદ્ધાપૂર્વક ગણવાથી અવશ્ય બુદ્ધિ વધે.

(શ્રી હેમચંદ્રસૂરિ સારસ્વતી પાપભક્ષિણી વિદ્યા)

ॐ अर्हन्मुखकमलनिवासिनि पापात्मक्षयंकरी श्रुतज्ञानज्वालासहस्त्र प्रज्वलितभगवति सरस्वति मत्पापं[1] हन हन दह दह पच पच क्षाँ[2] क्षीं क्षूँ क्षैँ क्षः क्षीरधवले अमृतसंभवे वँ वँ हूँ हूँ क्ष्वीँ ह्रीँ ह्रीँ क्लीँ ह्मौँ वद वद वाग्वादिनि ! भगवति ! ऐँ ह्रीँ नमः ।

હોમ કરતી વખતે સ્વાહા બોલવું. આ મંત્ર જ્ઞાનપાંચમના દિવસે. ઘી નો દીવોને અગરબત્તીનો ધૂપ કરી ૧૦૮ વાર સાધીએ પછી નિત્ય સુખડ બરાસની ૭ ગોળી કરી ૭ વાર મંત્રી ખાઈએ તો સરસ્વતી પ્રસન્ન થાય. બીજી પ્રતોમાં સુખડને કપૂરની ગોળી બનાવી ૭ વાર મંત્રી ૨૧ રવિવાર સુધી કરાય છે. પ્રતિદિન ૧-૧ ગુટીકા લેવી. **प्रकट जिह्वोत्पाटः स्यात्।** શ્રી હેમચંદ્રામ્નાયઃ । ઈતિ શારદા મંત્ર.

૧૮) સરસ્વતી મહાવિદ્યા :-
श्री तीर्थंकरगणधरप्रसादात् एषः योगः फलतु मे । આ પદ બોલી મંત્રજાપ શરુ કરવો.
ॐ ह्रीँ चउदशपुव्विणं ॐ ह्रीँ पयाणुसारिणं, ॐ ह्रीँ एगारसंग-धारिणं, ॐ ह्रीँ उज्जुमईणं, ॐ ह्रीँ विउलमईणं स्वाहा ।
સળંગ છ માસ, રોજ ૧૦૮ વાર ગણે તો બુદ્ધિ વધે - તીક્ષ્ણ થાય - ત્રિકાલ ગણવાથી મા જલ્દી પ્રસન્ન થાય ઘણી વિદ્યા ચડે, આ મહાવિદ્યા છે અને અનુભૂત સત્ય છે.

૧૯) **ॐ ह्रीँ श्रीँ क्लीँ ऐँ हंसवाहिनी मम जिह्वाग्रे आगच्छ आगच्छ वासं कुरु कुरु स्वाहा ॥**
દીવાળી-પર્યુષણા કે આસો-ચૈત્રની આંબેલની ઓળીમાં ૧૨૫૦૦ નો જાપ લાલ વસ્ત્રો માળા-આસન રાખી રવિવારના સારા ચોઘડીયે કરવો.
દેવીનું વાસક્ષેપથી પૂજન કરવું. ધૂપ - દીપ કરી પાસે રાખી પોતાનું નામ કાગળમાં કે થાળીમાં લખી ઉપરનો મંત્ર ૫ વાર બોલી આંખે હાથ

---

૧ ममास्ये प्रकाशं कुरू कुरू इत्यधिको पाठांतरः । २ (क्षाँ क्षीं क्षौं क्षं क्षूँ - क्षौं क्षीं क्षूँ क्षः ।)

લગાડવો. આ બધુ એકાગ્રતા પૂર્વક શુદ્ધતાથી કરવું. બુદ્ધિ વધે - યાદશક્તિ સતેજ બને.

૨૦) **ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं ब्लूं ऐं नमः स्वाहा ।**

શુભમુહૂર્તે મધ્યરાત્રિએ પવિત્ર થઈ ઉત્તર સન્મુખ બેસવું. ધૂપ અને દીપ ચંદનનો કરવો. માતાની સન્મુખ પ્રાર્થના (સ્તુતિ) કરવી. પછી આ મંત્રની સળંગ છ માસ સુધી ૭ માળા અર્ધરાત્રિએ જ ગણવી. સવા લાખનો જાપ પુરો કરવો. ખાડો પડે તો નવેસરથી ગણતરી કરવી. મૂર્ખ પણ વિદ્વાન બને. વાસક્ષેપ પૂજા દ્વારા જ્ઞાનવૃદ્ધિ મંત્ર :-

૨૧) **ॐ नमो अणाइनिहणे तित्यथरपगासिए गणहरेहिं अणुमन्निए द्वादशांगचतुर्दशपूर्वधारिणि ! श्रुतदेवते ! सरस्वति ! अवतर अवतर सत्यवादिनि ! हुं फुट् स्वाहा ।**

રોજ સવારે ૧ માળા ગણી પછી આ મંત્રથી જ પુસ્તક પર વાસક્ષેપ પુજા કરવી. તેનું જ્ઞાન ચડવા લાગે.

૨૨) **ॐ ह्रीं चउदशपुव्विणं एगादशांगधारिणं अट्ठावीसलद्धिणं केवली-सदृशं ममविद्यां देहि मम तिमिरं हर हर झ्रौं झ्रौं झ्रौं स्वाहा ।**

શુભ મુહૂર્ત્તે ૪૨ દિવસ પીળાવસ્ત્ર પહેરી પીળાઆસન ઉપર પીળીમાળાથી પૂર્વદિશા તરફ માનીછબી સમક્ષ ૧૧ સવાલાખનો જાપ કરવાથી સિદ્ધ થાય. પછી રોજ ૧માળા ગણવી. અજ્ઞાનતા જાય - વિદ્યા મળે - વિદ્વતા પ્રગટે.

૨૩) **ॐ ह्रीं ऐं घीं क्लीं सौं श्रीं वद वद वाग्वादिन्यै स्वाहा ।**

છ માસ સુધી રોજ ૧૦૮ વાર ત્રિકાલ માળા ગણવી. સુદ અને વદ તેરસના દિવસે વધુ જાપ કરવાથી ઈચ્છિત લાભને પામે. મહા પ્રભાવશાળી મંત્ર છે. સંશય વિના ફળે.

૨૪) જ્ઞાનવૃદ્ધિ માટે :-

ભક્તામર સ્તોત્રની ૧૨ મી ગાથા **अल्पश्रुतं श्रुतवतां परिहासधाम** ..... રોજ ૨૧ વાર ગણી **ॐ ह्रीं अर्हं नमो कुट्ठबुद्धिणं** મંત્રની માળા છ માસ સુધી સતત ગણવી. અપૂર્વ જ્ઞાન વિકાસ પામે.

૨૫) **ॐ नमो सव्वक्खरसन्निवाईणं णमो सव्वोसहिलद्धिणं णमो कुट्ठबुद्धिणं णमो सिद्धिपत्ताणं ॐ ब्लूं श्रीं श्रीं सः सरस्वती मम जिह्वाग्रे तिष्ठ तिष्ठ शासनदेवी मम चिन्तां चूरय चूरय सिद्धिं कुरु कुरु स्वाहा ।**

આ મંત્ર રોજ ૧૦૮ વાર ગણવાથી જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય. વિદ્વતા આવે, ચિંતાનું ચૂરણ કરી સર્વસિદ્ધિ થાય, આ મંત્રથી ઔષધિઓને અભિમંત્રિત કરી રોગીને આપવાથી રોગ દૂર થાય.

૨૬) **ॐ नमो दसपुव्विणं झ्रौं ह्रीं स्वाहा ।**

સૂર્યાસ્ત સમયે ૮૦ દિવસ રોજ ૧ માળા ગણવી. એકાંતર ઉપવાસ કરવો. શાસ્ત્રનો જાણકાર થાય. મહામૂર્ખ પણ વિદ્વાન થાય. ધૂપ - દીપ માની છબી સામે રાખી ગણવો.

૨૭) **ॐ नमो अरिहंताणं वद वद वाग्वादिनी स्वाहा ।१। અથવા**
ॐ वद वद वाग्वादिनी स्वाहा ।२।

ઉંસા આસને માની છબી પધરાવી વાસક્ષેપથી પૂજા કરવી. સુંદર તાજા શ્વેત પુષ્પોની માળા ચડાવી ધૂપ - દીપ કરવા. ફળ નૈવેદ્ય કરવા. શુદ્ધતા કરી શુદ્ધ વસ્ત્રો પહેરી પછી

या कुन्देन्दुतुषारहारधवला या श्वेतपद्मासना,
या वीणावरदण्डमण्डितकरा या शुभ्रवस्त्रावृता ।
या ब्रह्माच्युतशङ्करप्रभृतिभिः देवैः सदा वन्दिता
सा मां पातु सरस्वती भगवती निःशेषजाड्याऽपहा ।।१।।

શ્લોક બોલી નમ્રપણે પ્રાર્થના કરવી પછી તેમનું શ્વેતવર્ણમાં ધ્યાન ધરી તેઓ આપણા પર પ્રસન્ન થઈ રહ્યાં છે તેમ વિચારી ૧૦ માળા ઉપરના મંત્રની ગણવી. માળા સ્ફટિક કે ચાંદીની રાખવી. રાત્રીએ પણ સૂતા પહેલાં શ્લોક બોલી ૧માળા ગણી ભૂમિ પર ચટાઈ કે ગરમ કપડાં પર સૂવું. મૌનપૂર્વક બ્રહ્મચર્યનું પાલન કરવું. પ્રથમ દિને ઉપવાસ-આંબેલ અથવા એકાશન કરવું. ૪૨દિવસ સુધી આ મંત્રનો જાપ કરવો. અનુકૂળતા આવે તો કમરપૂર પાણીમાં ઉભારહી રોજ ૩૦૦૦ જાપકરે તો સિદ્ધિ વહેલી થાય. તેમ ન ફાવે તો સંપૂર્ણ એકાંતમાં બેસી પવિત્ર વાતાવરણ વચ્ચે જાપ કરવો. બુદ્ધિ-સ્મરણશક્તિ ઘણી સતેજ બને, વિદ્વાન થાય. અપૂર્વજ્ઞાન ચડે.

૨૮) **ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं उच्चीष्ट चांडाली मातंगी सर्वजनवशकरी स्वाहा।**

માલકાંકણી તેલના ૨થી૪ ટીપા સુધી લઈ આ મંત્ર વડે તેલ મંત્રી પીવાથી વિદ્યા ચડે. તે પહેલા ૧૨૫૦૦ નો જાપ (૧૨૫ માળા) કરવો.

૨૯) **ॐ ऐं ह्रीं श्रीं अर्हन्वदवदवाग्वादिनीभगवतीसरस्वती ह्रीं नमःस्वाहा।**

આ મંત્ર રોજ સવારે ૨૧ વાર ગણી ૩ સંબુચલુ (ખોબા) પાણી પીવણો (પીવું) સરસ્વતી પ્રસન્ન થાય. વરદાન આપે.

૩૦) **ॐ ह्रीं अर्हं नमो बीयबुद्धिणं ॐ ह्रीं नमो भगवती गुणवती महामानसी स्वाहा ।**

પ્રાતઃકાળે ઉઠીને રોજ ૫ - ૫ માળા ગણવાથી મહાબુદ્ધિવાન થવાય છે. અથવા નીચેનો મંત્ર ગણવાથી

૩૧) **ॐ ऐं श्रीं सौं क्लीं वद वद वाग्वादिनी ह्रीं सरस्वत्यै नमः ।**

દીવાળીના છેલ્લા ૩ દિવસમાં અઠ્ઠમ કરી કે આંબેલ કરી ૧૨૫ નવકારવાળી ગણવી. પછી રોજ ૧૦૮ વાર ગણવું. જ્ઞાન ચડે, બુદ્ધિ નિર્મલ બને.

૩૨) **ॐ ह्रीं श्रीं श्रीं श्रूँ श्रः हं तं यः यः ठः ठः ठः सरस्वती भगवती विद्या प्रसादं कुरु कुरु स्वाहा ।**

સફેદ વસ્ત્રો પહેરી ૨૧ દિવસ સુધી રોજ ૧૦૦૮ (૧૦ માળા) નો જાપ કરવો. વિદ્યા ચડે.

૩૩) **ॐ ऐं ह्रीं श्रीं वद वद वाग्वादिनी भगवती सरस्वत्यै नमः ।**

રોજ ત્રિકાળ ૧-૧-૧ માળા ગણનારને જરૂર વિદ્યા ચડે. ભણેલું યાદ રહે.

૩૪) **ॐ ह्रीं ह्सौं सरस्वत्यै नमः ।**

રોજ ૧૦ માળા ગણવી. સરસ્વતી પ્રસન્ન થાય. વિદ્યા ચડે.

૩૫) **ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं ब्लूँ ऐं नमः ।**

રોજ ૧૦ માળા ગણવાથી મૂર્ખ જ્ઞાની બને, જ્ઞાન ચડે, સર્વ સિદ્ધિ આપે.

૩૬) **ॐ वद वद वाग्वादिन्यै नमः ।**

સારા મુહૂર્તે શરુ કરી રોજ ૧૦ માળા ગણવી તથા ત્રિકાલ ગણવી. સત્વરે સિદ્ધિ થાય.

૩૭) **ॐ ह्रीं श्रीं ऐं हंसवाहिनी मम जिह्वाग्रे आगच्छ आगच्छयन्तु स्वाहा।**

આ મંત્ર રોજ ૧૦૮ વાર ગણવો. વિદ્યા ચડે, મન પ્રસન્ન થાય.

૩૮) **ॐ ह्रीं श्रीं ऐं वाग्वादिनी भगवती अर्हन्मुखवासिनी सरस्वती मम जिह्वाग्रे प्रकाशं कुरु कुरु स्वाहा ।**

રોજ ૧ માળા ગણવી, જ્ઞાનપ્રકાશ થાય.

૩૯) **ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं ऐं वाग्वादिनी ! सरस्वति ! मम जिह्वाग्रे वासं कुरु कुरु सौं स्वाहा ।**

છ માસ સુધી અખંડપણે રોજ ૧ માળા ગણવાથી અવશ્ય જ્ઞાન ચડે, બુદ્ધિ વધે, વિદ્વાન બને, અનુભૂત સત્ય છે.

૪૦) **ऐं नमः ।**

૩ દિવસમાં ૧૧ સવાલાખનોજાપ માની છબી સમક્ષ પવિત્રપણેથઈને કરવો. ઉપા. શ્રી યશો. વિ. મ. સિદ્ધ કરેલ મંત્ર છે.

પવિત્ર થઈ મુખમાં ૭-૮ લવિંગ રાખીને ત્રિકાલ ૨-૨ હજાર ગણવો. કુલ ૬ હજાર થાય. લવિંગ ૧૦-૨૦ નો ત્રિકાલ હોમ કરવો. ૨૧ દિન સુધી ગણવો. ભોજન ખીર ખાંડ ઘી સિવાય કાંઈ ન જમીએ સરસ્વતી પ્રત્યક્ષ થાય. વિદ્યા આવે નિઃસંદેહ.

૪૧) **ॐ ऐं ह्रीं श्रीं क्लीं ह्सौ सरस्वत्यै नमः ।**

૧૦૦૦ જાપથી શુદ્ધિ, ૨૦૦૦ થી કંઈક જ્ઞાન મળે, ૧૦૦૦૦ જાપથી ત્રિકાલ સ્વરૂપનું જ્ઞાન થાય, ૨૦૦૦૦ જાપથી દૂરથી સાંભળે. ૩૦ હજાર

જાપથી સર્વશાસ્ત્રોનો પરિચય થાય, ૪૦ હજાર જાપથી પવનગામી થાય, ૫૦ હજારના જાપથી ખેચર થાય.

૪૨) ॐ ऐं ह्रीं श्रीं वद वद वाग्वादिनी ह्रीं नमः ।

દિવાળીમાં અઠ્ઠમ કરીને પવિત્ર પણે ૧૨ાા સાડાબાર હજારનો જાપ કરવાથી સિદ્ધ થાય.

૪૩)

૧) ॐ ह्रीं ऐं क्लीं ह्रीं वाग्वादिनी भैरवी सरस्वती ह्रीं नमः । सरस्वत्यधिकारे लक्ष जापः । ૧ લાખનો જાપ.

૨) ऐं क्लीं ह्सौं त्रिपुरभैरवे शारदायै नमः । जापो द्वि सहस्त्रमितः कार्यः । ૨ હજારનો જાપ.

૩) ॐ ह्रीं वद वद वाग्वादिनी भगवती सरस्वती नमः । ५०२५ कार्यः । ૫ હજાર ૨૫ નો કરવો.

૪) ॐ ह्रीं श्रीं वद वद वाग्वादिनी नमः । एते चेत्वारोऽपि सारस्वत्यालक्षम् ।

૪૪)

૧) ॐ ह्रीं श्रीं ऐं नमः । लक्षसपाद जपः । સવા લાખનો જાપ કરવો.

૨) ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं ह्स्मैं नमः । जापलक्षः । ૧ લાખનો જાપ કરવો.

૪૫) ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं ब्लूँ वद वद वाग्वादिनी भगवती सरस्वती ऐं नमः।

રોજ ૧૦૮ વાર ગણીએ, ઘણી વિદ્યા આવે, દીવાળીમાં ૧૨ાા સાડાબાર હજારનો જાપ કરવો. છ મહિને શારદા પ્રસન્ન થાય.

૪૬) ॐ नमो हिरीए बंभीए सिज्झउमे भगवइ ऐसा महइ महाविज्जा । ॐ ऐं ह्रीं बंभी महाबंभी नमः । करजाप लक्षः जाति पुष्प सहस्त्रबत्तीस दशांश होमः । ततः सरस्वती वरं ददाति । श्री पालत्तय विधेयम् ।

૪૭) ऐं ह्रीं श्रीं क्लीं ह्सौं वद वद वाग्वादिनि ! भगवति ! सरस्वति ! तुभ्यं नमः । મૂલમંત્ર છે.

૪૮) ॐ ऐं ह्रीं श्रीं वद वद वाग्वादिनी भगवती तुभ्यं नमः ।

ગુરુવારથી ચાલુ કરી રોજ ૧૦૮ વાર ગણવો.

૪૯) ॐ ह्रीं सरस्वती क्लीं वद वद वाग्वादिनि ! भगवति ! ब्राह्मि ! सुंदरि ! सरस्वतीदेवी मम जिह्वाग्रे वासं कुरु कुरु स्वाहा ।

રોજ ૧ માળા છ માસ સુધી ગણવાથી અવશ્ય વિદ્યા ચડે.

૫૦) ॐ ह्रीं श्रीं ऐं वद वद वाग्वादिनि ! भगवति ! सरस्वति ! अर्हन्मुखवासिनि ! ममास्ये प्रकाशं कुरु कुरु स्वाहा ।

રોજ ૧૦૮ વાર ગણવાથી જ્ઞાન ચડે, બુદ્ધિ તીક્ષ્ણ થાય.

૫૧) **ॐ ह्रीं सरस्वती क्लीं वद वद वाग्वादिनी ह्रीं सरस्वत्यै नमः ।**

રોજ સવારે ૧ માળા ગણવી.

૫૨) **ॐ ऐं श्रीं सौं क्लीं वद वद वाग्वादिनि ! ह्रीं सरस्वत्यै नमः ।**

ઉપર પ્રમાણે

૫૩) **ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं वद वद वाग्वादिनी भगवती सरस्वत्यै नमः ।**

બ્રાહ્મમુહૂર્ત્તે ૧૦૮ વાર ગણવાથી દેવી સંતુષ્ટ થાય છે.

૫૪) **ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं ब्लूं वद वद वाग्वादिनी ह्रीं नमः ।**

રોજ ૧૦૮ વાર ગણવો.

૫૫) **ॐ नमो सरस्वती बुद्धिबलवर्द्धिनि ! कुरु कुरु स्वाहा ।**

પૂર્વદિશામાં સાડા (૧૨ાા) બાર હજારનો જાપ કરી, આ મંત્રને (જમણા) હાથમાં પવિત્ર જલ લઈને મંત્ર ૩ વાર કે ૭ વાર કાર્યપ્રસંગે, જપીને પીવું. રોજ ૧૦૮ વાર ગણ્યા પછી, બુદ્ધિ બલ વધે.

૫૬) **ॐ ह्रीं श्रीं ऐं ह्रीं क्लीं श्रीं ह्रौं ह्रीं नमः ।**

૫૭) **ॐ ह्रीं श्रीं अर्हं वाग्वादिनी नमः ।**

૫૮) **ऐं ह्रीं क्लीं सरस्वत्यै नमः ।**

૮ માસ સુધી એકાશન કરી ત્રિકાલ જાપ કરવો. કુલ ૩ લાખનો જાપ કરી રોજ ૧૦૮ વાર ગણવો. મહાજ્ઞાની થાય.

૫૯) **ॐ ऐं सरस्वत्यै नमः ।**

રોજ ૧૦ માળા સવારે ગણવી, ૫૦ હજારનો જાપ કરવાથી સુંદર પરિણામ મળે.

૬૦) **ॐ ह्रीं ऐं ह्रीं ॐ सरस्वत्यै नमः ।**

બ્રાહ્મ મુહૂર્ત્તે ઉઠી ૧૦ માળા ગણવી, મૂર્ખતા જાય - વિદ્વાન બને.

૬૧) **ॐ ह्रीं वद वद वाग्वादिनी ह्रीं नमः ।**

વિધિપૂર્વક ૧ લાખનો જાપ કરવો. કાવ્યસિદ્ધિ થાય.

૬૨) **ॐ ह्रीं सरस्वत्यै नमः ।**

૩ દિનમાં ૧૨૫ માળા ગણવી પછી રોજ ૧૦૮ વાર કવિ બને. બુદ્ધિ વધે.

૬૩) **ॐ ह्रीं ऐं श्री सरस्वत्यै नमः।** ૧૦૮વાર અખંડપણે ગણવો. જ્ઞાની થવાય.

૬૪) **ॐ ह्रीं श्रीं वद वद वाग्वादिनि नमः ।**

આ મંત્રથી દેવીનું ધ્યાન ધરી ૧૦૮ વાર ગણવો. મૂરખ જ્ઞાની બને.

૬૫) **ॐ ऐं ह्रीं ।** રોજ સવારે ૧૦ માળા ગણવી. શીઘ્ર કવિ થાય.

૬૬) ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं ह्सौं ऐं नमः ।

રોજ ૧૦૮ વાર શાંતચિત્તે ગણવો. બુદ્ધિ વધે.

૬૭) ॐ ऐं ह्रीं क्लीं श्री ह्सौं नमः ।

માનું ધ્યાન ધરી રોજ સવારે ૧ માળા ગણવી, મૂર્ખતા જાય.

૬૮) ॐ ह्रीं श्रीं वद वद वाग्वादिनि ! भगवति सरस्वत्यै नमः ।

૬૯) ॐ ह्रीं श्रीं वद वद वाग्वादिनी ह्रीं सरस्वत्यै मम विद्यां देहि देहि स्वाहा ।

૧૨૫૦૦નો જાપ કર્યા પછી રોજ ૧૦૮વાર ગણવો. વિદ્યા ચડે, યાદ રહે.

૭૦) ॐ ह्रीं श्रीं वद वद वाग्वादिनी भगवती ॐ ह्रीं श्रीं अर्हं नमः ।

રોજ નિયમિતપણે ૧૦૮ વાર ગણવો, અપૂર્વજ્ઞાન ચડે.

૭૧) ॐ ह्रीं श्रीं ड्वाँ श्रीं स्फुर स्फुर ॐ क्लीं क्लीं ऐं वागीश्वरी भगवती- मस्तु नमः ।

શ્વેત ધ્યાન ધરી રોજ અખંડપણે જાપ ૧૦૮ વાર કરવો. સાક્ષાત્ વરદાન આપે.

૭૨) ॐ ह्रीं श्रीं सौं क्लीं वद वद वाग्वादिनी ह्रीं सरस्वत्यै नमः ।

પવિત્ર સ્થાને શુદ્ધતાપૂર્વક ૧૪ હજારનો જાપ કરવો. ઈચ્છિત મળે, દિવ્યજ્ઞાની બને.

૭૩) ऐं क्लीं ह्सौं बाला त्रिपुरायै नमः ।

રોજ સવારે ૧૦૮ વાર ગણવાથી યાદશક્તિ વધે. જ્ઞાન ચડે. વ્યાખ્યાન આપતાં પહેલાં ગણવાના મંત્રો :-

૭૪) ऐं ह्रीं श्रीं वद वद वाग्वादिनी क्लीं नमः । तथा
ॐ सुमति सुरविज्झाय स्वाहा ।

આ બંને મંત્રોના ૧૨૫૦૦ નો જાપ કર્યા પછી રોજ ૧૦૮ વાર ગણવો. ધર્મોપદેશ આપવામાં પોતાનું વચન ગ્રહણ થાય.

૭૫) ॐ श्रीं ह्रीं कीर्तिमुखमंदिरे स्वाहा ।

વિધિપૂર્વક ૧૨૫ માળા ગણવી. વ્યાખ્યાને જતાં પહેલાં ૭ કે ૨૧ વાર ગણી બેસવાથી આદેય વચની બને.

૭૬) ऐं ह्रीं श्रीं ऐं क्लीं ह्सौं नमः ।

વ્યાખ્યાનના આરંભે ૭ કે ૨૧ વાર ગણી શરું કરવું. રોજ ૧૦૮ વાર ગણવું. સારી રીતે આવડે, યાદ રહે.

૭૭) ॐ जैं जैं शुद्धिं बुद्धिं प्रदेहि श्रुतदेवीमर्हतः तुभ्यं नमः ।

સુદપક્ષના ગુરુવારથી ૧૨ા સાડા બાર હજારનો જાપ શરુ કરવો. પછી રોજ ૧૦૮ વાર, ત્રિકાલ ૧ - ૧ માળા ગણાય તો વ્યાખ્યાન સારી રીતે આપી શકે. વ્યા. કરતાં પહેલા ૭ વાર મનમાં મંત્ર ગણવો.
આ મંત્ર હીંગલો અને સુરભિગંધથી કાગળમાં લખી ચિઠ્ઠી પાસે રાખવી. પછી વ્યાખ્યાન કરવું.

૭૮) **ॐ नमो काली चीडी कुलकुलकरे धोलीउडे आकाश फीर आवे पास शत्रुनाश धवारहे संसारनकरे उकाश वीर वैताल करे प्रकाश ठः ठः ठः स्वाहा।**

વ્યાખ્યાનમાં પાટ ઉપર બેસતી વખતે ૭ વાર મંત્ર ગણી બેસવું. સારી રીતે આપી શકાય.

૭૯) **१) ॐ ह्रीँ श्री अर्हं वद वद वाग्वादिनि भगवतीसरस्वती ह्रीँ ऐँ नमः।**

ધ્યાન મંત્ર :-

૮૦) **२) ॐ ह्रीँ क्लीँ ब्लूँ श्रीँ ह्सौँ क्लीँ ऐँ नमः।**

શ્વેતવર્ણમાં સરસ્વતી દેવીને અરિહંત ભગવંતના મુખકમલથી પ્રગટ થતાં હોય તે રીતે ધ્યાન ધરતાં અજ્ઞાન નાશ પામે.

૮૧) **ॐ णमो सयंसबुद्धाणं ह्रैँ श्रैँ स्वाहा।**

રોજ ૧૦૮ વાર ગણવાથી આગમનો જ્ઞાતા બને - કવિ બને.

૮૨) **ॐ नमो बोहिदयाणं जीवदयाणं धम्मदयाणं धम्मदेसयाणं अरिहंताणं नमो भगवईए देवयाए सव्वसुयनायाए बारसंगजणजीए अरहंतसिरिए झ्वीं क्ष्वीं स्वाहा।**

સાડા બાર હજારનો જાપ કર્યા પછી વ્યાખ્યાનમાં જતાં પહેલા ૧વાર ગણી લેવો. વચન સિદ્ધિ થાય. રોજ ૧૦૮ વાર ગણવો.

૮૩) **ॐ णमो अरहंताणं धम्मनायगाणं धम्मसारहीणं धम्मवरचाउरंत चक्कवट्टीणं मम परमैश्वर्यं कुरु कुरु ह्रीँ हं सः स्वाहा।**

પૂર્વ સન્મુખ સફેદ વસ્ત્ર - માળા દ્વારા માથા પર ડાબો હાથ રાખી કુલ ૧ લાખનો જાપ કરે પછી રોજ ૧૦૮ વાર જાપ કરે તો વચન સિદ્ધિ થાય.

૮૪) **ॐ ऐँ हं ऐँ हं वदवद स्वाहा।** ૧૦૦૦૦ નો જાપ કર્યા પછી રોજ ૧૦૮ વાર ગણે - કવિ બને.

૮૫) **ॐ नमो भगवति, श्रुतदेवी ! हंसवाहिनी स्वाहा।**

ચૈત્ર સુદ-૧ થી ૯ સુધી આ મંત્રનો રોજ ૧૦ હજારનો જાપ કરવો. રોજ ૨૧ માળા ગણવાથી ગુપ્ત વાતો જણાવે.

-: દશાક્ષરી સરસ્વતી મન્ત્રપ્રયોગ :-

अस्य श्री सरस्वती दशाक्षरमन्त्रस्य कण्वऋषिः, विराट् छन्दः, वाग्देवता विद्या प्राप्त्यर्थे जपे विनियोगः ।

अथ ऋष्यादिन्यास :

મસ્તક ઉપર હાથ રાખી બોલવું. **ॐ कण्वऋषये नमः । (शिरसि)**

મુખ ઉપર હાથ રાખી બોલવું. **विराट् छन्दसे नमः । (मुखे)**

હૃદય ઉપર હાથ રાખી બોલવું. **ॐ वागीश्वरीसरस्वतीदेवतायै नमः। (हृदि)**

। इति ऋष्यादि न्यासः ।

अथ मन्त्रवर्णन्यासः

મસ્તક ઉપર હાથ રાખવો.	**ॐ वं नमः । (शिरसि)**
જમણા કાન ઉપર	**ॐ दं नमः । (दक्ष श्रवणे)**
ડાબા કાન ઉપર	**ॐ वं नमः । (वाम श्रमणे)**
જમણી આંખ ઉપર	**ॐ दं नमः । (दक्षिणनेत्रे)**
ડાબી આંખ ઉપર	**ॐ वां नमः । (वामनेत्रे)**
જમણી નાસિકા ઉપર	**ॐ ग्वां नमः । (दक्षिणनासायाम्)**
ડાબી નાસિકા ઉપર	**ॐ दिं नमः । (वामनासायाम्)**
મુખ ઉપર હાથી રાખી	**ॐ नीं नमः । (मुखे)**
લિંગ ઉપર હાથ રાખી	**ॐ स्वां नमः । (लिंगे)**
ગુદા ઉપર હાથ રાખી	**ॐ हां नमः । (गुदायाम्)**

। इति मन्त्रवर्णन्यासः ।

अथ करन्यासः ।

ॐ अं कं खं गं घं ङं आं अंगुष्ठाभ्यां नमः ।

ॐ इँ चं छं जं झं ञं ई तर्जनीभ्यां नमः ।

ॐ उँ टं ठं डं ढं णं ऊँ मध्यमाभ्यां नमः ।

ॐ ऐं तं थं दं धं नं ऐँ अनामिकाभ्यां नमः ।

ॐ ओँ पं फं बं भं मं औँ कनिष्ठाभ्यां नमः ।

ॐ अं यं रं लं वं अः करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ।

એ પ્રમાણે હૃદય વિગેરે ઉપર હાથ રાખી ન્યાસ કરવો - પછી ધ્યાન કરવું.

ततः ध्यानम् ।

तरुणसकलमिन्दो र्बिभ्रती शुभ्रकान्तिः,
कुचभरनमिताङ्गी सन्निषण्णा सिताब्जे ।
निजकरकमला ह्ल्लेखनी पुस्तकश्रीः,
सकलविभवसिद्ध्यै पातु वाग्देवता नः ॥१॥

या कुन्देन्दुतुषारहारधवला या शुभ्रवस्त्रावृत्ता,
या वीणावरदण्डमण्डितकरा या श्वेतपद्मासना ।
या ब्रह्माच्युतशङ्करप्रभृतिभिः देवैः सदावन्दिता,
सा मां पातु सरस्वती भगवती निःशेषजाड्याऽपहा ॥२॥

આ બંને શ્લોકના અર્થ વિચારી ધ્યાન ધરી પછી મૂલમંત્ર જપવો.

મૂલ મંત્ર :- ॐ वद वद वाग्वादिनी स्वाहा ।

अस्य पुरश्चरणं दशलक्षजपः ।

। इति दशाक्षर सरस्वती मन्त्रप्रयोगः ।

યંત્ર વિભાગ

મહાપ્રભાવિક સારસ્વતી યંત્ર

૧

૭૭	૮૪	૨	૭
૬	૩	૮૧	૮૦
૮૩	૭૮	૮	૧
૪	૫	૭૯	૮૨

૨

૩૩	૨૬	૩૧
૨૮	૩૦	૩૨
૨૯	૩૪	૨૭

આ બંને યંત્રોના રોજ નમ્રભાવે દર્શન કરવાથી વિદ્યા ચડે. ભોજપત્ર કે તામ્રપત્ર પર અષ્ટગંધથી યંત્રને શુભમુહૂર્તે પવિત્ર સ્થાનમાં રાખી સ્થાપન કરવો.

સારસ્વતી યંત્ર

ॐ ह्रीं देवी	ह्रीं४	क्म्ल्व्यूं	ॐ ह्रीं स्व	ॐ ह्रीं २
ॐ ह्रींसर२	स्वती २	ह्रीं १	ॐ ह्रीं १	ॐ क्लीं ४
ॐ ह्रींमाता	ह्रीं ५	ह्रीं ९	० ० ० ० ० ०	ॐ ह्रींमाता
जीसा १	भ्म्ल्व्यूं	० ० ० ० ०	म्म्ल्व्यूं	Ψ
		अमुक ०		

આ યંત્રને નાગરવેલના પાન ઉપર સોમવાર અથવા ગુરુવારના દિવસે શુદ્ધતાપૂર્વક અષ્ટગંધથી લખવું. પાનમાં પોતાનું નામ માલકાંગણી (તેલ) થી લખી ખવરાવવાથી વિદ્યા ચડે.

सरस्वतीयंत्रम्

આ યંત્રને નાગરવેલના પાન ઉપર અષ્ટગંધ માલકાંગણી તથા વિઘા વ્રામિથી લખી ખવરાવે તો વિઘા ચડે તથા કાલિચ વદને જિવ્યાથી લિખિજૈ વિઘા ચડે સત્યમ્ ॥

આ યંત્રને ચાંદીની થાળીમાં કે તાંબાની અથવા કાષ્ટની તાસકમાં અષ્ટગંધથી, કેસરથી અથવા રક્તચંદનથી ૭ વાર કે ૯ વાર રવિ અથવા મંગલવારથી ૪૧ દિવસ કે ૨૧ દિવસ સુધી ધૂપ કરવો. (ખાડો પડવો ન જોઈએ) અકલકરો મંત્રીને ખવરાવે તો વિદ્યા ચઢે બુદ્ધિ પ્રબલ થાય અને તોતડાપણું મટે.

अनुभूतसिद्धसरस्वतीयन्त्रम्

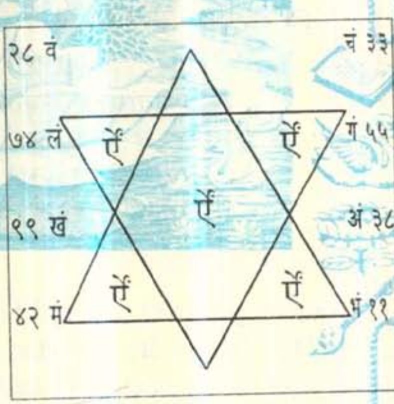

આ સરસ્વતી યંત્રને શુદ્ધ દિવસે સફેદ ભોજપત્ર પર સફેદ-ચંદન-કપૂર -મણશિલા-ગજ કેસરથી મિશ્રિત શાહી બનાવી કંદપુષ્પની દાંડી (સળી)ની રાત્રીના અંતિમ પ્રહરમાં લખવો.

પૂજનમાં સફેદચંદન, સફેદપુષ્પ, ધૂપ-દીપ, અંગરાગ, સફેદવસ્ત્ર અને ગાયના દૂધની ખીર ને ખાઓની મિઠાઈ રાખી યંત્ર પૂજન કરવું.

યંત્ર પૂજન કરીને ઘી અને સાકલાનો હોમ કરવો. **ऐं बीज** થી ૫૧ વાર ૫૧ દિવસ સુધી આહૂતિ દેવી. છેલ્લે દિવસે સાધાર્મિક દંપતીને ભોજન કરાવી યંત્રને ધારણ કરવું. આ યંત્ર અત્યધિક ચમત્કારી પ્રભાવપૂર્ણ છે. જડ વ્યક્તિ પણ વિદ્વાન - બુદ્ધિમાન થાય, વાણીસિદ્ધિ વિદ્યા - જ્ઞાન - યશની પ્રાપ્તિ થાય. તથા આધ્યાત્મિક ઉન્નતિને માટે પણ પ્રયોગ કરી શકાય છે.

મંત્રયુક્તસારસ્વતચિંતામણીયંત્ર

આ યંત્ર નૈષધમહાકાવ્યના રચયિતા સરસ્વતી ના વરદ પુત્ર મહાકવિ શ્રીહર્ષનું બનાવેલું છે.

તેઓએ ૧ વર્ષ સુધી અનન્યમનથી આ યંત્રની અંદર રહેલા મંત્રનો જાપ કરીને સરસ્વતી (ત્રિપુરા) દેવીને પ્રત્યક્ષ કરી અદ્વિતીય વિદ્વતા પ્રાપ્ત કરી હતી. પ્રખરતમ પાંડિત્યપૂર્ણ કથનને વિદ્વાનો પણ ઉકેલી ન શકતા હોવાથી ફરી દેવીને પ્રત્યક્ષ કરી ઉપાય પુછયો. કે મારા કથનને લોકો કેવી રીતે સમજી શકશે ? જવાબ આપ્યો. અર્ધીરાત્રીએ મસ્તક ઉપર ભીના વસ્ત્રને બાંધવો. દહિં (મઠા) નું પાન કરવું. જેથી કફની બહુલતા થશે એટલે બુદ્ધિમાં જડતા આવશે. તે પ્રમાણે કર્યું અને પછી વિદ્વાનો તેના ભાવને સમજવા લાગ્યાં અને ક્રમશઃ સ્થૈર્ય વિચાર પ્રકરણ, શ્રી વિજય પ્રશસ્તિ, ખંડન ખણ્ડખાદ્ય, નૈષધીય ચરિત મહાકાવ્ય વિગેરે અગાધ પાંડિત્ય થી પરિપૂર્ણ અનેક ગ્રંથોની રચના કરી.

ચિંતામણી મંત્રનું સ્વરૂપ :-

अवामावामार्धे सकलमुभयाकारघटनाद्,
द्विधाभूतं रूपं भगवदभिधेयं भवति यत् ।
तदन्तर्मन्त्रं मे स्मर हरमयं सेन्दुममलं,
निराकारं शश्वज्जप नरपते सिध्यतु स ते ॥

(નૈષધચરિત ૧૪/૮૫)

આદિ અને અંતમાં ૐ (**ओम्**) પ્રણવથી યુક્ત, બે અકારોના સંયોગથી બંને પ્રકારે (**'ह' 'र'** એ પ્રકારે વિભક્ત અથવા બંને આકાર અર્થાત પ્રણવ (ૐ) ના સંપુટીકરણથી બે આકારવાળું) શિવવાચક જે (**ओं हर ओम्** એ રીતે) સ્વરૂપ થાય છે, તે **ह र मय** અર્થાત્ હકાર રેફાત્મક = નિરાકાર અર્થાત્ બંને **अ** કારોથી રહિત (કેવલ વ્યંજન હકાર - રેફયુક્ત) **ई** અને ચંદ્રથી યુક્ત એટલે કે **ह्रीं** એ સ્વરૂપવાલા, કલાયુક્ત **ह्रीं**, એ પ્રકારે (**ॐ ह्रीं ॐ**) આ મારા 'ચિંતામણી' નામનાં સારસ્વત મંત્રનો હંમેશા માનસિક જપ કરવો.

બે ત્રિકોણના સંયોગથી ષટ્કોણ સ્વરૂપ અને વચમાં **ॐ ह्रीं ॐ**) થી યુક્ત જે હંમેશા આ મન્ત્ર યંત્રની ઉપાસના કરે તેને તે સિદ્ધ થાઓ.

અપૂર્વ વિદ્વતા પ્રાપ્ત થાય - બુદ્ધિ તીવ્ર બને.

શ્રી શારદા દેવી
સચિત્ર કલ્પસૂત્રની પ્રાચીન હસ્ત પ્રતમાંથી

निव्वाणमग्गे वरजाणकप्पं
पणासिया सेस कुवाइ दप्पं ।
मयं जिजाणं सरणं बुहाणं
नमामि निच्चं तिजगप्पहाणं ॥

ચિત્ર નં- ૪૯

શ્રી શારદા દેવી
શ્રીપાલ રાજાની સચિત્ર હસ્ત પ્રત માંથી- ૪૦૦ વર્ષ પ્રાચીન
शारदा शारदांभोज वदना वदनाम्बुजे ।
सर्वदा सर्वदास्माकं सन्निधिं सन्निधिं क्रियात् ॥
ચિત્ર નં- ૫૦

આ યંત્ર રવિપુષ્યના શુભયોગમાં બનાવી નીચેના મંત્રનો સવાલાખનો જાપ કરવો.

ॐ ह्रीं श्रीं चतुर्दशपूर्वेभ्यो नमो नमः ॥

મહાવિદ્યાવાન થાય.

૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦
૧૩૦	૩૪	૪૮	૨	૧૬	૩૦	૧૩૦
૧૩૦	૪૬	૧૦	૧૪	૨૮	૩૨	૧૩૦
૧૩૦	૮	૧૨	૨૬	૪૦	૪૪	૧૩૦
૧૩૦	૨૦	૨૪	૩૮	૪૨	૬	૧૩૦
૧૩૦	૨૨	૩૬	૫૦	૪	૧૮	૧૩૦
૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦

૫	૭	૨
૧૪	૨૧	૨૬
૨૮	૪૯	૫૬

વિદ્યા યંત્ર :-

આ યંત્રને સુગંધી દ્રવ્યથી ભોજપત્ર પર લખી જે વ્યક્તિ દરરોજ પૂજન કરે તે વ્યક્તિને વિદ્યા અધિક પ્રાપ્ત થાય છે.

વિદ્યા પ્રાપ્તિ માટે સરસ્વતી સિદ્ધયંત્ર :-

શુભ દિવસે તામ્ર પત્ર ઉપર બનાવી, શુભ મુહૂર્તે સ્થાપન કરી દરરોજ અષ્ટગંધથી પૂજન કરી સાકરનું નૈવેદ્ય ધરવું. ખાસ કરીને નવરાત્રીના દિવસોમાં આરાધના કરવાથી શીઘ્ર ફળદાયી બને.
આ યંત્ર વિદ્યાપ્રાપ્તિના તેજોરશ્મી પ્રાપ્ત કરવા માટે છે.

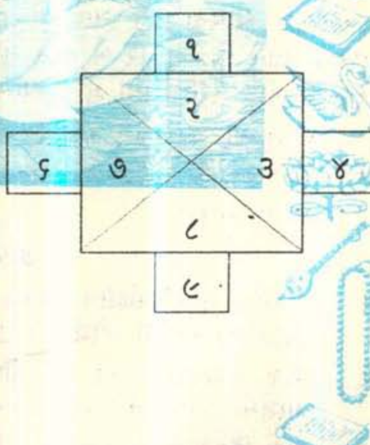

ધીરજલાલ ટોકરશી સંપાદિત ''સ્મરણ કલા'' પુસ્તકમાંથી સાભાર.

બુદ્ધિ અને સ્મૃતિવર્દ્ધક આયુર્વેદિક ઔષધિપ્રયોગો.

(૧) સ્મૃતિને વધારવા માટે જે પ્રયોગો અહીં રજૂ કરવામાં આવ્યા છે, તે સરલ છે, પ્રમાણમાં સસ્તા પણ છે, અને જાતે કરી શકાય તેવા પણ છે. છતાં જરૂર જણાય તો તેમાં કોઈ યોગ્ય અનુભવી ચિકિત્સકની મદદ લેવી.

(૨) જે ઔષધિનો પ્રયોગ કરવાની ઈચ્છા હોય, તે ઔષધિ બનતાં સુધી જાતે જ બનાવવી કે જાતિ દેખરેખ નીચે બનાવરાવવી. તેમાં વાપરવાની વસ્તુઓ (દ્રવ્યો) બને તેટલી ઊંચી અને કસવાળી હોવી જોઈએ. કસ વિનાની વસ્તુઓ વાપરવાથી ફાયદો થવાનો સંભવ નથી.

(૩) વિશ્વાસપાત્ર આયુર્વેદિક કારખાનામાં બનેલી ઔષધિ વાપરવાને હરકત નથી.

(૪) જે ઔષધિમાં ખાસ વિધિ કરવાનો હોય, અથવા પરેજ પાળવાની હોય, તેમાં અવશ્ય તે પ્રમાણે વર્તવું.

(૫) મધ અને ઘી કહેલાં હોય, તે સમભાગે ન લેતાં ઓછાવત્તાં લેવાં.

શંખાવલી ચૂર્ણ.

શંખાવલીને સંસ્કૃતમાં શંખપુષ્પી, હિંદીમાં કોડીઆલી કે શંખાહુલી કહે છે. ફૂલના રંગ પરથી તેની ધોળી, લીલી અને ભૂરી એવી ત્રણ જાતો પડે છે. એમાંથી ધોળાં ફૂલવાળી શંખાવલી લઈ, તેને સૂકવીને ચૂર્ણ કરવું. આ ચૂર્ણ બે આની ભાર સવારસાંજ ગાયના દૂધ સાથે લેવું. એક સપ્તાહથી પંદર દિવસમાં તેની અસર જણાવા લાગે છે. આશરે બે માસ સુધી આ પ્રયોગ ચાલુ રાખવાથી સ્મૃતિ ઘણી તીવ્ર બને છે. યોગ તરંગિણિમાં શંખપુષ્પીના ગુણો વર્ણવતાં કહ્યું છે કે :-

શંખપુષ્પી આયુષ્યને દેનારી, રોગનો નાશ કરનારી, બલ, અગ્નિ, વર્ણ અને સ્વરને વધારનારી, બુદ્ધિવર્ધક તથા પવિત્ર હોઈ રસાયન ઔષધિ છે; તેનું વિશેષ પ્રકારે સેવન કરવું.

બ્રાહ્મી - રસપાન.

૧. પ્રાચીન લોકો બ્રાહ્મીને સોમવલ્લી કે સરસ્વતી પણ કહેતા. તેનો એક પ્રકાર મંડુકપર્ણી નામથી ઓળખાય છે. આ બન્ને પ્રકારો પ્રયોગ માટે ઉપયોગી છે.

૨. રોજ સવારમાં બે થી ત્રણ તોલા જેટલો બ્રાહ્મીનો રસ પીવો. આ પ્રયોગ ત્રણ માસમાં ઈષ્ટફલને આપે છે. ખોરાકમાં તેલ-મરચાં ઓછામાં ઓછાં વાપરવાં.

૩. ત્રણ દિવસ સુધી નિરાહાર રહીને માત્ર મંડૂકપર્ણીનો રસ પીવો. ત્યારબાદ ત્રણ દિવસ માત્ર દૂધ પર રહેવું. એનું પરિણામ શીઘ્ર આવે છે.

૪. વમન-વિરેચનથી શુદ્ધ થયા પછી સવારમાં શક્તિ મુજબ બ્રાહ્મીનોરસ પીવો. જ્યારે એ પચી જાય ત્યારે ત્રીજે પહોરે દૂધ લેવું. આ આ રીતે સાત દિવસ સુધી કરવાથી બુદ્ધિ તેજસ્વી થાય છે. એ પ્રયોગ એક સપ્તાહ વધારે લંબાવવાથી નવા ગ્રન્થો બનાવવાથી શક્તિ આવે છે, તથા ત્રીજુ સપ્તાહ ચાલુ

રાખવાથી રોજના ૧૦૦ શ્લોકો માત્ર સાંભળીને યાદ રાખવા જેવી શક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે. કુલ ૨૧ દિવસના પ્રયોગથી પરિણામ ઘણું સુંદર આવે છે. આ પ્રયોગ સુશ્રુતસંહિતામાં આપેલો છે.

૫ વજ, કુષ્ઠ (ઉપલેટ), શંખાવલી અને સોનાના વરખ સાથે બ્રાહ્મીના રસનું પાન કરવાથી નષ્ટ સ્મૃતિ ફરી પ્રાપ્ત થાય છે.

બ્રાહ્મીચૂર્ણ

બ્રાહ્મીનાં પાન ૧ ભાગ, લીંડીપીંપર ૧ ભાગ, આંબળા ૧ ભાગ તથા સાકર ૪ ભાગ મેળવી ચૂર્ણ બનાવવું. તેમાંથી રોજ સવારે ૦।તોલો જેટલું વાપરવું. ઉપર ગાયનું દૂધ પીવું. આ પ્રયોગ બેથીત્રણ માસ સુધી કરવાથી સ્મૃતિ ઘણી તીવ્ર બને છે.

૭ બ્રાહ્મી, સુંઠ, હરડે, વજ, શતાવરી, ગળો, વાવડીંગ, શંખાવલી, ઉપલેટ, અશ્વગંધા, સિંધવ, પીપરમૂળ, અઘેડો, સફેદ જીરૂ, શાહજીરૂ અને અજમોદ એ સોળ વસ્તુઓ સરખા ભાગે મેળવીને તેનું ચૂર્ણ બનાવવું. તેમાં ચૂર્ણ જેટલી જ સાકર ઉમેરવી. એમાંથી ૦। તોલો જેટલું ચૂર્ણ સવારસાંજ દૂધ સાથે વાપરવું. તેનાથી બુદ્ધિ અને સ્મૃતિ ઘણી તેજસ્વી થાય છે.

૮ બ્રાહ્મી, વજ, અશ્વગંધા ને પીંપરનું ચૂર્ણ બનાવી મધ સાથે લેવું. ૭ દિવસમાં ફાયદો બતાવે છે.

બ્રાહ્મીનું સરબત

સુકા બ્રાહ્મીનાં પાન ૮૦ તોલા લઈ, સાફ કરી, આઠગણાં પાણીમાં અગ્નિની ધીમી આંચ આપીને કવાથ તૈયાર કરવો. જ્યારે તેમાં ચતુર્થાંશ પાણી બાકી રહે. ત્યારે ઉતારી લઈ કપડાંથી ગાળી લેવો. પછી એ ગાળેલા ક્વાથમાં પાંચ રતલ સાકર ઉમેરી કડક ચાસણી કરી લેવી, એટલે શરબત તૈયાર થશે. આ શરબત તરત જ કપડે ગાળી લેવું ને ઠંડુ થયેથી બાટલીમાં ભરી રાખવું. આશરે સાડાપાંચ રતલ જેટલું થશે. આ શરબત સવારસાંજ જમ્યા પછી એકથી બે તોલા જેટલું વાપરવું.

બ્રાહ્મી ગુટિકા

બ્રાહ્મીનું ચૂર્ણ અને શિલાજીત બરાબર લઈ મધમાં ગોળી બનાવવી. તેને છાંયડે સુકવી લેવી. તેમાંથી એકેક ગોળી સવારસાંજ વાપરવાથી સારો ફાયદો થાય છે.

સારસ્વત ચૂર્ણ

૧૧ કુષ્ઠ, અશ્વગંધા, સંચળ, અજમોદ જીરૂ, શાહજીરૂ, સુંઠ, મરી, પીંપર, કાળીપાટ અને શંખાવલી; એ પ્રત્યેક સમાન ભાગ લઈ તેની બરાબર વજ લેવો. એનું ચૂર્ણ બનાવી બ્રાહ્મીનાં રસમાં ૭ દિવસ સુધી ઘુંટવું. પછી તેને સૂકવી લેવું. આ ચૂર્ણ મધ અને ઘી ના સાથે ૧ તોલા પર્યંત સાત દિવસ સુધી લેવું. એના પ્રભાવથી સ્મૃતિ ઘણી સુધરી જાય છે.

૧૨ ગળો, અઘેડો, વાવડીંગ, શંખાવલી, બ્રાહ્મી, વજ, સુંઠ અને શતાવરી સરખાભાગે લઈ તેનું ચૂર્ણ કરવું. ઘી ની સાથે સેવન કરવાથી ત્વરિત ફાયદો કરે છે.

૧૪ કુષ્ઠ, અશ્વગંધા, સિંધવ, પીપર, મરી, જીરૂ, શાહજીરૂ, સુંઠ, કાળીપાટ, અજમોદ અને વજ સમાનભાગે લઈને ચૂર્ણ બનાવવું. તેમાંથી બે તોલા જેટલું સવારમાં મધ અને ઘી સાથે લેવું. જરૂર હોય તો એ પ્રમાણ વધારીને ૪ તોલા પર્યંત કરી શકાય. આ પ્રયોગ દુર્બુદ્ધિ નામના ભિક્ષુકની બુદ્ધિ વધારવા માટે નન્દનવિહારમાં કહેલો છે.

વચાચૂર્ણ

જે મનુષ્ય દૂધ અથવા તેલ અથવા ઘી સાથે વજનું એક મહિના સુધી સેવન કરે છે, તે રાક્ષસાદિથી નિર્ભય, રૂપવાન્, વિદ્વાન, નિર્મલ, અને શોધિતવાણી બોલનારો થાય છે.

વજ શબ્દથી અહીં ઘોડાવજ સમજવો, પરંતુ ખુરાસાની વજ સમજવો નહિ. વજ મેધ્ય, સ્મૃતિવર્દ્ધક અને સ્વરને સુધારનારો છે; પરંતુ ૧૫ થી ૨૦ રતિ લેવાથી ઉલ્ટી થાય છે, એટલે વધારે લેવો નહીં.

વજના ચૂર્ણને આંબળાના રસની એક ભાવના આપવી. તેનું ઉપર બતાવેલા પ્રમાણથી ઘી ની સાથે સેવન કરવું.

ત્રિફલાચૂર્ણ

ત્રિફલા એટલે હરડા, બહેડાં અને આંબળાનું ચૂર્ણ મીઠા સાથે એક વર્ષ પર્યંત સેવન કરવાથી બુદ્ધિ તથા સ્મૃતિમાં ઘણો સુધારો થાય છે.

જેઠીમધચૂર્ણ

જેઠીમધનું ચૂર્ણ વંશલોચન સાથે એક વર્ષ સુધી પર્યંત લેવાથી સ્મૃતિ તેજસ્વી થાય છે.

પીંપરચૂર્ણ

લીંડીપીપરનું ચૂર્ણ મધ અને ઘીની સાથે એક વર્ષ પર્યંત લેવાથી સ્મૃતિ તેજસ્વી થાય છે.

આપામાર્ગાદિચૂર્ણ

અઘેડો, વજ, સુંઠ, વાવડીંગ, શંખાવલી, શતાવરી, ગળો અને હરડેનું ચૂર્ણ ઘીની સાથે પ્રતિદિન વાપરવાથી એક હજાર ગ્રંથો ધારણ કરવા જેટલી તીવ્ર સ્મૃતિ પેદા થાય છે.

જ્યોતિષ્મતિ તેલ

માલકાંગણીનું સંસ્કૃત નામ જ્યોતિષ્મતિ છે. એનું તૈલ સ્મૃતિ વધારવા માટે ઘણું અકસીર મનાય છે. સોળમાં સૈકામાં તૈલગણ દેશમા થઈ ગયેલા ઈલેશ્વરોપાધ્યાયે આ તલના પ્રયોગથી પોતાની પાઠશાળામાં ભણતા ૫૦૦ વિદ્યાર્થીઓને ઘણા બુદ્ધિમાન્ - સ્મૃતિવાન બનાવ્યા હતા તથા તેની નાચી નામની પુત્રી પણ એનાથી ઘણી જ તીવ્ર સ્મૃતિવાળી થઈ હતી. ત્યારથી મ્હૈસુર, તાંજોર, કાંચી તથા કાશીની પાઠશાળાઓના

પંડિતો પોતાના શિષ્યોને બુદ્ધિમાન કરવા માટે એ તેલનો ઉપયોગ કરવા લાગ્યા હતા.

માલકાંગણીના તેલનાં ૧૦ ટીપાં પતાસાં પર નાખવાં, પછી તે પતાસું ખાઈને ઉપર દૂધ પીવું. ખોરાકમાં જૂના ચોખા તથા દૂધ વાપરવું. પાણી બીલકુલ ન વાપરવું અથવા બહુ જ અલ્પ વાપરવું. તેલનું પ્રમાણ બબ્બે ટીપાથી વધારતા જવું. પણ ૦। તોલા જેટલું થાય એટલે આગળ ન વધારવું. કુલ ૪૦ દિવસ એ પ્રયોગ કરવો.

રતિ રતિ વધારીને એક તોલા પર્યંત જ્યોતિષ્મતિ તૈલ જે સૂર્યપર્વમાં પાણીની સાથે પીવે છે, તે પ્રજ્ઞામૂર્તિ કવીન્દ્ર થાય છે. (હાલના દેહની સ્થિતિ પ્રમાણે ૦। તોલાથી વધારે વાપરવાની જરૂર નથી.)

વિશ્વાદ્યચૂર્ણ

સુંઠ, અજમો, હળદર, દારુ, હળદર, સિંધવ, વજ, જેઠીમધ, કુષ્ટ, પીપર, અને જીરૂ, એનું સમભાગ ચૂર્ણ કરીને ઘીની સાથે પ્રાતઃકાલમાં ચાટવાથી સાક્ષાત્ સરસ્વતી મુખમાં નિવાસ કરે છે.

આ પ્રયોગ ભાદ્રપ્રકાશ, અમૃતસાગર આદિ વૈદકના પ્રસિદ્ધ ગ્રંથોમાં આપેલો છે.

ત્રિકટવાદિ ચૂર્ણ

સુંઠ, મરી, પીંપર, ત્રિફલા, ધાણા, અજમો, શતાવરી, વજ, બ્રાહ્મી અને ભાર્ગી એ બધાનું સમભાગ ચૂર્ણ કરવું. તેનું મધની સાથે સેવન કરવાથી બાલક પણ બોલવામાં ચતુર અને વીણાના જેવો સ્વરવાળો થાય છે. આ પ્રયોગ દરમિયાન તેલવાળું, તીખું, લુખું, ખાટું, તેમજ વાયડું ખાવું નહિ.

વૃદ્ધદારુકમૂલ ચૂર્ણ

વરધારાના મૂળને ખૂબ ઝીણું ખાંડીને ચાળી લેવું, પછી તેને શતાવરીના રસની સાત વાર બાવના આપવી. એમાંથી ૧ તોલા જેટલું ચૂર્ણ ઘીની સાથે એક મહિનો ખાવાથી મનુષ્ય ઉત્તમ બુદ્ધિવાળો, સ્મૃતિમાન અને વલીપલીતથી રહિત થાય છે.

આ પ્રયોગ ચક્રદત્ત, વૃન્દમાધવ, ભાવપ્રકાશ, યોગ્ય રત્નાકર, આદિ ગ્રંથોમાં જણાવેલો છે.

ધાત્રી ચૂર્ણ

આંબળાનું ચૂર્ણ ૩૫૬ તોલા લઈને તેના સ્વરસમાંજ ભીંજાવવું. પછી ૧૨૮ તોલા મધ અને ૧૨૮ તોલા ઘી, ૩૨ તોલા પીપર અને ૬૪ તોલા સાકર, એ બધું એક ઘડામાં ભરીને તેને ધાન્યના ઢગલામાં એક વર્ષપર્યંત રાખી મૂકવું. એ રીતે તૈયાર થયેલી ઔષધિનું યોગ્ય પ્રમાણમાં સેવન કરવાથી મનુષ્ય પલિત રોગથી રહિત, સુંદર રૂપ વર્ણવાળો અને પ્રભાવશાળી થાય છે; તથા વ્યાધિ રહિત બનીને, મેધા, સ્મૃતિ, બલ, રચનચાતુર્ય, દૃઢતા અને સત્વસંપન્નતા પ્રાપ્ત કરે છે.

ચક્રદત્ત, વૃન્દમાધવ, ભૈષજયરત્નાવલીમાં આ પ્રયોગ આપેલો છે.

શતાવરી ચૂર્ણ

શતાવરી, ગોરખમુંડી, ગળો, હરિતકર્ણ, (આ ખાખરાનો જ એક ભેદ છે.) ખાખરો અને મુસલી એ બધાને સમભાગે મેળવીને ચૂર્ણ બનાવવું. તેને ઘી સાથે ખાવાથી બુદ્ધિ તથા સ્મરણશક્તિ ખૂબ સુધરે છે.

કલ્યાણકાવલેહ

હળદર, વજ, કુષ્ઠ, પીંપર, સુંઠ, અજમોદ, જેઠીમધ અને સિંધવ સમભાગે લઈને તેનું ચૂર્ણ બનાવવું. તે ઘીની સાથે ચાટવાથી એકવીશ દિવસમાં માણસ શાસ્ત્રને સમજીને ધારણ કરી શકે તેવો બુદ્ધિમાન થાય છે.

ચંદ્રપ્રભાવટી

ચંદ્રપ્રભા નં.૧ નું સેવન લાંબો વખત કરવાથી તે બુદ્ધિ અને સ્મૃતિને વધારે છે.

અશ્વગંધાદિ અવલેહ

અશ્વગંધા, અજમોદ, કાળીપાટ, સુંઠ, મરી, લીંડીપીંપર, વરીયાળી, શતાવરી અને સિંધવ સમાન ભાગે લેવા. તે બધાનાં વજનથી અરધો વજ લઈને ચૂર્ણ બનાવવું. એમાંથી હંમેશા ાા તોલાથી ૧ તોલા જેટલું ખાવું. તે પચી જાય ત્યારે દૂધનું ભોજન કરવું. એનાં સેવનથી સ્મૃતિ એક હજાર ગ્રંથ ધારણ કરવા જેટલી તીવ્ર બને છે.

ચ્યવન - પ્રાશાવલેહ

અષ્ટવર્ગયુક્ત ચ્યવનપ્રાશાવલેહ રોજ સવારે ૧ તોલા જેટલો લઈ, ઉપર દૂધ પીવાથી મગજ પુષ્ટ થઈ સ્મૃતિમાં સુધારો થાય છે. આ પ્રયોગ ઓછામાં ઓછો ત્રણ માસ પર્યંત કરવો જોઈએ. તેને બનાવવાની રીત કોઈપણ પ્રસિદ્ધ આયુર્વેદિક ગ્રંથમાંથી મળી શકશે.

રસો.

બૃહદ સુવર્ણમાલિની, વસંતકુસુમાકર રસ, તથા પૂર્ણ ચંદ્રોદય, એ ત્રણ પૈકી કોઈનું પણ વિધિપૂર્વક સેવન કરવાથી બુદ્ધિ સતેજ થાય છે અને સ્મૃતિ સુધરે છે.

બુદ્ધિવર્ધક ચાટણ

૧૦૦ સુકા ગુંદા, ૧૦૦ ઉનાબ, તથા ૩ તોલા ગુલેબનફશા લઈને એક વાસણમાં ૧૨ કલાક સુધી પલાળી રાખવા. પછી તેમાંથી પાણી નીચોવી લઈ તેનો કાઢો કરવો, જે ાા રતલના આશરે રહેવો જોઈએ. એ કાઢામાં ૧ાા રતલ હરડેના મુરબ્બાની ચાસણી, ૧ રતલ મધ અને સાકર નાખી, એકતારી ચાસણી કરવી. વધારે કડક ન થાય તેનું ધ્યાન રાખવું. તેમાં નીચેની વસ્તુઓનું બનેલું ચૂર્ણ નાખીને ખૂબ હલાવવું તથા ખૂબ ગરમ થયા બાદ નીચે ઉતારવું. ચૂલા ઉપર પાતળું દેખાશે, પણ ઠર્યા પછી તે બરાબર ચીકણું થઈ જશે.

श्री સરસ્વતી દેવી

सरस्वती सदाभूया दार्हती शाश्वती श्रिये ।
पूर्णा,प्रभातसञ्जात प्रभवेन्दु-विवस्वतोः ॥

ચિત્ર નં- ૫૧

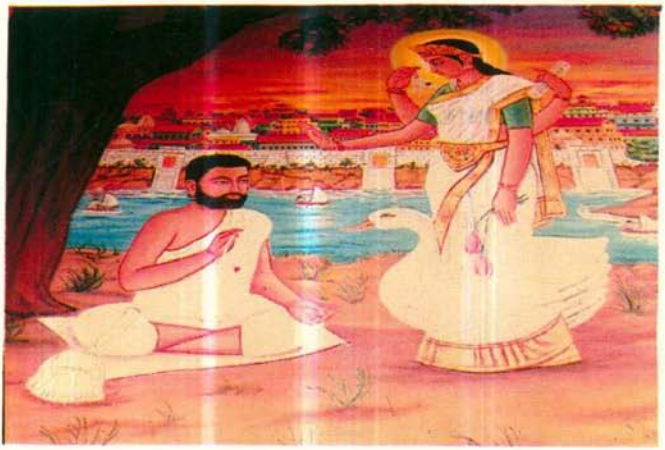

ઉપા.શ્રી યશો વિજયજી તથા સરસ્વતી દેવી
રંગોળી ચિત્ર પરથી
ગંગા નદીના તીરે સરસ્વતી દેવીને જાપથી ઉપા.યશો વિજય મહારાજે
પ્રસન્ન કર્યા, અને વરદાન મેળવ્યું.
ચિત્ર નં- ૫૨

જે ચૂર્ણને ઉમેરવાનું છે, તેની વિગત :-

રંગારી હરડે	-	તોલા ૨
કાબુલી હરડે	-	તોલા ૨
બાળ હરડે	-	તોલા ૨
ધાણાં	-	તોલા ૨
વંશલોચન	-	તોલા ૨
ગુલેબનફશા	-	તોલા ૨
નસોત	-	તોલા ૨
ગુંદ સારો	-	તોલો ાા
ચંદનનો ભૂકો	-	તોલો ાા
બ્રાહ્મી	-	તોલા ૨
શંખાવલી	-	તોલો ાા
એલચી	-	તોલો ાા

આ ચૂર્ણને ૧૫ તોલા મીઠી બદામનું તેલ કાઢીને તેનો કરમો દેવો.

સવારમાં ાા તોલાથી ૧ તોલા પર્યંત ચાટવાથી મગજના તમામ રોગ મટાડે છે તથા બુદ્ધિ અને સ્મૃતિને તેજ કરે છે.

આ પ્રયોગ ઘણા પર અજમાવેલો છે.

સંપૂર્ણ.

જે ગણધરોના મુખ મંડપ ઉપર
નર્તકી સ્વરૂપે રહેલી છે.
જેને બ્રહ્મા-વિષ્ણુ મહેશાદિ દેવો
હંમેશા પ્રથમ વંદન કરે છે.
જેને મલ્લવાદીસૂરિ-હેમચંદ્રાચાર્ય-ઉપા.
યશો વિજયમ-કવિ કાલીદાસ-ભારવિ-શ્રીહર્ષ
વિગેરે અનેક લોકોએ સિદ્ધ કરી હતી.
જેની કૃપાથી મહામૂર્ખ-અજ્ઞાની-પાપી
જીવો તત્ક્ષણ મુકત થાય છે.
જેના દિવ્ય પ્રસાદથી જીવન ભર્યું ભર્યું ને
જ્ઞાનામૃતથી છલકાય ઉઠે છે.
જેના પસાયે આત્મવિકાસ સુલભ બની શકે છે,
જેની કરુણાથી અંધારે અટવાતા જીવોને
નવી દિશા-નવવિચારો-નૂતન બોધ અને
પ્રસન્નતા સભર જીવન મળે છે.
જેના સેવનથી કોઈપણ વિધા-વ્યવહાર ક્ષેત્રે
ઉંચી સિદ્ધિ હાંસલ કરી શકાય છે પરંતુ

તે શ્રુતદેવીના દ્વારે કેવી રીતે પહોંચાય, ?
કરૂણા-કૃપાપ્રસાદ-અમીદ્રષ્ટિ કઈ રીતે મળે ?

તે માટે પુસ્તકની મિત્રતા કરવી પડશે.
બરાબર-સમજાયું ને !!!

Progressive Printing Press, Nanpura Makkaipul, Surat. Ph : 426682 53179